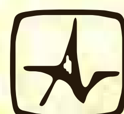

HERMAN MELVILLE

REDBURN

EDITURA ALBATROS

Coperta de NICU RUSSU

Herman Melville

REDBURN

His first voyage

Being the sailor boy confessions and reminiscences of the Son-of-a-Gentleman in the Merchant Service

HERMAN MELVILLE

REDBURN

Destăinuirile şi amintirile unui băiat de familie care-a slujit în marina comercială

În româneşte de PETRE SOLOMON

EDITURA ALBATROS • 1973

CUVÎNT ÎNAINTE

Destinul literar al lui Herman Melville este, în multe privințe, unic. În 1885, poetul englez Robert Buchanan, reîntors dintr-o călătorie în Statele Unite, scria că l-a căutat în zadar pe autorul lui Moby Dick, *despre care auzise că trăiește la New York: „Nimeni nu părea să știe ceva despre singurul mare scriitor de pe acel continent, care merită să fie pus alături de Whitman". Iar cîteva zile după moartea lui Melville (săvîrșit din viață la 28 septembrie 1891), ziarul NEW YORK TIMES constata: „A murit și a fost înmormîntat deunăzi în acest oraș, la o vîrstă înaintată, un om care este atît de puțin cunoscut, fie măcar cu numele, generației aflate acum în floarea vîrstei, încît doar un singur ziar a publicat despre el un ferpar — și acela de trei-patru rînduri".*

Și totuși, în urmă cu cîteva decenii, Melville fusese un autor celebru, chiar în patria lui: cum se explică, oare, îndelunga și nedreapta tăcere ce i-a învăluit numele și opera, tăcere spulberată abia în deceniul al treilea al secolului douăzeci?

O scurtă recapitulare a biografiei și a carierei literare a marelui scriitor american ne va ajuta să răspundem la această întrebare.

Melville s-a născut la 1 august 1819 în orașul New York, într-o familie distinsă, dar sărăcită: tatăl lui, importator de mărfuri, dă faliment, lăsîndu-și în mizerie soția și cei opt copii. Herman — al treilea copil — nu a împlinit încă treisprezece ani cînd,

rămînind orfan de tată, își întrerupe învățătura și încearcă să-și cîștige singur existența, ca vînzător de prăvălie, ca funcționar de bancă sau ca muncitor agricol. În cele din urmă, la vîrsta de 18 ani, se îmbarcă pe un vas de pasageri și de mărfuri, ca simplu marinar, pentru a învăța o meserie pe cît de romantică, pe atît de anevoioasă. Reîntors după cîteva luni acasă, nu izbutește să-și găsească de lucru pe uscat și se îmbarcă din nou, la începutul anului 1841, de data asta pe o balenieră, numită „Acushnet". După vreo optsprezece luni, evadează de pe balenieră împreună cu un camarad și petrece cîteva săptămîni în mijlocul băștinașilor de pe Insulele Marchize. Se îmbarcă apoi pe o balenieră australiană, al cărei echipaj se va răzvrăti la Tahiti, de unde tînărul Melville va pleca în Havaii; acolo se angajează ca marinar pe o fregată americană, ce-l va readuce în patrie în toamna anului 1844. Melville debutează ca scriitor în 1846, cînd îi apare — aproape simultan în Anglia și în Statele Unite — povestirea Taipi. *Aceasta, împreună cu perechea ei,* Omoo, *publicată în 1847, îl plasează pe Melville în centrul atenției compatrioților săi. Autorul lor este atît de prosper în urma drepturilor încasate, încît se și căsătorește în vara anului 1847, cu Elizabeth Shaw, fiica unui magistrat din Massachusetts. Dar Melville nu e mulțumit cu ceea ce a scris în primele sale cărți, el aspiră la o literatură mai profundă. Reacția negativă cu care e întîmpinată noua sa carte* Mardi, *publicată în 1849, îl face să-și dea seama că gloria și prosperitatea lui sînt condiționate de rămînerea sa în limitele unei anumite literaturi „exotice". În consecință, scrie* Redburn *(1849), roman autobiografic urmat, în 1850, de* Vestonul alb, *ambele bine primite de public și de critica literară. În schimb,* Moby Dick, *capodopera lui Melville, publicată în 1851, este întîmpinată numaidecît cu ostilitate, ca și romanul următor, intitulat* Pierre sau ambiguitățile *(1852). De aci înainte, scriitorul se instalează într-un ește*

ce se confundă cu însăşi viaţa lui; povestirile publicate între 1853—1856 în diferite reviste — povestiri dintre care cîteva sînt adevărate capodopere — reprezintă ultima lui încercare de a trăi din literatură. Ducînd o existenţă modestă, presărată cu drame familiale, Melville continuă să scrie — şi chiar să publice mai ales versuri (printre altele, un uriaş poem intitulat Clarel), *dar numele lui e curînd dat uitării, într-o Americă preocupată exclusiv de goana după aur, America născută din războiul civil, încheiat în 1865 prin triumful Nordului capitalist şi industrial asupra Sudului feudal şi agrar. Vreme de două decenii, el lucrează ca inspector la vama din New York, reuşind să supravieţuiască fizic, dar fiind, ca scriitor, îngropat de viu. Ultima lui povestire* Billy Budd — *iarăşi o adevărată capodoperă — va vedea lumina tiparului abia după moartea lui, petrecută în împrejurările amintite.*

Opera unui mare scriitor se organizează, firesc, în jurul culmii celei mai înalte atinse de el în literatură; în cazul lui Melville, această culme se numeşte, neîndoios, Moby Dick, *carte supremă, la care se cuvin raportate celelalte scrieri ale genialului ei autor.* Redburn *ocupă, împreună cu* Vestonul alb, *o poziţie privilegiată în opera lui Melville, astfel dispusă în jurul axului ei suprem: amîndouă preced, foarte aproape în timp, marea capodoperă şi o pregătesc în multe privinţe. În toiul muncii sale titanice la* Moby Dick, *Melville îi mărturisea lui Nathaniel Hawthorne, prietenul său şi unicul scriitor american în care-şi recunoştea un frate spiritual: „Întreaga mea dezvoltare s-a petrecut în cuprinsul ultimilor cîţiva ani. Sînt ca una din acele grăunţe scoase din piramidele egiptene care, după ce au rămas vreme de trei mii de ani grăunţe şi nimic altceva decît grăunţe, fiind sădite în solul englezesc, se dezvoltă, înverzesc şi se coc, pentru ca apoi să se ofilească şi să moară. La fel şi eu. Pînă la vîrsta de douăzeci şi cinci de ani n-am cunoscut nici o dezvoltare. Îmi datez viaţa începînd din cel de-al douăzeci şi cin-*

cilea an al ei. De atunci încoace și pînă azi nu s-a scurs nici o perioadă de trei săptămîni în care să nu mă fi dezvoltat lăuntric. Simt însă că ajung acum la foaia cea mai ascunsă a bulbului și că în curînd floarea va cădea ofilită...“

Redburn, *a patra carte a scriitorului, poartă pecetea acestei extraordinare dezvoltări lăuntrice, care, trebuie spus, nu s-a oprit o dată cu* Moby Dick, *ci a continuat, în forme specifice și în condiții neînchipuit de vitrege, pînă tîrziu în viața lui. Deși Melville vorbea cu oarecare indiferență despre* Redburn — *socotind-o o carte scrisă, ca și* Taipi *și* Omoo, *pentru bani, cu implicitele concesii făcute publicului ce-i aplaudase debutul — cartea reprezintă un pas important înainte în drumul spre* Moby Dick. *În mai mare măsură decît primele două povestiri amintite,* Redburn *învederează capacitatea scriitorului de a-și transfigura tumultuoasa experiență de marinar, care stă la temelia întregii sale opere. Călătoria tînărului Wellingborough Redburn pe ocean, pînă-n Anglia și înapoi, este un voiaj de inițiere atît în tainele unei profesiuni dificile, cît și în aspectele, tulburătoare mai ales pentru un tînăr, ale unei lumi brutale, întemeiate pe exploatarea omului de către* om.

Redburn descoperă, cu ochii lui candizi, o realitate care se deosebește radical de ceea ce cunoștea el de-acasă ori de ceea ce citise în cărți. El se călește și se maturizează în contact cu această realitate, pierzîndu-și treptat iluziile. Experiența lui e, finalmente, binefăcătoare, deși amărăciunea lui Melville capătă, ici-colo, accente tragice. („Să nu-mi vorbească nimeni de amărăciunile vîrstei mature și ale bătrîneții; un băiat le poate simți pe deplin, ba chiar și mai avan, cînd neghina s-a abătut peste sufletul său tînăr...“ Sau, altundeva, Redburn-Melville mărturisește că la acea vîrstă fragedă, ajunsese „la fel de lipsit de ambiții ca un bărbat de șaizeci de ani“.)

În acest sens, cartea este o bună anticameră a lui Moby Dick, *epopeea Balenei Albe fiind ea însăși un voiaj de inițiere — în lumea abisală ascunsă sub aparențe. Dar în* Redburn *scriitorul se menține în limitele unui realism, care exclude generalizările metafizice asupra condiției umane ; relatînd peripețiile tînărului american, el insistă, dimpotrivă, asupra dimensiunilor sociale ale Răului din universul explorat, atît pe uscat cît și pe mare.*

Încă în primele capitole, scriitorul caracterizează în imagini pregnante atmosfera din New York, subliniind lipsa de omenie a cămătarilor și a oamenilor de afaceri, cu accente ce amintesc de acelea ale contemporanului său englez, Charles Dickens. Tot cu o paletă dickensiană descrie Melville viermuiala din portul Liverpool, stăruind asupra condițiilor inumane de viață din mahalalele proletare ale prosperului port ; episodul femeii care moare de foame împreună cu copilașii ei, sub ochiul indiferent al unui polițist, este semnificativ în cel mai înalt grad. Cartea abundă în observații și comentarii despre inumanitatea unei orînduiri sociale bazate pe goana după profit. Așa cum remarcă James Baird în introducerea sa la opera lui Melville (în volumul I al antologiei „American Literary Masters", 1965, ed. Holt, Rinehart & Winston, inc.) „critica socială (în Redburn) *este vehementă, îndeosebi în descrierile amănunțite ale sărăciei și mizeriei din orașul Liverpool, de la jumătatea secolului trecut".*

Umanismul profund al lui Melville își găsește în Redburn *o expresie directă, în pledoariile sale în favoarea dezmoșteniților soartei.*

Se cuvine, de asemenea, subliniat un alt aspect pozitiv al povestirii lui Melville : aspectul „profesional". Descrierea minuțioasă a muncilor marinărești și a complicatului mecanism al corăbiilor cu pînze ocupă un loc important în carte, așa cum tehnica vînătoarei de balene ocupă un loc de frunte în Moby Dick. *Elogiul adus de Melville profesiunii*

de marinar nu are numai valoarea unei „arte mar nărești“, în care lirismul se îmbină cu precizia det liilor și a termenilor, ci și semnificația unei opțiu morale: exaltînd dificila meserie a manevrării pî zelor și vergilor, scriitorul scoate în relief curaj eroismul cotidian al unor oameni care poartă p umerii lor vînjoși întreg universul (Vezi, în ac sens, admirabilul final al capitolului LVIII).

Din punct de vedere stilistic, Redburn reprezin un moment de tranziție, între primele povestiri Moby Dick. Așa cum arăta William H. Gilman amplul său studiu intitulat „Prima parte a vie lui Melville și Redburn“ (New York, Univers Press, 1951), însăși structura frazei imită aici „ murile șuvoiului spontan și sprinten al simț mintelor unui adolescent“ — rezultatul fiind „un re lism psihologic care ne introduce în natura lău trică a eroului“. Spre deosebire de Taipi și ●tr cărți deficitare sub aspect stilistic, Redburn ate o maturizare a „scriiturii“, deși aceasta e, aparen mai cenușie, mai ștearsă, mai lipsită de străluci elanurile lirice, atît de caracteristice prozatorul nu lipsesc nici aici, dar, spre deosebire de Ma carte stufoasă și alegorică la extrem, R burn impune prin sobrietatea și prin adecvarea m loacelor sale stilistice la intențiile autorului. O co ponentă esențială a stilului melvillean — refer țele bogate la diverse domenii legate de subie tratat — capătă în Redburn o funcționalitate c lipsea oarecum primelor sale cărți, încărcate și de informații erudite, însă tributare atmosferei e tice predominante. Și sub acest aspect, Redb pregătește și prefigurează marea capodoperă a Melville, în care erudiția enciclopedică se împ tește organic cu zborul semeț al imaginației.

În sfîrșit, trebuie subliniat caracterul profu educativ al acestei cărți de aventuri — căci Redbu este, în primul rînd, o carte de aventuri, care se teşte cu plăcere și cu folos. Peripețiile istorisite

autor nu numai că te captivează, dar te și transpun într-un univers moral ale cărui valori supreme sînt munca, abnegația, curajul, cinstea — valori ce se degajă, firesc, din însăși desfășurarea acțiunii. Căci, deși socotit „cel mai total deziluzionat dintre scriitorii americani" (cf. Raymond Weaver), Melville credea cu tărie în aceste valori.

PETRE SOLOMON

Fratelui meu mai tînăr,
THOMAS MELVILLE,
marinar aflat acum
într-un voiaj spre China,
îi dedic această carte

I

În care se arată cum Wellingborough Redburn s-a născut cu gustul pentru mare și cum acest gust a fost cultivat în el

— Ascultă, Wellingborough, fiindcă pleci pe mare, ce-ar fi să iei cu tine tunica asta a mea de vînătoare, ce zici? Ia-o că-ți prinde bine, n-o să mai fii nevoit să dai bani pe alta. Uite, e destul de lungă și călduroasă, are niște nasturi trainici, de os, și o sumedenie de buzunare.

Așa-mi vorbi, în bunătatea și-n sinceritatea inimii sale, fratele meu mai mare, în ajunul plecării mele spre portul unde urma să mă-mbarc.

— Și încă ceva, Wellingborough — adăugă el. Cum amîndoi sîntem în criză de bani, și cum tu ai nevoie de-un costum, iar eu n-am nici unul de rezervă, ce-ar fi să iei cu tine pușca mea de vînătoare și s-o vinzi la New York, oricît ai căpăta pe ea? Haide, ia-o, nu-mi mai folosește la nimic, tot nu mai găsesc praf de pușcă.

Eram pe-atunci un băiețaș. Cu cîtăva vreme înainte, maică-mea se mutase din New York într-un sat drăgălaș de pe malul fluviului Hudson, unde, instalați într-o căsuță, duceam o viață tihnită. Deziluziile încercate în urma zădărnicirii mai multor planuri de viitor, precum și nevoia de a face ceva urziseră, împreună cu firea mea vagabondă, un adevărat complot împotriva mea pentru a mă trimite pe mare ca matelot.

Luni de zile răsfoisem vechile gazete new-yorkeze, citind cu încîntare la rubrica navală lungile coloane ale ofertelor de serviciu, care aveau pentru mine un farmec straniu, romantic. Devoram cu nesaț anunțurile de acest fel:

Bricul LEDA, proaspăt arămit, cu încărcătura aproape terminată, va porni spre portul cutare, în ziua de marți 20 mai.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscrierile se primesc pe bord, la Coenties Slip.

Fiece cuvînt al unui asemenea anunț inspira junei mele imaginații de om al uscatului volume întregi de gîndire.

Un bric! Însuși cuvîntul acesta evoca imaginea unei corăbii negre, bătută de talazuri, cu pavoazele înalte și cu catargele și vergile desfășurate în vînt.

Arămit! Cuvîntul mirosea parcă a apă sărată! Cît de mult trebuie că se deosebeau corăbiile astea de barcazele de lemn, cu un singur catarg, vopsite în verde și-n alb, care lunecau în sus și-n jos pe fluviu, prin fața casei noastre de pe mal!

Cu încărcătura aproape terminată! Ce veste impresionantă sugerînd imaginea unor baloturi mucegăite, a unor lăzi doldora de mătăsuri și satinuri — imagine ce mă făcea să privesc cu dispreț mizerabilele clăi de fîn și stive de cherestea, îngrămădite pe punțile barcazelor văzute de mine pe fluviu.

Va porni marți 20 mai — iar ziarul purta data de 5 mai! Cu cincisprezece zile înainte! Gîndiți-vă la asta! Cît de importantă trebuia să fie călătoria aceea, dacă data plecării era fixată cu atîta vreme înainte! Barcazele de pe fluviu nu obișnuiau să dea asemenea anunțuri anticipate.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscrierile se primesc pe bord! Gîndiți-vă ce înseamnă să te urci pe bordul unui bric arămit și să te înscrii pentru un voiaj la Bremen! Dar cine-și putea permite să plece la Bremen? De bună seamă că numai străinii — niște oameni tuciurii la față, cu favoriți negri ca pana corbului și care vorbeau franțuzește.

Coenties Slip! Cine știe cîte alte bricuri și corăbii se aflau acolo! Coenties Slip era desigur pe undeva în apropierea șirurilor de antrepozite, a acelor clădiri lugubre, cu porți și obloane de fier ruginit și cu acoperișul de țiglă; iar drumul pînă acolo era presărat cu ancore și cu lanțuri vechi. Se găseau pe-acolo o sumedenie de cafenele de modă veche, din care ieșeau și în care intrau mereu niște căpitani arși de soare, fumînd trabuce și vorbind despre Havana, Londra și Calcutta.

Toate aceste zboruri ale imaginației mele erau înlesnite în chip uimitor de amintirea cețoasă a unor cheuri, și docuri, nave, întrezărite în prima copilărie în timpul șederii mele într-un port maritim.

Îmi aminteam îndeosebi de o zi cînd stătusem împreună cu tatăl meu pe cheu, tocmai cînd un vas mare pornea la drum, ocolind capul digului. Îmi aminteam de strașnicul *vira!* al marinarilor, care-și arătau beretele peste copastia înaltă. Mă gîndisem atunci că ei vor traversa imensul ocean; și că vasul acela și marinarii lui, atît de aproape de mine în clipa aceea, se vor afla după un timp în Europa.

La aceste amintiri se adăuga împrejurarea că tatăl meu, răposat între timp, străbătuse de mai multe ori Atlanticul în interes de afaceri, căci era importator pe Broadstreet. În serile de iarnă petrecute la New York în locuința noastră de pe vechea stradă Greenwich, în fața focului de cărbuni din cămin — o, cît de bine mi-l aminteam! — ne povestea, mie și fratelui meu, despre niște talazuri uriașe, înalte cît munții, despre niște catarge ce se îndoiau aidoma unor crenguțe, precum și despre Havre și Liverpool sau despre clopotnița catedralei St. Paul din Londra, în care pretindea că se urcase. Într-adevăr, în copilăria mea, mai toate gîndurile mele despre mare au fost legate de pămînt, dar de un pămînt străvechi și frumos, plin de catedrale și biserici năpădite de mușchi, cu străzi lungi, înguste și întortocheate, fără trotuare, străjuite de case ciudate. Mă străduiam să-mi imaginez cum or fi arătînd locurile acelea în zilele ploioase și în după-amiezile de sîmbătă, și mă întrebam dacă existau pe-acolo zile ploioase și sîmbete, la fel ca și pe la noi, dacă băieții de pe-acolo se duceau la școală, învățau geografie, purtau gulerul cămășii răsfrînt și legat cu o panglică neagră, și dacă tații lor le dădeau voie să poarte ghete în loc de pantofi — pe care eu, unul, nu puteam să-i sufăr, deoarece ghetele mi se păreau mult mai bărbătești.

Crescînd, gîndurile mele și-au desfășurat mai larg aripile și mi se întîmpla deseori să cad în lungi reverii despre călătorii în țări depărtate; mă gîndeam ce frumos ar fi să pot povesti despre tărîmuri barbare — cu cîtă

admirație și uimire m-ar privi oamenii dacă m-aș întoarce de pe coasta Africii sau din Noua Zeelandă ; cît de enigmatici și de romantici ar arăta obrajii mei arși de soare ; mă mai gîndeam c-aș aduce cu mine veșminte străine, de o croială bogată, princiară, și le-aș purta pe stradă, iar băieții băcanilor ar întoarce capul după mine, să mă privească. Eu însumi mă zgîisem, țin bine minte, la un individ pe care mi-l arătase mătușă-mea într-o duminică, la biserică, spunîndu-mi că fusese în Arabia Petreea, unde trecuse prin aventuri bizare, aventuri despre care citisem cu ochii mei într-o carte scrisă de individul acela : o carte cam urîtă la înfățișare, cu o copertă gălbuie. „Ia te uită ce ochi mari are ! îmi șoptise mătușa-mea. I s-au mărit așa, fiindcă, pe cînd rătăcea, aproape mort de foame, prin deșert, a zărit deodată un curmal doldora de fructe coapte."

La auzul acestor vorbe, m-am tot uitat la el, pînă cînd mi s-a părut că ochii omului erau într-adevăr neobișnuit de mari și ieșiți din orbite, ca aceia ai unui rac. Sînt sigur că și ochii mei se măriseră în timp ce-l priveam așa. Cînd s-a isprăvit slujba în biserică, am rugat-o pe mătușă-mea să meargă cu mine ca să-l urmărim pe individ pînă la el acasă. Ea însă mi-a răspuns că vardiștii ne-ar lua la ochi dac-am face așa ceva ; drept care n-aveam să-l mai văd niciodată pe acel minunat călător din Arabia. Dar imaginea lui m-a bîntuit multă vreme ; l-am visat de multe ori, cu niște ochi din ce în ce mai mari și mai rotunzi ; ba odată am văzut în vis și curmalul.

Cu timpul, gîndurile mele au ajuns să zăbovească, din ce în ce mai stăruitor, asupra unor tărîmuri străine ; îmi satisfăceam în fel și chip această înclinare. În casa noastră se aflau mai multe mobile aduse din Europa, iar eu le tot cercetam, întrebîndu-mă unde anume o fi crescînd copacul din care fuseseră făcute, dacă lucrătorii care le meșteriseră mai erau încă în viață, și dacă da, cu ce anume se îndeletniceau acum.

Mai aveam în casă — în sufragerie — o seamă de tablouri pictate în ulei și niște gravuri vechi și prețioase, cumpărate chiar de tatăl meu la Paris.

Două dintre ele erau „marine". O gravură înfățișa un barcaz pîntecos și fumuriu, la bordul căruia trei in-

divizi cu favoriți, cu berete roșii și cu niște pantaloni suflecați pînă la genunchi trăgeau un năvod. Într-un colț se vedea un peisaj franțuzesc, dominat de un far mititel și cenușiu. Valurile erau de un cafeniu-închis, și întreaga pictură avea ceva vetust și dulceag. Mă gîndeam că trebuie să fie bună la gust.

Cealaltă gravură înfățișa trei vase de război franceze de modă veche, cu castelatura înaltă, aidoma unor pagode așezate la prova și la pupa, așa cum le descrie Froissart[1]; în vîrful catargului se vedeau niște turnulețe cochete, înțesate de omuleți care țineau în mîini ceva nedeslușit. Toate trei pluteau pe o mare de un albastru strălucitor ca al cerului sicilian și stăteau aplecate într-un unghi înfricoșător; pesemne că înaintau foarte repede, fiindcă spuma albă a mării se îngrămădea în jurul etravelor, ca o ninsoare spulberată de viscol.

Mai aveam în casă și două mape mari și verzi, cu stampe franțuzești, pe care nici nu le puteam ridica la vîrsta aceea. În fiecare sîmbătă, frații și surorile mele obișnuiau să le scoată din colțul unde erau păstrate și să le întindă pe podea pentru a le privi, cu o veșnică încîntare.

Erau tot felul de stampe. Unele înfățișau orașul Versailles, cu balurile lui mascate, cu saloanele și fîntînile lui, cu grădinile și curțile lui pline de o vegetație deasă, decupată în forme fantastice — uși și ferestre, turnuri și foișoare. Altele înfățișau scene rurale cu ceruri senine, cu vaci gînditoare cufundate în apă pînă la genunchi și, ceva mai departe, niște ciobănași și niște căsuțe de țară pe jumătate ascunse de plante agățătoare și frunze de viță.

Alte stampe erau ilustrații de istorie naturală înfățișînd rinoceri, elefanți și tigri; deasupra tuturor trona poza unei balene uriașe, în al cărei trup, mare cît o corabie, erau înfipte harpoane și pe urmele căreia lunecau, cît puteau de repede, trei ambarcațiuni.

Mai aveam și o bibliotecă mare instalată în vestibul — o bibliotecă veche, cafenie, înaltă cît o casă; avea un soi de subsol, cu uși mari și cu un lacăt și o cheie, iar

[1] Jean Froissart (1337 ?—1410), cronicar francez. (n.t.)

deasupra avea uşi de sticlă, prin care se puteau vedea şiruri lungi de cărţi vechi, tipărite la Paris, Londra şi Lipsca. Era acolo o colecţie frumoasă a revistei „Spectator", în şase volume masive, cu scoarţele aurite ; iar eu mă zgîiam mereu la cuvîntul „Londra" scris pe pagina de gardă. Mai era acolo un exemplar al operelor lui D'Alembert, în franceză, şi mă întrebam ce om mare aş ajunge dacă, voiajînd în străinătate, aş izbuti vreodată să citesc fără oprire din cartea aceea, care atunci era o enigmă pentru toţi cei din casă, în afară de tatăl meu, pe care-mi plăcea să-l aud vorbind franţuzeşte cu unul dintre servitorii noştri.

Mă uitam cu uimire la servitorul acela, pentru că, drept răspuns la întrebările mele sceptice, mă asigurase în repetate rînduri că se născuse într-adevăr la Paris. Totuşi nu-l puteam crede pe de-a-ntregul : îmi venea greu să înţeleg că un om născut într-o ţară străină putea să locuiască împreună cu mine în aceeaşi casă din America !

Cu trecerea anilor, acest neîntrerupt contact cu imaginile străinătăţii a zămislit în mine gîndul vag şi profetic că eram sortit s-ajung, odată şi-odată, un mare călător ; şi că, tot aşa cum tata obişnuia să stea de vorbă după cină, la un pahar de vin, cu nişte domni ciudaţi, voi ajunge şi eu să-mi povestesc propriile aventuri în faţa unui auditoriu nerăbdător să m-asculte. Şi n-am nici cea mai mică îndoială că acest presentiment se află într-o oarecare măsură la originea vagabondărilor mele de mai tîrziu.

Dar ceea ce a contribuit, poate mai mult decît orice, la transformarea viselor şi dorinţelor mele vagi într-o hotărîre fermă de a-mi căuta norocul pe mare a fost nava de cristal franţuzească, lungă de circa optsprezece ţoli, pe care tatăl meu o adusese, cu vreo treizeci de ani înainte, de la Hamburg, ca un dar pentru un unchi de-al lui, senatorul Wellingborough, care avea să fie pînă la moarte membru al Congresului, în zilele vechii Constituţii, şi al cărui nume aveam cinstea să-l port. La moartea venerabilului senator, nava s-a întors în casa donatorului.

Era păstrată într-o raclă de sticlă pătrată, pe care una din surorile mele o ştergea de praf în fiece dimineaţă şi care stătea într-un colţ al salonului, pe o măsuţă de ceai olandeză, cu picioarele în formă de gheare. După ce fusese obiectul de admiraţie al musafirilor veniţi anume să-l vadă pe tatăl meu în capitală, nava aceea ajunsese să stîrnească uimirea şi încîntarea tuturor locuitorilor satului unde ne aflam acum, şi mulţi dintre ei obişnuiau să o viziteze pe maică-mea numai şi numai pentru a vedea pomenita navă. Iar ea le răsplătea din plin privirile lungi şi curioase cu care obişnuiau s-o cerceteze.

Întîi de toate, fiece părticică a navei era de cristal, ceea ce era în sine o adevărată minune : catargele, vergile şi parîmele-ei semănau leit cu acelea de pe un vas adevărat care navighează pe mare. Pe cele două punţi se înşirau două baterii de tunuri negre, iar eu încercam adesea să privesc prin saborduri, ca să văd ce se mai ascundea înăuntru, dar deschizăturile acelea erau atît de mici, iar înăuntru atît de întuneric, încît nu descopeream mai nimic ; deşi, cînd eram un copil de-o şchioapă, eram convins că, dac-aş putea să deschid corpul navei, spărgînd sticla, aş da negreşit peste ceva minunat, poate niscaiva bani de aur — de care am dus totdeauna lipsă, de cînd mă ştiu. Şi mă năpădea adesea dorinţa nesăbuită de a pricinui moartea navei de cristal, cu raclă cu tot, pentru a pune mîna pe pradă ; iar într-o zi cind am făcut o aluzie în acest sens surorilor mele, ele au alergat la maică-mea, alarmate ; după aceea nava a fost aşezată pentru cîtva timp pe consola căminului, ca să n-o pot atinge — pînă-mi voi băga minţile-n cap.

Nu-mi pot explica această nebunie vremelnică; decît prin faptul că citisem într-o carte de poveşti despre o corabie a căpitanului Kidd, o corabie bucşită cu galbeni, care zăcea undeva pe fundul fluviului Hudson, lîngă Highlands, şi despre nişte oameni care încercaseră să coboare în adînc şi să dezgroape comoara, ceea ce nimeni nu se gîndise să facă pînă atunci, deşi comoara era acolo de aproape o sută de ani.

Nu mai vorbesc de arborada înaltă şi de greementul navei aceleia, printre ale cărei pînze încîlcite, făcute din

cristal, mă cățăram cu închipuirea, pînă cînd ajungeam, ametit, în mărul catargului; voi pomeni doar de oamenii de pe bordul ei. Și aceștia erau de sticlă — o mulțime de marinari de sticlă, mărunței și frumușei cum nu se mai află, cu berete și pantofi, întocmai ca niște oameni vii, și cu un fel de vestoane albastre ciudate, parcă tivite cu horbotă. Patru sau cinci dintre ei erau foarte sprinteni și se cățărau în greement cu pași mari, dar cu toate astea nu înaintau nici măcar cu un centimentru pe an, pot să jur.

Un alt matelot ședea călare pe-un ghiu, cu brațele ridicate deasupra capului, dar n-am priceput niciodată ce anume făcea; un altul stătea pe gabie, cu un colac de parîmă peste umăr; bucătarul, cu un topor de sticlă în mînă, spărgea lemne lîngă bocaport; stewardul, încins c-un șorț de sticlă, se grăbea spre careu, cu o tavă pe care se răsfăța un *pudding* de sticlă; un cîine de cristal, cu un bot roșu, lătra la el; iar căpitanul, cu bereta de sticlă, fuma un trabuc de sticlă pe dunetă. Stătea rezemat de copastie, cu o mînă la frunte: poate că nu se simțea bine, fiindcă avea o privire foarte sticloasă.

Numele acelei nave ciudate era *La Reine*, adică Regina, și era pictat la pupa, foarte citeț, printre o sumedenie de delfini și hipocampi de sticlă, gravați acolo într-un soi de semicerc.

Regina asta era stăpîna absolută a unei mări verzui, dintre ale cărei talazuri unele se spărgeau de prova navei, într-un fel năprasnic, vă asigur, încît o socoteam pierdută, gata-gata să se scufunde în fiece clipă — pînă cînd, devenind mai mare, mi-am dat seama că n-o păștea nici cea mai mică primejdie.

În decursul anilor, o cantitate apreciabilă de praf, amestecat cu o materie pufoasă, se strecurase prin orificiile raclei în care era păstrată nava, acoperind întreaga mare cu o pojghiță albă, ce sporea efectul general, fiindcă părea să fie însăși spuma stîrnită de cumplita furtună cu care se războia viteaza *Regină*.

O mai avem și astăzi pe *LA REINE* în casă, dar multe din vergile și parîmele ei de sticlă sînt sparte și sfărîmate acum în chip jalnic — iar eu n-am de gînd să le dau la reparat; galionul ei — un războinic viteaz, cu bicorn —

zace cu capul în jos, prăbușit în covata mării dezlănțuite sub prova, dar n-am de gînd să-l pun din nou pe picioare înainte de a mă pune eu însumi — căci există între mine și el o simpatie secretă, iar surorile mele îmi spun că războinicul acesta a căzut de pe suportul lui chiar în ziua cînd eu am plecat de-acasă în *prima mea călătorie pe mare*.

II

Plecarea lui Redburn de-acasă

Cu sufletul greu și cu ochii plini de lacrimi s-a despărțit de mine sărmana mea mamă; mă credea pesemne un băiat îndărătnic și rătăcit, ceea ce poate că și eram, dar o lume lipsită de inimă și vremurile grele mă făcuseră să fiu așa. Mă deprinsesem să cuget mult și cu amărăciune, de timpuriu; toate visele mele tinerești de mărire mă părăsiseră; și, la acea vîrstă fragedă, ajunsesem să fiu la fel de lipsit de ambiții ca un bărbat de șaizeci de ani.

Da, voi pleca pe mare; mă voi rupe de unchii și mătușile mele, de toate rudele care mă patronau cu simpatie și, nelăsînd în urmă regrete decît în sufletele celor de-acasă, voi lua cu mine un singur suflet — acela care mi se zbuciuma în piept. Rece, înghețată ca luna decembrie și rea ca viforele ei, mi se părea atunci lumea; nu poate fi mizantrop mai mare decît un băiat dezamăgit; și tocmai asta eram eu, un băiat căruia vitregiile soartei îi sleiseră simțirea fierbinte. Dar gîndurile acestea sînt încă și azi îndeajuns de amare, pentru că temeiurile lor nu s-au spulberat cu totul; numai că ele nu pot fi pe placul cititorului, așa că, destul cu acest subiect, și să-mi continui povestea!

— Da, dragă mamă, o să-ți scriu de îndată ce-o să am prilejul — am murmurat eu, după ce maică-mea mă implorase pentru a suta oară să nu uit s-o anunț despre sosirea mea cu bine la New York. Apoi m-am întors că-

tre surorile mele şi le-am spus : Şi acum, Mary, Martha şi Jane, sărutaţi-mă, ca să pot pleca. Mă întorc peste patru luni ; atunci o să fie toamnă şi o să mergem în pădure după alune, iar eu o să vă povestesc ce-am văzut în Europa. La revedere, la revedere !

M-am smuls din braţele lor şi, necutezînd să privesc înapoi, am alergat cît am putut mai repede, pînă am ajuns la colţul unde mă aştepta fratele meu. El m-a însoţit pînă aproape de locul de unde urma să pornească vaporul spre New York, dîndu-mi multe sfaturi înţelepte (mai înţelepte decît te puteai aştepta de la un om de vîrsta lui, căci n-avea decît opt ani în plus faţă de mine) şi avertizîndu-mă încă o dată că trebuie să-mi port singur de grijă. Iar eu i-am făgăduit solemn — dar care surghiunit nu promite că-şi va purta singur de grijă, cînd vede că nimeni altcineva nu va avea grijă de el ? Am mers în tăcere apoi, pînă mi-am dat seama că-l părăsesc puterile — era cam bolnav pe atunci — aşa că m-am despărţit de el, cu o strîngere de mînă, însoţită de un zvicnet al inimii.

Asta se petrecea într-o dimineaţă rece şi umedă de la sfîrşitul primăverii, iar în faţa mea se întindea lumea, desfăşurîndu-se de-a lungul unui nesfîrşit drum noroios, străjuit de case confortabile, ai căror locatari îşi dormeau somnul din zori, neavînd habar de drumeţul ce trecea pe-acolo. Stropi de bură rece mi se prelingeau de pe şapcă, amestecîndu-se cu cele cîteva lacrimi fierbinţi de pe obraji.

Aveam tot drumul la îndemînă, fiindcă nimeni nu se trezise, şi mergeam cu un pas greoi, apăsat. Tunica sură de vînătoare îmi învelea spinarea, iar în vîrful puştii primite de la fratele meu atîrna o bocceluţă cu veşminte. Degetele mele frămîntau în neştire patul şi trăgaciul puştii, iar eu îmi spuneam : „Frumos fel de a-ţi începe viaţa, c-o puşcă-n mînă !“

Să nu-mi vorbească nimeni de amărăciunile vîrstei mature şi ale bătrîneţii ; un băiat le poate simţi pe deplin, ba chiar şi mai avan, cînd neghina s-a abătut peste sufletul său tînăr ; iar rodul, care la alţii se strică după ce a dat în pîrg, la el se usucă încă în mugur. Asemenea vătămări nu pot fi niciodată vindecate, ele lovesc prea adînc

şi lasă urme pe care nici măcar văzduhul paradisului nu le poate şterge. E greu, e cumplit să simţi încă în prima tinereţe gustul unor chinuri care s-ar cuveni să fie hărăzite vîrstei solide a maturităţii, cînd cartilagiile au devenit oase şi cînd omul poate înfrunta viaţa ca pe un lucru experimentat mai înainte şi prevăzut; da, atunci sîntem veterani deprinşi cu asediile şi bătăliile, nu nişte recruţi cu caş la gură, care se dau înapoi la cea dintîi ciocnire.

În cele din urmă am ajuns la vapor, iar acesta a pornit la vale pe Hudson. Pe bord se aflau foarte puţini pasageri, fiindcă era o zi urîtă, iar mai toţi se strînseseră în cabina de la pupa, în jurul sobelor. După micul dejun, unii dintre ei s-au apucat să citească, alţii s-au culcat pe canapele ca să tragă un pui de somn, iar ceilalţi au rămas tăcuţi, întrebîndu-se, desigur, cine puteau fi vecinii lor.

Erau, de bună seamă, nişte oameni posaci, iar mie îmi apăreau, cu toţii, reci şi lipsiţi de inimă. Fără voia mea, aproape că-i uram şi, ca să-i evit, m-am dus pe punte. dar a trebuit să mă-ntorc din pricina vîntului ce-mi arunca în obraz ploaia amestecată cu lapoviţă. Amintindu-mi apoi că nu-mi cumpărasem bilet, m-am dus în biroul căpitanului ca să achit costul călătoriei, dar, spre groaza mea, am constatat că preţul fusese majorat în acea zi, din cauză că celelalte vase nu circulau. N-aveam destui bani ca să-mi cumpăr un bilet; presupusesem că nu costă decît un dolar, dar costa doi, iar eu n-aveam decît unul în buzunar. Ce era de făcut? Vaporul se urnise şi nu mă mai puteam da jos; aşa că m-am hotărît să nu spun nimănui nimic şi să aştept, cu moartea-n suflet, pînă mi se va cere biletul.

Ziua, lungă şi obositoare, se scurse încet pînă după-amiază; pe punte bîntuia fără încetare furtuna; după-masă, puţinii pasageri, însufleţiţi de fripturile pe care le înfulecaseră, deveniră ceva mai sociabili. Nu cu mine însă, căci eu purtam asupră-mi parfumul şi savoarea sărăciei, iar ei mă priveau cu un ochi rău şi bănuitor, în vreme ce şedeam singur în mijlocul lor. Eram copleşit de deznădejdea şi de nepăsarea pe care numai un sărac le poate simţi. Pe un crac al pantalonilor mei se întindea

un petic cît toate zilele, cusut frumos chiar de maică-mea, dar totuşi destul de vizibil şi fără echivoc pentru ochii celorlalţi. Mă străduisem pînă atunci să ascund acest petic sub poalele largi ale hainei de vînătoare; acum însă mi-am întins piciorul cu pricina sub nasurile lor şi i-am privit cu atîta îndrăzneală, încît şi-au ferit ochii, deşi nu eram decît un băieţandru. Se prea poate că puşca pe care-o ţineam în mînă să-i fi speriat, silindu-i să mă respecte; sau poate că era ceva urît în privirea mea; ori pesemne că nu le plăceau dinţii mei albi şi fălcile mele încleştate. Timp de cîteva ore m-am tot uitat la un grup de oameni veseli, aşezaţi în jurul unei mese de mahon, pe care se vedeau pişcoturi şi brînză, vin şi trabuce. Feţele li-erau încinse de atîta mîncare şi băutură, pe cînd a mea era palidă şi jigărită de prea mult post. Dacă aş fi cutezat să mă alătur cercului lor, dacă m-aş fi apucat să le vorbesc despre situaţia mea şi să le cer ceva de mîncare sau de băut, sînt sigur (simţeam asta după rîsetele lor găunoase) că i-ar fi pus pe chelneri să mă scoată din salon ca pe-un cerşetor care n-are ce căuta acolo şi n-are voie să se încălzească la soba lor. Şi din pricina acestei insulte imaginare şedeam şi mă uitam la ei, fără să le doresc binele. Fierbeam de ciudă, iar cînd, în cele din urmă, slujbaşul căpitanului — un tinerel firav, îmbrăcat după ultima modă, cu lănţug de ceas şi breloc de aur — veni să strîngă biletele, mi-am încheiat haina pînă la gît şi, cu o mînă pe puşcă, mi-am pus pe cap şapca de piele şi, îndesînd-o bine pe ochi, m-am ridicat în faţa lui ca o santinelă. Tînărul a întins mîna, socotind de prisos orice vorbă, ca şi cum simplul fapt că se oprise în faţa mea ar fi fost grăitor. Eu însă am rămas nemişcat şi tăcut, aşa încît tînărul şi-a dat seama curînd în ce situaţie mă aflu. Ar fi trebuit să-i vorbesc şi să-i explic situaţia în termeni clari şi politicoşi, oferindu-i totodată unicul meu dolar, şi pe urmă să aştept să văd ce se întîmplă. Dar prea clocotea fierea-n mine. Tînărul n-a aşteptat mult şi a deschis primul gura: cu un glas aspru, foarte diferit de acela cu care se adresase, plin de curtenie, petrecăreţilor de la masă, mi-a cerut biletul. I-am răspuns că n-am. Atunci mi-a cerut bani, iar cînd i-am spus că

n-am destui, mi-a poruncit — cu o voce mînioasă care a atras atenţia tuturor — să ies afară, pe puntea bîntuită de furtună. Atunci, diavolul din mine mi-a ţîşnit din suflet şi mi s-a întins în tot trupul, pînă-n buricele degetelor ; şi i-am şoptit în aşa fel că sînt hotărît să rămîn acolo unde eram, încît tînărul s-a tras înapoi, cu paşi şovăitori.

— Poftim un dolar pentru dumneata — am adăugat eu.

— Doi dolari îmi trebuie — spuse el.

— Ori ăsta, ori nimic — i-am răspuns. N-am altul.

Am crezut c-o să mă lovească, dar tînărul a primit dolarul şi s-a mulţumit să spună ceva despre sportivii care se duc la vînătoare fără să aibă destui bani pentru cheltuielile lor ; a mai adăugat că asemenea oameni ar face mai bine să lepede puşca şi să pună mîna pe ferăstrău. Apoi a trecut mai departe, lăsîndu-mă pironit de privirile celorlalţi.

Le-am înfruntat vreme de cîteva minute, dar pînă la urmă nu le-am mai putut îndura. Mi-am împins scaunul drept sub nasul celui mai obraznic dintre ei, un omuleţ bondoc, cu o cravată largă la gît şi, privindu-l ţintă, i-am trimis mai multe fulgere decît îmi putea da el mie. Fîstîcindu-se, omuleţul s-a uitat în jur, doar-doar s-o găsi cineva să pună gheara pe mine ; dar cum nu se ivi nimeni, se prefăcu că numără grinzile aurite din tavan. M-am întors atunci spre vecinul lui şi, apăsînd pe deschizătorul armei, am îndreptat-o asupră-i. În graba lui de a se depărta de mine, omul îşi răsturnă scaunul, deoarece arma îl ţintea din plin, fiind îndreptată înspre ochiul lui stîng. Alţi cîţiva se ridicară brusc în picioare, strigînd că-s nebun. De fapt, chiar eram în clipa aceea, căci nu-mi pot explica altfel sentimentele demonice, de care avea să-mi fie, pe drept cuvînt, ruşine mai tîrziu — ba mai mult decît atît.

M-am răsucit apoi pe călcîie şi, aruncîndu-mi pe umăr puşca şi bocceaua, am ieşit pe punte şi m-am plimbat, sub furtuna năprasnică, pînă m-am udat zdravăn, iar vaporul a ajuns la cheul portului New York.

Iată ce-nseamnă să fii tînăr !

III

Sosirea în oraş

Am sărit de la prova pe mal înainte ca vaporul să fie legat şi, urmînd indicaţiile fratelui meu, am pornit prin oraş, de-a curmezişul, spre Parcul St. John, către casa unui coleg al lui de la universitate, pentru care aveam o scrisoare.

Drumul fiind lung, m-am oprit să cer puţină apă într-un soi de băcănie, în care vreo şase-şapte indivizi cu nişte mutre fioroase jucau domino pe tejghea, aşezaţi pe cîte o ladă de brînză. Clipind din ochi, mă întrebară ce-mi venise să plec la vînătoare într-o zi atît de ploioasă, dar eu am băut apa şi am tulit-o grabnic.

Şiroind ca o focă, am ajuns, în sfîrşit, la uşa prietenului fratelui meu, am sunat şi am întrebat de el.

— Ce doreşti? m-a iscodit servitorul, uitîndu-se la mine ca la un spărgător.

— Vreau să-l văd pe stăpînul tău, du-mă în salon!

Tocmai atunci îşi făcu apariţia şi stăpînul casei şi, văzînd cine eram, îşi deschise numaidecît braţele şi sufletul în faţa mea şi mă trase spre cămin : primise o scrisoare de la fratele meu şi mă aştepta.

Familia era la ceai ; aroma ceaiului umplea încăperea, care mirosea şi a pîine prăjită ; totul era plăcut şi încîntător. După ce m-am încălzit puţin, am fost dus într-o odaie, unde mi-am schimbat hainele ude, apoi m-am întors la masă ; gazda profitase de absenţa mea pentru a mai pune un tacîm, aşa că m-am apucat să mănînc. Fiece înghiţitură îl împingea tot mai îndărăt pe demonul care mă chinuise toată ziua, pînă cînd, în cele din urmă, l-am scos afară de-a binelea, cu ajutorul a trei ceşti de ceai negru.

O, magie a vorbelor bune, a faptelor bune şi a ceaiului bun! În seara aceea m-am dus la culcare cu gîndul că lumea-i destul de suportabilă, la urma urmei ; şi-mi venea greu să cred că mă purtasem în dimineaţa aceea aşa cum mă purtasem — fiindcă eram liniştit şi răbdă-

tor de felul meu, deşi, cînd un om cu o asemenea fire îşi iese vremelnic din sărite, furia lui o întrece, poate, pe aceea a unui canibal.

A doua zi, prietenul fratelui meu, căruia îi voi spune „domnul Jones“, m-a însoţit pînă la docuri, ca să-mi găsească un loc pe vreun vas. După multe căutări, am dat peste un vas care pleca la Liverpool ; căpitanul acestuia era în cabină — o cabină foarte frumoasă, căptuşită cu lemn de mahon şi de arţar, iar stewardul, un mulatru elegant, dichisit cu un turban somptuos, tocmai aşeza pe un fel de bufet nişte tacîmuri care străluceau parc-ar fi fost de argint, deşi erau făcute din aliajul de cositor, cupru, antimoniu şi bismut, cunoscut sub numele de „Britannia“.

De îndată ce l-am zărit pe căpitan, mi-am spus că e exact căpitanul care mi se potriveşte. Era un bărbat chipeş, ca la vreo patruzeci de ani, splendid îmbrăcat, cu nişte favoriţi foarte negri şi nişte dinţi foarte albi, iar ochii lui mari, de culoarea alunei, aveau o privire deschisă şi francă, pe cît mi se părea. Omul acesta îmi plăcu la nebunie. Se plimba de colo pînă colo prin cabină, fredonînd o melodie veselă.

— Bună dimineaţa, domnule ! îl întrerupse prietenul meu.

— Bună dimineaţa, bună dimineaţa ! răspunse căpitanul. Steward, adu scaune pentru domnii.

— A, nu vă deranjaţi, domnule ! exclamă domnul Jones, cam surprins de această politeţe exagerată. Am venit doar ca să vad dacă n-aţi avea nevoie de-un tînăr isteţ pentru a-l lua cu dumneavoastră pe mare. Iată-l aici : îşi doreşte de multă vreme să fie marinar, iar prietenii săi s-au învoit pînă la urmă să-l lase să facă o călătorie, una singură, ca să-şi dea seama dacă-i place.

— Aşa ? ! zise căpitanul, cu blîndeţe, uitîndu-se la mine. Da, e un băiat drăguţ, îmi place de el. Va să zică vrei să te faci marinar, băiete ? adăugă, mîngîindu-mă afectuos pe creştetul capului. Să ştii însă că-i o viaţă grea, foarte grea.

Dar cînd mi-am aruncat privirea prin cabina-i confortabilă, aproape luxoasă, apoi la chipul lui frumos şi

destins, mi-am spus că încearcă doar să mă sperie, aşa că i-am răspuns :

— Sînt gata s-o înfrunt, domnule.

— Sper că-i un flăcău de la ţară, domnule — îi spuse el prietenului meu. Băieţii de la oraş sînt adesea foarte dificili.

— A, da, e de la ţară şi dintr-o familie foarte bună — se grăbi să-i răspundă amicul meu. Un unchi al tatălui lui a fost senator.

— Nu cumva şi unchiul ăsta vrea să meargă pe mare ? întrebă căpitanul, cu un aer şugubăţ.

— A, nu, nicidecum ! Ha, ha !

— Ha, ha ! rîse şi căpitanul.

„Mare hîtru e căpitanul ăsta — mi-am spus eu, deşi nu prea-mi plăcuse lipsa lui de respect pentru unchiul meu. O s-o ţină într-o glumă tot timpul călătoriei.“ Acelaşi lucru i l-am spus, ceva mai tîrziu, şi unuia dintre meşterii care armau vasul, dar el m-a sfătuit să bag bine de seamă, ca nu cumva căpitanul să mă omoare cu glumele lui.

— Bine, băiete — îmi zise căpitanul. Presupun că ştii că pe bord n-avem păşuni şi vaci ; pe mare nu poţi găsi nici un strop de lapte.

— A, ştiu toate astea, domnule. Tatăl meu a traversat oceanul...

— Da ! exclamă prietenul fratelui meu. Tatăl lui, descendent al uneia dintre primele familii emigrate în America, a străbătut Atlanticul de multe ori în interes de afaceri.

— Ambasador extraordinar ? întrebă căpitanul, din nou şugubăţ.

— A, nu, era un negustor bogat.

— Zău ? ! exclamă celălalt, redevenind grav şi blajin. Atunci, tînărul acesta chipeş e fiul unui gentleman ?

— Desigur — răspunse domnul Jones. Şi pleacă pe mare doar aşa, de distracţie. Ai săi voiau să-l trimeată într-o călătorie de studii, dar el vrea să plece pe mare numai ca marinar.

Tînărul meu prieten (căci avea doar douăzeci şi cinci de ani) nu era prea înţelept ; iar minciuna asta gogonată o spusese doar din bunătatea inimii lui, cu scopul de a

inspira viitorului meu patron un profund respect față de persoana mea.

Aflînd, așadar, că renunțasem la marea călătorie de studii pentru a-mi putea vîrî mîna într-o găleată cu catran, chipeșul căpitan păru de zece ori mai amuzat decît pînă atunci și-mi spuse că va fi *el* dascălul meu, luîndu-mă cu dînsul la drum și plătind pentru acest privilegiu.

— A ! exclamă prietenul fratelui meu. Era să uit. Cît îi plătiți, de obicei, domnule căpitan, unui tînăr chipeș ca acesta ?

— Păi nu prea umblăm după frumusețe — răspunse căpitanul, cu un aer grav și meditativ. Dar îndeobște nu-i dăm mai mult de trei dolari unui boboc ca Wellingborough... ăsta ți-e numele, băiete ? Wellingborough Redburn ! Frumos și sonor nume, pe legea mea !

— Bine, căpitane, dar banii ăștia n-ajung nici pentru îmbrăcămintea lui — îl întrerupse domnul Jones.

— Rudele sale atît de bogate și de distinse se vor îngriji, desigur, de asta — replică celălalt, din nou amuzat.

— A, da, uitasem — zise domnul Jones, cu o mutră cam năucă. Prietenii lui se vor îngriji, desigur, de asta.

— Desigur — spuse căpitanul, zîmbind.

— Desigur — repetă domnul Jones, uitîndu-se cu jale la peticul de pe pantalonii mei, pe care mă străduiam să-l ascund sub poala tunicii de vînătoare.

— Văd că ești sportiv — îmi spuse căpitanul, privind nasturii lați ai tunicii, pe care era gravată cîte o vulpe.

— Da, e foarte sportiv — se grăbi să răspundă în locul meu domnul Jones, socotind că e un bun prilej de a-mi cîștiga prietenia. Și are o pușcă grozavă, pe care ați putea s-o cumpărați, domnule căpitan, ca să vînați pescăruși pe mare. O vinde ieftin.

— A, nu, mai bine s-o lase în păstrare rudelor sale, ca să se poată duce din nou la vînătoare cînd s-o întoarce din Anglia.

— Da, poate că-i mai bine așa — încuviință domnul Jones, prefăcîndu-se că se adîncește într-o meditație asupra tuturor aspectelor chestiunii în discuție. Bine, domnule căpitan, așadar, nu-i puteți plăti băiatului decît trei dolari pe lună ?

— Numai trei dolari pe lună — repetă căpitanul.

— Cred însă că, de obicei, daţi şi un avans, nu-i aşa?

— Da, aşa se obişnuieşte uneori la agenţiile de navigaţie — răspunse căpitanul, făcînd o plecăciune. Dar în cazul de faţă, întrucît băiatul are rude bogate, n-o să fie nevoie de nici un avans, nu-i aşa?

Şi astfel, prin bine intenţionatele, dar prost inspiratele lui aluzii la respectabilitatea părinţilor mei şi la imensa bogăţie a rudelor mele, prietenul acela cinstit dar nerod m-a împiedicat să capăt avansul de trei dolari, de care aş fi avut atîta nevoie. Totuşi n-am spus nimic, măcar că-mi treceau prin minte tot felul de gînduri, mai ales gîndul că ar fi fost mai bine să mă fi dus singur pe bord şi, acostîndu-l pe căpitan, să-i spun adevărul gol-goluţ. Oamenii săraci fac o impresie foarte proastă cînd încearcă să pară bogaţi.

Învoiala fiind încheiată, i-am urat căpitanului „bună dimineaţa" şi am dat să plecăm, dar el a ţinut să-mi mai spună, cu un zîmbet:

— Redburn, băiete, ai grijă să nu te-apuce dorul de casă înainte de te-mbarci, fiindcă s-ar putea ca după aia să te-apuce răul de mare.

Şi, surîzînd foarte amabil, se aplecă de două-trei ori şi-i spuse stewardului să deschidă uşa cabinei, ceea ce stewardul făcu rînjind într-un fel ciudat şi aruncînd o privire piezişe spre tunica mea de vînătoare.

Iar noi am plecat.

IV

În care se arată cum s-a descotorosit Redburn de puşca lui

A doua zi m-am dus singur la agenţie ca să semnez contractul şi am dat acolo peste o mulţime de marinari, care, cînd au aflat despre ce-i vorba, au început să-şi facă semne cu ochiul; am putut auzi vorbele pe care un ma-

rinar cu o pălărie largă, de muşama le spunea unui lup de mare mai bătrîior, îmbrăcat într-un veston zburlit:

— Văzuşi ce bumbi are ţoala de pe el? Flăcăul ăsta nu merge pe mare pe-un vas comercial, ci pe-o balenieră ca să-mpuşte balene. Ascultă, amice, cum vinzi nasturii ăştia, cu kilogramul?

— Dă-ne un nasture, ca să bem din el, vrei? zise un altul.

— Daţi-i pace băiatului — spuse un al treilea. Ascultă, prichindelule, ţi-a dat mămica ta ceva bomboane ca să ai pe mare?

„Sînt deştepţi, afurisiţii" — mi-am spus, încercînd să mă împac cu situaţia, căci mi-am dat seama că n-are rost să mă supăr pentru vorbele lor: deşi erau foarte neobrăzaţi, nu voiau, desigur, să-mi facă vreun rău. Am încercat, aşadar, să rîd de glumele lor, însă de îndată ce-am iscălit contractul, am şters-o de-acolo.

A doua zi s-a anunţat că vasul urmează să pornească la drum, aşa că mi-am petrecut restul zilei făcînd pregătirile necesare. După ce am încercat în zadar să-mi vînd arma de vînătoare, la un preţ convenabil, unor muşterii de ocazie, am pornit cu ea pe Chatham-street, cînd un omuleţ cu părul cîrlionţat, cu o faţă tuciurie şi unsuroasă şi un nas coroiat m-a strigat dintr-o dugheană ciudată, deasupra căreia atîrnau trei globuri aurite.

Cu un glas bizar, de parcă ar fi avut gura plină de păsat sau de vreo altă materie vîscoasă, omuleţul mă pofti foarte politicos în prăvălia lui şi, făcînd o plecăciune adîncă, îmi spuse de cîteva ori, fără rost, „bună dimineaţa", după care îmi vorbi despre vremea frumoasă, pentru ca, pînă la urmă, să mă roage să-l las să-mi privească arma de vînătoare. I-am dat-o numaidecît, bucuros să scap de ea, şi i-am spus că tocmai asta doream.

— Hm, credeam că-i o armă mai bună, dar e foarte veche — zise omuleţul, cu acelaşi glas inimitabil, de om care mestecă păsat, şi cu o expresie ceva mai puţin ahtiată.

— Nu! am protestat eu, surprins. N-a fost folosită mai mult de trei ori. Cît daţi pe ea?

— Nu *cumpărăm* nimic în magazinul nostru — îmi răspunse omulețul, părînd subit foarte indiferent. Aici se *amanetează* lucrurile.

Cum nu mai auzisem pînă atunci acest cuvînt, l-am întrebat ce înseamnă, iar el mi-a explicat că oamenii care aveau nevoie de bani, veneau la el cu armele lor de vînătoare, pentru care căpătau o treime din valoarea acestora și pe care le lăsau în prăvălia lui pînă cînd puteau restitui banii.

„Ce om binevoitor și îndatoritor !" mi-am spus eu în gînd.

Apoi, cu glas tare :

— Spuneți-mi, vă rog, cîți bani mi-ați putea da ca amanet pentru arma mea ?

— Păi să zicem că valorează șase dolari, îți dau trei dolari, avînd în vedere că ești tînăr.

— Nu ! am strigat eu, apucînd pușca. Valorează de cinci ori mai mult. Mă duc în altă parte.

— Atunci, bună ziua — îmi spuse omulețul. Sper să obții mai mult.

Și făcînd o plecăciune, mă pofti afară, ca și cum s-ar fi așteptat să mă vadă înapoi curînd.

Nu mă depărtasem prea mult, cînd am văzut o altă dugheană, deasupra căreia atîrnau trei globuri. Am intrat și-am văzut o tejghea lungă, cu un soi de gard de țăruși întins de la un capăt la altul, și cu trei nișe înguste în care stăteau, ca niște pușcăriași, trei omuleți bătrîni. În spatele tejghelei se zăreau tot felul de lucruri, strînse în stive și etichetate : pălării, berete, haine, puști, săbii, bastoane, cufere, rîndele, cărți, pupitre și multe altele. Iar într-o vitrină mare, de sticlă, se vedeau o sumedenie de ceasuri, sigilii, lanțuri, inele, broșe și tot felul de giuvaericale. În fața uneia dintre nișe stătea o femeie subțirică, îmbrăcată într-o rochie și cu un șal de mătase decolorată, care ținea de mînă o fetiță palidă ; femeia vorbea cu unul dintre omuleți, dar cînd m-am apropiat a coborît tonul, iar omulețul a clătinat din cap, cu o mutră îmbufnată ; după ce schimbară alte vorbe deasupra unei miniaturi, prin nișă trecură niște monede, iar femeia și fetița ieșiră pe ușă afară.

„N-o să-mi vînd puşca, omuleţului ăstuia" — mi-am spus şi am trecut la nişa următoare; în vreme ce aşteptam să fiu servit, un om mai în vîrstă, îmbrăcat într-un gheroc larg, împinse în nişă o cutie de argint cu tutun de prizat; un tînăr purtînd o cămaşă de stambă şi o haină lucioasă, cu guler de catifea împinse un ceas de argint; un băieţaş sfios înfăşurat într-o pelerină scoase de sub poala acesteia o tingire, iar un alt băieţaş întinse o biblie; toate aceste obiecte erau împinse în direcţia omuleţului, care părea dispus să primească orice-i cădea în mînă; de aceea n-aveam nici o îndoială că va primi bucuros şi puşca mea, pentru că tejgheaua aceea lungă semăna cu o plasă enormă în care se prindeau tot soiul de peşti.

În cele din urmă m-am îndreptat şi eu spre nişă, ca să-mi încerc norocul; pentru a ajunge înaintea unui tip mătăhălos, care tocmai intrase în prăvălie, mi-am vîrît puşca prin deschizătură, cu un gest brutal; drept care, omuleţul scoase un ţipăt, crezînd pesemne că voiam să-l împuşc. Dar pînă la urmă luă puşca, o întoarse pe toate feţele, apăsă de trei ori pe trăgaci, apoi spuse:

— Un dolar.

— Cum adică, un dolar? l-am întrebat eu

— Atîta pot să-ţi dau — îmi răspunse el.

Şi, după ce mă mai întrebă ce doresc, se întoarse spre următorul muşteriu — un tinerel cu o cravată roşie şi flenduroasă la gît şi cu o faţă plină de bube, care părea la rîndu-i gata să se facă ferfeniţă; el începu să se pipăie la buzunarul de la vestă şi să facă tot felul de gesturi misterioase, dînd parcă a înţelege că are de împărtăşit ceva foarte confidenţial. Dar omuleţul spuse cu glas tare:

— Fără d-astea! Scoate ce-ai de scos. Ai un ceas furat? Nu primim asemenea obiecte aici.

Tinerelul roşi pînă-n vîrful urechilor şi se uită în jur să vadă cine-l auzise pe cămătar; apoi scoase din buzunar un obiect foarte mărunt şi, ţinîndu-l ascuns în palmă, îl împinse prin deschizătură.

— De unde ai inelul ăsta? îl întrebă omuleţul.

— Vreau să-l amanetez — murmură tinerelul, roşind iarăşi.

— Cum te cheamă ? îl întrebă cămătarul, foarte tare.

— Cît îmi daţi ? şopti celălalt, aplecîndu-se peste tejghea, ca şi cum ar fi vrut să-i astupe gura negustorului. În cele din urmă se învoiră la preţ, omuleţul din spatele tejghelei luă un cartonaş şi, legînd inelul de el, începu să scrie ceva pe cartonaş ; deodată îl întrebă pe tinerel unde locuieşte, întrebare ce-l puse pe acesta în mare încurcătură ; totuşi tînărul sfîrşi prin a răspunde, bolborosind un număr oarecare de pe Broadway.

— Păi acolo-i City Hotel ! exclamă cămătarul, aruncînd o privire tăioasă spre haina jerpelită din faţa lui. Doar n-ai să-mi spui că locuieşti acolo !

— Hm... de... Eu credeam că asta-i doar o formalitate — bîigui tînărul, înroşindu-se. Nu-mi place să spun unde locuiesc, fiindcă n-am obiceiul să mă duc la amanetari.

— Ai furat inelul, ştii bine că l-ai furat ! răcni omuleţul, enervat de această insultă adusă profesiunii sale şi hotărît parcă să distrugă pentru totdeauna reputaţia tînărului. Îmi vine să chem un poliţai. Îţi repet că aici nu se primesc obiecte furate !

Privirile tuturor erau aţintite acum, bănuitoare, asupra nenorocitului aceluia, care părea gata-gata să intre în pămînt ; o femeie sărmană, cu o scufie de noapte pe cap şi cu nişte scutece în mînă, se uita speriată la cămătar, ca şi cum i-ar fi fost teamă să înfrunte o asemenea întruchipare teribilă a cinstei. În cele din urmă, tînărul o şterse cu banii primiţi ; privind pe fereastră, l-am văzut cum dă colţul, atît de repede, încît se izbi cu cotul de zid.

Am mai aşteptat puţin, asistînd la servirea altor muşterii ; văzînd că omuleţii aceia fixau singuri preţurile tuturor obiectelor — şi că dacă posesorii acestora refuzau, erau daţi afară din prăvălie — mi-am spus că n-are nici un rost să încerc a obţine de la ei mai mult decît mi se oferise ; mai ales că zărisem o sumedenie de arme de vînătoare atîrnate pe-acolo, ceea ce însemna că a mea nu era nicidecum un chilipir. În afară de asta, erau desigur foarte bogaţi, de vreme ce-şi permiteau să-i trateze pe oameni cu atîta neobrăzare.

Cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să mă-ntorc la omulețul cu părul cîrlionțat și să accept oferta lui. Dar cînd am ajuns la dînsul, omulețul era foarte ocupat cu ceva și m-a lăsat să aștept multă vreme; găsind, în sfîrșit, un prilej de a-i vorbi, i-am spus că aș primi cei trei dolari pe care mi-i oferise.

— Trebuia să-i iei chiar atunci — îmi răspunse el. Acum nu-ți mai ofer decît doi dolari și jumătate.

În zadar am protestat eu: nu l-am putut îndupleca, așa că am luat banii și-am plecat.

V

Redburn își completează garderoba marinărească, iar într-o zi urîtă și ploioasă se mută într-o casă de lîngă cheu

Cel dintîi lucru pe care l-am făcut a fost să-mi cumpăr hîrtie de scris și să-i scriu maică-mi, așa cum îi făgăduisem; i-am scris și fratelui meu, informîndu-l despre călătoria pe care intenționam s-o întreprind și dedîndu-mă la niște considerațiuni romantice și mizantropice despre viață, cum sînt înclinați să facă mulți tineri aflați în situația mea.

Cu restul celor doi dolari și jumătate mi-am cumpărat chiar în dimineața aceea, lîngă Piața Catharine, o cămașă roșie de lînă, apoi, la o tarabă de lîngă Peck Slip, o pălărie de pînză ceruită, o curea și-un briceag, precum și alte cîteva fleacuri. După aceste cumpărături, mi-a mai rămas în buzunar doar un *penny*, așa că m-am dus pînă la capătul digului și am aruncat gologanul în apă: am făcut asta pentru că mă simțeam iarăși deznădăjduit și nu-mi mai păsa ce-o să se întîmple cu mine. Dar dacă în loc de un *penny* aș fi avut un dolar, l-aș fi păstrat...

M-am dus la masă la domnul Jones, care m-a primit cu multă căldură; doamna Jones îmi umplea mereu far-

furia, incit nici nu apucam s-o golesc, parcă și-ar fi dat seama că mă simt prost și și-ar fi spus că mîncarea mă poate ajuta. E adevărat că mă simțeam mai prost ca oricînd, dar asta nu mă-mpiedica să înfulec o mîncare bună. Cu mulți ani mai tîrziu, într-o împrejurare cînd mă așteptam de la o zi la alta să fiu omorît, aveam să-mi spun, mistuit de o foame năprasnică: „Mănîncă, Wellingborough, cît poți, fiindcă e, poate, ultima ta cină".

După masă m-am dus în odaia mea, am încuiat ușa cu grijă și am atîrnat un prosop de clanță, pentru ca nimeni să nu se poată uita prin gaura cheii, apoi mi-am îmbrăcat cămașa roșie în fața oglinzii, ca să văd cum o să arăt ca marinar. De îndată ce-am pus cămașa aceea pe mine, parcă m-am încins la față, dar mi-am dat seama că asta se datora reflexelor roșii ale lînii. Am luat o pereche de foarfeci și am început să-mi tai părul, care era foarte lung. Mă gîndeam că asemenea schimbări, fie ele cît de mărunte, mă pot ajuta să devin un marinar destoinic, capabil să se cațăre pe vergi.

A doua zi dimineață mi-am luat rămas bun de la amabilele mele gazde și, cu bocceaua în spinare, am plecat din casa lor, din nou copleșit de un soi de deznădejde mizantropică.

Înainte de a ajunge la vas, a-nceput să plouă tare; și mi-a devenit limpede, îndată ce-am sosit pe cheu, că în ziua aceea vasul nu va putea ieși în larg.

Era o mare dezamăgire, deoarece nu voiam să mă mai întorc la domnul Jones, după ce-mi luasem rămas bun de la el — prea ar fi fost penibil. M-am hotărît, așadar, să mă urc la bordul vasului.

Cînd am ajuns pe punte, n-am văzut pe nimeni altcineva decît o namilă de om, înfășurat într-un veston larg și ud, de culoarea mazărei, și care călăfătuia scîndurile de la gura calei.

— Ce poftești, Cățel de usturoi ? mă întîmpină el.

— M-am tocmit pe vasul ăsta — i-am răspuns, cu oarecare țîfnă, ca să-i tai pofta de-a fi prea familiar cu mine.

— Ca ce ? Ca croitor ? mă întrebă el, uitîndu-se la tunica mea de vînătoare.

I-am răspuns că m-am angajat ca *mus* — căci așa eram trecut în contract.

— Bine — mi-a zis matahala. Ți-ai adus țoalele la bord ?

Neauzind bine, i-am replicat că n-am adus nici un fel de „oale", fiindcă socoteam că nu-i nevoie de-așa ceva. Drept care, vlăjganul izbucni în rîs, spunîndu-mi că-s de la țară, pesemne.

Vorba asta mă scoase din sărite, dar, gîndindu-mă că zdrahonul era, de bună seamă, un membru al echipajului, mi-am spus că n-are rost să mi-l fac dușman, așa că l-am întrebat unde anume dormeau marinarii, căci voiam să-mi aduc hainele acolo.

— Unde ți-s hainele ? mă iscodi el.

— Aici, în bocceaua asta — i-am răspuns, arătîndu-i-o.

— Păi dacă asta-i tot ce ai, mai bine azvîrle-o peste bord ! exclamă găliganul. Dar du-te la teuga, du-te repede, că acolo o să locuiești.

Și arătă spre un soi de gaură în puntea de la prova vasului. Privind prin gaura aceea și văzînd cît de întunecoasă era, l-am rugat să-mi dea un felinar.

— Freacă-ți ochii bine și fă-ți din ei felinar — îmi răspunse el. Aici n-avem felinare !

Mi-am croit, așadar, drum spre teuga, care mirosea rău a catran și a parîme vechi, încît aproape că mi-a venit să leșin. După ce am așteptat cîtva timp cu răbdare, am început să-mi obișnuiesc ochii și, privind în jur, mi-am dat seama că mă aflu într-o încăpere fumegoasă, cu o duzină de despărțituri de lemn dispuse de jur împrejur. În unele dintre ele erau niște cufere mari, pesemne ale matelotilor, care obișnuiau, desigur, să-și ocupe în felul acesta „compartimentele", cum aveam să aflu mai tîrziu că se numesc despărțiturile acelea.

După ce le-am cercetat cîteva minute, mi-am ales o despărțitură goală și mi-am pus bocceaua în mijlocul ei, ca să nu fie nici o îndoială în privința dreptului meu asupra acestui loc, mai ales că bocceaua era foarte mică.

După aceea am fost bucuros să mă-ntorc pe punte. Încredințîndu-mă că vasul nu va pleca pînă a doua zi, m-am hotărît să cobor pe țărm și să mă plimb pînă la

căderea întunericului, apoi să mă întorc la bord şi să dorm la teuga. M-am tot plimbat de colo pînă colo, pînă-am obosit, şi am intrat într-un birt ieftin, ca să-mi trag sufletul; fiind cu pălăria aceea de pînză pe cap şi avînd o înfăţişare nu tocmai civilizată, mă temeam să intru într-un local mai bun, ca să nu fiu dat afară. Am zăbovit în birtul acela pînă mi s-a făcut tare foame; şi, zărind nişte gogoşi pe tejghea, am început să regret că-mi aruncasem, ca un prost, ultimul *penny* — căci gogoşile costau doar un *penny* bucata şi păreau, pe cît de rotunde, pe atît de gustoase. În viaţa mea nu văzusem gogoşi mai atrăgătoare. Mai ales cînd un negru intră în local şi mîncă una chiar sub ochii mei! În cele din urmă mi-am spus că o să-mi astîmpăr puţin foamea bînd un pahar cu apă: citisem pe undeva că e un bun mijloc de a-ţi înşela foamea. Nu mi-era sete, ci numai foame, aşa că mi-a fost foarte greu să dau pe gît apa, care era călduţă, iar paharul duhnea a ceva urît: negrul acela tocmai băuse din el o băutură spirtoasă.

Am ieşit din birt şi am pornit-o iar la plimbare, oprindu-mă din cînd în cînd ca să beau cîte-o duşcă de apă, dar avînd grijă să nu intru de două ori în acelaşi local. M-am plimbat aşa pînă seara, cînd am constatat că-s ud leoarcă, deoarece plouase toată ziua. În drum spre vas mă gîndeam cît de urît o să-mi fie să-mi petrec toată noaptea în teuga aia umedă şi întunecoasă, fără pic de foc sau lumină şi fără alt culcuş decît scîndurile goale ale despărţiturii. Totuşi, pentru a alunga asemenea gînduri, am mai sorbit o cană de apă, deşi între timp devenisem destul de ud pe dinăuntru şi pe dinafară; şi, încercînd să-mi iau o înfăţişare îndrăzneaţă, ca şi cum tocmai aş fi înfulecat o friptură, m-am suit la bord.

Omul cu vestonul de culoarea mazărei nu era de găsit nicăieri, dar, mergînd pe punte, am dat deodată peste un tînăr cam de vîrsta mea. În clipa cînd a deschis gura, am ştiut că nu-i american; vorbea într-o limbă atît de bizară — jumătate englezeşte, jumătate chinezeşte — încît nu ştiam ce să cred. Tînărul îmi spuse însă, cu un aer mirat, că-i englez din Lancashire.

Venise, pare-se, de la Liverpool chiar pe vasul ăsta, pe care se îmbarcase ca pasager, dar, constatînd că va trebui să muncească din greu ca să se descurce în America și fiind și copleșit de dorul de țară, se învoise cu căpitanul să-l ia pe vas ca marinar, în călătoria de întoarcere.

Îmi părea bine că am un tovarăș, așa că am încercat să fac conversație cu el, dar mi-am dat seama că-i cel mai nerod și mai ageamiu băiat pe care-l cunoscusem vreodată. L-am întrebat ceva despre fluviul Tamisa, iar el mi-a răspuns că n-are habar de rîurile din America, fiindcă n-a călătorit pe nici unul dintre ele. Cînd i-am spus că Tamisa se află în Anglia, nu s-a arătat surprins sau rușinat de ignoranța lui, ci a făcut doar o mutră de zece ori mai stupidă decît înainte.

În cele din urmă ne-am dus amîndoi jos, la teuga, și ne-am vîrît în același „compartiment"; întinzîndu-mă pe scînduri, am încercat să adorm. Dar în vreme ce tovarășul meu a-nceput curînd să sforăie ca un cal, eu, unul, n-am fost în stare să uit de mine, din pricina duhorii groaznice a acelui loc, precum și din pricina foamei, a frigului și a umezelii ce-mi intrase în oase; parcă mi se muiase și inima de atîta umezeală. Mă răsuceam pe o parte și pe alta, ascultînd sforăiturile băiatului din Lancashire, pînă cînd am simțit nevoia să ies pe punte; m-am tot plimbat acolo pînă a doua zi dimineață — credeam că n-o să se mai facă niciodată ziuă.

De îndată ce-am socotit că băcăniile de pe cheu vor fi deschise, am coborît de pe vas și m-am dus să-mi iau micul dejun, adică încă un pahar cu apă. Dar am simțit că mi se face greață și, amețit, am pornit, împleticindu-mă ca un orb, de-a lungul cheului. În cele din urmă m-am prăbușit pe un maldăr de lanțuri de ancoră și, închizînd ochii, m-am străduit din greu să-mi adun puterile; am izbutit astfel să mă ridic și să merg mai departe. Îmi părea rău că nu mă-ntorsesem în ajun la locuința prietenului meu; și aș fi pornit într-acolo pe jos, în halul în care mă aflam, dacă n-ar fi fost atît de departe — cel puțin trei mile. Iar ca să iau un omnibus, n-aveam bani.

VI

Redburn e inițiat în arta de a curăța cocina și învață să spele arborele-gabier

Cînd m-am întors pe vas, aci domnea o zarvă nemaipomenită. Omul în vestonul de culoarea mazărei împărțea porunci marinarilor cocoțați pe catarge, în vreme ce de pe țărm se aduceau pui, porci, legume și carne. În curînd își făcu apariția un alt individ, îmbrăcat într-o bluză de stambă cu dungi, o scurtă albastră și o pălărie de castor, și începu să dea ordine omului cu vestonul de culoarea mazărei ; în cele din urmă căpitanul se arătă și el și începu să le împartă porunci amîndurora.

Mi-am dat seama că aceștia doi erau primul și al doilea secund al vasului. Vrînd să mă împrietenesc cu al doilea secund, am scos din buzunar cutia pentru tutun de prizat a lui taică-meu — o cochilie de țestoasă, în care vîrîsem puțin tutun de Cavendish, ca să pară cît mai marinărească — și i-am oferit-o, foarte politicos. Secundul s-a zgiit o clipă la mine, apoi a exclamat :

— Crezi că pe vasul ăsta obișnuim să prizăm tutun, tinere ? N-avem vreme de prizat pe mare ! Nu cumva să-ți vadă bătrînul tabachera ! Ascultă-mi sfatul și azvîrle-o cît mai repede peste bord !

I-am replicat că nu-i tabac de prizat, ci tutun de pipă, dar el mi-a spus atunci că are tutun berechet și că nu se folosește niciodată de-o tabacheră, ar fi curată prostie. Și spunînd acestea, și-a văzut de treaba lui, iar mie nu prea mi-a venit la-ndemînă. Am avut însă mare noroc că se purtase astfel, căci, altminteri m-aș fi dus să-i ofer cutia de tutun primului secund, care — pe cît aveam să-l cunosc — ar fi fost în stare să dea cu mine de pămînt sau mai știu eu ce.

În vreme ce stăteam și mă uitam în jur, primul secund apăru foarte zorit și, văzîndu-mă, îmi strigă :

— Coboară pe țărm, trîntore ! N-ai ce căuta aici, cu haina asta de vînător ! Cară-te, îți spun !

Drept care, i-am răspuns, retrăgîndu-mă, că m-am angajat pe vas ca marinar.

— Ca marinar ? ! îngînă el. Ca ucenic de bărbier, vrei să zici ! *Tu*, marinar pe vasul ăsta ? Îmbrăcat în haina asta ? Naiba să mă ia, sper că bătrînul n-a angajat și alți mucoși ca tine, căci dacă da, se duce vasul la fund ! Dar așa-i moda acum : ca să ciupească vreo cîțiva dolari din simbria marinarilor, dumnealor nu se dau înapoi să tocmească niște țărănoi, niște mîrlani cu caș la gură. Cum te cheamă, prăpăditule ?

— Redburn — i-am răspuns eu.

— Frumos nume, n-am ce zice. N-ai un altul ?

— Wellingborough — i-am zis.

— Și mai rău. Cin-te-a botezat ? De ce nu ți-au zis Jack, sau Jill sau ceva asemănător, în tot cazul un nume scurt și ușor de rostit ? Dar las-că te botez eu, băiete ! Să știi că, de-aici înainte, numele tău e *Năsturel*. Și-acum, hai, Năsturel, du-te de curăță cocina din șalupa aia ; n-a mai fost curățată de la ultima călătorie. Hai, du-te la treabă, porcii așteaptă să fie vîrîți în cocină. Nu mai sta !

Acesta să fie oare începutul carierei mele marinărești ? Să curăț o cocină ? Am socotit însă că-i mai bine să nu crîcnesc : mă angajasem să ascult ordinele primite și era prea tîrziu ca să mai dau înapoi. Am cerut, așadar, o lopată, o sapă sau orice altă unealtă de lucru.

— Nu săpăm la grădină aici — mi se răspunse. Sapă cu dinții, dacă vrei !

Căutînd de jur împrejur, am găsit un băț și m-am dus să curăț cocina, treabă destul de grea, mai ales că deasupra șalupei era răsturnată o altă barcă. Cele două bărci aproape lipite una de cealaltă, se aflau în mijlocul punții. Am izbutit să mă tîrăsc înăuntrul șalupei și, julindu-mi țurloaiele de banchete și lovindu-mă la cap de nu știu cîte ori, am ajuns la pupa, unde fusese amenajată cocina.

În vreme ce lucram din greu, un marinar beat își vîrî nasul în barcă și strigă către ceilalți :

— Hei, băieți, ce fel de porc e ăla ? Hei, ăla dinăuntru, ce faci acolo ? Încerci să te-ascunzi ca să mergi clandestin pîn'la Liverpool ? Afară cu tine ! Afară, îți zic !

În clipa aceea însă își făcu apariția secundul și-i porunci marinarului beat să coboare pe țărm.

După ce-am curățat cocina, am fost pus să strîng așchiile și sfărîmăturile lăsate pe punte de niște dulgheri care lucraseră acolo. Secundul îmi porunci să arunc așchiile în șalupă, într-un anume loc între două banchete. Venindu-mi greu să împing așchiile pînă-n locul acela, care mi se părea și cam ud, m-am gîndit c-ar fi mai bine, și pentru mine, și pentru ele, să le vîr într-un loc mai larg și mai uscat. Deodată însă am auzit vocea furioasă a secundului :

— Nu ți-am zis să pui talașul ăla în altă parte ? Fă ce-ți spun eu, Năsturel, altfel o pățești !

Înăbușindu-mi indignarea față de purtarea lui brutală — căci nu puteam face altceva — i-am răspuns că locul cu pricina nu-i așa de bun ca acela pe care-l alesesem eu însumi și l-am rugat să-mi explice *de ce* ținea morțiș să pun talașul într-un loc umed. Auzind asta, secundul, turbat de mînie, repetă ordinul, cu un glas de tunet, fără să-mi dea nici o explicație.

Aceasta a fost prima mea lecție de disciplină marinărească și n-am uitat-o niciodată. Din ziua aceea am învățat că ofițerii nu dau niciodată vreo lămurire în legătură cu ordinele pe care le împart. Deviza lor este : *„Ordinul se execută, nu se discută"*.

Între timp începuse iarăși să-mi fie rău și mă simțeam atît de vlăguit, încît aș fi vrut ca vasul să plece din port, căci atunci eram sigur că ni se va da ceva de mîncare. Deocamdată însă nu vedeam nici un marinar la bord, iar cît despre oamenii cocoțați pe catarge, am constatat că erau angajați cu ziua pentru a pregăti greementul în vederea plecării vasului ; constatarea asta m-a costat destul de mult, fiindcă, cedînd în fața lingușelilor unuia dintre acei „zilieri", i-am dat briceagul meu în schimbul unuia mult mai prost, cu gîndul să-mi fac un prieten printre marinari.

În cele din urmă, profitînd de-un moment cînd ceilalți stăteau întorși cu spatele, am apucat un morcov dintr-o grămadă de pe punte și, vîrîndu-l sub haina de vînă-

toare, m-am dus să-l mănînc — eram obişnuit să mănînc morcovi cruzi, care au uneori gust de castane. Morcovul acela m-a făcut să-mi mai vin în fire, deşi cu preţul unui mic junghi în stomac. Abia sfîrşisem de mîncat morcovul, cînd am auzit vocea primului secund, care striga „Năsturel". Am dat fuga spre dînsul şi am primit ordinul de a mă cocoţa pe arborele-gabier ca să-l degresez.

Habar n-aveam ce-i aia să degresezi un arbore-gabier, aşa că, după ce-am primit ordinul, am rămas locului, întrebîndu-mă ce anume mi se cerea. Dar secundul se răsucise pe călcîie, fără a-mi da nici o explicaţie. În cele din urmă am alergat după el şi l-am întrebat ce anume trebuie să fac.

— Păi nu ţi-am zis să degresezi arborele-gabier? răcni el.

— Da, mi-aţi zis, dar eu nu ştiu ce-nseamnă

— Cap de dovleac! Ageamiule! mîrîi secundul. Grozav o să-mi meargă c-un ageamiu ca tine pe vas. Ascultă, tinere, uită-te la stîlpul ăla lung, îl vezi? Da, trunchiul ăla de copac, zevzecule! Ei bine, ia găleata asta şi suie-te pe grijele, pe scara aia de frînghie, pricepi? şi aruncă zeama asta peste catarg, numai ai grijă să nu cadă nici un strop pe punte, c-o păţeşti! Şi-acum, pleacă, Năsturel!

Sosise, aşadar, clipa cea mare: pentru prima oară în viaţa mea aveam să mă caţăr pe-un catarg! Dac-aş fi fost în putere şi bine dispus, poate că aş fi simţit un fior la gîndul acesta, dar aşa cum mă simţeam atunci, fără pic de vlagă, m-a apucat groaza.

Nu puteam însă da înapoi — ar fi însemnat că mi-e frică: şi nici nu puteam mărturisi că-s leşinat de foame. De aceea, adunîndu-mi puterile, am apucat găleata. Era o găleată grea, încinsă cu nişte doage de fier, şi avea o capacitate de circa zece litri, deşi acum era umplută numai pe jumătate cu un soi de mîzgă groasă — aveam să aflu mai tîrziu că era, de fapt, zeama cărnii conservate mîncate de marinari. Cînd am început să mă caţăr pe catarg, am constatat că nu era prea uşor să car după mine găleata asta grea. Mînerul ei de frînghie era atît de unsuros, încît, deşi îl petrecusem de cîteva ori pe după încheietura mîinii, tot îmi luneca deşirîndu-se. Totuşi

am izbutit să mă cațăr pînă sus, cu găleata legănîndu-mi-se între picioare, gata-gata să se răstoarne. Ajuns „sus", m-am oprit și mi-am ridicat privirea. Mă întrebam, buimac, cum să înving obstacolul suspendat deasupră-mi. În cele din urmă, opintindu-mă din răsputeri, am izbutit să-mi plasez găleata, apoi, lăsîndu-mă în voia proniei cerești, m-am avîntat eu însumi în sus. Restul urcușului a fost relativ ușor, deși, ori de cîte ori făceam imprudența să mă uit în jos spre punte, mă apuca o asemenea amețeală, încît trebuia să închid ochii pentru a-mi veni în fire. Altceva nu prea îmi amintesc. Țin minte doar că m-am întors cu bine pe punte.

În curînd agitația de pe punte spori; începură să sosească bagajele pasagerilor din cabine, lăzile și cuferele celor de la clasa a doua, precum și coșuri cu fructe și sticle de vin pentru căpitan.

În cele din urmă vasul se urni, se răsuci spre curent și rămase ancorat acolo, arborînd pavoazul de plecare. Se părea că totul era pe bord, afară de echipaj, dar peste cîteva ceasuri se iviră și marinarii, unul cîte unul, în cîte o barcă „Whitehall", cu lăditele înghesuite la prova ei, în timp ce ei înșiși ședeau tolăniți la pupa ca niște boieri, lăsînd să se vadă limpede pe fețele lor satisfacția că întregul vas aștepta sosirea domniilor lor.

— Lasă, lasă — mormăi secundul cînd marinarii ieșiră din bărcile lor și se rostogoliră pe punte — acum e rîndul vostru, dar o să-mi vină și mie rîndul în curînd. Zburdați cît puteți, bobocilor, o să zburd și eu după ce ridicăm ancora!

Mulți marinari erau beți turtă, iar unul dintre ei fu adus la bord de proprietarul casei unde locuise, venit să-l depună personal într-un culcuș. Alți doi înatrozi coborîră de îndată la teuga, ca să-și risipească în somn fumurile băuturii.

Într-un tîrziu, cum întregul echipaj se afla pe vas, ni se dădu tuturor ordinul să mergem la masă, ordin ce-mi umplu inima de bucurie, deoarece însemna că lungul meu post avea să se termine. Dar cu toate că marinarii, sătui de mîncarea și băutura consumate pe țărm, nici nu se atinseră de carnea sărată și de cartofii ser-

...ții de bucătarul negru, lăsîndu-mi astfel mie întreaga cantitate, am constatat, spre surprinderea mea, că nu pot mînca mai nimic : mă simțeam aproape leșinat, dar foame nu-mi era.

VII

Ieșind pe mare, se simte foarte prost

Cînd totul fu gata, în sfîrșit, pilotul veni la bord și toți marinarii fură chemați să vireze ancora. În timp ce mă opinteam și eu, mă uitam cu coada ochiului la oamenii aceia fioroși la înfățișare : se vedea că suferă cumplit că-s puși la munca asta grea, după beția pe care o trăseseră pe țărm. Dar mi-am dat curînd seama că marinarii nu-și arată deschis asemenea simțăminte, ci se silesc din răsputeri să pară cît mai vioi și mai bine dispuși, oricît de greu le-ar veni multora dintre ei.

Ancora fiind ridicată, un remorcher cu numele de HERCULE ne luă în primire și ne trase vîrtos dincolo de lungul șir a vaselor, al cheurilor și magaziilor : dînd ocol promontoriului sudic al insulei, unde se află faimosul parc „Battery", am trecut de Insula Guvernatorului și ne-am îndreptat spre Strîmtori.

Îmi simțeam inima grea ca plumbul și-mi era destul de rău, dar munca nu-mi lăsa gîndurile să mă apese prea tare. Și-apoi îmi spuneam tot timpul că merg în Anglia și că, nu peste multă vreme, voi fi din nou acasă și voi povesti fraților și surorilor mele aventurile prin care voi fi trecut ; cu cîtă încîntare vor asculta ai mei, privindu-mă plini de admirație ; pînă și fratele meu mai mare va fi nevoit să-mi acorde o deosebită considerație, pentru faptul c-am străbătut Atlanticul, ceea ce el nu făcuse niciodată și nici nu era probabil c-avea s-o facă vreodată.

Cu asemenea gînduri în minte, mă străduiam să-mi ridic moralul, dar degeaba ; îmi dădeam seama că aceasta

era abia prima zi a călătoriei, că vor mai trebui să treacă multe săptămîni, ba chiar luni întregi, pînă la capătul ei și că mi se puteau întîmpla multe în acest răstimp : căci, uitîndu-mă la catargele alea ameţitor de înalte și gîndindu-mă că va trebui să mă caţăr mereu pe ele, îmi spuneam că într-o zi o să cad desigur peste bord și-o să mă-nec. Iar gîndul c-o să zac, singur-singurel, neştiut de nimeni, în fundul mării, sub tăvălugul talazurilor, mă făcea să-mi spun c-ar fi mult mai plăcut și mai bine să fiu îngropat în cîmpia însorită de la marginea de miazăzi a cimitirului din satul nostru, unde mă deprinsesem să mă plimb în fiece duminică după-amiază, după slujba de la biserică ; aproape că-mi doream să fiu acolo în clipa asta — da, să fiu mort și îngropat în cimitirul acela. Ochii mi-erau mereu plini de lacrimi și trebuia să-mi ţin răsuflarea ca să-mi înăbuș suspinele, dar cred că oricare alt băiat s-ar fi simţit la fel ca și mine în acele clipe.

Între timp remorcherul ne trăgea tot mai departe în golf, pe lîngă sumedenie de vase ancorate, de pe bordul cărora se zgîiau la noi și ne salutau cu pălăriile fel de fel de oameni, sau pe lîngă niște vaporașe din care ne făceau semne cu batista cucoane elegante ; lunecînd pe lîngă ţărmul verde al insulei Staten, am zărit, pe coastele pline de mușchi proaspăt ale dealurilor, atîtea vile frumoase, năpădite de viţă, încît aș fi dat orice ca, în loc să ieșim din golf, să intrăm în el ; ce bine-ar fi fost să fi și străbătut oceanul și să fim acum la întoarcere ! Inima îmi sălta în piept de bucurie la gîndul că voi intra într-adevăr în golful acesta la capătul călătoriei ; acum însă întoarcerea îmi părea atît de departe în timp, încît aveam sentimentul că nu se va întîmpla niciodată. Nu, nu voi mai vedea niciodată New York-ul.

Dar ceea ce m-a zguduit mai mult decît orice, a fost să-i aud pe unii marinari vorbind, în timp ce strîngeau parîmele, despre casele unde aveau să tragă la întoarcere ; se lăudau că niște prieteni le făgăduiseră să-i aștepte pe cheu la întoarcerea vasului, ca să-i ducă la locuinţa lor din Franklin-Square, unde aveau să le pregătească o masă bună, urmată de o siestă în balcon, cu băutură și ţigări de foi. Vorbele astea mă revoltau, deoa-

rece păreau să nu țină seama de faptul care pe mine mă frămînta, că, înainte ca asemenea lucruri să poată avea loc, trebuia mai întîi să străbatem Oceanul Atlantic, din America pînă-n Europa, și-apoi invers, nu știu cîte mii de mile de talazuri înspumate.

Pe-atunci nu știam prea multe despre acești marinari ; mă gîndeam numai că, în copilăria lor, nu trecuseră prin vreo școală de duminică, fiindcă prea înjurau cu foc și foloseau niște cuvinte care pe mine mă făceau să mă cutremur cînd le auzeam.

„Oare aceștia să fie oamenii lîngă care trebuie să trăiesc vreme atît de îndelungată ? mă întrebam. Cu ăștia va trebui să mănînc și să dorm tot timpul ?" Începusem să-mi dau seama, de altfel, că n-aveau de gînd să se poarte prea frumos cu mine ; dar despre asta voi povesti la momentul cuvenit.

N-aș vrea să credeți că, de vreme ce mintea mea era ocupată de toate aceste gînduri, eu n-aveam nimic de făcut și că tîndăleam ; nu, dimpotrivă, munceam din greu : atîta timp cît vasul era remorcat, noi curățam puntea, strîngînd colacii de parîme și odgoane și înlăturînd gunoaiele și sfărîmăturile.

În cele din urmă am ajuns în Strimtori, care, după cum se știe, sînt intrarea în portul New York cînd vii dinspre mare ; nu degeaba li s-a spus așa fiindcă, ori de cîte ori treci prin ele, ai sentimentul că treci printr-o poartă ; iar cînd ieși prin aceste Strîmtori pentru o călătorie lungă ca aceea pe care-o făceam eu acum, ai impresia că ieși la drumul mare, la un drum pe care nu se vede nici un suflet de om. De jur împrejur, pînă hăt departe, se întinde Oceanul Atlantic, iar dincolo, doar cerul îngemănat cu apele. E o priveliște destul de pustie și dezolantă ; nici nu-mi venea a crede, rotindu-mi privirile, că dincolo de aceste ape ar putea să existe uscatul sau că în lumea largă ar putea să existe locuri ca Europa, Anglia sau Liverpool. Mi se părea prea ciudat, ba chiar de necrezut, ca dincolo de noianul de apă și dincolo de linia unde cerul se îngemăna cu marea, să existe orașe, tîrguri și sate, lanuri, garduri vii, ferme și livezi. Iar ideea de a naviga, chiar în faptul serii, drept printre aceste talazuri, lăsînd în urmă țărmul luminos, părea

nesăbuită și nebunească, încît mă uitam cu un soi de teamă la marinarii care stăteau lîngă mine și care puteau fi atît de inconștienți într-un asemenea moment. Mi-am adus aminte însă că tatăl meu îmi spunea că străbătuse de nu știu cîte ori oceanul, iar mie nici prin gînd nu-mi trecuse vreodată să-i pun la îndoială spusele, deoarece vedeam într-însul o ființă minunată, nesfîrșit mai pură și mai mare la suflet decît mine, cu desăvîrșire incapabilă să facă rău sau să rostească vreun neadevăr. Dar cum aș fi putut să cred, oare, acum că propriul meu tată, pe care mi-l aminteam atît de bine, ieșise vreodată prin aceste Strîmtori, navigînd între cer și apă, spre Anglia, Franța, Liverpool și Marsilia? Prea ar fi fost frumos ca să fie adevărat.

Pe partea dreaptă a Strîmtorilor, cînd ieși din ele, țărmul e destul de înalt, iar în creștetul unei faleze stîncoase se ridică ruinele unui mare castel fortificat, împrejmuit de copaci. Fortăreața asta a fost construită de guvernatorul Tompkins în cursul ultimului război cu Anglia, dar n-a fost, cred, niciodată folosită, așa încît americanii au lăsat-o să cadă în paragină. Venisem odată aici, pe cînd locuiam la New York, venisem împreună cu tatăl meu și cu un unchi, un bătrîn lup de mare, cu părul alb, care navigase spre un loc din Rusia numit Arhanghelsk și care pretindea că-l însoțise pe căpitanul Langsdorff în expediția lui făcută pe uscat, de la marea Ohoțk din Asia pînă la Petersburg, într-o sanie trasă de niște cîini mari. Pomenesc de acest unchi pentru că era primul căpitan de vas pe care-l văzusem vreodată; părul lui alb și fața-i rumenă și frumoasă mi-au lăsat o impresie atît de puternică, încît nu l-am uitat niciodată, deși nu l-am văzut decît în cursul acelei unice vizite făcute de el la New York: peste cîțiva ani avea să dispară undeva in Marea Albă.

Dar să revenim la fortăreața aceea. Era un loc superb, uluitor și romantic, cel puțin așa mi-a apărut mie cînd m-am dus acolo cu unchiul meu. Pe latura mai depărtată de apă se afla un crîng verde, cu copacii foarte deși și umbroși; prin acest crîng ajungeai, ca printr-un amurg, la o arcadă neagră ca noaptea, practicată în zidul fortăreței; intrînd pe sub arcada aceea, te pierdeai în nesfîr-

şite coridoare, ce se răsuceau încolo şi-ncoace, pînă ce zăreai, în sfîrşit, o fîşie de iarbă şi de soare, şi te pomeneai într-o curte din mijlocul castelului. Acolo vedeai vaci păscînd liniştite sau rumegînd la umbra copacilor tineri; cîte un viţel alerga, încercînd să-şi prindă coada, iar printre ruinele acoperite de muşchi se căţărau oi, tunzînd smocurile de iarbă ce răzbăteau prin deschizăturile făcute pentru tunuri. Odată am zărit un ţap negru, cu o barbă lungă şi nişte coarne răsucite, stînd cu picioarele-i din faţă pe parapetul cel mai înalt şi contemplînd marea, ca şi cum ar fi aşteptat vreo corabie care să-i aducă o capră. Parcă-l văd şi acum, neschimbat, deşi eu nu mai sînt la fel ca atunci; şi cred că aşa va rămîne acel ţap negru, chiar dacă eu aş trăi pînă la vîrsta lui Mathusalem şi aş avea o memorie la fel de prodigioasă ca a lui. Da, fortăreaţa era un loc minunat şi foarte liniştit. Mi-ar plăcea să-mi clădesc o căsuţă în mijlocul ei şi să-mi petrec restul zilelor acolo. Cînd am vizitat-o eu, era într-o zi de iunie, la amiază, şi aproape că nu adia nici o boare, copacii stăteau neclintiţi, toate cele parcă aşteptau să se întîmple ceva, cerul de deasupra era albastru ca ochii maicii mele, iar eu mă simţeam fericit. Dar nu trebuie să mă gîndesc la acele zile frumoase de demult — de dinaintea falimentului şi a morţii tatălui meu, şi a plecării noastre din New York — pentru că, ori de cîte ori mă gîndesc la ele, simt că mi se pune un nod în gît şi că mă-năbuş.

Ei, şi cum treceam prin Strîmtori, zărind eu fortăreaţa aceea frumoasă, m-am apucat, fără voia mea, să compar starea în care mă aflam acum, cu starea în care mă găsisem odinioară, cînd mersesem acolo împreună cu tatăl şi cu unchiul meu. Pe atunci, nici prin gînd nu mi-ar fi trecut să-mi cîştig existenţa muncind şi nici nu bănuiam c-ar putea să existe pe lume oameni răi la inimă; şi eram atît de neştiutor în materie de bani, încît, cînd cumpăram un baton de zahăr candel, punînd pe tejghea o monedă de şase *pence*, îmi spuneam că negustorul îmi dă rest cinci centime, numai şi numai pentru a-mi oferi posibilitatea de a cumpăra altceva, nu pentru că ar fi restul ce mi se cuvine de drept. Cît de diferită e ideea pe care mi-o fac astăzi despre bani!

Pe atunci eram elev de şcoală şi mă gîndeam să-mi continui studiile la un colegiu — nutream vag speranţa de a deveni un mare orator, aidoma lui Patrick Henry, ale cărui discursuri obişnuiam să le recit urcîndu-mă pe un podium; acum însă eram un băiat sărman şi lipsit de prieteni, departe de casa lui părintească şi pe cale de a deveni, de bună voie, un marinar nenorocit, osîndit să cutreiere toată viaţa mările. Dar ceea ce mă apăsa cel mai mult era gîndul că verii mei erau atît de bogaţi şi de fericiţi, şi trăiau acasă la ei, împreună cu unchii şi mătuşile mele, fără să le treacă măcar prin minte c-ar putea să plece pe mare ca să-şi cîştige existenţa. Am încercat să-mi spun că totul nu era decît un vis, că nu mă aflam pe-acest vas, ci din nou acasă, în oraş, lingă tatăl meu, încă viu, şi lîngă maică-mea, veselă şi fericită cum obişnuia să fie. Dar degeaba. Mă aflam într-adevăr pe un vas, iar în faţa mea se înălţau ruinele fortăreţei. De aceea, aruncînd o ultimă privire unor băieţi care stăteau pe parapet şi se uitau spre mare, m-am depărtat cu paşi grei, hotărît să nu mai privesc ţărmul.

Către asfinţit am ieşit de-a binelea „în larg", cum pe bună dreptate se spune, căci mă simţeam azvîrlit departe de lume. Apoi începu să adie o briză, pînzele fură întinse şi, după un timp, remorcherul ne părăsi; am simţit atunci pentru prima oară cum se rostogoleşte corabia: o senzaţie destul de stranie, parc-aş fi plutit pe-un butoi uriaş. Curînd după aceea am zărit o pilotină mică şi sprintenă ce ne tăia mereu drumul pînă cînd pînzele i se lăsară în jos, iar doi oameni de pe puntea ei apucară o barcă şi o azvîrliră peste bord, ca pe-o aşchie. Apoi am băgat de seamă că pilotul nostru, un roşcovan îmbrăcat într-o haină aspră, albastră, care în tot acest timp dăduse, spre uimirea mea, ordine în locul căpitanului, îşi încheie nasturii pîn-la gît, ca un om prudent, pe cale de a ieşi noaptea dintr-o clădire, într-un scuar întunecos, pentru a se întoarce la el acasă; apoi pilotul îl lăsă pe primul secund să dea ordine şi se retrase împreună cu căpitanul ca să stea de vorbă; scoţînd din buzunar cîteva ziare, i le dădu căpitanului.

Peste cîteva minute, după ce vasul s-a oprit puţin ca să permită şalupei să se apropie, pilotul dădu mîna cu

căpitanul și cu ceilalți ofițeri, luîndu-și rămas bun de la ei, fără să ne spună măcar o vorbuliță de salut mie și marinarilor; după care, sări rîzînd peste copastie, în șalupă, care-l duse la pilotină; aceasta își luă avînt și trecu pe sub pupa vasului nostru, oamenii ei fluturîndu-și pălăriile și chiuind. A fost ultima noastră imagine despre America.

VIII

E pus de cart la babord; are rău de mare; povestește alte întîmplări

Începuse să se întunece cînd echipajul fu chemat deodată pe puntea de comandă; m-am dus firește și eu.

Mă întrebam ce-o să urmeze, dar am aflat curînd: se părea că vom fi împărțiți pe echipe de cart. Primul secund începu prin a-și alege un marinar voinic și chipeș pentru cartul lui; apoi al doilea secund alese la rîndu-i un marinar voinic și chipeș — nu pe mine, nu! Amîndoi secunzii continuară să aleagă, pe rînd, oameni pentru carturile lor, dar nici nu se uitau la mine, ci doar la ceilalți, scrutîndu-le fețele pentru că era întuneric și spunîndu-le să nu-și mai vîre capetele în vestoane. Marinarii însă, mai cu seamă cei voinici și chipeși, păreau să se țină dinadins cît mai departe, trăgîndu-și pe ochi pălăriile; și, deși s-ar putea să fie doar o închipuire a mea, mi se părea că ei afectau un soi de indiferență princiară în privința cartului în care urmau să lucreze, socotind pesemne c-ar fi nedemn să se arate preocupați de asta. Pînă și cei care, cu cîteva minute înainte, se dovediseră atît de sprinteni și de prompți în a se supune ordinului de a se cățăra pe catarge, acum stăteau rezemați de parapet, într-o poziție leneșă, ca și cum ar fi fost siguri că, intre timp, ofițerii aflaseră cine sînt cei mai buni marinari: aveau o părere destul de bună despre ei înșiși,

ca să-şi îngăduie luxul de a-i pune pe ofiţeri în situaţia de a-i căuta, căci îşi spuneau că merită să fie căutaţi, dacă-s atît de vrednici.

În cele din urmă au fost repartizaţi toţi, afară de mine; acum îi venise din nou rîndul primului secund să aleagă, deşi nu prea avea ce să aleagă în cazul meu, deoarece, fiind al treisprezecelea, trebuia, oricum, să trec în coloana cealaltă, întocmai ca o cifră care rămîne de trecut la report, într-o operaţiune de adunare.

— Măi Năsturel — îmi spuse primul secund — credeam c-am scăpat de tine. Apoi adăugă, adresîndu-se celui de-al doilea secund: Domnule Rigs, ar fi mai bine, socot, să-l iei dumneata, te las să-l iei în cartul dumitale, vei avea astfel un om în plus.

— Nu, mulţumesc — răspunse domnul Rigs.

— Greşeşti — stărui primul secund. Uite, n-arată rău băiatul, sigur, e cam ageamiu, dar aşa ai fost cîndva şi dumneata, Rigs, cred că n-ai uitat.

— Nu, nu, îţi mulţumesc — repetă al doilea secund. Ia-l dumneata, îţi revine de drept, eu nu-l vreau.

Aşa că m-au pus în cartul primului secund, şi anume, în cartul de la babord.

M-am simţit destul de prost în timpul acestei tocmeli; stăteam ca o oaie asupra căreia se tîrguiesc doi măcelari. Nimic din cele întîmplate pînă atunci nu-mi amintise cu atîta tărie de locul unde mă aflam şi de ceea ce mă aştepta aici. Am fost bucuros cînd ne-au trimis înapoi la teuga.

În vreme ce ne îndreptam într-acolo, al doilea secund îl strigă pe nume pe unul dintre marinari:

— Hei, Bill!

— Da, domnule — răspunse Bill, ca şi cum al doilea secund ar fi fost un „domn" din naştere.

Mă uimea faptul că un om îmbrăcat într-un veston atît de ponosit e tratat cu atîta respect; dar fusesem la fel de surprins auzindu-l pe primul secund că-i spune „*domnule* Rigs" în tocmeala de adineauri, ca şi cum acest domn Rigs ar fi fost un mare negustor care locuia într-un palat de marmură din Lafayette Place. Aveam să aflu însă foarte curînd că toţi ofiţerii din marină sînt „domni" şi că ei ar socoti o jignire dacă vreun marinar ar uita să

li se adreseze astfel. Şi e unul din privilegiile şi drepturile lor să li se vorbească cu „domnule" — „Da, domnule", „Nu, domnule" — iar ei sînt foarte sensibili la această „domnire", de parc-ar fi nişte baroneţi sau cavaleri, deşi titlurile lor de nobleţe nu sînt ereditare, ca de pildă titlul cutărui Sir John sau Sir Joshua din Anglia. În ce-l priveşte pe al doilea secund, titlurile lui sînt singurele onoruri de care are parte, căci duce îndeobşte o viaţă de cîine. Căpitanul nu-l socoteşte vrednic de compania lui, deşi pe primul secund îl invită din cînd în cînd la o parolă pe punte, e drept că nu şi în cabină ; şi apoi, al doilea secund trebuie să mănînce — dimineaţa, la prînz şi seara — rămăşiţele de la masa din careu, şi pînă şi stewardul, care răspunde doar în faţa căpitanului, îl tratează uneori cam obraznic ; al doilea secund trebuie, de asemenea, să se caţăre pe catarg cînd e terţarolată vela gabier, să-şi vîre adînc mîna în găleata cu catran, să păstreze cheia de la dulapul şefului de echipaj, să aducă personal colaci de parîmă pentru marinari cînd aceştia lucrează în greement şi să facă multe alte lucruri de la care un adevărat baronet, cît de cît inteligent, s-ar da înapoi, preferînd mai degrabă să moară şi să renunţe, astfel, la titlu.

După ce-am fost repartizaţi în carturi, am fost trimişi să cinăm ; eu însă n-am putut mînca altceva decît un pesmecior, deşi aş fi vrut să beau un ceai bun ; neavînd nici o cană şi neîncumetîndu-mă să-i rog pe marinarii ăştia fioroşi să mă lase să beau din cănile lor, am renunţat. Mă gîndeam să mă duc la bucătarul cel negru şi să-i cer o cană de tinichea, dar m-am lăsat păgubaş cînd l-am văzut, căci părea tare supărat.

După cină — căci marinarii nu se duc niciodată „la ceai" — echipa mea a fost chemată pe punte, unde trebuia să stăm de veghe în primul cart de noapte, adică de la orele opt pînă la miezul nopţii.

Începusem să mă simt cam prost, parcă mi se-ntorcea stomacul pe dos ; aveam şi o ameţeală ciudată, încît eram sigur că trebuie să fie începutul acelui lucru îngrozitor care se numeşte rău de mare. Simţindu-mă din ce în ce mai prost, i-am spus unuia dintre marinari ce-i cu mine

şi l-am rugat să-i transmită, politicos, primului secund, o dată cu scuzele mele, rugămintea de a mă lăsa să cobor la teuga şi să-mi petrec noaptea în culcuşul meu. Marinarul a izbucnit însă în rîs şi a pomenit ceva despre maică-mea, ceea ce m-a supărat din cale afară : cum de îndrăznea individul acesta, pe care-l auzisem înjurînd foarte urît, să ia în deşert numele sfînt al mamei ? Mi se părea o adevărată blasfemie şi aveam senzaţia că-mi smulge din suflet cele mai scumpe şi mai intime secrete, căci pe vremea aceea numele mamei era sîmburele celor mai înalte simţăminte, pe care mă deprinsesem să le ţin ascunse în adîncul fiinţei mele.

Nu i-am spus însă nimic marinarului, căci un răspuns n-ar fi făcut decît să agraveze situaţia.

Marinarul acela era un tip din Groenlanda, cu o piele neobişnuit de albă în locurile unde nu fusese arsă de soare, cu nişte ochi frumoşi, albaştri, foarte depărtaţi unul de altul, cu o faţă lată şi veselă şi cu o hălăciugă de păr cînepiu şi cîrlionţat. Nu era prea înalt, dar în schimb era extrem de masiv, deşi nu lipsit de sprinteneală ; avea o spinare lată ca un scut, străjuită de umeri vînjoşi. Părea să fie un fel de marinar pentru cucoane, căci vorbea mereu, în englezeasca lui stricată, despre femeile frumoase pe care le cunoscuse la Stockholm şi la Copenhaga şi într-un loc numit Hook, care, la început, credeam că trebuie să fie locul unde trăiau negustorii aceia amatori de puşti de vînătoare şi alte obiecte. Era îmbrăcat foarte cu gust, ca şi cum ar fi fost conştient că-i un flăcău chipeş. Purta o haină nouă, din lînă albastră, de Havre, un fular nou de mătase, petrecut printr-o vertebră de rechin, cioplită şi lustruită bine, şi nişte pantaloni din pînză albă ; purta, de asemenea, ghetre şi o pălărie de pînză ceruită, lucioasă ca o oglindă şi încinsă cu o panglică neagră şi lungă ce-i fîlfîia la spate, încurcîndu-se din cînd în cînd în greement. La urechi avea cercei de aur în formă de ancore, iar la un deget purta un inel de argint, foarte uzat şi îndoit de prea mult efort la trasul parîmelor şi la alte corvezi marinăreşti. „Mai bine şi-ar fi lăsat pe ţărm bijuteriile", îmi spuneam.

Mi-a trebuit mult ca să mă conving că omul acesta era cu adevărat originar din Groenlanda, cu toate că arăta îndeajuns de bizar ca să fi descins chiar din lună. Avea un sac plin cu povești despre țara aceea depărtată; vorbea despre felul cum oamenii își petrec iernile, care sînt foarte geroase pe-acolo; povestea cum el însuși obișnuia să se ducă la culcare și să doarmă douăsprezece ore, după care se trezea și alerga puțin, apoi se ducea iarăși la culcare, și uite-așa, de nu știu cîte ori, într-o singură noapte, fiindcă nopțile de iarnă țin cît o săptămînă în țara aceea, astfel încît un prunc groenlandez ajunge uneori să aibă trei luni înainte de a se putea spune că a împlinit o zi.

Mai citisem eu despre asemenea lucruri în unele cărți de călătorie, dar astea erau doar niște lecturi, așa cum citești „O mie și una de nopți" și nu poți crede c-s adevărate; eu, unul, cînd citeam despre aceste țări minunate, nu credeam niciodată în existența lor, ci-mi spuneam că totul e foarte straniu, prea straniu ca să fie adevărat, ceea ce nu înseamnă că mă gîndeam că oamenii care scriseseră acele cărți ar fi fost niște mincinoși. N-aș putea însă să mă explic; vreau doar să spun că n-am crezut niciodată în Groenlanda pînă nu l-am văzut pe groenlandezul acesta. La început, auzindu-l cum vorbește despre Groenlanda, am fost și mai neîncrezător — căci ce treabă avea un om din Groenlanda să fie alături de mine? De ce nu se afla la el acasă, printre aisberguri, și cum de putea să reziste la arșița soarelui de vară, fără să se topească? Și-apoi, la urechi îi atîrnau cercei în loc de țurțuri; și nu purta o blană de urs, nici nu-și vîra mîinile într-un manșon uriaș — detalii pe care nu puteam să nu le asociez cu Groenlanda și cu toți groenlandezii.

Începusem însă să spun că, suferind de rău de mare, aș fi vrut să mă retrag în culcușul meu. Groenlandezul acela, văzînd că-s bolnav, se oferi să se preschimbe în doctor și să mă vindece; coborî, așadar, la teuga și se întoarse de-acolo cu o carafă cafenie și cu o căniță de tinichea. În clipa cînd carafa s-a apropiat de nasul meu, n-a trebuit să-mi frămînt creierii ca să aflu ce conține, fiindcă duhnea ceva de speriat a rom de Jamaica.

— Uite ce e, Năsturel — îmi spuse groenlandezul — o dușcă din lichidul ăsta o să-ți priască mai mult decît o noapte de somn. Hai, bea puțin, și după aia mănîncă șapte-opt pesmeți și-o să te simți zdravăn ca arborele-maestru.

Mie însă nu prea îmi venea să beau, fiindcă aveam unele scrupule în privința băuturilor spirtoase și, ca să spun adevărul — de care nu mi-e rușine — eram membru al unei societăți numite „Asociația juvenilă pentru abstinența totală“, asociație înființată în satul unde se mutase maică-mea și al cărei președinte, secretar și trezorier era prietenul meu Tom Legare, care păstra fondurile într-o pungă anume croșetată de-o verișoară de-a lui. Fondurile astea se reduceau la trei lire și șase *pence*, la atîta le evaluase el însuși la ultima numărătoare, făcută într-o zi de întîi mai, cînd asociația s-a întrunit într-un zăvoi de pe malul rîului. Tom era un trezorier foarte cinstit și nu cheltuia niciodată banii asociației pe alune ; și era, în primul rînd, un băiat inimos, la care țineam foarte mult. Dar nu despre Tom e vorba acum.

Cînd groenlandezul a venit la mine cu leacul lui, n-am prea fost în stare să-i mulțumesc fiindcă tocmai atunci stăteam cu gura peste copastie, simțind că mor ; am izbutit totuși să-i spun că jurasem solemn să nu beau niciodată alcool, sub nici un motiv ; cum însă aveam un soi de presimțire că, în cazul de față, spirtul mi-ar putea face bine, am început să regret că, în momentul cînd semnasem jurămîntul de abstinență, nu-mi venise ideea de a introduce o mică clauză ce m-ar fi autorizat să beau alcool în caz de rău de mare. Și i-aș sfătui pe adepții temperanței să se gîndească la asta pe viitor ; căci dacă s-ar întîmpla să plece pe mare, ei nu ar trebui atunci să-și calce jurămîntul, așa cum, cu părere de rău, recunosc c-am fost nevoit s-o fac eu. Și nu mi-a venit de loc ușor să calc astfel un jurămînt pînă atunci respectat — mai ales că romul de Jamaica avea un gust nu tocmai plăcut și mi-a ars atît de tare gura, încît multă vreme după aceea nu mi-a mai tihnit nici o mîncare.

Chiar după ce mă înzdrăvenisem din nou, mă miram cum de le place marinarilor o asemenea băutură. Căci mulți dintre ei, nu numai groenlandezul, aveau cîte o

:arafă plină, pe care-o aduceau pe mare, chipurile „ca să se distreze". Dar această „distracție" nu ținea mult, fiindcă romul de Jamaica dispărea chiar a doua zi, iar carafele erau aruncate peste bord. Mă întreb pe unde-or fi acum?

Ca să fiu sincer, am constatat că, în ciuda gustului ei aspru, băutura sorbită de mine era exact ceea ce-mi trebuia; deși presupun că, dac-aș fi putut face rost de-o ceașcă de cafea fierbinte, ar fi avut același efect, ba poate chiar unul și mai bun. Numai că o cafea nu era cu putință de obținut la acea oră din noapte, și cred că nici peste zi; ceea ce se numea pe vas *cafea*, adică lichidul ce ni se servea în fiece dimineață la micul dejun, era băutura cea mai ciudată la gust pe care-am băut-o vreodată: semăna la fel de puțin cu cafeaua, cum semăna și cu limonada, deși era îndeobște la fel de rece ca limonada, încît mi se părea că bucătarul are un frigider și că pune bucățele de gheață în ea. Dar cel mai curios lucru era că în fiecare dimineață cafeaua asta avea alt gust și o altă calitate. Uneori avea gust de pește, de parc-ar fi fost o ciorbă de scrumbii olandeze; altă dată avea un gust foarte sărat, de parcă ar fi fiert împreună cu-o bucată de *old horse* — carnea conservată cu care se hrănesc marinarii; cîteodată avea parcă gust de brînză, și cum căpitanul ar fi trimis la bucătărie cojile brînzei mîncate de dînsul, poruncind să se facă din ele cafeaua noastră; iar alteori avea un gust atît de infect, încît aș fi putut să jur că fierseseră în ea niscai ciorapi murdari. Din ce Dumnezeu era oare făcută, de avea atîtea gusturi, unul de care mai urît? N-am putut dezlega niciodată acest mister, deoarece bătrînul nostru bucătar nu-și împărtășea nimănui tainele și avea obiceiul să se închidă, ori de cîte ori prepara cafeaua, în bucătărioara lui.

Deși foarte serios din fire, precum voi arăta mai tîrziu, era totuși — poate că tocmai din această pricină — un bucătar extrem de dubios, și cred că n-ar fi avut șanse să fie angajat vreodată la restaurantul *Delmonico* din New York. Avea mare noroc că era negru, fiindcă sînt sigur că negreala lui ne împiedica să-i vedem fața murdară! Nu l-am văzut spălîndu-se decît o dată, și anume

într-o noapte întunecoasă, cînd își închipuia că nu-l ved
nimeni că se folosește de una din cratițele lui de sup
Ce l-o fi făcut să-și spele tocmai atunci fața, n-a
putut afla niciodată, dar presupun că s-o fi trezit bru
dintr-un vis despre stratul de jeg de pe obrajii lui. C
despre cafea, în ciuda aromei ei neplăcute, ajunsesem s
nutresc o stranie curiozitate în fiece dimineață, în legă-
tură cu gustul pe care urma să-l aibă ; și deși nu mă lip-
seam niciodată de prilejul de a face o nouă descoperi
și de a adăuga un alt gust cerului gurii mele, n-am con-
statat niciodată vreo ameliorare a băuturii, care rămîne
neschimbată din acest punct de vedere.

O cană de cafea pregătită de bucătarul nostru n
mi-ar fi putut, așadar, face bine acum, cînd sufeream d
rău de mare, ba cred că ar fi putut să mă și ucidă. Oricum,
de vreme ce tot n-aș fi putut s-o capăt la acea oră di
noapte, socot că eram îndreptățit să iau altceva în loc d
cafea, ceea ce am și făcut ; în împrejurările date, n-ar fi
frumos din partea colegilor mei de la Asociația de Tem-
peranță să-mi reproșeze călcarea jurămîntului, călcar
de care nu m-aș fi făcut vinovat decît împins de nevoie
Dar urmările nefaste pe care le are călcarea unui jură-
mînt, indiferent în ce împrejurări, s-au vădit și în cazul
de față, căci acea primă abatere a deschis pe furiș cale
unor alte abateri, care, deși mărunte, n-aveau nici
îndreptățire.

IX

Marinarii devenind ceva mai comunicativi, Redburn intră în vorbă cu ei

Ultima parte a acelui prim cart a fost foarte plăcut
mai ales în ce privește vremea. Cerul, la început noro
se însenină ; luna și stelele răsăriră, destul de limpe

că să le poți număra ; adia o briză plăcută și statornică, nu era prea frig și pluteam pe o mare netedă, parc-am fi lunecat la vale într-o sanie. Cum vîntul sufla atît de egal, nu trebuia să ne cățărăm pe catarge, nici să întindem parîmele sau să facem alte asemenea corvezi.

Primul secund se plimba mereu pe punte, ținînd în gură un trabuc lung, aprins în chip de făclie. În tot cartul nu ne-a adresat decît cîteva cuvinte. Pesemne că se gîndea la multe, cum se-ntîmplă cu mai toți mateloții în prima lor noapte pe mare, mai cu seamă cind și-au cheltuit banii pe chefuri și s-au mai și îmbolnăvit, pe deasupra. Căci pe țărm, mulți dintre ofițerii ăștia sînt la fel de dezmățați și de nesocotiți ca și marinarii din subordinea lor.

În timp ce mă uitam la trabucul aprins ce se plimba în sus și jos pe punte, secundul se opri brusc și dădu un ordin, pe care oamenii se repeziră să-l îndeplinească. Nu era mare lucru — ceva în legătură cu ridicarea puțin mai sus pe catarg a uneia dintre pînze. Oamenii apucară parîma și începură să tragă de ea ; cel care stătea mai în față începu să îngîne o melodie bizară, un cîntec fără cuvinte. Melodia asta stranie, care răsuna în noaptea întunecoasă pînă hăt departe pe marea pustie, îmi trezea în suflet același simțămînt pe care-l încercasem cîndva, cînd, într-o odaie năpădită de umbrele amurgului, o verișoară de-a mea cu ochii negri cînta la pian niște vechi cîntece germane. Aproape că-mi venea să mă uit în jur după spiriduși, de speriat ce eram. Dar în curînd m-am obișnuit cu acest fel de a cînta : marinarii nu puneau niciodată mîna pe-o parîmă, fără să cînte. Cîteodată, cînd se întîmpla ca nimeni să nu fredoneze vreo melodie, iar treaba — oricare ar fi fost ea — nu părea să aibă spor, secundul le spunea marinarilor :

— Hei, băieți, nu știe nimeni dintre voi să cînte ? Cîntați, hai, să se scoale și morții din groapă !

Atunci, unul dintre ei începea să cînte și, judecînd după felul cum mi se însuflețeau mie brațele, parcă înaripate de cîntec, sînt convins că și ceilalți munceau mult mai bine în acompaniamentul acela vesel. Mare lucru e să știi să cînți, căci un marinar care știe să cînte e bine

privit de ofiţeri şi foarte popular printre tovarăşii săi. Unii comandanţi îi întreabă pe oamenii care vor să se angajeze dacă ştiu să cînte.

Aproape în tot timpul cartului marinarii şedeau pe cabestan şi-şi povesteau pe îndelete păţaniile de pe uscat şi de pe mare ; vorbeau despre Gibraltar şi despre Canton, despre Valparaiso şi despre Bombay, aşa cum aş vorbi eu sau dumneata despre Peck Slip sau despre Bowery[1]. Fiecare dintre ei era un volum întreg de amintiri de călătorie în jurul lumii. Dar ceea ce m-a surprins cel mai mult a fost faptul că, aidoma memorialelor de călătorie, se contraziceau adeşea unii pe alţii, certîndu-se aprig pentru fel şi fel de amănunte — cine era în cutare moment patronul tavernei „Foul Anchor" din Portsmouth? Regele Cantonului trăia sau nu în Persia ? Ochii chelneriţei unui anumit bar din Hamburg erau negri sau albaştri ?... şi multe alte chestiuni de acest soi.

În cele din urmă unul dintre ei coborî la teuga şi se întoarse cu o cutie de trabuce — fiindcă unii marinari au obiceiul de a-şi lua cu ei asemenea delicatese pentru a suporta mai uşor primul şoc al contactului cu apa sărată, după huzureala de pe ţărm, şi pentru a „se distra", cum spuneam mai înainte. Eu însă mă întrebam de ce nu aduceau cu ei plăcinte şi prăjituri în loc de trabuce şi băuturi spirtoase.

Ned, căci acesta era numele marinarului, deschise cutia cu trabuce printr-o lovitură de pumn şi merse cu ea de jur împrejurul cabestanului, oferind cîte un trabuc fiecăruia, întocmai ca un chelner la o petrecere. Eu însă eram membru al unei asociaţii împotriva fumatului, înfiinţată în satul nostru de către directorul şcolii de duminică, în strînsă legătură cu Asociaţia pentru Temperanţă. De aceea n-am fumat nici un trabuc atunci, deşi trebuie să spun, cu părere de rău, că aveam să fumez mai tîrziu. În faţa refuzului meu, Ned mă asigură — folosind o sumedenie de vorbe urîte — că trabucele erau havane veritabile, fiindcă, spunea el, fusese personal la Havana şi le comandase special, comanda fiind executată chiar sub ochii lui. Pretindea că e foarte pretenţios în ce pri-

[1] Cartier din New York (n. t.)

vegle trabucele şi alte asemenea lucruri, pe care nu le accepta niciodată din import: prefera să facă el însuşi un voiaj pînă-n locul unde putea obţine produsul străin de care avea nevoie. Se ducea la Havre pentru cămăşile de lînă, în Panama pentru pălării, în China pentru batistele de mătase şi la Calcutta pentru trabucele ieftine; şi, precum obişnuia să spună un mare pişicher din echipa noastră de cart, fără îndoială că avea să găsească, în sfîrşit, ocazia de a se duce în Rusia pentru un ştreang, ştiut fiind că cea mai bună cînepă e cea rusească, deşi o glumă care trebuie explicată nu mai e glumă.

Datorită alcoolului care, pe lîngă că-mi biciuise puterile slăbite, îmi trezise pofta de mîncare stimulată şi de aerul rece al mării, şi datorită paşilor pe care-i făceam de colo pînă colo pe punte, în faţa cabestanului, îmi veniseam între timp în fire şi-i găseam pe marinari foarte simpatici şi sociabili, cel puţin între ei; şedeau şi fumau ca nişte vechi camarazi, aşteptînd cu mîinile la piept să treacă acel cart. Privindu-i, am început să cred că erau în fond nişte băieţi buni, în ciuda înjurăturilor şi a vorbelor lor urîte; îmi spuneam că mă înşelasem în privinţa adevăratului lor caracter, căci la început îi socotisem o bandă de ticăloşi înrăiţi cu care ar fi fost o nenorocire să te asociezi.

Da, acum îi priveam cu un soi de afecţiune, dar îndeosebi cu milă şi compasiune, ca pe nişte oameni buni şi inimoşi din fire, pe care doar greutăţile, precum şi neglijenţa şi reaua voinţă a altora îi siliseră să devină un fel de paria ai societăţii; nu mai vedeam în ei nişte ticăloşi capabili de orice, care ar fi rămas ticăloşi chiar şi în paradis, dacă ar fi ajuns vreodată acolo. Şi-mi aminteam de o predică pe care-o auzisem cîndva într-o biserică, o predică în favoarea marinarilor, pe care predicatorul îi socotea „oi rătăcite din stînă" şi-i compara ba cu copiii pierduţi într-o pădure, ba cu orfanii rămaşi fără tată sau mamă.

Şi-mi mai aminteam că citisem într-o „Revistă a Marinarilor", cu o copertă albastră ca marea şi cu o corabie pictată pe verso, despre nişte mateloţi pioşi care nu înjurau niciodată şi-şi dăruiau toată simbria pentru sărmanii păgîni din India; iar cînd ajungeau prea bătrîni

ca să mai poată ieşi pe mare, aceşti matrozi pioşi îşi găseau un cămin plăcut într-un azil, unde nu făceau nimic altceva, decît să se pregătească pentru ultimul drum. M-am întrebam dacă existau asemenea mateloţi pioşi printre colegii mei şi, observînd că unul dintre ei şedea mai retras, m-am gîndit să nu-l tulbur din meditaţia lui religioasă ; spre stupoarea mea însă, am descoperit, nu peste multă vreme, că matelotul era doar cufundat într-un somn adînc, avînd alături de el o carafă cafenie.

Am uitat să pomenesc în treacăt că, din cînd în cînd, oamenii se duceau într-un colţ, unde nu puteau fi văzuţi de primul secund, ca să „tragă la măsea", şi tocmai această îndeletnicire îi făcea nu numai să „se distreze", dar şi să fie atît de simpatici şi de sociabili, cum mi s-au părut mie în noaptea aceea, căci rareori aveau să mai fie aşa mai tîrziu şi niciodată n-aveau să se poarte atît de frumos cu mine ca atunci. Dar se prea poate ca atunci să se fi purtat astfel cu mine din pricină că eram un străin pentru ei şi din pricină că tocmai ieşisem cu toţii pe mare. Însă chiar în noaptea aceea şi-au dat arama pe faţă şi mi-au servit o lecţie amară ; dar toate la timpul lor.

Precum spuneam, văzînd eu cît de simpatici erau şi cît de prietenos se purtau cu mine, începusem să simt pentru ei un soi de compasiune, întemeiată pe trista lor condiţie de declasaţi ; cuprins de milă şi de un viu interes pentru ei şi dorind sincer să-i ajut cu modestele mele puteri, fiindcă ştiam cît sînt de săraci, mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat pe unul dintre ei dacă se duce la biserică atunci cînd coboară pe ţărm, sau frecventează cumva Capela plutitoare, pe care-o văzusem în docurile New York-ului, pe East River ; şi l-am mai întrebat dacă ar socoti o cutezanţă prea mare din partea-mi faptul că mă interesează dacă are ceva cărţi bune în cufărul lui. Omul s-a zgîit întîi la mine, dar, părînd o clipă copleşit de un soi de respect involuntar pentru cuvintele mele alese şi pentru atitudinea mea cuviincioasă, mi-a răspuns că fusese odată la biserică, în urmă cu zece sau doisprezece ani, la Londra, şi că într-o zi dăduse o mînă de ajutor la mutarea Capelei plutitoare din North River ceva mai la vale, după Battery, dar de-atunci n-o mai zăr...

niciodată. Cît despre cărți, mi-a mărturisit că nu știe ce anume înțeleg eu prin cărți bune, dar dacă doresc cumva *Calendarul Newgate* sau *Cartea Piraților*, mi le-ar putea împrumuta.

Auzindu-l pe bietul marinar că-mi vorbește în felul acesta, care dovedea limpede ignoranța lui și lipsa unei educații religioase adecvate, l-am compătimit și mai abitir și, comparîndu-mă cu el, m-am simțit fericit că sînt altfel. „Ce bine e să te simți mai înțelept și mai bun decît se poate simți unul ca el !" îmi spuneam în gînd, deși recunoșteam că asta era nu atît meritul meu, cît meritul educației primite de la alții, care se străduiseră să facă din mine un băiat isteț și cinstit, cum mă socoteam a fi pe-atunci. Din acele clipe datează sentimentul de automulțumire pe care am început să-l încerc examinîndu-mi propria persoană; căci pînă atunci mă amestecasem printre oameni cu o viață foarte cumpătată, încît nu prea avusesem prilejul de a mă preamări pe mine, comparîndu-mă cu vecinii.

Socotind că superioritatea mea morală ar putea să-l apese pe sărmanul marinar, m-am gîndit să-i ușurez situația, dîndu-i prilejul de a-și arăta propria superioritate asupră-mi, într-un domeniu neesențial, căci nu eram de loc lipsit de vanitate și înfumurare.

Băgasem de seamă că omul de la timonă făcea să sune la anumite intervale un clopoțel, la auzul căruia unul dintre marinarii de la teuga izbea într-un clopot care atîrna acolo, încît la fiecare bătaie a clopoțelului de la pupa răspundea chemarea clopotului de la prova; l-am întrebat pe marinarul meu ce însemnau toate aceste sunete, și dacă nu cumva, întrucît clopotul era atîrnat chiar deasupra bocaportului pe unde se cobora spre dormitorul celor ieșiți din cart, aceste sunete destul de frecvente tulburau somnul oamenilor, provocîndu-le vise urîte. Punînd aceste întrebări, pe un ton cît mai politicos și mai deferent, voiam să-i arăt limpede că nu mă socoteam cîtuși de puțin superior lui, așa, în general, nu în vreo privință sau alta. Dar, spre marea mea uimire și jale, marinarul acela mi-a rîs în obraz cu răutate și mi-a zis că-s un „Jimmy Dux", deși știa

prea bine că nu acesta era numele meu ; mi-a mai spus că sînt un „fecior de ţăran“, deşi — precum am mai arătat — tatăl meu fusese un mare negustor, importator de mărfuri franţuzeşti, la New York, pe Broad-street. După aceea a început să-şi bată joc de mine împreună cu ceilalţi marinari, care s-au strîns toţi în jurul meu, rîzînd în hohote, încît, dacă n-aş fi fost atît de mînios, m-aş fi simţit desigur foarte prost. Mînia aprigă care clocotea în mine mă împiedica să mă simt prost, ceea ce e un mare noroc pentru oamenii pătimaşi din fire.

X

Redburn e foarte speriat ; marinarii îl înjură ; se simte părăsit şi mizerabil

În timp ce se petrecea această scenă, am tresărit deodată cu toţii auzind o larmă de glasuri undeva la teuga ; în aceeaşi clipă un marinar ieşi prin bocaport, numai în cămaşă, strîngînd ceva în mînă, tremurînd şi ţipînd ca un apucat, încît m-am temut că unul dintre marinarii de jos fusese omorît.

Dar totul se isprăvi într-o clipă : în vreme ce noi priveam îngroziţi, fără să ne dăm seama ce se întîmplă, omul acela sări fulgerător peste parapet în mare, şi dus a fost. Se stîrni o zarvă nemaipomenită, marinarii dădură buzna pe punte, primul secund veni şi el fuga, iar cînd află ce se întîmplase, începu să zbiere şi să ne împartă ordine pentru oprirea vasului ; ne-am apucat cu toţii să tragem de parîme, pînă cînd vasul aproape că încremeni pe apă. Fu lansată apoi o barcă, ce se învîrti mai bine de o oră în jurul corăbiei, dar fără nici un rezultat. Se pare că dispărutul era unul dintre marinarii care fuseseră aduşi beţi morţi la bord şi azvîrliţi în culcuş de proprietarul locuinţei lor ; pînă adineauri zăcuse

acolo, dar se trezise brusc şi, într-o criză de *delirium tremens,* cum o numea primul secund, se repezise pe punte, neştiind cum de ajunsese în locul acela ciudat şi tăcut, iar de pe punte se aruncase în mare, ca să-şi pună capăt zilelor.

Întîmplarea asta, petrecută în puterea nopţii, avu asupra mea un efect straniu — ca un avertisment solemn şi înfricoşător. Aş fi dat orice, pînă şi luna de pe cer, şi soarele, şi stelele, dac-ar fi fost ale mele, ca să mă-ntorc la locuinţa domnului Jones, sau, şi mai bine, la mine acasă, pe malul fluviului Hudson. Călătoria asta mi se părea de rău augur şi blestemam clipa cînd mă hotărîsem, prosteşte, să plec pe mare, nesocotind povaţa celor mai buni prieteni — adică a mamei şi a surorilor mele.

„Vai ţie, sărmane Wellingborough — îmi spuneam — n-o să-ţi mai vezi niciodată casa!" Şi în această dispoziţie melancolică am coborît la teuga de îndată ce-am ieşit din cart, adică foarte curînd. Dar, spre oroarea mea, am constatat că sinucigaşul ocupase chiar culcuşul pe care mi-l alesesem eu însumi şi nu exista altul în care să pot dormi. Gîndul de a mă culca acolo mi se părea prea îngrozitor, iar felul cum marinarii vorbeau despre spaima mea agrava şi mai mult situaţia. Ei se folosiră de prilej pentru a-mi spune ce viaţă grea şi ticăloasă mă aştepta şi că asemenea lucruri se întîmplau deseori pe mare, încît ei se obişnuiseră. Dar eu nu i-am crezut, pentru că-i văzusem la fel de speriaţi ca şi mine în clipa cînd sinucigaşul ieşise prin bocaport ţipînd; dacă n-ar fi fost speriaţi şi dacă şi-ar fi păstrat prezenţa de spirit, ar fi putut să-l împiedice să se arunce peste bord, fiindcă omul trecuse razant pe lîngă ei. Acum însă se lăfăiau în culcuşurile lor şi fumau, vorbindu-mi batjocoritor şi sfătuindu-mă ca, atunci cînd voi ajunge din nou acasă, să-mi trag urechile mai spre ceafă ca să nu se-mpiedice vîntul în ele şi să alerg aşa pînă într-un fund de ţară, departe de orice pîrîu sau chiar de orice băltoacă strînsă de ploi.

Vorbele astea m-au făcut să plîng, fiindcă erau atît de adevărate şi fiindcă marinarii care le rosteau păreau

atît de făţarnici şi de ticăloşi; dar deşi mi se muiase inima, gîndul că marinarii vorbesc despre mine ca despre un fricos care n-ar fi niciodată în stare să îndure greutăţile vieţii marinăreşti m-a pus pe jeratic; căci simţisem că tremur şi că în clipa aceea eram un laş, chiar şi fără ca ei să mi-o fi spus. Iar ei nu-mi spuneau că-s fricos pentru că-mi citiseră spaima în ochi, ci pentru că bănuiau că trebuie să fiu aşa, judecînd după părerea pe care şi-o făceau desigur despre ei înşişi, în taină, căci eram încredinţat că sinuciderea aceea îi speriase rău de tot. În cele din urmă, adus la disperare de provocările lor, le-am replicat că-s nişte ticăloşi; dar mai bine-aş fi tăcut, fiindcă replica mea îi făcu pe toţi să se unească împotrivă-mi şi să mă beştelească. Mă întrebară ce treabă aveam eu, un băiat binecrescut, să plec pe mare şi să ocup locul unui marinar destoinic, luînd astfel pîinea de la gura altora? Mă mai întrebară dacă visasem vreodată să devin căpitan, de vreme ce eram un domnişor cu mîinile albe; cît despre ei, grozav le-ar fi plăcut să se tocmească pe un vas comandat de mine, ca să pună la cale o răscoală... Unul dintre ei, un anume Jackson, despre care voi avea multe de povestit, îmi spuse c-aş face mai bine să-l ocolesc de-aci înainte, fiindcă, dacă-o să-i stau în drum sau dacă-o să-i ies înainte, o să fie vai şi-amar de mine; iar dac-o să mă nimeresc în preajma lui sus pe catarge, o să m-azvîrle peste bord. Se jură pe toţi sfinţii c-aşa o să facă. La început am rămas uluit de vorbele astea, prea erau neaşteptate; mai apoi nu mi-a venit să cred că oamenii vorbeau serios sau că puteau fi atît de răi şi negri la suflet. Dar cum să nu văd că oamenii ăştia, capabili să-i vorbească astfel unui băiat neajutorat, în cea dintîi noapte a călătoriei sale pe mare, ar fi fost în stare de orice ticăloşie? Îi uram şi îi detestam din tot ceea ce mai rămăsese din inima şi din sufletul meu şi mă socoteam cea mai nenorocită şi mai vitregită fiinţă din lume. „De n-aş mai ajunge niciodată bărbat, dacă a fi băiat înseamnă să fii atît de nenorocit!" îmi spuneam. Şi am plîns în sinea mea, simţind că mi se frînge inima,

dar am continuat să-i sfidez, vorbindu-le printre dinţi şi provocîndu-i să-şi dea pe faţă întreaga ticăloşie. În cele din urmă încetară să vorbească şi adormiră buştean; aşezat pe o ladă, cu faţa îngropată în palme şi aplecat peste genunchi, am rămas treaz, pînă cînd susurul monoton al apei despicate de etravă şi tăcerea din jurul meu mi-au adus somnul, liniştindu-mă.

XI

Ajută la spălarea punţilor, apoi se duce să-şi ia micul dejun

M-am trezit auzind bătăile grele ale unei manele pe punte: era semnalul de chemare a cartului. Se făcuse patru dimineaţa, iar cînd am ajuns pe punte, în zare mijeau primele raze de lumină. Oamenii erau foarte somnoroşi şi şedeau pe cabestan fără să scoată o vorbă; unii dintre ei îşi lăsau mereu capul în jos, pînă cînd aţipeau ca nişte băieţaşi în timpul unei predici plicticoase în biserică. Dar în curînd se lumină de ziuă de-a binelea şi ni se dădu ordinul să spălăm punţile. După ce o albie mare fu adusă în mijlocul punţii superioare, unul dintre marinari se furişă printre lanţurile palancului şi, proptindu-se într-o parîmă legată de sarturi, începu să vîre în mare o găleată prinsă de-o frînghie lungă; în felul acesta, lucrînd cu multă dibăcie, izbuti să umple albia într-un timp foarte scurt. Apoi apa începu să se reverse pe punţi, iar eu îmi spuneam că o să-mi ud cu siguranţă picioarele şi-o să răcesc zdravăn. M-am dus, aşadar, la primul secund şi l-am rugat să-mi dea voie să cobor la teuga, pînă se va isprăvi cu udătura asta afurisită, fiindcă n-aveam cizme impermeabile şi fiindcă o mătuşă de-a mea murise de oftică. Dar secundul a răcnit la mine, poruncindu-mi să iau o mătură şi să frec scîndurile, altminteri o să-mi arate el mie ce în-

seamnă oftica, una mai grozavă decît cea care-o doborîse pe biata mătuşă-mea. Aşa că a trebuit să frec punţile, pînă cînd am simţit că mi se frînge spinarea, fiindcă măturile aveau nişte cozi neobişnuit de scurte.

Cînd secundul socoti că punţile sînt bine frecate, porunci să fie aruncate deasupra găleţi cu apă, ca să le spele zdravăn. Vedea, desigur, în asta o mare distracţie — aşa cum căpitanilor de pompieri le place să dea la ascuţit vîrfurile furtunurilor — căci mă tot punea s-alerg după el cu găleţi pline de apă, şi uneori se înverşuna s-alunge vreo aşchie, inecînd toată puntea, pînă ce aşchia o pornea pe un jgheab, spre mare, deşi, dacă mi-ar fi dat voie secundul, aş fi putut s-o culeg de pe jos şi s-o arunc peste bord, fără un cuvînt şi fără a irosi nici un strop de apă. El însă zicea că e apă berechet în ocean, ceea ce era foarte adevărat, numai că eu, care trebuia să alerg după secund cu găleţile, nu-mi mai simţeam picioarele şi mîinile de oboseală.

Mi se părea că spălatul punţilor e cea mai stupidă treabă din lume şi cea mai anevoioasă totodată. Era mai rău decît curăţenia pe care-o făcea mama acasă, curăţenie pe care ajunsesem s-o detest.

La orele opt sună clopotul, care ne chema la micul dejun. Începu atunci pentru mine un alt şir de neplăceri, dintre cele mai penibile. Căci, neavînd nici un prieten care să-mi spună de ce anume voi avea nevoie pe mare, nu mă aprovizionasem cu o bună parte din lucrurile trebuitoare unui marinar; mie, personal, nu-mi trecuse niciodată prin minte că marinarii n-au o masă la care să se aşeze şi că ei trebuie să-şi aducă de-acasă ştergarele, şervetele, paharele şi alte asemenea obiecte.

Fiecare dintre ei merse la bucătărie cu cana lui de tinichea şi-şi primi cafeaua; eu însă, neavînd nici o cană, am rămas fără cafea. După aceea, un fel de lighenaş numit „blid" începu să treacă din mînă în mînă, un lighenaş umplut cu un soi de mămăligă care se numea „burgoo". O dată cu „blidul", începu să circule şi o căniţă plină de melasă. Jackson, marinarul despre care-am pomenit adineauri, îşi vîrî „blidul" între genunchi şi începu să toarne deasupra melasa, întocmai ca un moşier

care amestecă un punci pentru o sindrofie. Făcu o gaură în mijlocul mămăligii, pentru ca melasa să nu se scurgă, încît acum semăna cu-o băltoacă neagră din mlăştinoasa ţară a Virginiei.

Se aşezară roată în jurul „blidului" şi începură să-şi vire, unul după altul, cu o mare regularitate, lingurile în mămăliga aceea; după ce o răscoleau bine, ca s-apuce şi puţină melasă, înghiţeau dumicatul şi se lingeau pe buze, ca şi cum le-ar fi plăcut grozav; şi poate c-o fi fost bună la gust mămăliga, numai că, neavînd lingură, nu eram în stare să mă-ncredinţez.

Am stat un timp şi m-am uitat la ei, minunîndu-mă cît de politicoşi se purtau unii cu alţii; căci, deşi erau atîtea linguri la o singură strachină, nu se încurcau niciodată. În cele din urmă, văzînd că mămăliga e din ce în ce mai subţire şi că pe fund nu mai rămăsese decît puţină melasă, am alergat pe punte şi după ce-am căutat bine, m-am întors cu un beţigaş; şi, socotind că am şi eu dreptul la mămăligă şi la melasă, ca oricare altul, mi-am croit loc printre ceilalţi, ca să mă-nfrupt din masa lor. Mi-am vîrît beţigaşul în „blid" şi, învîrtindu-l oleacă, tocmai izbutisem să duc la gură puţin „burgoo", cînd un marinar, dîndu-şi seama ce făceam, mi-a dat peste mînă, spunîndu-mi:

— Unde-ai învăţat manierele astea? Aşa mănîncă domnii din ţara ta? Îşi halesc mîncarea cu un beţigaş? Păi un gentleman ca tac-tu nu poa' să-i cumpere lu' fiu-su o lingură?

Toţi ceilalţi se repeziră la mine cu gura, zicînd că-s un ţăranoi necioplit şi prost crescut, care, dac-ar fi lăsat în voia lui, ar corupe întreg echipajul, prefăcîndu-i pe oameni în porci.

Cum îmi dădeam şi eu seama că un beţigaş nu-i o unealtă potrivită pentru mîncare, n-am spus nimic, deşi vorbele lor mă jigniseră adînc; amintindu-mi însă că văzusem pe unul dintre pasageri luîndu-şi micul dejun pe tambuchiul de la prova, cu o strachină şi cu o lingură în mînă, am dat din nou fuga pe punte şi, spre marea mea bucurie, am reuşit să împrumut de la omul acela lingura, căci isprăvise de mîncat. M-am întors, aşadar,

la teuga în ceasul al unsprezecelea şi mi-am pus iarăşi candidatura la micul dejun.

Dar, vai ! nu mai rămăsese aproape nimic din băltoaca neagră, iar cînd mi-am împins lingura spre celălalt capăt al „blidului", cineva m-a lovit peste degete cu-o lingură, spunîndu-mi că trebuie să mănînc numai pe partea mea, aşa era regula. Dar partea *mea* era curăţată, aşa că în dimineaţa aceea n-am căpătat nici un pic de „burgoo".

Am mîncat, în schimb, ceva carne conservată şi pesmeţi, care alcătuiau acompaniamentul invariabil al oricărei mese ; marinarii aveau obiceiul să se aşeze roată, călare pe cuferele lor, şi să ronţăie pesmeţii aceia tari, unii peste capetele celorlalţi, ceea ce era poate foarte comod, dar mie îmi provoca dureri de cap — cel puţin în primele patru sau cinci zile, pînă m-am obişnuit ; iar cînd m-am obişnuit, nu mi-a mai păsat, decît că părul mi-era plin de firimituri, iar eu uitasem să-mi iau cu mine un pieptene şi o perie, aşa încît am început să-mi scutur părul în fiecare seară peste parapet, în bătaia vîntului.

XII

În care se dau unele amănunte despre purtarea marinarului numit Jackson

În timp ce şedeam şi mîncam pesmeţi cu carne conservată, doi dintre marinari se luară la harţă, disputîndu-şi titlul de veteran în navigaţia pe mare : Jackson, tipul care amestecase mămăliga, le ceru cu glas tare să înceteze, fiindcă o să hotărască el cine avea dreptate. Despre acest marinar voi mai avea multe de povestit, aşa că voi încerca să-l descriu puţin.

Aţi văzut vreodată un om ras în cap şi abia vindecat de friguri galbene ? Ei bine, tocmai aşa arăta mari-

narul acesta. Era galben ca gumarabica şi n-avea mai mult păr pe obraji decît am eu la coate. Părul îi căzuse, lăsîndu-l foarte chel; doar la ceafă şi înapoia urechilor îi mai rămăseseră cîteva firişoare lipite bine, încît arăta ca o perie de pantofi uzată. Nasul i-era spart la mijloc, iar cît despre ochi, unul privea saşiu, şi nici celălalt nu era tocmai drept. Se îmbrăca aidoma flăcăilor din Bowery, fiindcă dispreţuia echipamentul marinăresc obişnuit: purta o salopetă albastră cu bretele şi trei cămăşi de lînă roşie, puse una peste alta, căci pretindea că suferă de reumatism şi de alte boli. Pe cap purta o pălărie albă, de lînă, cu borul lat. Era originar din New York şi vorbea într-una despre gangsteri şi despre alţi răufăcători numai buni de ştreang, deşi el însuşi arăta ca un gangster. Se numea, după cum am mai spus, Jackson şi pretindea că-i rudă bună cu generalul Jackson din New Orleans; înjura ca la uşa cortului dacă vreunul dintre noi se încumeta să pună la îndoială această afirmaţie. De fapt, era un mare zurbagiu, numai că, fiind cel mai destoinic matelot de pe vas şi avînd o fire atît de dominatoare, oamenii se temeau de el şi nu îndrăzneau să-l contrazică sau să-l contrarieze cu ceva. Ceea ce făcea şi mai de neînţeles atitudinea lor era faptul că Jackson era cel mai slab fiziceşte din tot echipajul; sînt sigur că aş fi putut să-l trîntesc la pămînt, chiar aşa tînăr şi mărunţel cum eram pe-atunci, în comparaţie cu azi. Avea însă un fel de a fi atît de autoritar şi de obraznic, şi arăta atît de hidos în neruşinarea lui, încît însuşi diavolul ar fi luat-o la fugă văzîndu-l. În afară de asta, era limpede că-i deştept foc şi foarte viclean, deşi lipsit de orice educaţie, şi că înţelegea natura omenească la perfecţie, dîndu-şi seama cu cine avea de-a face; o singură ocheadă de a lui era deajuns ca să te doboare, fiindcă ochiul ăla saşiu era cel mai pătrunzător, mai subtil şi mai drăcesc ochi pe care-l văzusem vreodată într-un cap de om: cred că ar fi trebuit să aparţină de drept unui lup sau unui tigru hămesit; în orice caz, aş paria cu orice ocullist că n-ar putea să fabrice nici din sticlă un ochi atît de rece, de şerpesc, de ucigător. Era groaznic! Aş da

orice ca să uit că l-am văzut vreodată, căci mă urmărește și azi.

Era cu neputință să-i ghicești vîrsta acestui Jackson, fiindcă n-avea nici barbă, nici zbircituri, decît citeva crețuri în jurul ochilor. Ar fi putut să aibă treizeci de ani sau cincizeci. Dar, potrivit propriei lui socoteli, se afla pe mare de la vîrsta de opt ani, cînd se angajase ca băiat de serviciu pe un vas indian, de pe care fugise la Calcutta. Tot potrivit propriilor lui relatări, trecuse prin cele mai îngrozitoare locuri din lume, dedîndu-se la tot felul de vicii și îndeletniciri necurate. Lucrase pe vase portugheze care făceau trafic de sclavi pe coasta Africii, și ne povestea cu o plăcere diabolică despre locul unde sclavii erau îngrămădiți unii într-alții ca niște bușteni în cală, iar cei ce se sufocau peste noapte și mureau erau evacuați a doua zi dimineață dintre cei vii înainte ca punțile să fie spălate și, bineînțeles, după ce li se scoteau lanțurile. Lucrase și pe o goeletă care, fiind urmărită de un crucișător englez în largul Capului Verde, fusese atinsă de trei ghiulele în coca ei, înlăuntrul căreia erau legați în lanțuri numeroși sclavi.

Ne mai povestea cum poposise odată la Batavia, în toiul unei molime, cînd vasul pierdea cîte un om aproape zilnic, și cum se tîrau atunci spre țărm cu cadavrul, îmbolnăvindu-se și mai rău din pricină că se fereau atîta de molimă. Era în stare să-ți povestească despre șarpele cobra pe care-l găsise odată în India, sub pernă, pe cînd dormea. Sau despre niște marinari otrăviți la Canton anume pentru a li se lua banii ; ori despre tîlharii malaiezi, care opreau corăbii în strîmtoarea Gaspar, lăsîndu-l totdeauna la urmă pe căpitan, ca să afle de la el unde sînt ascunse lucrurile cele mai de preț.

Toată conversația lui era așa : plină de atacuri piraterești de molime, de omoruri prin otrăvire. Adesea ne povestea episoade din propria-i carieră de marinar, care păreau de-a dreptul incredibile, pentru că puțini oameni ar fi fost în stare să se dedea la asemenea vicii infame și să

le practice vreme atît de îndelungată fără a plăti cu viața.

De fapt, purta pe el urmele acestor vicii, precum și pecetea iminentului sfîrșit înfricoșător, întocmai ca regele Antioh din Siria, care după spusele cronicarilor, a pierit de o moarte mai crîncenă decît dac-ar fi murit înțepat de viespi și albine.

Nu mai rămăsese din acest Jackson decît drojdia unei ființe omenești. Era slab ca o umbră, numai piele și os, și uneori se văita că-l doare fundul cînd ședea pe-o ladă. Eu, unul, mă gîndeam cîteodată că tocmai conștiința stării lui mizerabile și perspectiva că va muri curînd ca un cîine, pentru a-și ispăși păcatele, îl făceau pe nenorocitul acesta să mă privească mereu cu atîta răutate; fiindcă eu eram tînăr și chipeș, cel puțin așa mă găsea maică-mea, iar de îndată ce am început să mă deprind cu marea și n-am mai fost atît de demoralizat, am început să-mi recapăt bujorii din obraji și, în ciuda situației mele nefericite, să par vesel și sănătos, pe cînd el părea mistuit de o boală incurabilă ce-i măcina organismul, încît ar fi fost mai potrivit să stea într-un spital decît pe un vas.

Fiind înclinat să emit ipoteze asupra gîndurilor ce și le fac despre mine oamenii pe care-i întîlnesc, mai ales dacă am motive să cred că ei mă antipatizează, nu voi pretinde că părerea pe care o va fi avut acest Jackson despre mine este exact cea pe care i-o atribui eu. Nu fac decît să-mi redau propria impresie, așa cum mi-am format-o atunci; dar chiar și acum socot că nu greșeam. Căci dacă n-ar fi fost așa, cum să-mi explic altfel tremurul ce mă cuprindea ori de cîte ori îl surprindeam uitîndu-se la mine, ceea ce se întîmpla destul de des, pentru că era în stare să rămînă uneori tăcut, cu dinții încleștați, și să privească țintă întocmai ca un nebun apucat de stenahorie.

Țin minte cum, prima oară cînd l-am văzut, am rămas uluit de ochii lui, ațintiți asupră-mi. Stătea la cîrma vasului, întrucît era cel dintîi care sosea acolo ori de cîte ori pilotul chema vreun cîrmaci, căci acest Jackson era totdeauna gata să facă muncile cele mai ușoare, invocînd sănătatea lui șubredă, măcar că mie mi se părea

că-l foarte iute de picior pentru un bolnav, mai ales cînd se repezea să ocupe un loc bunicel, deşi se prea poate să fi fost la mijloc doar un soi de energie spasmodică, declanşată de stimulente puternice, energie de care, se ştie, sînt capabili chiar şi cei mai mari invalizi.

Şi, cu toate că marinarii reacţionau totdeauna foarte violent împotriva oricărei forme de „tragere la fit", adică a oricărei încercări de a evita vreo corvoadă, iar acest Jackson avea să se dovedească a fi un „trăgător la fit" în tot cursul călătoriei (chiulind, ce-i drept, de la muncile grele, dar nu şi de la cele periculoase, căci de la acestea nu se dădea înapoi) ; deşi era un veteran în această privinţă, şi încă un veteran care trecuse nevătămat prin multe bătălii, totuşi ceilalţi nu se gîndeau cîtuşi de puţin să-i ceară socoteală în vreun fel sau măcar să-i spună ce părere au despre purtarea lui. I-am auzit în schimb vorbind foarte urît despre dînsul, pe la spate ; ba, uneori, chiar îndată după ce-l întrebau de sănătate, cu duioşie. Toţi se temeau de Jackson ca de dracu şi-l linguşeau, gudurîndu-se ca nişte căţei pe lîngă el ; unii obişnuiau să-i frece spinarea după ce dumnealui se dezbrăca şi se vîra în culcuş ; sau dădeau fuga la cambuză, ca să-i încălzească puţină cafea ; alteori îi umpleau luleaua, sau îi dăruiau tutun de mestecat, ori îi cîrpeau vestonul şi nădragii ; pe scurt, îl îngrijeau şi-l răsfăţau în fel şi chip. Iar el îi bruftuia mereu, strîmbînd din nas la tot ce făceau ; am băgat de seamă că aceia care-i făceau cele mai mari servicii şi se gudurau cel mai mult pe lîngă el erau tocmai cei pe care-i înjura cel mai abitir ; în vreme ce pe vreo doi-trei dintre ei, care se arătau ceva mai retraşi, îi trata cu oarecare consideraţie.

Nu e treaba mea să găsesc o explicaţie faptului că întreg echipajul vasului se supunea astfel capriciilor unui ticălos ca Jackson. Ştiu doar că aşa era ; n-am însă nici o îndoială că, dacă ar fi avut un ochi albastru sau dac-ar fi avut o altă mutră, ceilalţi nu s-ar fi temut atîta de dînsul. Şi mă uimea faptul că un marinar neobişnuit de robust, un tinerel voios din Belfast, Irlanda, nu exercita nici un pic de influenţă asupra echipajului ; dimpotrivă era huiduit, călcat în picioare şi batjocorit ; ba mai mult încă, era mereu ţinta înjurăturilor şi a

şfichiuirilor lui Jackson, care părea să-l deteste din adîncul inimii, tocmai din pricina forţei sale neobişnuite, a frumuseţii şi, mai ales, a obrajilor săi rumeni.

Tînărul acela din Belfast nu era însă un matelot prea destoinic, deşi fusese angajat ca „marinar calificat"; cînd un asemenea matelot nu-i capabil să-şi facă datoria cum trebuie, el scade în ochii celorlalţi marinari. Există trei categorii de mateloţi: „marinari calificaţi", „marinari de rînd" şi „muşi", şi fiecare e retribuit potrivit rangului respectiv. Îndeobşte, un echipaj de doisprezece oameni numără doar cinci-şase „marinari calificaţi", care, dacă dovedesc că-şi înţeleg pe deplin datoria (ceea ce nu-i lucru uşor, după cum voi arăta mai departe), se bucură de stima şi preţuirea „marinarilor de rînd" şi a „muşilor", care ajung atunci să le venereze pînă şi vestonul de culoarea mazării şi să le înveţe pe de rost fiece cuvinţel. Asta nu înseamnă cîtuşi de puţin că toţi muşii de pe vasele comerciale sînt tineri, deşi eu, unul, eram. Pe un vas comercial „mus" înseamnă un nou-venit, un om la prima sa călătorie pe mare; chiar dac-ar fi îndeajuns de bătrîn ca să fie bunic, tot „mus" i se va spune şi tot muncă de „mus" va primi.

Dar m-am depărtat de subiect; începusem să spun că Jackson a reuşit să pună capăt certei dintre cei doi marinari, la teuga, după micul dejun. După ce le-a poruncit să tacă, i-a cerut unuia dintre ei să deschidă gura, fiindcă, pretindea el, putea să ghicească vîrsta unui marinar după dinţi, întocmai ca la cai. Omul a rîs şi a căscat gura, iar Jackson l-a tras sub luminator, unde, punîndu-l să-şi dea capul pe spate, a început să i se uite în gură (ajutîndu-se şi cu briceagul), întocmai ca o maimuţă care se uită într-o sticlă. Tremuram pentru bietul marinar, de parcă l-aş fi văzut în mîinile unui bărbier dement, încremenit pe scaun, sub briciul ce se pregătea să-i taie beregata. Căci observasem că ochiul lui Jackson zvîcnea foarte repede, ca o limbă de şarpe, şi mă temeam că are de gînd să-l omoare pe marinar; dar în cele din urmă s-a potolit şi, după ce şi-a încheiat „examenul", a spus că primul dintre cei doi marinari navigase cel mai mult, deoarece muchiile dinţilor săi

erau mai tocite, fapt datorat, cică, unui consum excesiv de pesmeți marinărești. Tocmai de aceea era în stare să ghicească după dinți vîrsta unui marinar.

Auzindu-l, marinarii se uitară unul la altul, ca și cum și-ar fi spus : „Hai, băieți, să rîdem !" ; și chiar rîseră, zicînd că era o glumă grozavă.

Așa se întîmpla totdeauna. Ori de cîte ori Jackson spunea ceva, cu o umbră de zîmbet, ei izbucneau în rîs, văzînd în acel zîmbet vag un semn că el însuși socotea că-i ceva cu haz ; pe cînd multe glume bune ale altora nu stîrneau nici măcar un surîs. Odată i s-a întîmplat chiar lui Jackson (fiindcă avea, recunosc, haz cîteodată, mai ales cînd nu-l durea spinarea) să spună o anecdotă strașnică, însă cu o mutră foarte serioasă ; neștiind dacă intenția lui fusese să le stîrnească rîsul sau, dimpotrivă, oamenii rămaseră împietriți, într-o așteptare buimacă, pînă ce Jackson începu să zbiere la ei, făcîndu-i dobitoci și idioți, apoi le mărturisi că-și luase dinadins o mutră serioasă, ca să vadă dacă n-au să rămînă gravi chiar cînd el spunea o poveste care-ar fi trebuit să-i facă să leșine de rîs. Jackson îi batjocori și-i ocărî așa multă vreme, pînă cînd începu să facă spume la gură de furie.

Părea plin de fiere și de ură împotriva întregii lumi, ca și cum lumea ar fi fost o singură persoană și i-ar fi cășunat vreun rău îngrozitor ce-i înveninase și-i otrăvise inima. Cîteodată aveam impresia că-i nebun de-a binelea ; și eram atît de speriat de el, încît mă gîndeam să mă duc la căpitan și să-i spun că Jackson ar trebui închis, ca să nu săvîrșească vreo fărădelege. Dar, gîndindu-mă mai bine, renunțam de fiecare dată, deoarece căpitanul m-ar fi repezit, zicînd că eu sînt nebun.

Să nu se creadă însă că toți marinarii se înjoseau în egală măsură în fața acestui individ. Nu ! Trei-patru dintre ei îl înfruntau uneori, iar cînd Jackson era la cîrmă, îi ațîțau pe ceilalți marinari împotriva lui, spunîndu-le că era o rușine ca un asemenea ticălos nenorocit să se poarte ca un tiran cu niște oameni mult mai buni decît dînsul. Și-i conjurau să nu mai rabde asta, ci să-l înfrunte și să-l pună cu botul pe labe, data viitoare, cînd Jackson ar încerca s-o facă pe dictatorul cu ei. De două sau de trei ori, oamenii fură de acord aproape cu toții, afară de

cei care aveau obiceiul s-o șteargă cînd se discutau asemenea lucruri ; se jurară că n-au să se mai supună tiraniei lui Jackson. Dar cînd veni vremea să-și pună în aplicare jurămîntul, amuțiră din nou, lăsînd lucrurile să se desfășoare întocmai ca în trecut, astfel încît cei care-i instigaseră trebuiră să suporte ei înșiși întreaga furie a lui Jackson. Și deși acești cîțiva oameni se arătau dîrji la început, mormăind ceva despre o luptă cu Jackson, totuși, văzînd că sînt dușmăniți de restul echipajului, deveneau și ei din ce în ce mai tăcuți, lăsînd terenul liber tiranului, care-i sfida atunci și mai abitir și-i batjocorea și mai rău, ca pe niște lași lipsiți de orice urmă de curaj. În astfel de ocazii, disprețul lui nu cunoștea margini ; de fapt, părea aproape întotdeauna însuflețit de dispreț, mai degrabă decît de ură, împotriva tuturor.

Cît despre mine, eram doar un „mus", iar un „mus" trebuie să-și țină gura, să facă ce i se spune, să nu se amestece niciodată în treburile altora și să nu vorbească decît întrebat. Marinarii de pe vasele comerciale sînt foarte mîndri și conștienți de superioritatea lor asupra „bobocilor" și a „pămîntenilor", care n-au habar de nimic pe un vas ; pentru ei, un „marinar calificat" e un om mare, în orice caz un om mult mai mare decît un „mus". Mateloții ăștia aveau o părere atît de bună despre știința lor marinărească, încît aproape că-mi venea să cred că erau în felul lor niște licențiați, cu diplome, aidoma acelora primite de absolvenții colegiilor.

Dar deși tăceam și eram cuminte, știind prea bine că lucrul cel mai înțelept era să mă am bine cu toți, și deși răbdam multe înainte de-a sări la contraatac, totuși nu scăpam de ochiul rău al lui Jackson, nici de apriga-i dușmănie. Faptul că el mi-era dușman, îmi atrăgea dușmănia multora dintre ceilalți marinari sau îi făcea, în orice caz, să se teamă a-mi lua apărarea pe lîngă Jackson, astfel încît am devenit cu timpul un soi de Ismael pe corabia aceea, un om lipsit de orice prieten, și am început să nutresc o ură din ce în ce mai aprigă împotriva întregului echipaj ; ajunsesem să mă rog lui Dumnezeu să mă scape de ura asta, ca să nu-mi înrobească pe deplin sufletul, și să nu mă prefacă într-un demon ca Jackson.

XIII

Redburn petrece o zi frumoasă pe mare; începe să-i placă viața de marinar, dar își schimbă gîndul

În cea de-a doua zi de la plecarea din port, după ce-am spălat punțile și ne-am luat micul dejun, cartul nostru a fost chemat de către secund și trimis la treabă.

Era o zi foarte luminoasă. Cerul și apa erau de un albastru adînc, aerul era cald și strălucitor. Ne-am scos cu toții vestoanele. Nici nu-mi venea a crede că mă aflam la bordul aceluiași vas pe care navigasem cu o noapte înainte, într-o beznă lugubră; și nu puteam concepe că oceanul acesta, atît de albastru acum, era același care ni se păruse atît de negru și de zbuciumat în timpul nopții, către sfîrșitul cartului. Pe boltă se mai zăreau doar cîțiva norișori luminați de razele soarelui, apa era ușor vălurită — ai fi zis că-i o turmă de mioare albe — iar vasul luneca lin, cu pînzele încremenite, făcînd un zgomot ciudat, aproape muzical. Nici nu-ți venea să muncești pe o asemenea vreme; dac-aș fi putut sta pe cabestan sau dacă m-ar fi lăsat barem să mă cațăr pe bompres și să zac acolo, printre parîme, uitîndu-mă la peștii din apă și gîndindu-mă la casa mea, aproape c-aș fi fost fericit. Îmi revenisem între timp de pe urma răului de mare și mă simțeam foarte bine, cel puțin trupește, căci inima mea era încă suferindă. În orice caz, puteam să privesc în jur și să observ ce se întîmplă.

Și zău că erau multe de văzut, deși ne aflam în larg: multe lucruri mă uimeau, pe mine, care călătoream pentru prima oară pe mare. Ceea ce mă uimea cel mai mult era însăși priveliștea oceanului desfășurîndu-se la nesfîrșit, fără urmă de uscat. De jur împrejur, de o parte și de alta a vasului, în fața și înapoia lui, nu se zărea nimic altceva decît apă, apă și iar apă; nici un petic de pămînt, nici măcar o insuliță ori măcar vreo pată de mușchi verde. Niciodată pînă atunci nu-mi dădusem seama ce este

oceanul, cît de măreț, de maiestuos, de nesfîrșit, de albastru și de frumos poate fi — căci în ziua aceea nu a vădit prin nici un semn furtunile sau uraganele despre care-l auzisem vorbind pe tatăl meu; și nici nu mi-aș fi putut închipui că o apă atît de liniștită și de zglobie ar fi în stare să se dezlănțuie în avalanșe de talazuri înspumate și furibunde, așa cum aveam să constat pînă la urmă.

Noianul acela pașnic și însorit îmi amintea fără să vreau de fața frățiorului meu cînd dormea în leagănu-i de prunc. Avea aceeași înfățișare fericită, nevinovată și nepăsătoare; fiece val părea să zburde ca un copilaș într-o poiană, uitindu-se parcă în ochii tăi ca să-l dezmierzi. Valurile astea păreau niște ființe vii, înzestrate cu inimi simțitoare, și aproape că mă durea să văd cum, lunecind printre ele, le spulberam cu etrava noastră, întocmai cum un elefant uriaș face să se risipească o turmă de mioare.

Dar ceea ce mi se părea poate cel mai ciudat era felul cum oceanul se înălța și cădea — nu mă refer la valurile înseși, ci la o anume mișcare a apei, care creștea, se umfla și apoi se prăvălea parcă. Îmi vine greu să descriu acest fenomen, dar știu foarte bine cum era și cum mă tulbura. Mă apuca amețeala cînd priveam apa, și totuși nu-mi puteam lua ochii de la ea, într-atît de stranie și de minunată mi se părea.

Mă simțeam ca-ntr-un vis; iar cînd izbuteam să uit unde mă aflu, aproape că mă credeam într-o lume de basm și mă așteptam să mă aud chemat de vreo făptură din văzduhul azuriu sau din adîncurile oceanului albastru. Dar n-aveam răgazul să savurez asemenea gînduri, fiindcă oamenii tocmai se pregăteau să înalțe o *bonetă* pentru a profita de vîntul din ce în ce mai prilenic; aceste *bonete* sînt niște pînze ușoare ce se fixează, pe vreme bună, la capetele vergilor, și care atîrnă deasupra apei ca aripile unei păsări uriașe.

Eu, unul, nu prea puteam să-i ajut pe ceilalți, întrucît n-aveam habar de nimic, nu știam nici măcar cum se numeau pînzele. Și-apoi, parcă pluteam într-un vis, nu știam exact unde mă aflu și nici cine sînt, într-atît de stranii și inedite mi se păreau toate cele.

În vreme ce *bonetele* erau îngrămădite pe punte, iar marinarii începeau să le lege de *verfafori* pentru a le

înălța, secundul îmi poruncea să fac tot felul de treburi simple, dar de care eu n-aveam habar, nepricepînd vorbele ciudate prin care mi le cerea ; văzîndu-mă că stau năuc, se zborșea la mine, făcîndu-mă de două parale, iar marinarii chicoteau și clipeau din ochi, batjocoritori, dar nu cutezau să rîdă în gura mare, de teama secundului, care nu admitea ca, în prezența lui, să-și rîdă de mine altcineva decît el însuși.

Am încercat totuși să mă dezmeticesc și să nu mai visez cu ochii deschiși ; și, cum eram, în fond, un băiat isteț și îndemînatic, am izbutit în cele din urmă să învăț cîte ceva, așa că nu mai păream chiar un nătîng, ca la început.

Oamenii care n-au ieșit prima oară pe mare ca marinari nu-și pot închipui în ce situație năucitoare mă aflam. E ca și cum ai merge într-o țară barbară, ai cărei locuitori vorbesc o limbă ciudată, se îmbracă în straie ciudate și locuiesc în case ciudate. Căci marinarii dau denumiri stranii chiar și unor lucruri care, pe uscat, îți sînt familiare ; iar dacă te încumeți să pomenești de un lucru folosind denumirea lui de pe uscat, ei rîd de tine ca de-un ageamiu și ca de-un neisprăvit. În ziua aceea, cum secundul îmi poruncise să scot apă, l-am întrebat unde să găsesc găleata ; am crezut că săvîrșisem nu știu ce crimă, fiindcă secundul s-a supărat foc, zicîndu-mi că pe mare nu există „găleți“ — și chiar aveam să aflu curînd că li se spune *ghiordele*. Altă dată, cînd mă pregăteam să vîr un mic dop de lemn într-un *ghiordel* care curgea, secundul m-a repezit iarăși, spunîndu-mi că nu se zice pe mare „dop“, ci „pană“. Și așa se întîmpla cu toate cele.

Dar pe lîngă asta, ți se cerea să înveți atîtea nume noi ale unor lucruri cu totul noi, încît la început mi s-a părut cu neputință să le deprind pe toate. Dacă ați văzut vreodată o corabie, ați observat desigur ce încîlceală de frînghii are la bord, parc-ar fi un scul uriaș cu firele încurcate. Ei bine, pînă și cea mai mică din aceste frînghii își are denumirea ei, iar unele dintre aceste denumiri sînt foarte lungi, aidoma numelor unor prinți tineri

— bunăoară : *starboard-main-top-gallant-bow-line* sau *larboard-fore-top-sail-clue-line* [1].

Cred că n-ar fi rău să se procedeze la o rebotezare a parîmelor unui vas, întocmai aşa cum am citit că s-a procedat cîndva la o simplificare a categoriilor de plante, în botanică. E într-adevăr de mirare cîte denumiri există pe lumea asta. Nenumărate sînt denumirile pe care medicii şi anatomiştii le dau diferitelor părţi ale trupului omenesc, care, de fapt, seamănă întrucîtva cu o corabie : oasele sînt ca greementul, iar muşchii sînt ca parîmele care conduc toate mişcările.

Mă întreb dacă omenirea nu s-ar putea descurca şi fără toate aceste denumiri, care se înmulţesc pe zi ce trece, oră de oră şi clipă de clipă, încît în cele din urmă însuşi văzduhul va geme de atîtea nume, şi pînă şi pe-o cîmpie întinsă oamenii vor trage în piept răsuflarea semenilor lor, din pricina noianului de vorbe pe care le folosesc şi care vor consuma aerul, aşa cum felinarele consumă gazul. Dar oamenii par să nutrească o mare dragoste pentru nume ; căci îşi închipuie că, a cunoaşte multe nume, e totuna cu a şti multe lucruri, deşi eu, unul, nu m-aş mira dacă în lume ar fi mult mai multe nume decît lucruri. Să mă întorc însă la povestea mea.

Aşadar, am înălţat *bonetele* pe vergile arborelui-gabier ; de îndată ce vasul le-a simţit prezenţa, a zvîcnit ca un armăsar şi, cum briza sufla din ce în ce mai tare, a început să lunece tot mai vîrtos, scuturîndu-şi spuma de pe etravă întocmai cum se scutură spuma de pe-o zăbală. Fiece catarg părea să ascundă o inimă care bătea de bucurie ; eu însumi simţeam că-mi creşte inima şi c-aş fi fericit să pot face ocolul lumii în felul acesta.

În clipele acelea am devenit pentru prima oară conştient de o însuşire admirabilă — capacitatea de a vibra la unison cu întreaga frămîntare a lumii dinafară. Simţeam că mă rostogolesc pe orbitele tuturor planetelor din univers, pierzîndu-mă în pulsaţia delirantă a inimii Întregului. Era în inima mea un clocot şi un zbucium, ca şi cum un izvor ascuns ar fi ţîşnit deodată de-acolo, iar sîn-

[1] Denumirile englezeşti ale acestor parîme fiind mai evocatoare, am renunţat la căutarea unui echivalent românesc (deşi el există, parţial : *bowline* — bulină ; *clue-line* — contra scotă). (n.t.)

gele îmi alerga prin trup, cîntînd aidoma pîraielor de munte.

Da, da! Dați-mi această splendidă viață oceanică, această viață sărată și înspumată, pe o mare care nechează și fornăie, dați-mi aceste clipe cînd respiri parcă aerul pe care-l respiră înseși balenele! Lăsați-mă să mă rotesc în jurul globului terestru, să mă rostogolesc pe mare; lăsați-mă să lunec pînă la moarte, cu o veșnică briză la pupa și cu o nesfîrșită mare la prova!

Dar ce grabnic treceau aceste elanuri, cînd, după o scurtă acalmie, eram trimiși din nou la muncă, eu personal fiind pus să curăț cotețele de găini și să pregătesc culcușul porcilor în șalupă.

Ce viață de cîine duci pe mare! Să ți se comande ca unui rob, să fii pus la corvoadă ca un catîr, să-ți poruncească niște oameni vulgari și brutali, ca și cum ai fi un biet african în Alabama! Da, da, suflă mai tare, briză, și pune capăt cît mai grabnic acestei călătorii îngrozitoare!

XIV

Se gîndește să facă o vizită de curtoazie căpitanului

Ceea ce mi-a amintit brusc de condiția mea nefericită a fost atitudinea mult schimbată a căpitanului față de mine. Mi se păruse că-i un gentleman drăguț, jovial, plin de voioșie și de bunăvoință față de marinari, și capabil să discearnă deosebirea dintre unul ca mine și mateloții de rînd printre care fusesem azvîrlit. De fapt, n-avusesem nici o îndoială că mă va lua sub protecția lui, ca pe-un caz special, și că va fi prietenul și binefăcătorul meu; căci auzisem că unii comandanți de corăbii sînt ca niște părinți pentru echipajul lor, și chiar se poartă aidoma unor tați severi și pedepsitori, cum tind să-i facă preceptele lui Solomon; simțul datoriei fiind la ei mai tare decît iubi-

rea, ei joacă oarecum, în fiecare zi, rolul lui Brutus, despre care am citit — în vechea ediţie a operelor lui Plutarh aflată în biblioteca familiei mele — că şi-a trimis la execuţie propriul fiu.

Da, crezusem că acest căpitan Riga — căci aşa îl chema — va fi atent şi plin de consideraţie faţă de mine, străduindu-se să-mi ridice moralul şi să m-ajute să-mi suport mai lesne singurătatea. Mă gîndisem chiar că n-ar fi exclus ca, în vreo seară plăcută, să mă poftească în cabina lui pentru a-mi pune întrebări despre părinţii mei şi despre proiectele mele de viitor, pentru a mă îmbia să-i povestesc unele anecdote în legătură cu unchiul tatălui meu, ilustrul senator; sau pentru a-mi da o tăbliţă şi un condei, ca să mă-nveţe anumite probleme de navigaţie, ori poate pentru a mă invita la o partidă de şah. Mă gîndeam chiar că s-ar putea să mă poftească la masă în vreo duminică însorită, oferindu-mi din belşug bunătăţile ce se servesc în careul ofiţerilor, ca unul care-şi dădea seama cît de greu îi vine la început unui băiat ca mine, crescut pe uscat, la el acasă, să mănînce carne conservată de porc şi de vită şi pesmeţi dintr-aceia tari ce se servesc la teuga.

Şi nu puteam să nu nutresc pentru el sentimente deosebite, aproape de iubire, ca faţă de un om care reprezenta ultima legătură vizibilă în lanţul relaţiilor ce mă legau de casa mea. Căci, încă pe ţărm, îl văzusem stînd de vorbă cu domnul Jones, prietenul fratelui meu, astfel încît între căpitan şi fratele meu nu era decît o treaptă intermediară; iar fratele era una cu mama şi cu surorile mele.

Treceam mereu prin locurile de pe punte, în care îmi aminteam că stătuse domnul Jones, cu prilejul primei noastre vizite pe vasul ancorat lîngă cheu; încercam să mă conving că stătuse chiar în locurile acelea, deşi acum vasul era atît de departe pe apele Atlanticului, iar domnul Jones umbla poate pe Wall-street sau îşi citea ziarul în biroul lui, în vreme ce bietul de mine munceam din greu.

Văzînd că trecuseră două-trei zile fără ca inimosul căpitan să-mi vorbească sau să-mi trimită măcar vorbă c-ar dori să intru o clipă în cabina lui ca să-l salut, am început să mă gîndesc că ar trebui, poate, să fac eu primele

avansuri, de vreme ce eu eram băieţaş, iar el un om în toată firea ; poate că tocmai din această pricină nici nu catadicsise încă să-mi vorbească, socotind că e de datoria mea să-l abordez mai întîi, cu respectul cuvenit unui superior. Mă gîndeam că era, poate, supărat, mai ales că-l ştiam un om orgolios şi foarte sensibil. Drept care, într-o zi, cu puţin înainte de asfinţit, în timpul celui de-al doilea cart de după-amiază, cînd nu prea mai era multă treabă de făcut, m-am hotărît să mă duc la căpitan.

După ce-am scos o găleată cu apă şi m-am spălat bine, ca să înlătur murdăria rămasă de la cocina de porci, m-am dus jos la teuga ca să mă-mbrac cît mai curat cu putinţă. Mi-am pus o bluză albă în locul celei roşii pe care-o purtam, o pereche de pantaloni de postav în locul celor de pînză, mi-am pus şi ghetele noi, apoi mi-am periat cu grijă mantaua de vînătoare şi am îmbrăcat-o ; ce mai, arătam destul de elegant, cel puţin pentru teuga, deşi n-aş fi arătat chiar aşa de bine într-un salon.

Cînd marinarii mă văzură astfel dichisit, nu ştiură ce să creadă şi mă întrebară dacă mă pregătesc să cobor pe ţărm ; le-am răspuns că nu, fiindcă nici nu se zărea urmă de ţărm, dar că mă duc să-i prezint căpitanului omagiile mele. Marinarii izbucniră în hohote de rîs, de parc-aş fi spus o gugumănie, deşi nu-i nici o prostie să te duci, seara, în vizită la un prieten. Cînd cîţiva dintre ei încercară să mă convingă să renunţ, zicîndu-mi că sînt un mucos fără experienţă, Jackson le strigă, cu un rînjet hidos :

— Lăsaţi-l să se ducă, lăsaţi-l, e un băieţaş drăgălaş ! Lăsaţi-l să se ducă ; domnu' căpitan o să-i dea nuci şi stafide...

Cum vorbea aşa, l-a apucat o tuse puternică, mai-mai să se sufoce.

Tocmai cînd mă pregăteam să plec de la teuga, mi-a căzut privirea pe mîinile mele şi am văzut că erau mînjite cu un soi de vopsea galbenă — căci în dimineaţa aceea secundul mă pusese să ung cu catran nişte fire de cînepă pentru greement ; socotind că nu se face să mă înfăţişez astfel înaintea unui gentleman, mi-am pus o pereche de mănuşi de lînă cu un deget pe care mi le croşetase mai-

că-mea, anume pentru mare. În clipa aceea Jackson m-a întrebat dacă n-aş vrea să comande o trăsură, iar un alt marinar m-a rugat să nu uit să-i transmit comandantului urările lui cele mai bune. I-am lăsat chicotind şi am pornit pe punte ; cînd am trecut prin faţa cambuzei, bătrînul bucătar m-a strigat ca să-mi spună că uitasem să-mi iau bastonul.

Fără să mă sinchisesc de obrăzniciile lor, am pornit mai departe spre careu, cînd mi-a ieşit în cale secundul. Ducînd mîna la beretă, am dat să trec pe lîngă el, dar secundul m-a apucat deodată de guler, după ce s-a zgîit lung la mine, cu nişte ochi cît cepele, şi m-a întrebat cu glas de tunet ce înseamnă asta şi cum îmi permit să fac asemenea farse pe bordul unui vas pe care dumnealui e secund.

I-am răspuns că, dacă nu-mi dă drumul, mă duc să mă plîng prietenului meu, căpitanul, pe care aveam de gînd să-l vizitez chiar în seara aceea. Drept care, secundul m-a răsucit ca pe-o sfîrlează, de-am crezut că mi se învîrte în cap Gulf-Stream-ul, apoi m-a împins cît colo, zbierînd nu ştiu ce. Între timp, marinarii se strînseseră roată pe cabestan şi urmăreau rîzînd scena.

Dîndu-mi seama că n-o să pot face în seara aceea vizita plănuită, m-am gîndit s-o amîn deocamdată şi m-am întors printre marinari ; Jackson mă întrebă numaidecît cum îl găsisem pe comandant şi dacă data viitoare n-aş vrea să-l iau şi pe el ca să-l prezint căpitanului.

Rezultatul acestei întîmplări a fost că, ducîndu-mă la culcare în noaptea aceea, mi-am dat limpede seama că nu era lucru obişnuit pentru un marinar să intre în cabina căpitanului ; începusem să bănuiesc că mă purtasem ca un nătărău, dar asta, din pricină că nu cunoşteam deprinderile de pe mare.

Pot adăuga aici că, în tot timpul călătoriei noastre, pînă la întoarcerea la New York, n-aveam să văd niciodată cum arată cabina căpitanului, deşi aveam să arunc adesea cîte o privire înăuntru, printr-un gemuleţ de pe dunetă, aşezat chiar înaintea timonei, unde era atîrnat un ceasornic menit să-i arate cîrmaciului jumătăţile de oră, pe care el le

vestea cu un clopoțel prins în habitaclul busolei. Marinarii se distrau grozav privind prin gemulețul acela ori de cîte ori erau de cart la timonă, mai ales cînd stewardul pregătea masa pentru prînz sau cînd căpitanul ședea aplecat asupra unui pahar de vin pus pe o măsuță de mahon ori juca de unul singur cărți, în vreo seară — căci i se întîmpla uneori să rămînă singur, deși, precum se va vedea în curînd, se bucura îndeobște de societatea unei persoane agreabile.

A doua zi după încercarea mea de a intra în cabina căpitanului, s-a nimerit să mă aflu pe dunetă, unde înnodam o parîmă, cînd căpitanul și-a făcut apariția pe neașteptate și a început să se plimbe de colo pînă colo, cu un trabuc în gură. Părea foarte bine dispus și amabil, încît mi-am spus că, acum, după ce tocmai își luase masa, era momentul cel mai potrivit ca să-l acostez.

Am așteptat puțin, crezînd c-o să mi se adreseze el mai întîi, dar, văzînd că n-o face, m-am apropiat și am început să-i vorbesc, spunîndu-i că-i o zi foarte plăcută și că sper că se simte bine. În viața mea n-am văzut om să ia foc în felul acesta: credeam c-o să mă trîntească la pămînt, dar, după ce-a rămas mut de uimire cîteva clipe, și-a scos de pe cap pălăria și a azvîrlit-o spre mine. Nu știu ce anume m-a împins, dar am alergat spre jgheabul unde căzuse pălăria, am cules-o de pe jos și i-am dat-o înapoi, cu o plecăciune; în clipa aceea apăru și secundul în goana mare și mă împinse cît colo; abia cînd am ajuns la cabestan, secundul mă întrebă dacă sînt sau nu în toate mințile, fiindcă, de nu, o să mă pună numaidecît în lanțuri.

L-am asigurat că sînt în toate mințile și că-mi dau perfect de bine seama c-am fost tratat în modul cel mai brutal și nepoliticos atît de către el cît și de către căpitanul Riga. Drept care, secundul a tras o înjurătură strașnică, zicîndu-mi că, dacă voi repeta ceea ce am făcut în seara asta sau dacă voi îndrăzni să-mi mai scot bereta în fața căpitanului, mă va lega sus în greement și mă va ține acolo pînă voi învăța să mă port cum se cuvine.

— Ești un boboc, dar te fac eu să te coci, băiete!

Secundul părea într-adevăr însărcinat cu misiunea de a apăra rangul căpitanului, care era pesemne prea demn ca să catadicsească să-şi apere singur demnitatea.

„Ce ciudat, îmi spuneam, să fii muştruluit şi maltratat astfel, pentru un gest de politeţe obişnuită!" Văzînd însă cum stau lucrurile, m-am hotărît să-l ocolesc pe căpitan de vreme ce se arătase atît de lipsit de elementara bună creştere a unui gentleman. Nici nu-mi venea a crede că omul acesta era acelaşi care se purtase cu atîta deferenţă şi jovialitate cînd domnul Jones şi cu mine îl vizitasem în port.

Această uimire a mea spori şi mai mult cînd, peste cîteva zile, o furtună se abătu asupra noastră, iar căpitanul ieşi din cabina lui în cămaşă de noapte, cu tichia pe cap şi, sărind pe dunetă, începu să se fîţîie de colo pînă colo, înjurînd şi blestemîndu-i pe marinarii cocoţaţi pe catarge, întocmai ca un vagabond de pe stradă.

Pe lîngă asta, am mai băgat de seamă că, în tot timpul călătoriei, căpitanul nu purta decît nişte haine vechi şi ponosite, cu totul altfel decît costumul lucios în care-l văzusem la prima noastră întîlnire, iar după aceea, pe treptele hotelului unde obişnuia să tragă ori de cîte ori venea la New York. Acum purta doar nişte haine uzate şi cenuşii, de modă veche, cu gulerul înalt şi talia îngustă, nişte pantaloni scurţi, lipiţi de genunchi, cîte o vestă care nu-i ascundea brîul, fiind prea scurtă, întocmai ca vesta unui băieţaş. Iar pălăriile lui erau, toate, pleoştite şi ponosite, de parcă ar fi fost scoase dintr-o pivniţă; la fel, cizmele i-erau numai petice. Da, începusem să cred că-i un ins destul de jalnic, mai ales că umbla zile-ntregi nebărbierit şi cu favoriţii încîlciţi; iar părul lui începuse, în chip miraculos, să capete culoarea sării şi a piperului, poate din pricină că încetase să şi-l mai cănească, aici, pe mare. Ce mai, l-am lăsat în plata Domnului, socotindu-l un impostor şi, pe uscat, un fals gentleman, căci un gentleman adevărat nu s-ar purta niciodată cu un alt gentleman aşa cum se purta dumnealui cu mine.

„Da, căpitane Riga — îmi spuneam — nu eşti un gentleman şi o ştii şi dumneata!"

XV

Starea jalnică a garderobei lui Redburn

Şi acum, după ce am vorbit despre hainele uzate ale căpitanului, e cazul să vorbesc şi despre ale mele.

Pornisem la drum pe la începutul lui iunie, spre marea mea bucurie, căci îmi spuneam că va fi cald şi plăcut pe ocean, iar călătoria va fi ca o excursie făcută vara pe litoral pentru a schimba aerul, dar mai ales mediul şi societatea.

De aceea nu mă preocupasem prea mult de îmbrăcăminte, socotind că ar fi cu totul nefolositor să-mi iau un echipament complet, cu vestoane şi pantaloni de postav, cu jerseuri, cu mantale de muşama, cu cizme şi multe alte lucruri, pe care marinarii mai vîrstnici şi le iau cu ei în cuferele lor. Unul dintre motive era că, chiar dac-aş fi vrut să le cumpăr, n-aş fi avut banii necesari. Aşa că, pe lîngă hainele pe care mi le adusesem de-acasă, îmi cumpărasem doar o bluză roşie, o pălărie de pînză ceruită, o curea şi un cuţit, ceea ce alcătuia un echipament marinăresc, cam în genul uniformei faimoşilor *rangers* din Texas, uniformă ce se reduce, pare-se, la un guler de cămaşă şi la o pereche de pinteni.

Dar nu peste multe zile aveam să constat că hainele mele de uscat, „ţoalele", cum spun marinarii, nu se potriveau cu viaţa pe care o duceam acum. Cînd mă cocoţam pe catarg pentru gimnastica mea cotidiană, pantalonii mi se crăpau în toate părţile, mai ales la fund, din pricină că nu erau croiţi marinăreşte, cu betelia joasă, aşa fel ca să poată fi purtaţi fără bretele. De aceea eram pus adeseori în situaţiile cele mai penibile, ajungînd bunăoară să stau călare pe-o vergă, uneori chiar deasupra careului, cu rufăria de corp expusă în chipul cel mai vulgar şi mai neelegant cu putinţă.

Iar partea cea mai proastă era că pantalonii mei cei mai buni, cu care mă mîndream cel mai mult, erau nişte pantaloni foarte arătoşi în felul lor ; îi comandasem la

croitorul din satul nostru, un omuleț durduliu, cu picioarele foarte subțiri, care obișnuia să spună că aduce ultima modă direct de la Paris, deși toate revistele de modă din dugheana lui erau pătate cu murdărie de muște. Ei bine, pantalonii mei fuseseră croiți de cîrpaciul acela ; în timp ce lucra la ei, mă duceam la probă de două-trei ori pe zi și-l tot zoream să mi-i facă mai repede, căci era un om bătrîn și miop, cu niște ochelari cît toate zilele, și n-avea pe nimeni ca să-l ajute, decît o nevastă bolnavă, care trebuia să se îngrijească de cinci nepoței ; și, în afară de asta, avea obiceiul să prizeze tutun, un obicei care-l împiedica să lucreze ca lumea, fiindcă după fiece cusătură se oprea să prizeze, apoi își sufla nasul peste pantalonii mei, încît începuse să-mi fie și lehamite de el. Croitorul îmi arătase și modelul după care voia să-mi croiască pantalonii, dar eu îl amelioraseim simțitor, cerîndu-i bătrînului să-mi facă șlițuri pe pulpe, în partea de jos, șlițuri încheiate cu cîte șase nasturi de alamă — căci văzusem la un văr de-al meu, un mare sportiv, o pereche de pantaloni croiți tocmai în felul acesta.

Acum eram îmbrăcat chiar cu pantalonii ăștia, de care marinarii făceau mare haz și pe care se tot îndemnau să-i „ciupească" ; îmi cereau mereu să le împrumut cîte un nasture, iar alteori mă întrebau dacă nu cumva sînt soldat ; pe scurt, era limpede că nu pricepeau cîtuși de puțin că purtam niște pantaloni foarte nobili, de o croială sportivă și copiați după pantalonii vărului meu, care era un tînăr bogat și avea și cabrioletă.

Cînd pantalonii mi se rupeau, așa cum am spus, mă străduiam din răsputeri să-i repar și să-i cîrpesc, dar, nefiind prea priceput, cu cît îi coseam mai mult, cu atît se rupeau mai tare, fiindcă puneam peticele fără a ține seamă de încheieturi și de tigheluri, ceea ce îi scotea din sărite pe bieții pantaloni.

Nu trebuie să uit nici de cizmulițele mele, care erau aproape noi cînd am plecat de-acasă ; fuseseră cizmele mele de duminică și mi se potriveau de minune. În viața mea n-avusesem o pereche de cizme care să-mi placă atîta ; cînd umblam încălțat cu ele, îmi răsuceam degetul mare, plăcere la care renunțam însă noaptea, cînd nu mă vedea nimeni și cînd mă gîndeam la altceva. Obiș-

nuiam să mă uit la cizmulițele astea chiar în timpul slujbei la biserică, astfel încît pierdeam o bună parte din predică. Într-un cuvînt, erau niște cizme foarte frumoase. Dar tocmai de aceea nu erau bune pentru mare, după cum aveam să-mi dau curînd seama. Tocurile lor înalte mi se încurcau mereu în greement și de mai multe ori au fost cît pe aci să mă azvîrle peste bord; apa sărată le zbîrcise pielea în așa hal, încît mă strîngeau cumplit și mă vedeam silit să le crestez, spre marea mea durere. Turetcile cizmelor erau destul de lungi, ajungîndu-mi pînă aproape de genunchi, iar marginile lor erau căptușite cu marochin roșu. Marinarii le porecliseră „contrarande", după cum mie însumi îmi spuneau cînd „Cizmă", cînd „Năsturel", din pricina nasturilor ce-mi împodobeau pantalonii și tunica de vînătoare.

În cele din urmă, le-am ascultat sfatul și am „croit" cizmele, adică le-am tăiat turetcile și tocurile; dar asta nu le-a îmbunătățit prea mult, fiindcă acum îmi simțeam tălpile turtite, și-apoi mă făceau să alunec și să patinez pe punți, așa cum obișnuiam acasă, în satul meu, cînd mă dădeam pe gheață.

Cît despre pălăria mea ceruită, era o pălărie foarte ieftină și de aceea se dovedi a nu fi bună la nimic: curgea apa prin ea ca printr-un acoperiș vechi de șindrilă, iar pe vreme de furtună îmi ținea părul ud, ceea ce era foarte neplăcut. Lasă că se și boțise rău de atîta șezut pe ea în timpul cartului de noapte, încît i se stricase fasonul. Ce mai, devenise cu totul nefolositoare.

Tunica mea de vînătoare, făcută din blană de cîrtiță, era din zi în zi mai strîmtă, mai ales după o ploaie, încît îmi ziceam că-n curînd o să dispară cu desăvîrșire, nelăsînd nimic altceva decît urzeala să-mi stea ca un schelet în spinare. Devenise extrem de neplăcută de cînd intrasem într-o zonă destul de rece, dincolo de coastele Newfoundland-ului; acum, singurul mijloc de a mă încălzi noaptea era să-mi pun pe mine vesta și haina și să mă-nvelesc în tunica de vînătoare, care mă ciupea la subsuori și mă chinuia în fel și chip; iar cînd trăgeam de parime, tunica mă incomoda foarte mult, îngreunîndu-mi brațele — odată secundul m-a și întrebat dacă n-am cîrcei.

E locul aici să vorbesc despre unele cazne şi suferinţe asemănătoare. Nu aveam nici o saltea şi nici vreun aşternut oarecare; nu mă gîndisem că aşa ceva îmi va fi de trebuinţă pe mare; de aceea eram nevoit să dorm pe scîndurile goale ale culcuşului, iar cînd vasul se legăna prea tare, aproape la verticală, cred că arătam ca un prunc indian legat de-o scîndură şi răstignit pe-o creangă.

Despre lipsa ustensilelor de mîncare am mai vorbit: nu mă gîndisem niciodată că, din acest punct de vedere, a te duce pe mare ca marinar e ca şi cum te-ai duce la o şcoală-internat, unde trebuie să vii cu lingura, cuţitul, furculiţa şi şerveţelul de-acasă. Dar în cele din urmă am avut norocul să fac schimb cu un pasager, care mi-a dat, pentru o batistă de mătase de-a mea, o căldăruşă de fier, cu cîrlige pentru a putea fi atîrnată deasupra focului; cu această căldăruşă aveam să mă înfăţişez la cambuză pentru porţia mea de cafea şi de ceai. Îmi dădea însă destulă bătaie de cap ca s-o păstrez curată, fiind predispusă la rugină, iar cîrligele îmi zgîriau uneori faţa cînd beam. Căldăruşa era, de asemenea, cam mare şi neobişnuit de grea, astfel încît mesele mele de dimineaţă erau lipsite de tihnă, devenind curînd o adevărată corvoadă. Şi-apoi eram nevoit s-o folosesc şi pentru supa de fasole, care ni se servea de trei ori pe săptămînă şi care dădea un gust prost chiar şi cafelei.

Sufeream nespus de mult şi în fel şi chip din pricina lipsei mele de prevedere şi de chibzuinţă care mă îndemnase să pornesc pe mare atît de prost echipat cu tot ceea ce ar fi putut să-mi uşureze situaţia şi să mi-o facă măcar suportabilă. Cu timpul, sărmanele mele „ţoale" începură să-mi cadă din spinare, încît arătam ca un cerşetor, tîrîndu-mă pe punte în zdrenţe, cu rămăşiţele jalnice ale cizmelor mele. Mă întrebam uneori ce-ar spune prietenii mei din patrie dacă m-ar vedea măcar o clipă. Mă consolam însă cu gîndul că degradarea şi ruşinea, simbolizate de mantaua mea de vînătoare, nu mă vor doborî niciodată, deşi mi se părea o ironie amară faptul că surorile mele făgăduiseră să spună tuturor prietenilor ce aveau să se intereseze de mine că Wellingborough plecase „în străinătate", ca şi cum aş fi

pornit într-un turneu prin Europa împreună cu tutorele meu, aşa cum domnul Jones îi sugerase, în naivitatea lui, căpitanului.

Totuşi, în ciuda melancoliei ce mă copleşea uneori, cîte o mică întîmplare mă făcea să uit de mine, pierzîndu-mă în contemplarea straniilor şi, pentru mine, superbelor privelişti ale mării.

Poate că nimic nu m-a uluit într-atîta, dîndu-mi sentimentul unei experienţe nespus de romantice, ca apariţia celui dintîi vas în largul oceanului. Într-o după-amiază însorită şi senină vasul acela se apropie de noi, cu toate pînzele întinse. Veni foarte aproape şi trecu apoi pe sub pupa vasului nostru ; aplecîndu-se pe o rînă, sub briză, îşi dezvălui punţile, încît i-am văzut matelotii adunaţi la teuga şi pe bucătar privind din cambuza lui, cu o lingură în mînă, precum şi pe căpitan, care, îmbrăcat într-un veston verde, şedea pe dunetă cu o pîlnie în mînă.

Vasul, cu toate aceste făpturi la bord, ieşise la iveală din nesfîrşitele întinderi albastre ale oceanului ; fumul urca lin în văzduh din burlanul bucătăriei, de parc-ar fi fost un horn într-un oraş ; şi toate cele păreau atît de fireşti şi de obişnuite în mijlocul a ceea ce, mie, cel puţin, îmi apărea ca o minune fără seamăn !

În vîrful catargului de mizenă fîlfîia un steag roşu avînd în centru un castel alb, crenelat, care părea destul de străin, ceea ce-mi sporea şi mai mult curiozitatea.

Căpitanul nostru, care-şi pusese altă haină şi altă pălărie şi care şedea într-o poziţie foarte distinsă pe dunetă, îşi duse deodată la gură pîlnia lui de alamă lustruită şi spuse pe un ton cam răstit :

— De unde ?

La care, celălalt căpitan răspunse într-un fel de jargon nemţesc bizar, abia inteligibil, că vasul era din Hamburg, precum o vădea steagul.

Hamburg ! Iată-mă, Doamne, pe imensul Ocean Atlantic, contemplînd o corabie nemţească ! Era de-a dreptul ciudat. În clipele de răgaz pe care mi le lăsa munca, am urmărit din ochi vasul pînă cînd acesta n-a mai fost decît un punct în zare.

Mă impresionase felul cum se purtaseră cei doi căpitani în timpul scurtei lor întîlniri pe mare. Aşezaţi comod pe dunetele vaselor lor, în vreme ce marinarii le ascultau ordinele, îşi făcuseră semne cu pălăriile şi schimbaseră cîteva complimente, apoi se depărtaseră unul de celălalt, cu nepăsarea a doi călăreţi arabi ce se întîlnesc într-o oază din deşert. Presupun că pentru ei marele Ocean Atlantic era un heleşteu.

XVI

În timpul nopţii e trimis să desfăşoare o velă

Trebuie să mă întorc puţin din drum pentru a povesti despre prima mea urcare în arboradă. Asta s-a întîmplat în cea de-a doua noapte de la plecare, în timpul celui de-al doilea cart, cînd marea era destul de liniştită, iar briza uşoară.

Ni s-a dat ordinul să desfăşurăm *contrarîndunica,* vela cea mai de sus — o pînză foarte mică : văzută de la teuga, nu părea mai mare decît o batistă de buzunar. Am auzit însă că unele corăbii au pînze şi mai mici deasupra *contrarîndunicii,* pînze denumite *zgîrie-nori* sau mai ştiu eu cum. Dar eu nu cred pînă nu le văd ; o *contrarîndunică* mi se pare, oricum, destul de sus, încît însăşi ideea că ar putea exista ceva şi mai sus mi se pare absurdă. Şi-apoi, e ca şi cum ai sfida cerul, vrînd să-i mături stelele, cînd, de fapt, ar fi de ajuns o pală de vînt ca să pună capăt înfumurării acestor *zgîrie-nori* sfidători.

După ce ni se dădu pomenitul ordin, un bătrîn matelot neamţ veni la mine şi-mi spuse :

— Năsturel, băiatule, a sosit timpul să faci şi tu o treabă, şi-i o treabă de băiat, Năsturel, să desfăşori *rîndunicile,* nu o treabă de om bătrîn ca mine. Îl vezi pe rîndunelul ăla de colo, sus ? Uite colo, înapoia scării ăleia. Fă bine şi suie-te acolo şi desfăşoară-l ! Hai, Năsturel !

Cum toţi ceilalţi se arătară de acord cu părerea bătrînului că sosise momentul să fac şi eu o treabă, o „treabă de băiat", cum o numeau ei, n-am mai zis nimic şi m-am căţărat în arboradă fără să mă uit înapoi, ci aţintindu-mi privirea asupra velelor.

Pînă la scara aceea era cale lungă, iar cînd am ajuns la jumătatea drumului, am început să gîfii, dar nu m-am oprit pînă nu am ajuns la acea scară a lui Iacov, căci aşa i s-ar fi putut spune de vreme ce m-a dus aproape de nori. În cele din urmă, spre marea mea uimire, m-am pomenit agăţat de verga cea mai de sus, rezemîndu-mi trupul de catarg şi încolăcindu-mi picioarele în jurul lui de parc-ar fi fost o pereche de braţe.

Am rămas cîteva clipe aşa, mut de spaimă. Nu puteam vedea prea departe pe mare, din pricina întunericului; din înaltul meu post de observaţie, oceanul arăta ca un golf negru, închis jur împrejur de stînci negre, ameninţătoare. Aveam sentimentul că-s absolut singur, păşind pe norii miezului de noapte, şi mă aşteptam în fiece clipă să cad, să cad, să cad, întocmai ca în coşmarurile din copilărie.

Abia întrezăream corabia de sub mine, aidoma unei scînduri lungi plutind pe apă; iar verga de care eram agăţat nu părea să facă parte din ea. Un pescăruş, sau vreo altă pasăre acvatică, zbura deasupra capului meu, la cîţiva metri de faţa mea; bătaia aripilor ei mă înfricoşa: zburînd la o asemenea înălţime, ai fi zis că-i un spiriduş.

Deşi marea era destul de liniştită şi nu bătea vîntul, totuşi acolo unde mă aflam simţeam din plin mişcarea vasului; astfel încît, cînd acesta se lăsa într-o parte, încercam senzaţia pe care trebuie s-o aibă o muscă mergînd pe tavan; iar cînd se răsucea pe cealaltă parte, mă simţeam parcă atîrnat de un brad înclinat.

Deodată am auzit dinspre punte un zgomot nedesluşit şi, deşi nu înţelegeam nimic, ştiam că e vocea secundului, care mă zorea. Disperat, cuprins de un tremur nervos, am început să desfac *saulele,* adică parîmele ce legau vela, iar cînd totul a fost gata, am strigat din răsputeri, precum mi se poruncise:

— *Sus vela!*

Iar cei de pe punte înălţară verga şi vela, cu mine cu tot, fiindcă n-am avut vreme să mă dau la o parte, într-atîta erau de zoriţi. Şi minune ! am început să urc din ce în ce mai sus, călare pe vergă, care se înălţa parcă singură, iar de jur împrejur nu se zărea nici un suflet. Deşi atunci nu-mi dădeam seama, mă aflam în mare primejdie, numai că era prea întuneric ca să-mi fie frică, măcar că mă simţeam destul de speriat din alte pricini. Mă ţineam însă bine, adeverind o veche zicală marinărească, precum că ultimul om care-o să cadă din arboradă e novicele venit de pe uscat, fiindcă el se agaţă zdravăn de parîme, pe cînd mateloţii hîrşiţi sînt mai puţin prevăzători şi uneori plătesc pentru asta cu viaţa.

După această performanţă, am coborit grabnic pe punte, unde Max, neamţul, m-a felicitat pe limba lui. Omul acesta era poate cel mai bun din fire dintre toţi marinarii ; în orice caz, se purta mai bine cu mine decît ceilalţi, aşa că merită să vorbesc despre el !

Max era un holtei bătrîn, foarte tipicar şi pedant în privinţa îmbrăcămintei şi tare mîndru de cunoştinţele lui nautice, deşi avea nişte idei învechite, dogmatice, despre îndatoririle unui „muş", pe mare. Părul, favoriţii şi obrajii i-erau de un roşu aprins şi, cum purta o bluză roşie, părea cel mai inflamabil om pe care-l întîlnisem vreodată.

Iar firea nu-i dezminţea înfăţişarea : se aprindea foarte repede, fiind în stare, la auzul unui simplu cuvînt, să izbucnească în rafale de vorbe urîte şi înjurături. Tocmai Max pusese la cale, în repetate rînduri, acele conspiraţii împotriva lui Jackson, despre care am pomenit ; deşi, de fiecare dată, sfîrşise prin a i se supune, aducîndu-i un omagiu, nu lipsit de anumite rezerve, mîriite printre dinţi.

Max arăta uneori oarecare interes pentru soarta mea şi-mi vorbea adesea despre impresia jalnică pe care-aş fi făcut-o la Liverpool, îmbrăcat în zdrenţele mele, şi despre ruşinea ce aş fi abătut-o asupra întregii marine comerciale americane ; căci, aidoma tuturor marinarilor europeni angajaţi în flota americană, Max se arăta destul de mîndru de naturalizarea lui ca yankeu, iar

dac-ar fi putut, ar fi fost bucuros să treacă drept un american get-beget.

Dar, deşi gîndul că i-aş putea face de ruşine patria de adopţiune îl necăjea, nu s-a oferit niciodată să-mi amelioreze ţinuta vestimentară, împrumutîndu-mi ceva din propria-i garderobă, foarte bogată. Aidoma multor altor voitori de bine, se mulţumea să acorde simpatie. Max se arăta, de asemenea, nerăbdător să ştie dacă dansez, fiindcă, în caz contrar, aş fi făcut de ruşine echipajul cînd acesta ar fi intrat în vreunul din localurile marinăreşti de pe ţărm. Cel puţin în această privinţă i-am putut risipi temerile.

Era foarte cîrcotaş de felul lui şi cusurgiu şi mă muştruluia deseori pentru vreun defect sau altul; dar în această privinţă nu era singurul, fiindcă mai toţi îşi vîrau ba un deget, ba cîte o mînă întreagă în aluatul nefericitei mele fiinţe.

XVII

Bucătarul şi stewardul

Am trecut pe lîngă coastele Newfoundland-ului într-o duminică ceţoasă şi ploioasă. De atîta ceaţă, abia se mai zărea apa, şi totul părea atît de plat şi de liniştit, încît aproape c-aveam impresia că ne întorsesem la New York şi că ne aflăm iarăşi la poalele Wall-street-ului, în amurgul unei zile ploioase. Punţile chifteau de umezeală, încît parc-am fi stat pe acoperişul unei case, sub o aversă cumplită.

Da, era o duminică oribilă, şi mulţi dintre marinari, simţindu-se împunşi de junghiuri reumatice, îşi puseră surtucele pe ei. Cît despre Jackson, îşi tot freca spinarea, mîrîind ca un cîine.

Încercam să-mi amintesc toate duminicile plăcute şi însorite, petrecute pe uscat, şi căutam să-mi imaginez

ce făceau acum ai mei acasă. La ora asta domnul Bridenstoke, vechiul prieten al familiei, intra, poate, pentru o clipă la noi, cu bastonul lui cu canaf și măciulie de argint, așa cum obișnuia să vină, între două slujbe la biserică ; mă întrebam dacă se interesa de mine.

Dar încercarea mea era zadarnică : nici nu-mi puteam închipui că-i duminică. Toate rămîneau aproape la fel : nu era nici o biserică în care să pot intra, nici un loc pe unde să mă pot plimba, nici un prieten la care să merg în vizită. Începusem să cred că trebuie să fie un soi de a doua sîmbătă, o sîmbătă cețoasă, cînd băieții de școală stau acasă și citesc „Robinson Crusoe".

Singurul om care părea să se simtă bine în ziua aceea era bucătarul nostru negru, care, potrivit unui invariabil obicei marinăresc, fusese poreclit „doctorul".

De fapt, bucătarii sînt într-adevăr niște „doctori", ba chiar cei mai buni din lume : căci oare ce hapuri și emeticuri puturoase ar putea aduce măcar pe jumătate foloasele și sănătatea pe care-o aduc omului ciosvîrtele de miel cu mazăre verde, preparate de bucătari primăvara ? Sau fripturile de vită cu sos de afine, servite iarna ? Oare o doză de calomel și de noptiță ar putea face atîta bine ? Oare o tizana poate pune pe picioare un om leșinat ? Simți oare vreo satisfacție cînd înghiți un praf ? E drept că acești doctori ai tigăii își ucid uneori, prin îndopare, pacienții, sau le provoacă, cel puțin, o durere de cap. Ei, și ce-i cu asta ? N-are nici o importanță. Dacă ei, cu leacurile lor binefăcătoare și de zece ori mai plăcute, ne umplu din cînd în cînd nopțile cu chinuri, ce să mai spunem de crimele sociale săvîrșite de Facultatea de medicină ! Și-apoi, cînd mori ucis de mîna unui doctor de hapuri, nu mori niciodată cu un gust plăcut în gură, așa cum e cazul cînd ești trimis pe lumea cealaltă de un doctor al tigăii, ci ultima suflare îți miroase a *revent*[1] și a *ipecacuanha*[2]. Și, pe lîngă asta, cîți bani îți cer dumnealor pentru scîrbavnicele mese pe care ți le servesc ! Cu banii pe care-i dai pen-

[1] Plantă originară din Tibet, a cărei rădăcină e întrebuințată în medicină ca purgativ. (n.t.).

[2] Arbust originar din America de Sud, ale cărui rădăcini sînt întrebuințate în medicină ca purgative, tonice etc. (n.t.)

tru o rețetă de-a lor ai putea să mănînci împărăţeşte un an întreg.

„Doctorul" nostru era un om serios, aplecat spre filozofie, şi obişnuia să vorbească mult despre păcatul originar. În duminica aceea a stat toată dimineața lîngă cratițele lui, citind dintr-o carte foarte murdară şi soioasă, căci o ținea prinsă într-o mică învelitoare de piele atîrnată de butoiul unde păstra grăsimea scoasă din apa în care punea la fiert carnea sărată. Nu mi-a venit să-mi cred ochilor cînd am văzut că era o biblie.

Îmi plăcea să mă uit la el cînd se cufunda în lectură, mai ales că bucătăria era o încăpere destul de bizară; nu mai lungă de cinci picioare şi cam tot atît de înaltă, era doar o cutie menită să adăpostească soba, al cărei burlan ieşea pe acoperiş.

Înăuntru, o sumedenie de tingiri şi de cratițe, iar pe un perete se vedea şi o mică oglindă, la care obişnuia să se bărbierească; pe o policioară se zăreau uneltele de bărbierit, o perie şi un pieptene. În fața sobei, foarte aproape de ea, se afla un fel de tăblie îngustă, pe care bucătarul obişnuia să şadă, cu picioarele foarte crăcănate, ca să nu şi le pîrlească la foc. Acolo a stat şi în dimineața acelei duminici, cu biblia într-o mînă şi cu polonicul în cealaltă, amestecîndu-şi fierturile fără a-şi lua ochii de pe filele cărții. Cititul trebuie să fi fost o operațiune foarte anevoioasă pentru el, căci l-am auzit cum silabisea cuvintele, destul de tare, iar pe frunte îi curgeau stropi mari de năduşeală, ce cădeau, sfîrîind, pe soba încinsă.

Dar în ziua aceea părea uluit, şi nu-i de mirare, fiindcă citea un pasaj enigmatic din Cartea Cronicilor. Bănuindu-mă că ştiu să citesc, m-a chemat la el tocmai cînd treceam pe-acolo şi, după ce mi-a citit pasajul cu pricina, m-a rugat să i-l explic. I-am răspuns că era o taină pe care nimeni n-ar fi putut să i-o explice, nici măcar un preot. Dar se vede că răspunsul meu nu l-a mulțumit pe bucătar, căci a continuat să mediteze asupra pasajului.

Era desigur enoriaş al uneia din acele congregații negre, care înfloresc la New York; țin minte că, pe cînd mai eram încă în port, fusese vizitat de trei negri bătrîni, cu înfăţişare de preoți, care pe lîngă straiele lor

bisericeşti, purtau nişte haine negre, de o croială specifică quaker-ilor, şi pălării de aceeaşi culoare, cu boruri late, iar la gît fulare albe ; după ce-au stat de vorbă cu el în pragul bucătăriei mai bine de-o oră, au intrat înăuntru, închizînd uşa ; l-am auzit atunci pe unul dintre ei citind cu glas tare şi rostind o predică ; după aceea cîntară un psalm şi rostiră o binecuvîntare, iar cînd uşa se deschise din nou, congregaţia ieşi buluc, foarte transpirată, pesemne din pricină că bisericuţa era atît de strîmtă, încît avea un singur scaun — şi acela lîngă sobă !

Dar, în ciuda studiilor şi a meditaţiilor sale religioase, bătrînul folosea uneori un limbaj urît, mai ales în dimineţile reci, ploioase, cînd trebuia să se scoale în zori şi să facă focul în vreme ce valurile săreau peste copastie, năvălind pînă-n soba lui.

În asemenea împrejurări, nici nu era de mirare că-i mai scăpa cîte o înjurătură, fiindcă pînă şi Iov şi-ar fi pierdut, cred, răbdarea, dac-ar fi fost pus s-aprindă focul în apă.

Deşi nu prea avea grijă de curăţenia ei, bucătarul ţinea foarte mult la bucătăria lui. Pe vreme frumoasă, îşi întindea în faţa uşii o haină veche, în chip de rogojină, şi înfigea în uşă un mic belciug, în chip de ciocănel, apoi îşi scria numele : „Dl. Thompson“, cu o bucăţică de cretă roşie.

Oamenii spuneau despre el că locuieşte în *Piaţa Teuga*, peste drum de *Coloana Libertăţii*, din pricină că bucătăria se afla chiar în spatele arborelui-trinchet, foarte aproape de teugă.

Marinarii au un talent deosebit de a boteza lucrurile de pe bordul unui vas. Cînd, bunăoară, unul dintre ei e spînzurat, ceea ce se face întotdeauna legîndu-l de una din vergile mai joase, ei spun că omul „o ia în sus pe Uliţa Scării de Frînghie şi coboară pe Strada Cînepii“.

Domnul Thompson era bun prieten cu stewardul, un mulatru chipeş şi sclivisit, pe nume Lavender, care fusese cîndva bărbier în West-Broadway. Am mai pomenit de turbanul falnic pe care-l purta cînd eu şi domnul Jones l-am vizitat pe căpitan în cabina lui. Pe mare însă nu purta niciodată turbanul acela, ci umbla cu capul gol,

fluturîndu-şi în vînt părul creţ, ca o perie dintre cele folosite la spălatul geamurilor şi botezate „căpăţîna popii".

Şi-l parfuma cu apă de Colonia, cu care era aprovizionat din belşug — rămăşiţe ale frizeriei din West-Broadway. Hainele lui, mai toate căpătate de la căpitanul unui vas de linie englezesc pe care slujise în numeroase curse, erau de modă veche şi vădeau toate croielile şi culorile posibile. Avea costume de culoarea vinului de Bordeaux sau de culoarea tabacului de prizat, jiletci de catifea roşie, pantaloni galbeni ca pucioasa, precum şi mai multe costume negre, care, laolaltă cu faţa lui oacheşă, îl făceau să semene c-un preot, mai exact, c-un tînăr gentleman din Barbados pe cale de a fi hirotonisit.

Purta la degetul arătător un inel neobişnuit de masiv, încrustat, zicea el, cu un diamant veritabil — deşi era foarte tulbure şi arăta mai degrabă ca un ochi de sticlă. Era foarte mîndru de inelul acesta şi făcea ce făcea şi-ţi vîra sub ochi degetul arătător, chipurile ca să-ţi atragă atenţia asupra vreunui lucru.

Era cam sentimental de felul lui, citea „Trei Spanioli" şi „Charlotte Temple" şi purta în buzunarul de la vestă un smoc de păr creţ, pe care era gata oricînd să-l arate oamenilor, ducîndu-şi batista la ochi.

În fiece zi, pe la asfinţit, cînd era vreme bună, bucătarul şi stewardul şedeau pe tăblia din bucătărie, rezemîndu-se unul de celălalt întocmai ca nişte fraţi siamezi, ca să nu cadă, fiindcă scîndura era foarte scurtă ; rămîneau aşa pînă seara tîrziu, fumînd din pipă şi pălăvrăgind despre întîmplările petrecute peste zi în careu.

Cîteodată domnul Thompson scotea biblia din cui şi citea un capitol pentru edificarea lui Lavender, despre care ştia că, pe uscat, era un petrecăreţ, aplecat spre toate păcatele tinereţii. Îi citea despre Iosif şi nevasta lui Putifar şi i-l dădea pe Iosif ca pildă de om tînăr cu principii admirabile, pe care ar fi trebuit să-l imite, ca să nu mai păcătuiască pe viitor. Iar Lavender îl asculta cu o mutră serioasă şi-i răspundea că ştie că totul e adevărat — recunoştea că-i un tînăr dezmăţat, da, zdrobise multe inimi, şi numeroşi ochi plîngeau chiar în

clipa asta pentru el la New York şi la Liverpool, la Londra şi la Havre. Dar ce putea face? Nu-şi făurise singur faţa frumoasă, părul bogat, trupul zvelt. Nu era *el* de vină, că, oriunde s-ar fi dus, fetele întorceau capul după dînsul şi că le cădea cu tronc. Cu o mutră foarte gravă şi spăsită, stewardul se uita atunci în oglinjoară şi-şi trecea mîinile prin păr, aruncînd o privire şi favoriţilor ca să vadă cum îi stau.

XVIII

Redburn se străduieşte să-şi cultive mintea; povesteşte despre un anume Blunt şi cartea lui de vise

În după-amiaza duminicii despre care vorbeam, nefiind de cart, m-am gîndit să-mi folosesc timpul liber pentru a-mi cultiva mintea.

Culcuşul meu se afla sus şi avea chiar deasupra lui un „ochi de pisică", adică o ferestruică rotundă, de sticlă mată, menită să filtreze lumina de pe punte — o lumină cam tulbure şi cam îndoielnică; mă pomeneam adesea privind în sus, ca să văd dacă nu cumva „ochiul de pisică" fusese scos fără veste, fiindcă, ori de cîte ori călca cineva pe punte, se făcea întuneric o clipă; alteori era aruncat deasupra ferestruicii cîte un colac de parîme care rămînea acolo pînă mă-mbrăcam eu şi mă duceam să-l dau la o parte. Întreruperile astea mă enervau din cale afară cînd eram cufundat în lectură.

Totuşi eram bucuros să am chiar lumina asta sărăcăcioasă, în vizuina sumbră, în care ne vîram ca iepurii în covrul lor; cel mai fericit mă simţeam în acele momente cînd colegii mei dormeau, iar eu puteam sta culcat pe spate şi citi, într-o relativă linişte şi singurătate.

Citisem două cărți, luate cu împrumut de la Max, care le moștenise el însuși de la matelotul care sărise peste bord și ale cărui efecte fuseseră împărțite între marinari. Una era o carte despre naufragii și alte catastrofe petrecute pe mare, iar cealaltă era un volum negru și masiv pe a cărui copertă scria cu litere mari, aurite: DELIRIUM TREMENS — un tratat popular despre boala astfel numită; țin minte că mai văzusem unele exemplare în librăriile marinărești de lîngă Piața Fulton și de pe South-street, din New York.

Dar în duminica aceea am luat o altă carte, din care speram să trag mult folos și temeinică învățătură. Mi-o dăruise chiar domnul Jones, care avea o bibliotecă întreagă și care scosese cartea dintr-un raft de sus, unde zăcea plină de praf. Dăruindu-mi-o, îmi spusese că, deși plecam pe mare, nu trebuia să uit însemnătatea unei bune educații; căci, adăugase el, nu există în viață situații, fie ele cît de triste sau nenorocite, în care să nu găsești un răgaz pentru a-ți cultiva mintea și a te instrui în științele exacte. Și-mi mai spusese că, deși plecarea mea pe mare ca simplu matelot, la o vîrstă atît de fragedă, părea într-adevăr un început cam modest pentru perspectivele mele de viitor, ea avea desigur să-mi priască, dîndu-mi în orice caz, dacă voi avea grijă de mine însumi, o sănătate robustă, ceea ce nu e de disprețuit, fiindcă mulți oameni foarte bogați și-ar da toate acțiunile și ipotecile lor pentru robustețea mea tinerească.

Mai adăugase că nu trebuie să mă aștept la o carte ușoară, menită numai să mă distreze, ci că voi găsi într-însa un divertisment îngemănat armonios cu instrucțiunea cea mai aleasă; deși s-ar putea ca la început să mi se pară plicticoasă, cartea asta îmi va prilejui curînd, dac-o voi citi cu luare aminte, satisfacția de a-i descoperi farmecul ascuns și subtilitățile neprevăzute, ba s-ar putea chiar să-mi dezvăluie vreun mijloc real de a remedia sărăcia familiei mele, redîndu-i rangul în societatea celor bogați.

Spunînd acestea, îmi întinsese cartea, pe a cărei copertă am putut citi, după ce-am suflat praful de pe ea:

„AVUŢIA NAŢIUNILOR de ADAM SMITH". Nefiind mulţumit de titlu, mi-am aruncat privirea asupra paginii de gardă şi am văzut că era vorba de o „Cercetare asupra naturii şi cauzelor pomenitei avuţii". Privind ceva mai jos, am văzut că volumul fusese tipărit la Aberdeen; şi socotind că un lucru din Scoţia, deci dintr-o ţară străină, trebuia neapărat să-mi placă, i-am mulţumit domnului Jones din inimă, făgăduindu-i că voi citi cu atenţie cartea.

Acum, în culcuşul meu, am început s-o citesc metodic, de la prima pagină, hotărît să nu admit ca privirile aruncate mai înainte prin ea să mă împiedice a mă apropia temeinic de esenţa cărţii, despre care credeam că ascunde un soi de piatră filozofală sau un talisman secret în stare să transforme pînă şi smoala şi catranul în aur şi argint.

Cînd am început să citesc primul capitol, intitulat „Despre cauzele sporirii forţei productive a muncii", viziuni plăcute, deşi cam vagi, despre un viitor îmbelşugat, au prins a pluti prin faţa ochilor mei. Frazele erau uscate ca pesmeţii şi ca brînza. Şi titlul, tot aşa; dar fiind vorba doar de capitolul introductiv, mi-am spus că marea taină avea negreşit să mi se dezvăluie dacă voi citi mai departe. Am citit, aşadar, despre „salarii şi profituri" fără a trage eu însumi vreun profit din cazna lecturii.

Totul era din ce în ce mai sec, pînă şi filele miroseau a rumeguş, încît am simţit nevoia să beau puţină apă; după care, am continuat să citesc. În curînd mi-am spus că trebuie să mă las păgubaş; mă gîndeam că vechiul joc de table, pe care-l aveam acasă şi pe cutia căruia scria „Istoria Romei", era cam la fel de substanţial şi, în orice caz, mult mai distractiv. Mă întrebam dacă domnul Jones citise vreodată cartea — nu puteam să uit că se urcase pe-un scaun ca s-o scoată din raftul acela prăfuit, ceea ce era cam suspect.

Mai interesant era ceea ce scria pe filele albe ale cărţii; întorcîndu-le spre lumină, am dat peste următoarea inscripţie, făcută cu creionul şi pe jumătate ştearsă: „Jonathan Jones, de la bunul său prieten Daniel Dods, 1798". Aşadar, cartea aparţinuse probabil

tatălui domnului Jones, și mă întrebam dacă măcar el o citise vreodată sau dacă, în genere, o citise cineva, fie măcar autorul însuși, deși se spune că autorii nu-și citesc niciodată operele, socotind că-i destul că le-au scris.

În cele din urmă am adormit cu cartea în mînă; în viața mea n-am dormit atît de adînc. Drept care, aveam s-o înfășor în haină și s-o folosesc în chip de pernă, căci pentru asta era foarte bună. E adevărat că uneori mă trezeam cu o senzație ciudată, de stupoare, dar firește că nu cartea putea fi de vină.

Fiind vorba de cărți, e cazul să povestesc aici despre un marinar pe nume Jack Blunt și despre cartea lui de vise.

Jackson, care părea să știe totul despre toate colțișoarele din lume, obișnuia să-l cicălească pe Jack, poreclindu-l „Cockney irlandez", de unde am înțeles că Jack se născuse în Irlanda, dar studiase la Londra, undeva pe lîngă Radcliffe Highway. Vorbea însă fără pic de accent irlandez.

Era un bărbat ca la vreo douăzeci și cinci de ani (deși, privindu-l din spate, îl puteai lua drept un omuleț bătrîn) și avea o înfățișare ciudată; brațele și picioarele i-erau foarte butucănoase, rotunde, scurte, îndesate, încît, atunci cînd se îmbrăca cu mantaua-i largă, cu bereta pusă pe ochi și cu cizmele-i trase pînă la genunchi, semăna c-un marsuin gras, ridicat în două labe. Avea o față rotundă, ca de morsă, și cam aceeași expresie: jumătate omenească, jumătate indescriptibilă. Una peste alta, era un băiat bun, aplecat nițeluș spre un punct de vedere romantic asupra vieții pe mare; cînta cîntece despre sirene duioase, îndrăgostite de pescari tineri și chipeși sau de scafandri pescuitori de stridii. Repeta mereu o poveste tristă despre un marinar de pe-un vas militar, care, în timpul ultimului război, se îndrăgostise nebunește de o fată din Portsmouth și, deznădăjduit, se aruncase în focul uneia din canonadele desfășurate în bătălia navală dintre „Guerrière" și „Constitution". Mai spunea și o poveste absurdă despre un soi de zînă a mării, care obișnuia să-l sîcîie mereu pe-un comandant de vas,

cerîndu-i într-una iscălitura ca s-o arunce în nu știu ce fiertură vrăjită, menită să alunge scorbutul.

Credea în tot felul de farmece și, uneori, cînd marea era calmă, îl auzeam murmurînd niște cuvinte irlandeze bizare : invoca vînturile prielnice.

Ne povestea adesea despre discuțiile pe care le avusese la Liverpool cu o ghicitoare, o negresă bătrînă pe nume De Squak, a cărei locuință era foarte frecventată de marinari ; ghicitoarea avea două pisici negre, cu niște ochi neobișnuit de verzi și care purtau tichii de noapte pe cap ; pisicile astea ședeau tacticos pe-o masă cu piciorul ca o gheară, alături de bătrîna vrăjitoare, cînd aceasta îi lua mușteriului puls-ul, ca să-i ghicească viitorul.

Blunt avea o hălăciugă de păr des și stufos, dar care, nu se știe din ce pricină, îi încărunțea repede, încît bietul de el arăta acum, în această stare intermediară, ca și cum ar fi purtat o cușmă din blană de viezure.

Faptul că părul îi încărunțise pe capul său tînăr îl tulburase și-l năucise într-atîta pe Blunt, încît ajunsese să creadă că vreun dușman îi făcuse farmece ; iar acel dușman, zicea el, era un bătrîn matelot, proprietarul unui han marinăresc din Marsilia, pe care Blunt îl jignise odată de moarte, doborîndu-l la pămînt într-o încăierare.

Pe cînd se afla la New York, constatase că părul îi încărunțește din ce în ce mai mult și că toți prietenii săi, precum și femeile, rîd de el, spunîndu-i că-i un moșneag c-un picior în groapă ; drept care, într-o noapte, se dusese la un farmacist, îi spusese ce se-ntîmplă și-l întrebase dacă poate face ceva pentru el. Farmacistul îi dăduse numaidecît o sticlă de-un litru, cu o etichetă pe care scria : „ULEI DE TRAFALGAR pentru reînviorarea părului", îi luase un *dolar* și-i spusese că, după folosirea acestei sticle, dacă nu va avea nici un efect, trebuia să încerce o a doua sticlă, denumită „BALSAMUL PARADISULUI sau ELIXIRUL BĂTĂLIEI DE LA COPENHAGA". Aceste nume sonore de bătălii navale îl încîntau pe Blunt, care nu se îndoia cîtuși de puțin de eficacitatea leacurilor cumpărate.

Am văzut cele două sticle ; pe una dintre ele era o gravură înfățișînd un tînăr cu părul cărunt : stînd în

picioare în mijlocul unei odăi, cu halatul de noapte pe el și cu ochii închiși, își aplica pe cap, cu amîndouă mîinile, elixirul, în vreme ce pe patul de-alături se zărea o sticlă cît toate zilele, cu eticheta „BALSAMUL PARADISULUI", la vedere. Din textul de sub desen reieșea că acest tînăr cu părul cărunt era atît de pasionat de uleiul lui de păr și atît de convins de virtuțile-i tămăduitoare, încît se dăduse jos din pat chiar în somn, mersese pe bîjbîite la dulăpior, apucase prețioasa sticlă, își unsese părul cu ulei, apoi se întorsese în pat, iar a doua zi dimineață se trezise fără să-și amintească nimic. Lucru de mirare! Dar și mai de mirare era faptul că autorul legendei ajunsese să cunoască o întîmplare despre care însuși protagonistul ei nu știa nimic la care nu mai asistase nimeni altcineva.

De trei ori pe zi Blunt își ungea sistematic părul; dar, deși prima sticlă se golise repede în urma acestui tratament sîrguincios, iar cea de-a doua era pe jumătate goală, el încă și-l mai aplica, sperînd că, pînă va ajunge la Liverpool, strădaniile lui vor fi încununate de succes. Și era foarte încîntat că această transformare treptată va fi vizibilă încă pe cînd vom mai fi pe mare, scutindu-l astfel de remarcile veninoase ale celor de pe țărm; semăna în această privință cu filfizonii care se duc undeva la țară cînd vor să-și lase favoriți. Obișnuia adesea să-i întrebe pe colegii lui dacă n-au observat cumva vreo schimbare la el, iar dacă da, în ce măsură. Ca să spun adevărul, se produsese o mare schimbare la el, din pricina abuzului de ulei, la care se adăuga neglijența totală ce-l caracteriza: neperiindu-și și nepieptănîndu-și părul, acesta ajunsese să semene cu coama încîlcită a unui cal sălbatic, o coamă negricioasă și lucioasă la culme.

Pe lîngă colecția lui de loțiuni capilare, Blunt își mai luase cu el numeroase cutiuțe cu hapuri, cumpărate de la un medic naval din New York, care, cu ajutorul unor afișe lipite pe stîlpii de pe cheu, îi anunța pe marinari că dă consultații în fiece luni și vineri dimineață, între orele zece și douăsprezece, la colțul dinspre nord-est al Pieței Catharine — consultații gratuite, cu leacuri cu tot.

Nu ştiu dacă Blunt se credea sau nu bolnav de dispepsie, dar la micul dejun lua totdeauna cîte trei pilule, o dată cu cafeaua; cam la fel cum procedează cei din Iowa cînd bîntuie vreo epidemie de friguri galbene: in hotelurile de-acolo se pune pe masă, alături de sticluţele cu piper şi cu muştar şi alături de cutia cu scobitori, cîte o sticluţă cu ulei de ricin în care înoată nişte pilule albastre. E drept că în ţinuturile alea din vest oamenii sînt foarte ageamii şi neciopliţi. De mai multe ori Blunt se servea şi cu cîte un pahar de săruri purgative, deoarece, aidoma multor altor marinari, nu pornea niciodată la drum fără o provizie îmbelşugată de asemenea săruri. Adesea îşi lua aceste leacuri, îmbrăcat într-o haină udă, şi se ducea apoi pe punte, să-l bată ploaia. Dar asta nu-i nimic pe lîngă ceea ce fac alţi marinari, care, odată ajunşi în largul Capului Horn, se doftoricesc cu calomel în timp ce sînt de cart. În legătură cu asta s-ar putea spune unele poveşti îngrozitoare, dar mă abţin.

Pentru un om al uscatului, un consum de săruri atît de abuziv ca acela practicat de Blunt ar putea avea efecte mortale; dar pe mare, aerul sărat şi apa sărată te împiedică să răceşti aşa de repede ca pe uscat. Eu însumi, fiind atît de prost îmbrăcat, mă duceam adesea ud leoarcă în culcuşul meu şi ieşeam după aceea pe punte, încins de năduşeală şi aburit ca o fleică friptă, dar nu păţeam nimic pentru că aveam asupră-mi vraja tinereţii şi a robusteţii şi eram imun la vătămările trupeşti.

E timpul să vorbesc însă despre Cartea Viselor. Blunt ţinea ascunsă într-un colţişor al cufărului său o cărticică nemaipomenită, cu o scoarţă roşie, mîzgălită cu tot felul de semne şi cifre astrologice şi pretinzîndu-se a fi un tratat complet despre Arta Divinaţiunii, astfel încît pînă şi cel mai de rînd marinar o putea învăţa de unul singur.

Era, chipurile, acelaşi sistem cu ajutorul căruia Napoleon Bonaparte ajunsese să se ridice de la gradul de caporal la rangul de împărat; de aceea i se şi spunea „Cartea Viselor a lui Bonaparte", deoarece magia ei consta în puterea de a tălmăci visele şi de a le aplica la prevederea viitorului; drept care, trebuiau luate antici-

pat toate măsurile de rigoare, ceea ce ar fi fost extrem de convenabil şi plăcut, dacă ar fi fost adevărat. Problemele erau formulate cu ajutorul cifrelor, într-un mod complicat şi bizar, înlesnit totuşi de un şir de tabele tipărite la sfîrşitul cărţuliei aceleia, ceva în genul tablelor de logaritmi adăugate la sfîrşitul Ghidului de navigaţie al lui Bowditch [1].

Blunt adora pur şi simplu această „Carte a Viselor a lui Bonaparte" şi era pe deplin convins că între scoarţele ei roşii, precum şi în propriile lui vise, se ascundeau toate tainele viitorului. În fiece dimineaţă, înainte de a-şi lua pilulele şi de a-şi aplica loţiunile, se furişa din culcuş, pînă să se trezească ceilalţi, îşi scotea cărticica şi o bucăţică de cretă şi, încălecînd pe cufărul lui, începea să-şi scarpine părul unsuros ca să-şi amintească visele fugare şi desena linii pe capacul cufărului, ca şi cum ar fi făcut socoteli pe-un răboj.

Deşi se pierdea, buimac, în labirintul cifrelor cabalistice din cărţulie şi nu pricepea nici măcar instrucţiunile pentru începători date în introducere — pentru că abia dacă ştia să citească — izbutea totuşi, pînă la urmă, cînd nu era întrerupt, să ajungă la o încheiere ce-l mulţumea. De aceea părea mai întotdeauna bine dispus, gîndindu-se pesemne că-l aştepta un viitor de aur.

Într-o noapte însă ne-a trezit pe toţi, sărind din culcuşul lui, cu ochii ieşiţi din cap şi zbierînd cu o voce răguşită:

— Băieţi, băieţi ! Pregătiţi băncile, repede, repede !

— Care bănci ? bombăni Max. Ce tot îndrugi ?

— Băncile, băncile ! strigă Blunt, fără să-l ia în seamă. Doborîţi copacii, băieţi, daţi o mînă de ajutor, Ziua Judecăţii se apropie !

Dar în clipa următoare se vîrî la loc în culcuş şi, bolborosind ceva în neştire, se potoli : vorbise în somn.

Am înţeles ce anume voise să spună prin „bănci" abia după aceea, cînd i-am auzit pe doi marinari discutînd dacă omenirea va *sta* sau va *şedea* la Judecata de apoi.

---

[1] Nathaniel Bowditch (1773—1837) — astronom american, autorul unui ghid practic de navigaţie *(The American Practical Navigator)*. (n.t.)

XIX

La un pas de dezastru

Cartea Viselor îmi amintește de o împrejurare cînd abia am scăpat cu viață.

Era într-o dimineață, foarte devreme; cei din cartul de la babord trebuiau să se odihnească de la miezul nopții pînă la ora patru în zori. După ce s-a culcat și a dormit cîtva timp, Blunt s-a trezit brusc pe la ora trei dintr-un vis grozav de frumos, pe care voia să-l tălmăcească numaidecît. S-a dus, așadar, la cufărul lui, și-a scos uneltele și a început să deseneze cifre pe capac. Deodată se auzi un răcnet înfricoșător, care-l făcu s-o ia la goană, speriat, și ne trimise pe toți, orbecăind, pe punte; nu știam ce se-ntîmplă, dar marinarii au un simț acut al primejdiei, chiar și în somn.

Cînd am ajuns pe punte, l-am văzut pe secund stînd pe bompres și răcnind „Vira! Vira!" spre un om ce se zbuciuma în apa neagră din fața vasului. Se zărea, în aceeași direcție, și o lumină; apoi am deslușit coca neagră și enormă a unei corăbii care venea pieziș spre noi, atît de aproape, încît i-am auzit pînzele fluturînd în vînt, apoi un tropăit de pași pe punte și același strigăt, pe care-l scotea și secundul nostru.

Peste cîteva clipe am simțit că mi se taie răsuflarea, auzind un trosnet, ca de copac doborît, și numaidecît după aceea una din „săgețile" bompresului se smulse din lăcașul ei; nu trecu mult, și școndrul se prăvăli peste bompres. Între timp, corabia aceea străină, care trecuse pe lîngă noi izbindu-ne astfel, se mistuise în noapte și n-aveam s-o mai vedem. Cred însă că și ea suferise avarii, fiindcă îndată după ce s-a luminat de ziuă, am găsit bucăți de greement străin amestecate cu ale noastre. Am reparat ce era de reparat, am înlocuit școndrul sfărîmat cu unul de rezervă: toate corăbiile au asemenea piese de rezervă.

Cauza accidentului, care era cît pe ce să ne coste viața pe toți, fusese moțăiala oamenilor puși de veghe

pe ambele vase. Secundul îl muştrului zdravăn pe marinarul care fusese de cart pe corabia noastră.

Fără îndoială că multe din vasele care nu se mai întorc acasă îşi găsesc pieirea în felul acesta; s-ar putea ca, uneori, două corăbii să se ciocnească aşa, în puterea nopţii, şcondru cu şcondru, şi să se scufunde în apa oceanului, aidoma a doi cerbi care se bat şi mor cu coarnele îngemănate.

Pe cînd mă aflam la Liverpool, o corabie frumoasă, ancorată lîngă a noastră în docuri, porni la drum, după ce-şi luă încărcătura, cu destinaţia India; bătea o briză prielnică, şi întreg echipajul era încredinţat că va face o călătorie frumoasă. Dar peste vreo şapte zile se întoarse într-o stare de plîns: toată partea de la tribord i-era sfărîmată, ancora de la tribord dispăruse o dată cu o bună parte din parapet; toate vergile inferioare fuseseră rupte în aceeaşi direcţie, încît oamenii trebuiseră să improvizeze la repezeală altele, foarte urite şi şubrede.

Cînd am văzut-o aşa, cu întreg tribordul distrus, dar cu babordul încă în stare bună, şi cînd mi-am amintit cît de frumos arătase în ziua plecării din portul în care se întorcea acum atît de prăpădită, mi-am adus fără să vreau aminte de un tînăr din satul meu, care într-o dimineaţă plecase de-acasă vesel din cale afară pentru a fi adus către prînz cu toată partea dreaptă a trupului paralizată.

Se pare că vasul acela se ciocnise de o corabie străină, care, arborînd toate pînzele în faţa unei brize prielnice, îi atinsese razant tribordul, aducîndu-l în starea jalnică de acum.

Marinarii trebuie să fie cu ochii în patru cînd stau de veghe noaptea, cu toate că, precum bine ştiu, li se întîmplă cam des să moţăie şi să fie neatenţi, ceea ce nici nu-i de mirare, la urma urmei, fiindcă, deşi orice marinar a auzit de accidentele petrecute pe mare, şi deşi unii dintre ei au slujit poate chiar pe vasele accidentate, totuşi cînd te afli la bordul unei corăbii, noaptea, în mijlocul oceanului, şi n-ai mai văzut de săptămîni întregi nici o pînză, îţi vine greu să-ţi închipui că ar putea fi aproape vreuna. Iar cînd se apropie totuşi, ţi se pare

de necrezut că un vas s-ar putea ciocni cu altul pe marea asta nemărginită, care scaldă Groenlanda într-un capăt al lumii și Insulele Falkland la celălalt capăt. Posibilitatea unor mari catastrofe trece rareori prin mintea oamenilor neștiutori, cum sînt îndeobște marinarii — căci oamenii aceștia n-ajung să cunoască, decît izbindu-se de ele, lucrurile pe care cei înțelepți le cunosc, le prevăd și pot deci să se apere de urgia lor. Chiar cînd ajung să le cunoască din experiență, lecția învățată le folosește cel mult în ziua respectivă: proștii care propășesc nu concep posibilitatea unei schimbări în rău, ei văd numai soarele de pe cer și-și spun că acesta e prea strălucitor ca să apună vreodată.

Și tot astfel cum corăbiile cele mai vajnice și mai sprințare pot fi izbite pe neașteptate, ca de un fulger, și scufundate în timp ce-și poartă, trufașe, pînzele pe mare, anumiți potentați, care și-au acordat perfect planurile și proiectele de viitor la vîntul prielnic al vieții și care nu se gîndesc nici o clipă la moarte sau la nenorocire, întîlnesc brusc în cale un obstacol neprevăzut și se scufundă, se prăbușesc în neant.

XX

Redburn e trimis într-o zi cu ceață să tragă clopotul și zărește un cîrd de elefanți de mare

Ce-i stihia asta prin care plutim? Ce-i bezna asta palpabilă? Fumul care învăluie lumea, de parcă aceasta s-ar învîrti pe axul ei ca o frigare aburindă?

E o ceață din Newfoundland, iar corabia noastră, care încă n-a ieșit din zona „Falezelor înalte" e învăluită într-o ceață cum Londra n-a cunoscut nici în cel mai noiembricios noiembrie. Cronometrul pretinde că-i amiază, dar s-ar părea mai degrabă că-i miezul nopții. Ceața e atît

de deasă, încît, deşi avem un vînt bun, scurtăm pînzele de teama unor accidente. Mai mult încă, iată-mă pe mine, sărmanul Wellingborough, cocoţat într-un fel de clopotniţă, aşa-numita *„coloană de bigă"*, în creştetul căreia trag clopotul ca la o înmormîntare.

Clopotul ăsta e menit să vestească prezenţa noastră, avertizînd celelalte nave să se ferească din drum.

Bing! bang! Dangătul răsună lugubru prin ceaţă.

Clopotul e verde de cocleală şi jilav de negură, iar funia scurtă cu care-l trag îmi alunecă mereu printre degete. Cu pălăria mea neagră, pleoştită, parc-aş fi „taurul gros, care trage vîrtos" clopotele pentru a vesti moartea sărmanului prigor [1].

Un sistem mai bun decît clopotul a fost cîndva pus la punct de un ingenios căpitan de vas, despre care-am auzit. Căpitanul acela avea la bord nişte porci tineri; odată, cînd vasul a intrat într-o ceaţă deasă, a pus cîţiva oameni la capetele cocinei ca să zgîndăre animalele cu cîte o prăjină; porcii au început să guiţe amarnic, ceea ce fără îndoială c-a salvat vasul, aşa cum gîştele au salvat Capitoliul.

Uneori din ceaţă ies sunetele cele mai stranii şi mai neobişnuite: bunăoară ca nişte suspine adînci. Ce-o fi? te întrebi. Suspinele astea sînt urmate de o izbitură puternică, de un vuiet de cascadă, ca şi cum vreun izvor ar fi ţîşnit pe neaşteptate din adîncul oceanului.

Aşezat la postul meu de observaţie, mă tot uitam, încetînd deocamdată să-mi fac datoria de clopotar. Deodată însă cineva strigă:

— *Balene, balene! Chiar lîngă vas!*

Balene! Cine-ar fi crezut că eu, Wellingborough, voi ajunge atît de aproape de ele? Nici măcar fratele meu nu mi-ar da crezare dacă i-aş spune! Lăsînd din mînă frînghia clopotului, de parc-ar fi fost un fier roşu, am dat fuga să privesc, şi iată: la numai cîţiva paşi de corabie pluteau patru sau cinci siluete lungi şi negre, ca nişte şerpi.

[1] Aluzie la un vechi cîntec de leagăn englezesc, al cărui erou, *Tommy Thumb*, e un prigor (*Cock-Robin*) omorît de o vrabie (n.t.).

Oare erau cu adevărat balene, adică dihăniile acelea monstruoase despre care auzisem ? Îmi închipuisem c-a-rată ca nişte munţi plutitori, ca nişte dealuri de carne — adevăraţi balauri care fac să se reverse apele peste uscat cînd coboară după hrană !

Am rămas profund dezamăgit văzîndu-le, o dezamăgire de pe urma căreia mi-am revenit cu greu. Mi-am pierdut toată stima pentru balene şi am început să mă cam îndoiesc de istoria lui Iona : într-adevăr, cum ar fi putut Iona să locuiască într-o casă atît de derizorie ? Unde să se mişte în chichineaţa asta ? Poate că totuşi, îmi spuneam, balena fiind, potrivit tradiţiilor rabinice, femelă, avea posibilitatea să se dilate ca să-l adăpostească pe Iona, aşa cum şarpele *anaconda* poate înghiţi un cerb, lăsîndu-i coarnele afară.

Dar, începînd din acea zi, balenele au scăzut mult în stima mea.

Aşa se întîmplă întotdeauna. Dacă citeşti despre catedrala Sfîntul Petru şi te duci după aceea s-o vizitezi, mai mult ca sigur c-o vei socoti ca un pitic în comparaţie cu idealul tău înalt. Şi fără îndoială că Iona ar fi rămas el însuşi dezamăgit dacă, privind prin diafragma boltită de deasupra pîntecelui balenei, ar fi cercetat coastele ce-l împresurau ca nişte stîlpi. Un pîntece destul de mare, fireşte, dar nu chiar atît de fabulos.

A doua zi ceaţa s-a ridicat, iar pe la prînz ne-am pomenit printre o sumedenie de bărci pescăreşti ancorate, bărci foarte mici, a căror privelişte mă făcu să mă gîndesc la temeinicia acelei zicale marinăreşti, care spune, pentru a sugera un spaţiu strîmt sau *la limită :* „E ca o barcă de pescar ; din trei paşi ajungi peste bord".

Plutind în drumul numeroaselor vase ce străbat oceanul între Anglia şi America, aceste mici ambarcaţiuni sînt uneori răsturnate şi şterse de pe faţa apei : strigătele marinarilor contenesc atunci, o dată cu ultimul cerc al vîrtejului care le înghite. Trista lor soartă este adesea rezultatul propriei lor neglijenţe, ce-i face pe pescari să nu stea de veghe ziua şi să nu-şi ţină felinarele bine aprinse noaptea, aşa cum fac fecioarele înţelepte.

Cum voi mai vorbi despre „Falezele înalte" cînd voi descrie întoarcerea noastră acasă, voi spune doar că, la

dus, am ajuns în apropiere de ele noaptea şi, pentru a ne asigura că sîntem pe drumul cel bun, am aruncat sonda de adînc. Îndeobşte, aceasta are o lungime de peste trei sute de stînjeni, iar plumbul însuşi, care cîntăreşte vreo patruzeci sau cincizeci de funţi, are la capătul de jos o gaură în care, înainte de a fi lansată sonda, e vîrît puţin seu ca să poată aduce la suprafaţă o mostră din mîlul de pe fund spre a fi examinată de căpitan. Operaţiunea asta e numită „armarea plumbului".

Ne-am lansat sonda de adînc noaptea, iar operaţiunea a fost foarte interesantă, cel puţin pentru mine. În primul rînd, înaintarea vasului a fost oprită; apoi, saula, vîrîtă într-un butoiaş, a fost aşezată pe puntea de comandă, spre interior, iar unul din marinari a dus plumbul undeva în afara vasului, la capătul bompresului, şi l-a azvîrlit hăt departe peste bord; plumbul s-a scufundat şi, peste cîteva clipe, saula a ţîşnit ca fulgerul din butoiaş. Cînd ne-am dus s-o tragem înapoi, am rămas uimit de greutatea sondei — a trebuit să ne opintim din răsputeri ca s-o scoatem. Întreaga echipă de cart trăgea de saulă, care fusese înfăşurată în jurul unui scripete plasat în catargul de mizenă, ca şi cum ar fi fost vorba să scoatem un marsuin gras. Cînd a ieşit la iveală plumbul, eu ardeam să văd seul şi să arunc o privire mostrei de mîl culeasă de pe fundul mării; dar ceilalţi marinari nu păreau prea interesaţi şi-mi spuneau că numai un nătărău ar fi în stare să păstreze nişte boabe de nisip.

Am uitat să vorbesc de Gulf-stream, în care ne-am pomenit înainte de a trece prin zona „Falezelor înalte". Faptul că navigam prin Gulf-stream ne-a fost demonstrat de însuşi căpitanul — care, după ce a poruncit să se scoată o găleată cu apă de mare, şi-a vîrît termometrul în ea. În lipsa unei alge luate chiar din Gulf-stream, aceasta este proba cea mai obişnuită: temperatura curentului e cu opt grade mai ridicată decît aceea a oceanului, iar temperatura oceanului este cu douăzeci de grade mai ridicată decît aceea din zona „Falezelor înalte". Şi tocmai acestei neobişnuite şi ireductibile diferenţe de temperatură îi atribuie numeroşi marinari ceţurile care bîntuie pe coastele Noii Scoţii şi Newfoundland-ului; dar de ce vremea e

totdeauna atît de urîtă în zona Gulf-stream-ului, e un lucru care, pe cîte știu, n-a fost încă niciodată explicat.

E o senzație ciudată să-ți vîri degetul într-o găleată plină cu apă din Gulf-stream și să constați că-i atît de caldă; ca și cum Golful Mexicului, unde-și are obîrșia acest curent, ar fi un enorm cazan menit să țină caldă apa Atlanticului de Nord, străbătut de curentul cu pricina pe o întindere de două mii de mile — întocmai cum unele săli mari sînt încălzite iarna cu ajutorul unor țevi cu aer fierbinte. Cum lățimea lui este în medie de circa două sute de leghe, curentul ocupă o suprafață mai mare decît aceea a întregii Mediterane și ar putea fi socotit un fel de Mississippi de apă fierbinte curgînd în plin ocean, departe de țărmurile Floridei, cu o viteză de o milă și jumătate pe oră.

XXI

Un om de pe-o balenieră și un om din flota de război

La vederea balenelor, despre care am pomenit în capitolul precedent, un matelot pe nume Larry, care pînă atunci fusese destul de tăcut și de rezervat, din pricina nu știu cărui complex de inferioritate — deși se îmbarcase pe vas ca „marinar calificat" și deși-și făcea foarte bine datoria — își lepădă dintr-o dată sfiala. Cînd oamenii începură să discute despre balene, întrebîndu-se din ce specie erau, Larry îi lăsă să-și desfășoare ignoranța, ascultîndu-i atent, apoi izbucni, uluindu-ne pe toți cu temeinicile-i cunoștințe despre pomeniții monștri marini:

— Nu-s cașaloți! Jeturile cașaloților nu-s așa groase. Nu-s nici „Pîntece de pucioasă", căci dac-ar fi, n-ar sta atîta la suprafață; nu-s nici „Balene cocoșate", căci n-au nici o cocoașă, nici „Muchie-de-brici" nu sînt, fiindcă una ca asta nu vine atît de aproape de-un vas; nu-s nici balene de Groenlanda, fiindcă nu ne aflăm în largul

Groenlandei, şi nu-s nici „balene normale", căci n-ar fi drept să le zicem aşa. Nu, băieţi, vă spun că astea-s balene „Hocus-pocus".

— Şi ce-s astea, mă rog ? întrebă un marinar.

— Păi balene care nu pot fi prinse.

Întrucît acest Larry îşi făcuse ucenicia pe mare la bordul unei baleniere şi pornise de multe ori din Nantucket pe astfel de baleniere, nimeni în afară de Jackson nu se încumetă să-i conteste opinia, şi nici Jackson, de altfel, nu-l strînse prea tare cu uşa. Din ziua aceea aveam să ne bizuim cu toţii pe părerile lui Larry privitor la peştii întîlniţi în cale — căci marinarii de pe baleniere sînt mult mai familiari cu minunile din adîncuri decît orice altă categorie de marinari.

Larry era la prima lui călătorie pe un vas din marina comercială, şi tocmai de aceea fusese atît de rezervat pînă atunci : ştia prea bine că oamenii din marina comercială afişează îndeobşte o anumită superioritate faţă de „fierbătorii de spermanţet", cum îi numesc, dispreţuitori, pe vînătorii de balene. Dar Larry se dovedise a fi un băiat atît de inofensiv, care-şi înţelegea atît de bine menirea pe un vas, şi se arăta atît de prompt în executarea ordinelor, încît era scutit de ocările la care ar fi fost altminteri expus.

Era un om cam bizar de felul lui ; îşi purta pălăria uşor înclinată peste şaua nasului, şi cum ochii i-erau veşnic plecaţi, îţi dădea totdeauna impresia că-ţi examinează ghetele cînd îţi vorbea. Îmi plăcea să-l aud vorbind despre nişte locuri fantastice din Oceanul Indian şi de pe coasta Madagascarului, unde poposise adesea în cursul expediţiilor sale pe baleniere. Iar această familiaritate cu viaţa naturală dusă de oameni în acele colţuri îndepărtate ale lumii, îl înzestrase pe Larry cu un dezgust sentimental faţă de societatea civilizată. Ori de cîte ori i se ivea prilejul, el exalta plăcerile vieţii slobode şi uşoare de pe Oceanul Indian.

— Păi în *Madagasky* — zicea Larry, vorbind pe nas ca de obicei — oamenii nici nu umblă cu ţoale pe ei, n-au decît o funie la brîu. Ei nu mănîncă la anumite ore, ci înfulecă toată ziua, porci şi cîini graşi. De culcat, nu se culcă nicăieri, în schimb moţăie mereu, ba mai se şi îm-

bată cu un rachiu prima-ntîi, făcut din nuci de cocos. Cît despre fumat, au un tutun grozav, să ştiţi. Aşa ţară, mai zic şi eu ! La naiba cu America !

La drept vorbind, acest Larry făcea unele insinuări perfide la adresa civilizaţiei. Într-o noapte, pe cînd eram amîndoi de cart pe punte, mi-a şoptit :

— La ce foloseşte să fii un om civilizat ? Oamenii civilizaţi nu fac altceva decît să se vaiete şi să se smiorcăie. În *Madagasky* n-o să vezi metodişti dintr-ăiia care zic că-i mustră cugetul, cum n-o să vezi nici vreun cerşetor păduchios sau vreun poliţai afurisit. Nu, băiete ! Şi nici regi dintr-aceia cu degetele betegite de podagră. La naiba cu America !

Da, Larry făcea nişte aluzii foarte răutăcioase.

— Spune şi tu, Năsturel, o duci tu oare mai bine de cînd eşti un om civilizat ? mă întrebă el, apropiindu-se de mine şi privindu-mi ţintă cizmele ponosite. Da' de unde ! Nu numai că n-o duci mai bine, dar o duci mult mai prost, Năsturel băiatule. Ascultă-mă pe mine, n-ai fi ajuns pe mare şi n-ai fi dus viaţa asta de cîine dacă n-ai fi fost civilizat, aşa să ştii. Civilizaţia te-a adus la sapă de lemn, cum m-a adus şi pe mine ; aş fi putut să fiu un om mare în *Madagasky !* Ce păcat ! La naiba cu America !

Şi, trăgîndu-şi şi mai vîrtos pălăria peste nas, Larry se depărtă, îndurerat de falimentul total al trecutului, prezentului şi viitorului său.

În puternic contrast cu Larry era un alt marinar, care slujise pe un vas de război şi fusese poreclit „Tunuleţ" fiindcă vorbea mereu de viaţa marinarilor din flota de război. Era un tinerel scund, cu o faţă mică şi cu o hălăciugă de păr castaniu ; purta o haină cu gulerul lat şi nişte pantaloni turceşti, după moda marinarilor de pe canoniere. Dar cel mai mult se mîndrea cu picioarele lui, care erau foarte mici : ori de cîte ori spălam punţile, fie chiar pe vreme rea, îşi scotea ghetele şi începea să ţopăie ca o raţă, răsucindu-şi degetele frumoase pentru a-şi arăta picioarele.

Slujise pe bordul *steamer*-elor militare în timpul războiului dus cu Seminolii în Florida, şi avea o mulţime de lucruri de spus în legătură cu navigaţia pe rîurile de-a-

colo, pe ale căror maluri mlăştinoase stăteau la pîndă piei-roşii. Ţin minte o poveste despre nişte indieni ascunşi la oarecare distanţă de vas şi descoperiţi din pricină că unul dintre ei purta la gît o placă de tinichea ce strălucea în soare. Placa aceea îi fusese fatală indianului, pentru că „Tunuleţ" trăsese el însuşi în ea, iar glonţul pătrunsese în inima războinicului. O vînătoare de şobolani, asta fusese!

„Tunuleţ" poposise cîndva la Cadiz, trecuse şi prin Gibraltar, debarcase la Marsilia, făcuse plajă în Golful Neapole, mîncase smochine şi portocale la Messina şi-şi lăsase cu plăcere inima sfărîmată de o cucoană din Malta. Despre toate aceste lucruri vorbea ca un marinar romantic din flota de război, care văzuse lumea civilizată şi o îndrăgise, socotind-o un loc plăcut şi comod. Iată de ce el şi Larry nu puteau cădea niciodată de acord cînd vorbeau despre civilizaţie, despre starea de sălbăticie, despre Mediterana şi despre *Madagasky*.

XXII

Corabia trece pe lîngă o epavă

Ne mai aflam încă în zona „Falezelor înalte", cînd o furtună năprasnică se abătu asupra noastră, o furtună cum nu mai văzusem pînă atunci şi cum nici nu-mi închipuisem vreodată că poate fi. Ploaia curgea şiroaie, iar găurile de drenaj n-ajungeau s-o facă să se scurgă de pe punţi. Braţînd vergile, trebuia să ne bălăcim prin apa ce ne venea pînă aproape de genunchi şi pe care pluteau sumedenie de lucruri, ca scîndurile în bazinul unui doc.

Această ploaie torenţială a fost urmată de o vijelie cumplită, pe care ne-am pregătit s-o înfruntăm terţarolînd velele.

Vijelia izbucni, ca o herghelie de cai sălbatici fugind pe-un cîmp mistuit de flăcări. Dar după ce-i făcu niscaiva

temenele, viteazul nostru „Highlander" se resemnă şi, cu nasul în apă, începu să se tîrască anevoie, croindu-şi drum printre valurile albe ca laptele şi lăsînd în urmă o dîră de spumă strălucitoare.

Era o privelişte înspăimîntătoare; cu răsuflarea tăiată, abia mă mai puteam ţine pe picioare, într-atît de violentă era mişcarea vasului. În vreme ce mă bălăbăneam de colo pînă colo, ceilalţi marinari îşi băteau joc de mine, zicîndu-mi să am grijă să nu se răstoarne corabia şi sfătuindu-mă să iau un drug-două şi să le înfig în găurile de drenaj, ca să-i menţin echilibrul. Devenisem însă destul de înţelept ca să nu mai iau seama la asemenea vorbe, deşi marinarii n-aveau să mă scutească de ele de-a lungul întregii călătorii.

Cînd s-a potolit furtuna, am avut vreme bună pînă-am ajuns în Marea Irlandei.

În dimineaţa de după furtună, cînd marea şi cerul redeveniseră albastre, omul de pe catarg ne vesti că în partea de sub vînt se vede o epavă. Ne-am îndreptat spre ea, plini de curiozitate, iar căpitanul s-a suit în vîrful catargului de mizenă, cu un ochean în mînă. Nu peste multă vreme, am trecut încet pe lîngă epavă.

Era un *schooner* avariat şi plin de apă, care plutise desigur în derivă timp de multe săptămîni. Parapetele i-erau în mare parte distruse; ici-colo cîte o pontilă despica valurile care măturau puntea, aproape la acelaşi nivel cu marea; arborele-trinchet se rupsese la mai puţin de patru picioare de la temelia lui, iar rămăşiţa-i sfărîmată arăta ca ciotul unui brad doborît într-o pădure. Ori de cite ori epava se rostogolea pe valuri, i se căsca la vedere tambuchiul principal, care se umplea numaidecit după aceea, scufundîndu-se în apa gîlgîitoare.

În vîrful ciotului arborelui-maestru, cam la vreo zece picioare deasupra punţii, părea prinsă în cuie un fel de mînecă, pesemne rămăşiţa unei tunici agăţate acolo de echipaj pentru a semnaliza ceva, dar smulsă şi sfîşiată de vînt.

Trei mogîldeţe negre-verzui, ca nişte smocuri mari de iarbă, aplecate peste balustrada-pupa, se legănau la fiece ruliu, deşi altminteri păreau nemişcate. Am văzut

că ocheanul căpitanului era îndreptat spre ele și l-am auzit spunînd :

— Trebuie c-au murit de mult.

Erau niște marinari, care se legaseră pesemne de balustradă ca să fie mai în siguranță, dar, de bună seamă, muriseră de foame.

Urmărind ațîțat scena, mă gîndeam că, mai mult ca sigur, căpitanul va trimite o barcă pentru a scufunda cadavrele și pentru a încerca să afle ce se întîmplase cu acel *schooner*. Dar nu ne-am oprit de loc, ci ne-am văzut de drum, fără să fi aflat măcar numele vasului, deși toți erau de părere că trebuie să fi fost un cargo de cherestea din New Brunswick.

Marinarii nu se arătară cîtuși de puțin surprinși de faptul că afurisitul de căpitan nu trimisese o barcă spre epavă, însă pasagerii de la clasa a doua își exprimară indignarea față de ceea ce considerau a fi o „barbarie". În ce mă privește, eram, firește, uimit și contrariat de indiferența căpitanului, dar experiența avea să mă învețe că o asemenea comportare e foarte obișnuită pe mare, deși, bineînțeles, nu și atunci cînd pot fi salvate vieți omenești.

Ne-am văzut, așadar, de drum, lăsînd în urmă epava să lunece în derivă, ca o grădină pentru scoici și ca o jucărie pentru rechini.

— Ia te uită ! exclamă deodată Jackson, aplecîndu-se peste copastie și tușind. Asta-i un cosciug marinăresc. Ce părere ai, Năsturel ? Îți place ? N-ai vrea să faci o plimbare cu morții ăia ? Așa-i c-ar fi grozav ?

Și încercă din nou să rîdă, însă nu putu din pricina tusei.

— Nu rîde de nenorociții ăia — îl repezi Max, cu o mutră gravă. Le vezi doar trupurile, dar sufletele lor sînt mai departe acum decît Capul Bunei Speranțe.

— Buna Speranță, Buna Speranță ! răcni Jackson, cu un rînjet înfiorător, maimuțărindu-l pe neamț. Nu mai au nici o speranță, bătrîne, s-au înecat-ără și-au mierlit, cum o s-o mierlim și tu, și eu, Max, într-una din nopțile astea întunecoase.

— Ba nu — protestă Blunt — toți marinarii sînt mîntuiți ! Ei trec prin multe furtuni pe pămînt, dar sus în ceruri îi așteaptă vreme bună.

— De unde-ai mai scos-o şi pe-asta, grecule ? Din Cartea Viselor aia a ta ? strigă Jackson, tuşind. Nu-mi mai vorbi mie de ceruri, e-o minciună, o ştiu bine, iar ăi de cred în ea sînt nişte zevzeci. Îţi închipui cumva, grecule, că pentru *tine* e-un cer ? Crezi c-au să te lase acolo pe *tine*, cu mîinile astea mînjite de catran şi cu părul ăsta dat cu ulei ? Văleleu ! Cînd vreun rechin o să te-nghită într-una din zilele astea, o să vezi tu ce-nseamnă să mori, „Cockney irlandez" ce eşti ! Da, o să fii înghiţit întocmai ca unul din hapurile tale ! Tare mi-ar plăcea să văz tot vasul ăsta înghiţit de maelstrom, ca o cutiuţă cu prafuri. Asta doză, mai zic şi eu !

Şi spunînd acestea, se depărtă, cu mîinile la piept şi tuşind de parcă i-ar fi sunat ceasul.

Jackson părea din zi în zi mai bolnav, atît trupeşte cît şi sufleteşte. Vorbea rareori, mai mult ca să contrazică, să batjocorească sau să înjure ; şi deşi faţa i-era din ce în ce mai străvezie, ochii lui păreau tot mai aprinşi, ca şi cum ar fi vrut să-i lase arzînd peste cadavrul lui, aidoma unor candele.

Cu toate că nu călcase niciodată într-o biserică şi n-avea habar de creştinism — în orice caz, nu mai mult decît un pirat malaez — şi cu toate că nu ştia carte de loc, era în chip spontan ateu şi necredincios ; în lungile nopţi de cart se băga în discuţii aprinse, ca să demonstreze că nu există pe lume nimic în care să poţi crede, nimic vrednic de a fi iubit, nimic pentru care să merite să trăieşti, ci numai lucruri urîte şi vrednice de ură. Era un nebun deznădăjduit şi, întocmai ca un indian sălbatic — cu care şi semăna, cu faţa lui tăbăcită şi cu pomeţii proeminenţi — ai fi zis că-i certat cu cerul şi cu pămîntul. Un adevărat Cain plutitor purtînd pe fruntea-i galbenă semnul unui blestem de nepătruns şi hotărît să corupă şi să sfîşie orice inimă ar fi bătut lîngă el.

Dar omul părea să ascundă într-însul mai multă suferinţă decît ticăloşie, iar însăşi ticăloşia lui părea să izvorască din suferinţă. Şi, în ciuda hidoşeniei lui, avea uneori în priviri o expresie negrăit de jalnică şi vrednică de plîns ; chiar dacă au existat momente cînd aproape că l-am urît, totuşi niciodată nu mi-a inspirat cineva atîta milă cîtă mi-a inspirat acest Jackson.

XXIII

Un pasager ciudat și o fată misterioasă

Pînă acum n-am prea vorbit despre pasagerii de pe corabia noastră. Dar înainte de a pomeni, măcar în treacăt, despre ei, se cuvine să știți că „Highlander“ nu era un pachebot care naviga între New York și Liverpool la anumite intervale, făcînd legătura cu alte pacheboturi surori. Nu! Era doar ceea ce se numește un vas comercial, care pornea la drum fără un program precis, după bunul său plac, neavînd nici un fel de obligații, deși New York-ul și Liverpool-ul erau singurele sale ținte. Navele comerciale care nu sînt nici pacheboturi, nici transoceanice sînt îndeobște numite de marinari *vase de tranzit*, ceea ce înseamnă că ele sînt azi aici, mîine altundeva, aidoma cîinilor de pripas.

Personal, n-aveam de ce să regret că nu lucram pe bordul unui vas transoceanic, fiindcă, din ceea ce-mi spuseseră unii marinari care navigaseră pe asemenea vase, reieșea că echipajul lor se spetește muncind ca să facă față termenelor presante și ca să le mențină reputația de vase rapide. Iată de ce, deși sînt cele mai bune nave cu putință, construite cît se poate de temeinic din cele mai bune materiale, ajung totuși, după cîțiva ani de goană cu vîntul în față, să-și șubrezească sănătatea — întocmai ca tinerii prea robuști care își trăiesc prea grăbiți anii tinereții — și să fie vîndute pe-o nimica toată, îndeobște oamenilor din Nantucket, New Bedford și Sag Harbor, care le repară și le echipează pentru vînătoarea de balene.

Așa se face că, un vas care altădată transporta ca turiști, spre Liverpool sau Londra, niște domni și doamne vesele și elegante, ajunge să transporte cu timpul niște harponiști care se duc în Pacific, ocolind Capul Horn. Cabina cu pereți de mahon și arțar, care adăpostea cîndva mese de joc făcute din lemn de palisandru și ibrice de cafea strălucitoare, și în care scînteiaseră odinioară atîtea

sticle de șampanie și atîția ochi, adăpostește acum vreun căpitan ciolănos din Martha's Vineyard, care, ajungînd în Golful Insulelor din Noua Zeelandă, invită la masă o droaie de sălbatici și șefi de trib goi-goluți ; pe cînd căpitanul pachebotului făcea onorurile de gazdă în fața unor literați, a unor vedete de teatru, a unor principi străini și a unor gentlemeni bogați și cultivați, care, în timpul croazierelor lor transatlantice, obișnuiau să bîrfească, să vorbească despre politică sau să spună glume. Chiar și puntea de comandă, pe care se plimbau aceste persoane simandicoase, e strivită acum de cîte un cap enorm de cașalot și de uriașe cantități de spermanțet ; și peste tot miroase a untură de pește. *Sic transit gloria mundi !* Așa se stinge fala și slava pacheboturilor ! E ca și cum un importator de mătăsuri franțuzești ar da faliment și s-ar apuca să fiarbă săpun.

Nefiind, așadar, un vas transoceanic, „Highlander" nu prea avea destule cabine pentru pasageri — cred că nu erau mai mult de cinci-șase, cu cîte două sau trei paturi. În orice caz, acum avea la bord un singur pasager de cabină reglementar, adică o persoană care să nu-l fi cunoscut dinainte pe căpitan, care să-și fi plătit biletul și care să se fi îmbarcat, cu bagajul, ca un om de afaceri.

Acel pasager solitar era un omuleț foarte scund, care nu vorbea niciodată cu nimeni și căruia căpitanul îi vorbea foarte rar.

Era, poate, un reprezentant al școlii de surdo-muți din New York, care se ducea la Londra să țină o conferință la Exeter Hall, despre semnele Timpului.

Părea totdeauna cufundat în gînduri negre ; ședea pe covertă, cu brațele încrucișate și cu capul atîrnîndu-i pe piept, apoi se ridica și privea în direcția vîntului, ca și cum ar fi descoperit brusc vreun prieten. Dar se retrăgea numaidecît, cu o mutră dezamăgită, în cabina lui, unde-l puteai vedea prin ferestruică stînd într-o poziție ciudată, cu fundul vîrît în pat și cu capul, brațele și picioarele afară : medita adînc, cu degetul arătător la nas. Nu-l vedeai niciodată cufundat în lectură, nu juca niciodată cărți, nu fuma, nu bea vin, nu făcea conversație și nu-și mînca niciodată desertul la prînz.

Părea un adevărat microcosm, o mică lume autonomă, care nu simţea nevoia să apeleze la contribuţiile universului înconjurător. Se emiteau o sumedenie de ipoteze în legătură cu el : cine era şi cu ce se ocupa? Marinarii, care sînt întotdeauna curioşi să afle asemenea lucruri şi care-i critică pe pasageri mai mult decît îşi dau aceştia seama, îşi storceau creierii ca să găsească explicaţii — dintre care unele erau pe cît de bizare, pe atît de caracteristice.

Unul dintre marinari spunea, de pildă, că omuleţul e un curier misterios care transporta la curtea Angliei mesaje secrete ; alţii opinau că-i un doctor ambulant sau un subchirurg, dar n-am aflat niciodată de ce credeau asta ; alţii afirmau că trebuie să fie ori un bigam fără scrupul, care fugea de ultima-i nevastă şi de copilaşii săi, ori un mare escroc — falsificator, spărgător de bancă sau tîlhar — care se întorcea în patrie cu prada lui. Un marinar era de părere că omuleţul ar putea fi un asasin englez, copleşit de remuşcări, care se întorcea în ţară pentru a face mărturisiri complete şi a muri în ştreang.

Era însă cam ciudat că printre opiniile lor înţelepte şi uneori dogmatice, nu se strecura nici măcar una singură care să aibă la bază mila. Nu ! Toate porneau de la premisa că omuleţul era un ticălos din punct de vedere moral şi religios. Dar aşa se întîmplă pretutindeni în lume. Sărmane omuleţ ! Dac-ai fi bănuit măcar o iotă din părerile lor despre tine, nu ştiu ce-ai fi făcut !

Neştiind însă nimic despre aceste păreri şi presupuneri, misteriosul pasager îşi vedea de treabă, liniştit şi sobru, fără să deranjeze pe nimeni şi fără să fie deranjat de cineva. Cîteodată, în vreo noapte cu lună, îl vedeai lunecînd pe punte ca un strigoi, de la un catarg la altul, cînd rotindu-se în jurul luminatorului, cînt tremurînd în preajma habitaclului. Blunt, cel cu Cartea Viselor, jura că omuleţul e-un vrăjitor şi lua cîte-o doză suplimentară de săruri ca să se apere de vrăjile lui.

Pasagerul acesta fu victima unei întîmplări hazlii, la numai cîteva zile de la plecarea vasului din port. Există

un vechi obicei printre marinarii din flota comercială: să lege fedeleş în greement pe orice pasager neîndemînatic prins că încearcă să se caţăre pe catarge, fie chiar numai cîţiva paşi. Obiceiul acesta se numeşte „desfăşurarea aripilor vulturului" ; înainte de a fi slobozit, omul trebuie să promită că va oferi echipajului destui bani pentru băutură.

Cum acesta e unul din scopurile urmărite de marinari, ei pîndesc totdeauna prilejul de a stoarce asemenea biruri pasagerilor nepreveniţi, deşi nu o fac niciodată în prezenţa căpitanului ; cît despre secunzi, ei se uită în altă parte şi se ocupă cu alte treburi ori de cîte ori prind de veste că marinarii fac acest lucru. Avînd la bord un singur pasager de cabină şi încă unul atît de liniştit şi de nebăgăreţ, marinarii noştri nu prea aveau şanse de a obţine ceva.

Totuşi, într-o dimineaţă extrem de plăcută, pe cine vedem noi cocoţat la jumătatea catargului de mizenă ? Chiar pe dumnealui ! Cu braţele şi picioarele încolăcite zdravăn în jurul catargului contempla orizontul, cu capul răsucit într-o poziţie înfricoşătoare. Ai fi zis că se trezise dintr-un coşmar şi că se căţărase pînă-acolo, sub imperiul unui inexplicabil acces de demenţă.

— Dumnezeule ! exclamă secundul, care era cam mucalit. O să cădeţi, domnule ! Hei, steward, aşterne o saltea pe punte sub dumnealui !

Atîta i-a trebuit marinarului nostru din Groenlanda ! Apucînd o parîmă, s-a cocoţat pe furiş în spatele pasagerului şi, fără să scoată o vorbă, a-nceput să-l lege de mîini şi de picioare. Pasagerul era mai mut ca oricînd, de uimire, dar în cele din urmă protestă vehement ; zadarnic însă, fiindcă teama de a nu cădea îl făcea să-şi ţină mîinile lipite de parîmă, împiedicîndu-l astfel să opună o rezistenţă cît de cît eficace, aşa că în curînd deveni un „vultur" straşnic, spre marea satisfacţie a echipajului.

Abia acum se vădi că pasagerul acesta bizar era foarte bîlbîit, ceea ce explica, într-o oarecare măsură, atitudinea lui rezervată.

— Ce-ce-ce-i as-s-s-ta ?

— Desfăşurăm aripile vulturului, domnule — îi răspunse groenlandezul, socotind că aceste cîteva cuvinte lămuresc dintr-o dată lucrurile.

— Ce-ce-ce-n-ce-n-seamnă asta ?

— A face cinste la toţi, domnule — răspunse groenlandezul, surprins de ignoranţa celuilalt, care nici n-auzise de acest obicei pînă atunci.

În cele din urmă, după ce făgădui în silă să se supună condiţiei puse de marinar şi după ce-i înmînă două jumătăţi de coroană, nefericitul pasager fu lăsat să coboare.

Ultima oară l-am văzut pe omuleţ ieşind pe poarta Docului Prinţului din Liverpool şi urcîndu-se într-o cabrioletă, care l-a dus spre o destinaţie necunoscută. N-avea cu el decît o valiză şi o umbrelă, dar buzunarele-i păreau burduşite : poate că le folosea ca geamantane.

E locul să vorbesc aici şi despre o altă persoană, încă şi mai misterioasă, deşi într-alt fel, şi anume despre o tînără şi fermecătoare fată. Ei, ce ziceţi de asta ? Da, o fată numai bună să interpreteze rolul *Caporălesei în alb* — o fată cu o înfăţişare milităroasă, al cărei tată trebuie să fi fost un general. Avea un păr castaniu, ochii albaştri, obrajii trandafirii, iar căpitanul Riga era prietenul ei cel mai devotat.

La întrebările curioase ale marinarilor în legătură cu fata, stewardul obişnuia să răspundă că-i fiica unuia dintre vătafii docurilor din Liverpool, care-o trimisese în America pentru a-şi îngriji sănătatea şi a-şi desăvîrşi educaţia ; fata făcuse voiajul pe acest vas, sub tutela căpitanului, care era prieten intim cu vătaful, iar acum se întorcea acasă.

Căpitanul se purta într-adevăr ca un tată cu ea şi se plimba adesea cu fata atîrnată de braţul lui ; treceau amîndoi pe lîngă sărmanul emisar secret, care le arunca cîte o privire uimită, ieşind o clipă din reveria lui, ca şi cum ar fi socotit că purtarea căpitanului e cam prea îndrăzneaţă.

Avînd în vedere frumuseţea fetei, mă gîndeam că purtarea lui era mai degrabă neelegantă, ca să nu zic mai mult : căpitanul profita de ocazie ca să se plimbe cu ea

pentru a-şi uza hainele vechi — fiindcă nici un gentleman nu s-ar gîndi să-şi cruţe îmbrăcămintea cea bună când se află în societatea unei doamne: dimpotrivă, abia aşteaptă prilejul să-şi terfelească hainele bune, transformîndu-le într-o punte deasupra unei băltoace, aşa cum făcea Sir Walter Raleigh, pentru ca doamnele să nu-şi murdărească tălpile condurilor lor eleganţi. Dar acest căpitan Riga nu era un Raleigh şi, precum am mai spus, nu semăna de loc c-un gentleman adevărat. Totuşi poate că-şi pusese hainele vechi anume pentru a dovedi, prin dispreţul arătat îmbrăcămintei, că nu era decît tutorele tinerei fete, căci mulţi tutori umblă îmbrăcaţi ca vai de lume, dar nici nu se sinchisesc de ţinuta lor neglijentă.

Cu toate acestea, de-a lungul întregii călătorii am asistat la jalnicul flirt dintre fata aia milităroasă şi căpitanul acela prost îmbrăcat, care făcea pe tutorele ei. Şi nu încape îndoială că dacă maică-sa, în ipoteza că era încă în viaţă, ar fi văzut-o pe fată, i-ar fi servit o nesfîrşită lecţie de bună purtare, oferindu-i şi un exemplar din manualul doamnei Ellis despre „Fiicele Angliei [1]" ca să-l studieze cu luare-aminte.

Nu voi mai spune despre această nimfă anonimă nimic altceva decît că, atunci cînd am sosit la Liverpool, dumneaei a ieşit din cabină într-o rochie de mătase bogat brodată, cu un văl şi o pălărie de dantelă, şi cu un soi de umbrelă chinezească, sau parasol, pe care unul dintre mateloţi l-a calificat drept „mirobolant"; iar căpitanul a urmat-o, îmbrăcat în costumul lui cel mai elegant, cu o pălărie de fetru şi cu un baston cu măciulia de aur; s-au urcat amîndoi într-o trăsură, şi duşi au fost; pe ea n-aveam s-o mai văd niciodată şi, deşi sper că-i merge bine şi că-i fericită, am unele îndoieli.

Rămîne să vorbesc acum despre pasagerii de clasa a doua. Erau vreo douăzeci, treizeci, mai toţi lucrători care se întorceau în patrie împreună cu nevestele şi copiii lor, după o şedere rodnică în America. Aceştia erau singurii

[1] Sarah Stickney ELLIS — scriitoare engleză, propagandistă înfocată a sectei quakerilor, autoare a unei cărţi moralizatoare intitulată „Fiicele Angliei" (1838). (n.t.)

pasageri de clasa a doua pe care-i văzusem, pînă cînd, într-o dimineață, devreme, în lumina sură a zorilor, cînd am ajuns în fața Capului Limpede[1] — extremitatea sudică a Irlandei — am zărit un irlandez înalt îmbrăcat într-o cămașă de dril jerpelită, ieșind prin bocaportul de la prova și rezemîndu-se de parapet, cu ochii țintă spre țărm, ceea ce nu-l împiedica să se scarpine la spate cu amîndouă mîinile. Am tresărit cu toții la vederea lui, fiindcă nimeni nu-l mai zărise pînă atunci; dar cînd ne-am gîndit că rămăsese poate tot timpul în culcușul lui, ni s-a dezvăluit numaidecît și cauza probabilă a scărpinatului.

Era să uit de un alt pasager, un băiețaș de-o șchioapă, din Anglia, care, la vreo două zile de la plecarea vasului din New York, s-a ivit deodată pe punte și a cerut ceva de mîncare.

Era, pare-se, fiul unui dulgher care, rămînînd văduv, plecase în America singur, cu același vas, în urmă cu șase luni, și murise curînd după aceea de prea multă băutură, lăsîndu-și băiatul orfan în țară străină. Timp de mai multe săptămîni, băiatul trăise în preajma cheurilor, hrănindu-se pe apucate cu melasa scursă din butoaiele descărcate de pe corăbiile din Indiile de Vest sau cu portocalele și lămîile ce pluteau uneori în bazinul docurilor. Își petrecea nopțile cînd în cîte o dugheană din piață, cînd în vreo cocină goală de lîngă debarcader sau pe treptele vreunei case; odată a dormit chiar la corpul de gardă, fugind de-acolo a doua zi dimineață, printre picioarele paznicului, tocmai cînd acesta îl lua la refec pe un alt vagabond, care trăia din mila obștească.

În cele din urmă, tot rătăcind pe cheu, s-a întîmplat să zărească vasul nostru și l-a recunoscut numaidecît ca fiind vasul ce-l adusese pe el și pe tatăl său din Anglia. Hotărîndu-se pe loc să se îmbarce, l-a acostat pe căpitan, i-a spus ce pățise și l-a rugat să-l ia la bord. Căpitanul l-a refuzat, dar băiatul acesta viteaz nu s-a lăsat, ci s-a ascuns pe vas înaintea plecării sale din port; și s-a vîrît *între*

[1] În original, ***Cape Clear*** sau ***Clare***, promontoriul sudic al insulei cu același nume, din Oceanul Atlantic. (n.t.)

punți, ba mai mult încă, în spațiul îngust dintre două butoaie mari de apă, de unde își scotea din cînd în cînd capul ca să respire. Odată, într-o noapte, un pasager de clasa a doua s-a sculat și a-nceput să zgîndăre c-un băț locul unde se ascunsese băiatul, crezînd că-i un șobolan neobișnuit de mare, furișat pe vas ca să străbată Atlanticul. Mulți pasageri de acest fel fac mereu naveta între Liverpool și New York.

De îndată ce și-a manifestat prezența pe vas — ceea ce a avut grijă să facă abia după ce și-a închipuit că uscatul nu se mai vedea — a fost chemat de căpitan, care l-a scărmănat zdravăn, amenințîndu-l că-l va azvîrli peste bord ca o delicatesă pentru rechini, dar care apoi i-a spus secundului să-l trimită la teuga, ca să stea printre marinari. Aceștia l-au primit cu brațele deschise ; însă, înainte de a-l răsfăța, l-au spălat bine în jgheaburi, de unde a ieșit curat ca lacrima, vădindu-se un băiat frumușel, deși cam slăbănog și cam palid din pricina suferințelor îndurate. Totuși, primind o bună îngrijire și mîncare din belșug, ajunse curînd să se îngrașe ; nu peste multe zile arăta la fel de chipeș și voinic ca un băiețaș crescut într-o grădiniță englezească.

Marinarii se ocupau de el cu un interes plin de căldură. Unul îi meșterise o pălărioară cu o panglică lungă ; altul îi croise o jachețică, altul niște pantaloni hazlii, cam ca șalvarii pe care-i poartă marinarii din flota de război, încît ajunsese să semene cu un secund în miniatură. Bucătarul îi dăruise apoi un castronaș și o străchinuță de cositor ; stewardul îi oferise în dar o lingură de tinichea, iar un pasager de clasa a doua îi făcuse cadou un briceag. Astfel înzestrat, băiatul obișnuia să șadă cocoțat, la orele de masă, în mijlocul scării de la teuga, bătînd toba în tinichelele lui și arătîndu-se vesel ca un greier. Era un băiețaș neobișnuit de drăguț, isteț și voios, în vîrstă de numai șase ani, și ți se rupea inima de milă cînd te gîndeai că rămăsese singur pe lume. Cine ar fi putut spune dacă era sortit cumva să ajungă ocnaș în New South Wales, ori deputat în parlament din partea circumscripției Liverpool ? Cînd am ajuns în acel port, am făcut o chetă pentru el — căpitanul, ofițerii și chiar pasagerul acela misterios contribuind cu urările lor de

bine, iar mateloţii şi pasagerii de clasa a doua oferind laolaltă vreo cincisprezece dolari în numerar şi în tutun. Era să uit însă că fiica vătafului docurilor i-a dăruit o frumoasă batistă de dantelă şi o casetă, suveniruri foarte preţioase, dar cam nepotrivite. Astfel copleşit de daruri, micul erou a coborît singur pe ţărm şi s-a pierdut în mulţimea ce se îmbulzeşte pe cheurile din Liverpool.

Se cuvine să menţionez aici, pentru a atenua oarecum impresia pe care o va fi făcut asupra cititorului caracterul lui Jackson, că acesta i-a arătat la început prietenie în fel şi chip băieţaşului, care însă se ferea totdeauna de dînsul ; încît, pînă la urmă, iritat de purtarea piciului, Jackson nu i-a mai vorbit ; se părea chiar că ajunsese să-l urască pe acest băieţaş nevinovat, aşa cum ura restul omenirii.

Cît despre flăcăul din Lancashire, era un mare nătărău, precum am mai dat a înţelege. Atît de puţin ne sinchiseam de el, încît l-am lăsat să coboare pe ţărm fără să-i adresăm un cuvînt ; un singur om a ţinut să-i spună adio.

XXIV

Redburn începe să se caţăre pe catarge ca o maimuţă

Dar încă n-am ajuns la Liverpool, deşi, întrucît nu prea mai sînt multe de spus în legătură cu restul voiajului, ar fi bine ca vasul să ajungă cît mai curînd acolo. Între timp să profităm de scurtul răgaz ce ne mai rămîne pentru a arăta ce progrese făcusem în deprinderea îndatoririlor unui marinar.

După eroica mea ispravă — desfăşurarea „contrarîndunicii" — secundul începuse să nutrească speranţa că va face din mine un bun marinar. În generozitatea lui, el

îmi porunci să las munca de supraveghere a coteţului de găini în seama băiatului din Lancashire, ceea ce am făcut cu dragă inimă. După aceea am avut grjă să mă arăt foarte prompt ori de cîte ori mi se cerea să mă caţăr în arboradă, treabă care devenise un fleac pentru mine; nimic nu mă amuza mai mult decît să şed ore-ntregi pe una din vergile velei gabier, ajutîndu-l pe Max sau pe groenlandez.

Pe mare, mateloţii sînt veşnic ocupaţi cu „înfăşarea", „înfăşurarea" şi împodobirea sau repararea în fel şi chip a nenumăratelor sarturi şi straiuri, ori cu cîrpirea pînzelor; ei îşi fac pe punte un soi de ţarc, împrejmuit cu parîme, unde împletesc o frînghie rudimentară, botezată *spun-yarn*. O împletesc cu ajutorul unui vinci; băiatul din Lancashire trebuia să furnizeze energia necesară punerii în mişcare a vinciului. Ca material, foloseau aşa-numitul *junk* — bucăţi şi capete de parîmă uzată, ale căror fire sînt scoase şi răsucite apoi din nou, cam în felul cum sînt culese literele unei cărţi.

Acest *junk* poate fi cumpărat în dughenele speciale de pe cheuri — un soi de văgăuni stranii, îndeobşte subterane, pline de fier vechi, straiuri uzate, macarale ruginite şi alte articole marinăreşti ieşite din uz, şi păzite de nişte bătrîni fioroşi la înfăţişare. Cu pantalonii lor mînjiţi cu catran şi cu bărbile lor galbene ca un şomoiog de cîlţi, parc-ar fi nişte piraţi, iar mărfurile expuse de ei spre vînzare îmi aminteau, fără voia mea, de o plajă acoperită cu parîme şi carene, azvîrlite la ţărm de-o furtună.

Da, ajunsesem sprinten ca o maimuţă, iar la auzul ordinului „Sus, băieţi!", eram printre primii care se căţărau pe catarge.

Dar prima oară cînd, într-o noapte întunecoasă, împreună cu alţi unsprezece marinari am primit ordinul să terţarolăm vela gabier şi cînd m-am pomenit atîrnat peste vergă, deasupra corăbiei ce se bălăbănea şi se zbuciuma ca un cal zălud, am simţit c-o să cad de-acolo; gîndindu-mă însă la patul cu saltea de puf de-acasă, m-am agăţat cu ghearele şi cu dinţii de vergă, deşi nu exista nici o şansă ca să pot sforăi pe ea. După ce-am repe-

tat de mai multe ori manevra asta, m-am obişnuit şi nu peste multă vreme am ajuns să leg parîmele la fel de temeinic şi de repede ca oricare dintre ei, fără să fac vreodată ceea ce se numeşte „un nod de bunică" ; apoi coboram pe straiuri, nu pe sarturi. E uimitor cît de repede îşi poate învinge un băiat teama de a se sui în arboradă. În ce mă priveşte, nervii mei deveniseră la fel de neclintiţi ca diametrul pămîntului şi mă simţeam la fel de neînfricat pe verga rîndunicii, ca Sam Patch[1] pe stînca de deasupra Niagarei. Spre mirarea mea, am mai constatat că-i mai uşor să te caţări pe catarg în largul mării, chiar pe vreme de furtună, decît atunci cînd vasul e ancorat în port. Fiindcă, urcuşul făcîndu-se totdeauna pe partea dinspre vînt, arborada devine un fel de scară cînd vasul se apleacă într-o rînă, pe cînd în port rămîne dreaptă, aproape verticală.

Şi-apoi, tangajul şi ruliul comunică un fel de vitalitate plăcută corăbiei, astfel încît deosebirea între a te urca pe catarg în timp ce vasul pluteşte şi a te urca în timp ce vasul e ancorat în port este cam aceeaşi ca între a călări un cal adevărat şi unul de lemn. Chiar dacă armăsarul viu şi adevărat te trînteşte la pămînt, asta te bucură mult mai mult decît o cădere ruşinoasă de pe celălalt cal.

Îmi plăcea nespus de mult să întind zburătorii şi rîndunicile pe un vînt puternic, ceea ce se face cu amîndouă mîinile.

Era ceva delirant în treaba asta ; simţeai că-ţi creşte inima de bucurie şi că sîngele îţi aleargă mai repede prin tot trupul cînd te pomeneai azvîrlit, la fiece ruliu, în norii de pe cerul furtunatic ; planînd ca un înger justiţiar între cer şi pămînt, cu amîndouă mîinile slobode, cu un picior înfipt în greement şi cu celălalt undeva înapoia ta, în văzduh. Pînza se umfla ca un balon, cu un bubuit de tun, apoi se prăbuşea şi se făcea cît un pumn de mică. Iar sentimentul că domini pînza rebelă şi o legi ca pe-o sclavă de catarg, înfăşurînd-o în *saulă*, îţi dădea un sentiment de mîndrie şi de forţă, un sentiment cam ca

[1] Personaj în genul lui Păcală. (n.t.)

acela pe care-l va fi încercat tînărul rege Richard cînd l-a doborît pe răsculaţii lui Wat Tyler[1].

În ce priveşte cîrmitul, nu m-au lăsat niciodată să trec la timonă, decît o singură dată, în timpul unui calm plat cînd un cîrmaci avea cam tot atîta de făcut ca şi galionul de sub bompres. În treacăt fie spus, galionul acela era în felul lui un pasager, despre care am uitat să vorbesc. Era o namilă de scoţian, înfăşurat într-un tartan strălucitor ce-i lăsa genunchii goi, cu nişte obiele vărgate, cu o tichie albastră şi cu obrajii cei mai rumeni din lume. Era viteaz pînă-n măduva-i de lemn şi făcea faţă la greu şi la bine, aşa cum stătea, cu un picior împins puţin înainte şi cu braţul drept întins fără teamă spre valuri. Era o plăcere să-l vezi pe vreme de furtună, stînd la datorie ca un erou şi străbătînd Ţara de sus şi Ţara de jos dintre talazuri, în timp ce corabia îşi croia drum, spumegînd. Era un veteran cu multe cicatrice, rămase de la multe bătălii navale; iar cînd a ajuns la Liverpool, un meşter de-acolo i-a amputat piciorul stîng şi i l-a înlocuit cu un altul care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, nu i se potrivea prea bine, fiindcă după aceea veteranul avea să arate ca şi cum ar fi şchiopătat. Meşterul acela de galioane i-a dat şi un alt nas, i-a dres un ochi şi i-a cusut o gaură în tartan. După aceea a sosit şi-un zugrav şi i-a făcut din nou toaleta, dîndu-i un costum nou-nouţ, cu un pled de toată frumuseţea.

Nu ştiu ce-a devenit Donald, dar sper că-i bine, sănătos, cu o pensie frumoasă, undeva în „Căminul marinarilor" de pe Staten Island.

Motivul pentru care nu mi se dădea prilejul de a învăţa să cîrmesc era că aş fi prea tînăr pentru treaba asta; conducerea unui vas este o mare artă, de care depind multe, mai ales scurtarea călătoriei, fiindcă, dacă timonierul e un tip neîndemînatic, neglijent sau care nu-şi cunoaşte datoria, el conduce vasul în aşa fel, încît acesta pare cuprins de o jalnică nehotărîre în privinţa destinaţiei sale; bunăoară într-o călătorie spre Liverpool, ar

[1] Wat Tyler († 1381) — conducătorul unei răscoale ţărăneşti, reprimată sîngeros de regele Richard al V-lea. (n.t.)

putea să se îndrepte un timp spre Gibraltar, apoi spre Rotterdam sau naiba știe unde, ceea ce nu-i doar o pierdere de vreme. Un cîrmaci adevărat nu slăbește corabia nici zi, nici noapte și încearcă să navigheze în linie dreaptă de la un port la altul.

Cînd se abate pe neașteptate o furtună, orice neatenție sau lipsă de promptitudine la cîrmă poate provoca o „ambardee" sau chiar ceva mai rău. Pasagerii din cabine nu vor afla niciodată ce s-a întîmplat cînd se vor pomeni că se scufundă, luîndu-și pentru totdeauna rămas bun de la lună și de la stele.

Mulți dintre ei nici nu se gîndesc, fiind niște gentlemeni, ce personaj important și vrednic de stimă e acest găligan îmbrăcat c-un veston de culoarea mazărei, pe care-l văd stînd la cîrmă cînd cu ochii pe sus, cînd privind în direcția vîntului sau spre busolă. Păi în mîinile lui e toată viața și veșnicia voastră! Cu o mișcare aproape imperceptibilă a unei spițe, pe timp de furtună, el poate da mult de lucru avocaților și notarilor, care stabilesc drepturile de moștenire înscrise în testamente.

Da, puteți să vă zgîiți la el! Nu prea are aerul unuia care-ar putea să devină complice c-un moștenitor legitim, nu-i așa? Și totuși, așa e. De aceea priviți-l cu luare-aminte, poftiți-l din cînd în cînd jos în cabina voastră, după vreo furtună, și împrieteniți-vă cu el; un pahar de rachiu vă va ajuta.

Iar dacă dumnevoastră sau moștenitorii dumneavoastră aveți vreo treabă cu asiguratorii, nu-l slăbiți din ochi pe cîrmaci. Dacă observați că toți marinarii trimiși la cîrmă sînt neglijenți sau nepricepuți, iar căpitanul îi ceartă și-i muștruluiește adesea („Dobitocule, vezi că se abate din drum" sau „Ține-o drept, ticălosule, uită-te la busolă!"), atunci coborîți grabnic în cabine și, dacă încă nu v-ați făcut testamentul, luați repede o hîrtie și scrieți-l; iar cînd e gata, vîrîți-l într-o sticlă, așa cum a făcut Columb cu jurnalul lui, căci poate va ajunge la țărm în vreme ce dumneavoastră vă veți fi înecat în toiul următoarei furtuni.

XXV

Puntea superioară

Dacă, din motivele arătate mai sus, nu eram lăsat la timonă, am ajuns, în schimb, să citesc roza vînturilor; desenînd o copie a ei pe una din paginile goale ale „Avuției națiunilor", am studiat-o în fiece dimineață ca pe tabla înmulțirii.

Îmi plăcea să arunc o privire în habitaclu și să urmăresc acul busolei ; mă întrebam cum de arăta spre nord, mai degrabă decît spre sud sau spre vest, căci nu știu să existe vreo explicație precisă pentru orientarea acului busolei într-o direcție sau alta. S-ar părea, de asemenea, că, de vreme ce de la începutul lumii încoace direcția migrațiilor a fost spre vest, acul busolei ar trebui să fie și el îndreptat spre vest; în realitate însă degetul său arătător e veșnic îndreptat spre Pol, unde sînt foarte puține puncte de atracție pentru un marinar, deși găsește acolo gheață din belșug pentru băuturile-i preferate.

Habitaclul, adică lăcașul busolei, merită să fie descris măcar în cîteva cuvinte. E o căsuță așezată pe un postament, chiar în fața timonei — o căsuță cam cît o colivie, cu portițe de lemn glisante ce se deschid spre două salonașe. Două coșuri ies pe acoperiș pentru a evacua fumul felinarului aprins înăuntru noaptea. Vopsită în verde, colivia are pe două laturi un fel de obloane venețiene, iar pe o altă latură două ferestruici de sticlă, încît seamănă cu o vilișoară cochetă, cu un pavilion estival așezat la capătul unei alei umbroase. Dac-aș fi fost căpitan, aș fi sădit viță în niște lăzi speciale, puse de jur împrejurul habitaclului ; sau aș fi pus înăuntru canari ca într-o colivie adevărată. E uimitor cît de mult se poate schimba la înfățișare pînă și cel mai mărunt obiect sub bagheta magică a bunului gust.

Să nu uit de cîrma însăși, o cîrmă de construcție nouă, foarte pe placul căpitanului : un sistem complex de dinți, de rotițe, de fuse, toate din alamă șlefuită, încît ai fi zis că-i o presă tipografică sau un război me-

canic. Marinarii însă nu prea o iubeau, din pricina rănilor căpătate de degetele lor neprevăzătoare, prinse adesea între dinții și rotițele complicatei mașinării. Uneori, pe o mare calmă, cînd vreo hulă ridica pe neașteptate vasul, cîrma se rotea de la sine, tîrîndu-l pe cîrmaci în jurul ei, ca pe Ixion[1], și lovindu-l adesea zdravăn — ceva asemănător cu tragerea pe roată.

Așa-numitul *harness-cask*, un soi de dulap sau mai degrabă răcitor în care marinarii își țineau rațiile de carne de porc și de vită primite pe-o săptămînă, merită de asemenea să fie pomenit aci. Făcea parte din mobilierul punții superioare. De formă ovală, era încins cu niște doage argintate, prinse în șuruburi aurite, și avea un lacăt aurit, frumos cizelat. În cîte o dupăamiază, căpitanul venea și se așeza acolo ca să fumeze, cu o tichie chinezească cu ciucuri pe cap și cu-o havană aromată între dinții săi albi, ascuțiți, ca de cîine. Tare-i mai plăcea căpitanului Riga să huzurească !

Și-apoi minunatul *cabestan !* Mîndria și gloria întregului echipaj, și copilul răsfățat al bucătarului, a cărui datorie și grijă statornică era să-l țină curat și lustruit ca un ceainic. Pasagerii de clasa a doua îl priveau de la distanță, cu admirație. Întocmai ca o masă de salon, își înălța drept în mijlocul punții trupul strălucitor, împodobit cu stele de aramă și cu incrustații de lemn de mahon, în formă de diamante. Acesta era divanul căpitanului și masa de scris a primului secund, care-și ținea în despărțiturile dintre barele de fier hîrtia și creioanele necesare diferitelor rapoarte.

Aș putea vorbi și despre așa-numitul *tambuchi*, folosit ca un fel de canapea de către ofițeri, precum și despre grilajul care împrejmuia arborele-maestru, adăpostind în mijloc o mică arcă de pînză, vopsită în verde ; un cățeluș alb, cu o panglică albastră la gît, aparținînd fiicei vătafului docurilor, își făcea plimbările matinale și lua aer în această mică ediție a faimosului *Bowling-Green*[2] new-yorkez.

---

[1] Personaj din mitologia greacă, pedepsit de Zeus să fie legat de o roată de foc care se învîrtea veșnic. (n.t.)
[2] Popicăric. (n.t.)

XXVI

Marinarul e un om care se pricepe la toate

Am băgat de seamă că, pe măsură ce învăţam să mă achit de îndatoririle mele marinăreşti şi să mă urc în arboradă, oamenii mă tratau cu mai multă consideraţie, deşi nu renunţau cîtuşi de puţin la aerul lor de superioritate profesională. Căci simpla cunoaştere a denumirilor parîmelor şi familiarizarea, cu locurile lor, aşa fel încît să le poţi apuca pînă şi noaptea, pe întuneric, precum şi dibăcia de a întinde şi a slăbi pînzele, de a terţarola velele gabier sau de a braţa vergile, toate acestea, deşi alcătuiesc, desigur, o parte indispensabilă a profesiunii de marinar şi principala lui activitate, sînt lucruri pe care le poate învăţa destul de repede orice începător cît de cît dotat ; dar ele sînt net inferioare multor altor cunoştinţe stăpînite de un „marinar calificat".

Ce ştiam eu, de pildă, despre coborîrea unui *arboret* şi aruncarea lui pe punte în timpul unei furtuni ? Aş fi putut eu oare să manevrez un *cap de berbec* sau să prind o parîmă pe *velastraiul mare,* în stilul nautic clasic ? Ce ştiam eu despre legarea unui *pălăncel* şi despre nenumărate alte asemenea treburi complicate ?

Meseria de marinar presupune o vocaţie specială, la fel ca meseria de dulgher sau de fierar. De fapt, ea cere mult mai multă îndemînare şi infinit mai multă versatilitate.

În marina comercială engleză „muşii" fac o lungă ucenicie pe mare : şapte ani. Mai toţi intră la început pe vasele de cărbuni din Newcastle, deprinzîndu-se astfel cu asprele condiţii ale navigaţiei de coastă. Îmi amintesc că am citit într-o veche ediţie a „Scrisorilor lui Junius [1]", aparţinînd tatălui meu, că, deşi cărbunele

[1] Junius — pseudonimul autorului unei serii de scrisori apărute în ziarul englez „Public Advertiser" între 1769—1771, scrisori care criticau vehement moravurile politice din Anglia. (n.t.)

necesar aprovizionării Londrei putea fi scos din minele de la Blackheath şi vîndut la jumătate din preţul plătit pe atunci de către londonezi, guvernul nu permitea deschiderea acelor mine, căci asta ar fi însemnat închiderea principalei pepiniere a marinei comerciale britanice.

Un bun marinar trebuie să înţeleagă multe alte profesiuni. El trebuie să se priceapă niţeluş la brodat, ca să poată împleti gulerașe fanteziste de cînepă în jurul sarturilor; trebuie să fie oarecum şi ţesător, ca să poată ţese rogojini de frînghie pentru legarea bărcilor; trebuie să cunoască oarecum arta modistelor, ca să poată face noduri frumoase, spre exemplu cele numite „trandafiri" sau „capete de turci"; trebuie să fie oarecum şi muzician, ca să poată cînta cînd manevrează *fungile;* trebuie să fie şi un soi de bijutier, ca să fixeze în arboradă „capetele de berbece"; dulgher, ca să poată improviza un catarg dintr-o vergă, în caz de nevoie; trebuie să se priceapă la cusut, ca să cîrpească şi să repare pînzele; frînghier, ca să împletească *merline* şi *vulpi spaniolești;* fierar, ca să meşterească *rodanţe* şi cîrlige pentru macarale; într-un cuvînt, trebuie să se priceapă la toate, ca să-şi facă bine propria meserie. De fapt, poate că aşa se întîmplă în orice domeniu, într-o măsură mai mare sau mai mică, fiindcă omul nu ştie nimic pînă nu ştie tot — ceea ce e şi motivul pentru care nu ştim niciodată nimic.

Cînd lucrează sus, în arboradă, marinarii folosesc unelte speciale; pe cele mai mici le poartă cu ei într-un fel de săculeţ de pînză, de care nu se despart niciodată.

Preţul pe care-l pun marinarii pe cunoaşterea tuturor acestor lucruri e dovedit de o vorbă a lor, aplicată unuia foarte priceput. Pentru a face o deosebire între un asemenea marinar şi cei ce ştiu doar să se caţăre pe vergi, să întindă pînzele, să tragă parîmele şi să ţină cîrma, marinarului atoateştiutor i se spune *sailor-man,* adică un artist desăvîrşit în meseria lui.

Din păcate, nu mi se dădea ocazia să mă iniţiez în această artă misterioasă decît, cel mult, să mă uit şi să

mă gîndesc cum aş putea face şi eu toate aceste lucruri la fel de bine ca ceilalţi ; motivul pentru care eram ţinut deoparte era că mă angajasem pe „Highlander" numai pentru călătoria asta — o călătorie scurtă — şi nu merita să se ostenească cineva cu mine ca să mă-nveţe ceva, căci roadele acelei învăţături ar fi putut să fie culese abia pe următorul vas pe care aş fi lucrat. Nu voiau de la mine decît puterea muşchilor mei — putere destul de mică pe vremea aceea — de care pomeniţii artişti să se folosească ori de cîte ori aveau nevoie. În consecinţă, cînd sus în arboradă se lucra la vreo broderie, eu eram pus la muncile cele mai umile ; căci în marina comercială e o lege ca oamenii să muncească, indiferent ce, în timpul cît sînt de cart pe punte.

Adesea mă lăsau peste bord cu o parîmă, înarmat c-un ciocan, ca să curăţ ancora de rugină — o treabă care mi se părea plicticoasă şi enervantă la culme. O fatalitate stranie urmărea diferitele ciocane pe care le luam cu mine : făceau ce făceau, şi-mi cădeau din mînă în mare. Dar rezerva de ciocane părea nelimitată, ca şi rezerva de binecuvîntări pe care le primeam din partea secundului pentru neîndemînarea mea.

Alteori mă puneau să culeg cîlţi, întocmai ca un ocnaş, iar contactul cu oribila cînepă mă făcea să mă gîndesc la ştreanguri şi spînzurători ; sau mă puneau să ascut cavile, ceea ce era şi mai rău.

Mă străduiam totuşi să rabd toate aceste cazne ca un tînăr filozof şi-mi alungam plictiseala, privind printr-un sabord în vreme ce mîinile mele lucrau de zor şi repetînd Invocaţia către Ocean[1] a lordului Byron, pe care-o declamasem adesea pe scena şcolii.

Da, mă deprinsesem cu lucrurile astea şi ajunsesem să privesc totul cu oarecare răceală, în spiritul lui Seneca şi al stoicilor.

Totul, în afară de scularea din pat în toiul nopţii, cînd era chemat cartul — cu *asta* nu mă împăcam niciodată.

[1] În poemul „Childe Harold" (Cîntul IV). (n.t.)

Era o deprindere pe care, cu cît o cultivam mai mult, cu atîta o respingeam — o treabă cu adevărat mizerabilă.

Gîndiţi-vă numai ce înseamnă ca, după ce-ai umblat patru ore pe punte, să te duci la culcare şi, în vreme ce-ţi odihneşti astfel mădularele obosite, să fii brusc trezit, parcă îndată după ce-ai închis ochii, şi trimis din nou pe punte, în aceeaşi noapte neagră şi, poate, furtunoasă din care abia ai ieşit, coborînd la teuga.

Cele cîteva ore de somn parcă nici n-ar fi fost — căci, deşi se consideră îndeobşte că somnul e reconfortant, omul care doarme nu-şi dă seama că se odihneşte. Ajunsesem la o mică înţelegere cu băiatul din Lancashire, care lucra în celălalt cart: să treacă pe la mine din cînd în cînd şi să mă zgîlţîie, şoptindu-mi în ureche: „Cartul tău e liber, cartul tău e liber!" — ceea ce îmi aducea aminte de plăcutul meu privilegiu. Mă întorceam atunci pe cealaltă parte şi mai trăgeam un pui de somn, bucurîndu-mă în felul acesta de mai multe perioade de odihnă în culcuşul meu decît ceilalţi marinari. Recomand acest procedeu tuturor celor ce vor să călătorească pe mare.

Dar în ciuda acestor subterfugii, oribila urmare nu putea fi evitată. În cele din urmă se auzeau cele opt bătăi de clopot, iar oamenii de pe punte, înnebuniţi de perspectiva de a fi schimbaţi de către noi, ceştilalţi, ne chemau în modul cel mai provocator, dar hazliu şi glumeţ totodată, ca de pildă:

— Cartul de la tribord, *ahoy!* A bătut de opt ori clopotul, n-auziţi? Haide, suiţi-vă încoace, vitejilor! A sosit un vas, care aşteaptă să vă mutaţi calabalîcul pe puntea lui! Hai, drăguţilor, v-aşteaptă corabia, are şi duşuri în cabine! Hai, că vi se răceşte îngheţata!

La care, unul dintre mocîrţanii de jos răspundea, punîndu-şi nădragii:

— Ho, mai tacă-ţi fleanca, ce te grăbeşti aşa? Te simţi fain, da?

Sau izbucnea în exclamaţii furioase.

Şi, lucru ciudat, la terminarea cartului nostru, rolurile erau inversate: noi, cei de pe punte, deveneam spirituali şi glumeţi, iar cei de la teuga mîriiau ca nişte urşi.

XXVII

Redburn zărește un pic Irlanda și ajunge, în sfîrșit, la Liverpool

„Highlander" nu era un ogar, nu era adică un vas prea rapid; de aceea, o călătorie care unor pacheboturi le ia cincisprezece sau șaisprezece zile, nouă ne-a luat vreo treizeci. În cele din urmă, într-o dimineață, cînd am ieșit pe punte, ceilalți mi-au spus că se vede Irlanda.

Irlanda! Cea dintîi țară străină care apărea la orizont! Am privit cu atenție, dar n-am putut zări altceva decît o pată albăstrie, ca un nor, spre nord-est. Asta era Irlanda? Păi n-avea nimic deosebit, nimic remarcabil. Dacă *așa* arăta o țară străină, puteam să fi rămas și-acasă!

N-aș putea spune ce anume îmi închipuiam eu, dar îmi făceam oarecum socoteala că țărmul unei asemenea țări trebuie să fie straniu și minunat. Iată însă că nu era de loc așa; pe măsură ce se lumina de ziuă, iar corabia se apropia de țărmul acela, pata se mărea, iar eu mă uitam la ea cu un interes sporit.

Irlanda! Mă gîndeam la Robert Emmet [1] și la ultimul său discurs în fața lordului Norbury; mă gîndeam la Tommy Moore [2] și la versurile sale de dragoste; mă gîndeam la Curran [3], la Grattan [4], la Plunkett [5] și la O'Connell [6]; mă gîndeam la Patrick Flinnigan, rîndașul unchiului meu; mă gîndeam la naufragiul frumoasei corăbii *Albion*, sfărîmată în bucăți chiar la țărmul acesta

---

[1] Robert Emmett (1780—1803) — revoluționar executat de autoritățile engleze fiindcă a luptat pentru independența Irlandei. (n.t.)
[2] Thomas Moore (1779—1852) — poet irlandez, prieten cu Byron. (n.t.)
[3] Jean Philpot Curran (1750—1817) —orator, jurist și om de stat irlandez. (n.t.)
[4] Henri Grattan (1750—1820) — orator irlandez. (n.t.)
[5] Olivier Plunkett (1629—1681) — prelat irlandez. (n.t.)
[6] Daniel O'Connell (1775—1847) — om politic, luptător pentru emanciparea catolicilor din Irlanda. (n.t.)

care apăruse acum în fața noastră ; și-mi spuneam că aș părăsi bucuros vasul ca să vizitez Dublinul și Șoseaua Uriașului.

Deodată se apropie de noi o barcă de pescari ; am dat fuga s-o privesc, dar era o barcă obișnuită, ce se rostogolea pe valuri ca oricare altă barcă. Numai cînd m-am gîndit că omul din barcă era originar din țara apărută la orizont, că nu fusese desigur niciodată în America și deci n-avea habar de prietenii mei de-acasă, am început să cred că-i un tip cam ciudat.

Era foarte vorbăreț de felul lui, căci de îndată ce s-a apropiat îndeajuns ca să se facă auzit, ne-a strigat :

— Hei, flăcăilor, sînteți marinari din America, nu-i așa, voinicilor ?

Ne-a rugat apoi să oprim și să-i aruncăm o parîmă. Crezînd că pescarul ar putea avea ceva important să ne comunice, secundul ne porunci să-i aruncăm o parîmă, de care irlandezul începu să tragă vîrtos, strîngînd-o colac în barcă și strigînd :

— Mai dați, mai dați, voinicilor ! Ce băieți drăguți sînteți !

Secundul îl întrebă de ce nu-și lipise barca de vas, apoi îl iscodi :

— Tot n-ai destulă parîmă ?

— Ba da — răspunse pescarul — și e timpul s-o tai și să vă las cu bine !

Și spunînd acestea, reteză cu cuțitul parîma, apoi, rînjind cum se rînjește la Kilkenny, sări la cîrma bărcii, o îndreptă în bătaia vîntului și se depărtă de vas, luînd cu el vreo cincisprezece stînjeni de parîmă furată.

— Fugări-te-ar moartea și spînzura-te-ar de parîma aia furată, irlandez ticălos ! îi strigă secundul din urmă, agitîndu-și pumnul, după ce-și reveni din uluială.

Era o introducere strașnică în emisfera estică : nici n-apucasem să ne apropiem de țărm, că și fusesem jefuiți ! Renghiul jucat de pescarul acela unor marinari cu experiență întrecea, desigur, tot ce auzisem eu în legătură cu isprăvile golanilor din Connecticut. Și mă gîn-

deam să, dacă şi alţi irlandezi ar fi la fel ca amicul de adineauri, yănkeii ar face bine să se lase de şmecherii.

Următoarea ţară pe care-am zărit-o a fost Ţara Galilor. Era la amiază, cînd am văzut un şir lung de munţi purpurii, rezemaţi aidoma unor nori pe boltă, înspre răsărit. Oare aceasta era într-adevăr Ţara Galilor? Faimosul *Wales* — de unde-şi trăgea numele Prinţul de Wales?

Să fi domnit oare asupra ţării pe care-o priveam cu ochii mei o regină adevărată, cu diademă? Mi-am amintit apoi de un bunic al meu, care se luptase la Bunker Hill cu strămoşul acestei regine.

Dar, în fond, impresia generală pe care-o lăsau aceşti munţi era la fel de ştearsă ca aceea lăsată de munţii Kaatskill de pe malul fluviului Hudson.

Avînd vînt prielnic, am navigat mai departe, pînă a doua zi cînd ne-am îndreptat spre Holyhead şi Anglesea. Deodată vîntul s-a potolit şi a început să bată slab în faţa noastră, aşa că ne-am fîţîit de colo pînă colo, lunecînd fără spor; în depărtare se zărea cîte un turn alb ca zăpada, care putea fi un far sau o fortăreaţă. Mă pierdeam în tot felul de presupuneri în legătură cu stăpînii acelui turn şi mă întrebam dacă ştiau sau nu de existenţa noastră.

A treia zi, avînd un vînt bun la pupa, am ajuns atît de aproape de ţintă, încît, către seară, am luat la bord un pilot. Acesta se deosebea foarte mult de pilotul nostru din New York. În primul rînd, pilotina care l-a adus la noi era un cuter mătăhălos, cu prova turtită, care despica apa vîjîind, spre deosebire de *schooner*-ul acela micuţ ca un pescăruş, care ne petrecuse pînă la Sandy Hook.

La bordul cuterului se aflau alţi zece sau doisprezece piloţi, nişte tipi cu sprîncenele stufoase, încotoşmănaţi în pufoaice, încît ai fi zis, văzîndu-i cum şed pe punte, că-s nişte urşi strînşi laolaltă iarna în vreun luminiş de pădure. Trebuie totuşi că se distrau binişor navigînd prin Marea Irlandei în căutarea unor vase cu destinaţia Liverpool, duhănind trabuce, bînd rachiu şi spunînd la

povești, pînă cînd se risipeau care încotro, fiecare pe alt vas, pentru a se aduna din nou lîngă vreun foc strașnic de cărbuni, aprins în vreo cîrciumă din Liverpool, unde așteptau să pornească iarăși la drum.

Cînd pilotul acela s-a suit la bordul vasului nostru, m-am zgîit la el de parc-ar fi fost un animal sălbatic tocmai atunci scăpat din Grădina Zoologică, fiindcă era un englez adevărat, din Anglia. Dar fiindcă s-a apucat de îndată să ne poruncească să facem ba una, ba alta, înjurînd zgomotos într-o limbă ce-mi era destul de familiară, am început să-l găsesc foarte oarecare și chiar foarte plicticos.

După ce-am navigat pînă pe la miezul nopții, ne-am oprit lîngă vărsarea fluviului Mersey, iar a doua zi, înainte de zori, am profitat de primul flux și de vîntul prielnic și am intrat în gura fluviului, largă cît un braț de mare. Lunecînd prin lumina cețoasă, treceam acum pe lîngă geamanduri uriașe și întrezăream pe țărm niște siluete vagi, fantomatice, aidoma nălucilor lui Ossian.

Stăteam aplecat peste copastie și încercam să-mi reprezint cumva Liverpool-ul, ca să pot confrunta realitatea cu închipuirea mea, cînd, deodată, în vreme ce ceața și lumina sură a zorilor învăluiau totul într-o aură de mister, am tresărit la auzul dangătului lugubru al unui clopot, ale cărui bătăi intermitente răsunau parcă la unison cu solemna rostogolire a valurilor. În viața mea nu auzisem un sunet atît de rău-prevestitor, un sunet ce mi se părea că evocă judecata de apoi și învierea din morți, întocmai ca glasul de clopot al Sfîntului Pavel din Tars [1].

Nu se auzea însă dinspre țărm, ci părea să iasă din beciurile adînci ale mării, din ceață și negură.

Cine murise și ce putea fi ?

Am aflat curînd de la colegii mei că aceasta era faimoasa „geamandură cu clopot“, care bate încet sau repede,

[1] Localitate din Cilicia (Asia Mică), unde s-a născut apostolul Pavel. (n.t.)

după cum se mişcă valurile. Pe vreme liniştită, e mută; cînd bate un vînticel, clincheteşte blînd; dar pe vreme de furtună, răsună ca un clopot de alarmă, avertizîndu-i pe toţi marinarii să fugă. Mie însă mi se părea că desluşesc în glasul ei mai mult bocete pentru trecut decît avertismente pentru viitor; în orice caz nimeni n-o poate auzi fără a se gîndi la marinarii care dorm în adîncuri, sub geamandură.

Ceva mai departe, fluviul începu să se îngusteze. Se lumina de ziuă. În curînd, trecînd repede pe lîngă două înălţimi care domină coasta Lancashire-ului, am ajuns aproape de oraş şi, în cele din urmă, am ancorat.

Privind spre ţărm, am zărit un lung şir de antrepozite fumurii, cărora părea să le lipsească orice element miraculos şi care semănau neaşteptat de mult cu antrepozitele de pe South-street din New York. Nu era nimic straniu, nimic extraordinar în ele. Stăteau acolo, un şir de antrepozite liniştite şi sobre — nişte clădiri foarte bune, desigur, şi perfect adaptate scopurilor pentru care fuseseră construite, dar totuşi nişte clădiri oarecare, banale, despre care nu se poate spune nimic altceva.

Fireşte, nu mă aşteptam ca fiece casă din Liverpool să fie un Turn din Pisa ori o Catedrală din Strasbourg, dar mărturisesc că antrepozitele astea m-au dezamăgit amarnic.

Spre mirarea mea însă, cu totul alta a fost reacţia lui Larry, omul de pe balenieră, care a exclamat, privind cu încîntare de jur împrejur:

— Tii, ce oraş mare, zău că-i grozav! Păi are nişte căsoaie! E mai ceva decît coasta Africii, care-i pustie; nu găseşti aşa ceva în *Madagasky*, da, băieţi, Liverpool-ul ăsta-i o dată oraş!

Larry îşi uitase cu acest prilej ostilitatea faţă de civilizaţie. Fiind de atîta vreme obişnuit să lege noţiunea de ţară străină cu ţinuturile sălbatice din zona Oceanului Indian, îşi închipuise că Liverpool-ul trebuie să fie un tîrg cu colibe de bambus, situat în vreo mlaştină, şi ai

cărui locuitori se ocupă îndeosebi cu afumarea peştilor zburători şi cultivarea lemnului de santal. Însuşi faptul că un mare oraş comercial putea să existe la o distanţă de trei mii de mile de patrie îl uluia pe Larry, care nu mai avusese pînă atunci ocazia de a vedea un asemenea oraş. Îl uluia şi-l incînta totodată, făcîndu-l să simtă un soi de respect pentru ţara care putea să se laude cu un oraş atît de mare. În loc s-o pună pe regina Victoria pe acelaşi picior cu regina Madagascarului, aşa cum făcuse pînă atunci, avea s-o pomenească pe cea dintii cu o afecţiune respectuoasă.

Cît despre ceilalţi marinari, nici un entuziasm nu păru să se aprindă în inimile lor la vederea acelei ţări străine, nici cea mai mică emoţie. Se uitau în jur foarte calmi şi se comportau întocmai cum te-ai comporta dumneata sau eu dacă ne-am întoarce acasă după o plimbare de cîteva ceasuri. Mai toţi poposiseră de multe ori la Liverpool.

Curind după ancorarea vasului, se apropiară de el cîteva bărci ; dintr-una din ele ieşi, cu o boccea în mînă, o femeie îmbrăcată curat şi foarte impunătoare, în vîrstă de vreo treizeci de ani. Venind printre marinari, se interesă de Max, care se arătă numaidecît şi o salută, chemînd-o cu numele dulce de *Sally*.

În timpul călătoriei, vorbindu-mi despre Liverpool, Max îmi spusese în repetate rînduri că oraşul acela avea marea onoare de a adăposti o soţie de-a lui şi că mai mult ca sigur voi avea plăcerea s-o văd. Cum însă auzisem multe poveşti în legătură cu poligamia marinarilor, despre care se spune că au neveste şi iubite în fiece port din lume, şi cum asistasem eu însumi la despărţirea lui Max de o doamnă din New York în chiar noaptea din ajunul plecării noastre, m-am gindit că nu trebuia să acord acestei relaţii mai multă importanţă decît merita. De aceea nu mică mi-a fost surpriza de a o vedea pe această femeie realmente prezentabilă şi serioasă, venind cu o legătură de haine — hainele de uscat ale lui Max, spălate, călcate, gata să fie purtate în orice moment.

Cei doi rămaseră singuri citeva clipe, dind frîu liber simţămintelor plăcute pe care le încearcă totdeauna, cred, un soţ şi o soţie după o îndelungă despărţire.

În cele din urmă, după ce-l întrebă stăruitor cum se comportase la New York şi după ce merse personal la teuga ca să cerceteze garderoba lui Max, Sally plecă, nu înainte de a fi schimbat legătura de haine curate cu un maldăr de haine murdare — întocmai cum făcuse, cu vreo treizeci de zile în urmă, nevasta din New York a lui Max.

Tot timpul cît am stat în port, Sally ne-a vizitat zilnic, dovedindu-se a fi o mare expertă în curăţarea şi călcarea hainelor şi pantalonilor de pînză, o admirabilă croitoreasă şi, pe cît mi-am putut da seama, o femeie foarte binecrescută, discretă şi respectabilă.

Cred însă că şi Meg, nevasta din New York, era la fel de binecrescută şi respectabilă, în orice caz la fel de devotată garderobei lui Max.

Iar cînd am plecat, în sfîrşit, din Anglia, Sally şi-a luat rămas bun de la Max exact aşa cum făcuse şi Meg ; cînd am ajuns la New York, Meg avea să-l întîmpine pe Max exact aşa cum îl întîmpinase Sally la Liverpool. Cred că nici un bărbat n-a avut vreodată parte de două neveste atît de drăguţe : nu se certau între ele, n-aveau nici un fel de conflict, deoarece întregul Atlantic le despărţea, iar Max se purta deopotrivă de elegant cu amîndouă. De ani de zile naviga de la New York la Liverpool, făcînd naveta între cele două neveste cu o mare regularitate şi fiind sigur că va fi primit cu bucurie de o parte şi de alta a oceanului.

Socotind totuşi că purtarea lui era incorectă şi cu totul imorală, m-am încumetat odată să-i spun părerea mea, dar n-aveam să mai repet încercarea. Max s-a întors spre mine furios şi, după ce m-a luat la refec că m-amestec în lucruri care nu mă privesc, a sfîrşit prin a-mi pune, triumfător, întrebarea dacă *bătrînul rege Solo* (aşa îi spunea feciorului lui David) n-avusese o armată întreagă de neveste ? Aşa stînd lucrurile, el, un biet marinar, n-avea oare dreptul să aibă măcar două neveste ?

— Ceea ce era valabil atunci nu poate fi rău acum — încheie el. Aşa că vezi-ţi de treabă, Năsturel, altfel e vai de tine !

XXVIII

Redburn cinează la „Bricul din Baltimore"

Toată după-amiaza, pilotul nostru ne-a împărțit ordine cu nemiluita; am ridicat ancora și, după ce ne-am tot înghesuit și furișat printre alte nave, ne-am croit drum printr-o ecluză și am izbutit către seară să ne găsim un loc în *Docul Prințului.* După ce parîmele și remorcile au fost strînse, echipajului i s-a îngăduit să coboare pe țărm, să-și aleagă locul de dormit și să cineze în oraș.

Se cuvine să menționez aici că, potrivit regulamentului strict dar necesar impus în docurile Liverpool-ului, nu e permis nici un fel de foc la bordul vaselor ancorate în aceste docuri; drept care, deși marinarii dorm îndeobște la teuga, de mîncat trebuie să mănînce pe țărm sau, dacă nu, să se mulțumească cu cartofi reci. Vasele de comerț americane aleg, toate, prima soluție, proprietarii lor plătind, se înțelege, chiria, care, în cazul unui echipaj numeros ce rămîne la Liverpool mai mult de șase săptămîni, așa cum era cazul nostru, reprezintă o parte destul de însemnată a cheltuielilor de călătorie. Alte nave însă — bunăoară cele ale danezilor și olandezilor, economi din fire, sau cele ale cumpătaților scoțieni — își hrănesc chiar în docuri marinarii nefericiți, cu exact aceleași merinde pe care li se servesc și pe mare: carnea sărată e dusă pe țărm ca să fie gătită, ceea ce provoacă îmbolnăvirea oamenilor de scorbut. Un asemenea mod de a face economie este privit cu o nemărginită scîrbă de către echipajele vaselor din New York, care, dacă ar fi supuse la un asemenea tratament din partea căpitanilor lor, și-ar lua curînd catrafusele și-ar fugi.

Era aproape întuneric cînd am coborît cu toții pe țărm. Pentru prima oară am simțit că-mi pătrund în ochi și-n plămîni firicele de praf din faimosul pămînt

britanic. A *păşi* pe pămînt ar fi fost însă cu neputinţă pe străzile acelea bine pavate şi pietruite ; şi n-am avut prilejul s-o fac decît mult mai tîrziu, cînd am putut pătrunde în interiorul ţării, iar atunci am văzut într-adevăr Anglia şi i-am adulmecat nemuritoarea ţărînă.

Jackson mergea în frunte. După ce s-a oprit în faţa unei taverne, ne-a dus cînd pe-o stradă-n sus, cînd pe-o stradă-n jos, pînă ce ne-am pomenit pe o uliţă strîmtă, plină de case de raport, cîrciumi şi marinari. Ne-am oprit sub o firmă, „La Bricul din Baltimore", firmă flancată într-o parte de-un ciorchine aurit şi-o sticlă, iar în cealaltă parte de inorogul englez şi de vulturul american, aşezaţi unul lîngă altul, întocmai ca leul şi mielul în paradis. Era o firmă foarte înţeleaptă şi ispititoare, vădind o subtilă înţelegere a necesităţii de a-i face pe marinarii americani să se acomodeze într-o casă de raport englezească, fără ca onoarea şi demnitatea Angliei să fie ştirbite cumva, căci ambele naţii erau puse pe picior de egalitate.

Lîngă inorog se vedea un mic animal, pe care la început l-am luat drept un pui de inorog, dar am constatat că era mai degrabă un pui de leu ; îşi ţinea în sus o lăbuţă, de parc-ar fi avut o ţeapă în ea ; iar pe cap purta un soi de pălărie fără boruri, cu calota joasă, ca un coşuleţ. L-am întrebat pe-un marinar care stătea în faţa localului ce simboliza acest animal.

— Cum, tinere, nu ştii ce-nseamnă ? îmi răspunse el, rînjind. E un şacal, un pui de şacal care se tîrăşte afară din bîrlog cu-o oală de pilaf.

Deşi casa de raport era englezească, proprietarul ei era un marinar american, un anume Danby, un trîntor destrăbălat, care se însurase c-o englezoaică trupeşă şi trăia acum pe spinarea ei — căci dumneaei, nu marinarul, se dovedea a fi patronul stabilimentului.

Era o femeie arătoasă, voinică, la vreo patruzeci de ani, poreclită de marinari „Frumoasa Mary". Deşi din pricina trîndăviei soţului ei, Mary administra localul, ocupîndu-se de cumpărături, de servirea clienţilor şi de

problemele cele mai importante, nu se purta nicidecum ca o amazoană cu soțul ei, chiar dacă în alte privințe se comporta ca un bărbat sadea. Mai grav era faptul că biata Mary părea prea amorezată de Danby ca să încerce să-l țină sub papuc. Adesea o vedeai muncind cu lacrimi în ochi, după ce bruta aia de soț, îmbătîndu-se criță, o bătea zdravăn. Marinarii țineau cu ea și se ofereau nu-o dată să-i tragă o sfîntă de bătaie, dar Mary îi ruga să-l lase-n pace, zicînd că Danby o să se-ndrepte.

Dar era puțin probabil să se îndrepte, cîtă vreme localul adăpostea acea „buvetă" abominabilă. De cum intrai înăuntru, te privea pieziș, gata-gata să te înghită.

Era un soi de gheretă grotescă, demodată, făcută din lemn afumat și avînd în față un grilaj ce se ridica întocmai ca un *portcullis*. Acolo ședea Danby toată ziulica, iar cînd mușteriii se împuținau, se cinstea singur, golind cană după cană de parcă s-ar fi luat drept un butoi.

Cîteodată un vechi prieten al său, un anume Bob Still, îi ținea tovărășie ; ocupau atunci amîndoi ghereta, înghițindu-și berea la unison. Acest tovarăș de beție al lui Danby era o namilă de om, mare cît un cal de samar, și avea un cap rotund, cu părul unsuros, cu obrajii rumeni și cu niște ochi strălucitori. Mare amator de cîntece de pahar, se apleca peste tejghea cu trupu-i mătăhălos și, cu cana-n mînă, începea să cînte :

Nici gerul, nici neaua, nici vîntul
Nu-mi pot face vreun rău,
Atîta de gros mi-i veșmîntul
De bere vîrtoasă, că zău
De vînt și de frig nici nu-mi pasă
Le-alung cu berea vîrtoasă !

sau :

De vinuri și rachiuri nu-mi vorbiți !
Un suc mai bun am, stors din orz ; priviți :
E partea malțului cea mai aleasă !
Iar cei ce-o beau, de sărături se lasă.

Hai, dară, bea această băutură
Şi apă nu o să mai pui în gură!

Vai, frumoasă Mary! La ce-ţi vor folosi toate lacrimile şi reproşurile la adresa incorigibilului Danby, atîta vreme cît beţivanul ăla de Bob Still îţi va călca zilnic pragul, întunecîndu-l cu umbra pîntecelui său uriaş, pentru a se aşeza pe tronul de după tejghea, pe care-l împarte cu bărbăţelul tău?

De ce bea, de aceea se îngraşă mai mult Bob, iar cîntecele-i ies pe gură pe măsură ce toarnă bere într-însa, potrivit binecunoscutului principiu care face ca aerul să iasă dintr-un vas în care torni un lichid.

Cît despre Danby, devine din ce în ce mai acru şi se stafideşte tot mai mult, cu fiece strop de bere ce intră-n el. E limpede şi uşor de dovedit că berea nu le prieşte yankeilor şi că are asupră-le cu totul alt efect decît asupra englezilor: de unde se vede că berea cată să fie băută pe vreme umedă şi ceţoasă.

Intrînd în local, Jackson ne-a dus într-o mică încăpere din interior, iar curînd după aceea frumoasa Mary a venit şi ne-a salutat cu o plecăciune, la care mai mulţi muşterii vechi, din rîndurile echipajului nostru, i-au răspuns prin complimente amabile. Patroana s-a dus apoi să se îngrijească de cina noastră. În vreme ce colegii mei se chercheleau şi stăteau la taifas cu numeroasele lor cunoştinţe din localitate, care se strînseseră buluc în prag, eu, rămînînd singur în odăiţă, meditam adînc la faptul că şedeam pe o bancă englezească, sub un acoperiş englezesc, într-o tavernă englezească, parte integrantă din Imperiul britanic. Era un fapt uimitor, dar real.

Am cercetat cu luare-aminte locul — o încăpere lungă, strîmtă, cu o ferestruică boltită, acoperită de perdele roşii, ce dădea spre o curte murdară, fumurie, mărginită de un zid de cărămidă pe a cărui creastă se vedea un şir de cioburi de sticlă înfipte într-un strat de mortar.

Deasupra se bălăbănea un bec chior, vîrît într-o corăbioară de lemn atîrnată de tavan. Pereţii erau acoperiţi cu un tapet ce înfăţişa o nesfîrşită procesiune de nave

aparținînd tuturor națiunilor; o hartă plasată ca un catarg în mijlocul punții uneia dintre aceste nave înfățișa, în culori stinse, drapelele tuturor națiunilor. Dinspre stradă se auzea zvon de cîntece, amestecate cu țipete de femei și copii și cu zbierete de marinari beți.

„Asta să fie Anglia?" mă întrebam.

Dar unde erau vechile mînăstiri, catedralele, lorziiprimari, încoronările, arborii plantați în ziua de întîi mai, vînătorii de vulpi, cursele de cai, ducii și ducesele, Contele de Orsay[1] și celelalte persoane și instituții din lecturile mele pe care obișnuiam să le asociez cu Anglia? Nu vedem nici cea mai vagă urmă a tuturor acestor reminiscențe livrești.

„Vai ție, Wellingborough! îmi spuneam. Mă tem că nu prea vei avea ocazia să le vezi. Ești doar un biet marinăraș, iar regina n-o să trimită o solie de nobili ca să te invite la palatul St. James."

Am început atunci să-mi dau seama că perspectivele de a vedea lumea, pe care mi le oferea condiția de marinar, erau foarte îndoielnice, deoarece marinarii fac doar *ocolul* lumii, fără a intra *în ea*, iar amintirile lor de călătorie se reduc, de fapt, la o suită de cîrciumi, care înconjoară globul, paralel cu ecuatorul; ele abia ating perimetrul cercului, planînd deasupra marginilor uscatului și abordînd numai cheurile și debarcaderele. Marinarii nici n-ar visa să viziteze locurile din interior, ca de pildă Kenilworth sau Castelul Blenheim, cum n-ar visa să plece cu o trăsură la Roma, ca să-l vadă pe papa, odată ajunși la Neapole.

Din aceste reverii am fost trezit în curînd de o slujnicuță care alerga din încăpere în încăpere, strigînd cu un glas pițigăiat: „Cina e gata!"

Urcînd o scară șubredă, am ajuns într-o sală de la etaj, unde trei candelabre înalte, de aramă proiectau o lumină fumurie asupra unor pereți la fel de fumurii, acoperiți cîndva cu un tapet albastru, iar acum mîzgăliți cu tot felul de desene, stihuri de dragoste și balade mari-

---

[1] Alfred Guillaume Gabriel, conte de Orsay (1801—1852), decenator francez stabilit la Londra în 1821 și adoptat de contele de Blessington; autorul unui portret al lui Byron. (n.t.)

nărești. Într-un colț fuseseră bătute în cuie patru cărți de joc, patru valeți cu piciorul scos în afară, ca de obicei. N-aveam să aflu niciodată ce anume simbolizau.

Dar ce masă îmbelșugată! Gemea de atîta mîncare. Era oare cu putință ca mateloții, care pe mare se hrănesc cu carne sărată și cu pesmeți uscați, să se ghiftuiască astfel?

Întîi se vedea o tavă de cositor, largă cît pavăza lui Ahile, din care se înălța o piramidă de cîrnați afumați. La mijloc o farfurie asemănătoare, încărcată cu calupuri de brînză țărănească; iar la celălalt capăt al mesei, o congregație de biftecuri, rînduite unul peste altul. În intervale erau așezate farfurii cu cartofi fierți, ouă, pîine și murături, iar pe o masă alăturată se țineau în rezervă cantități copioase din toate bunătățile aflate pe masa principală.

Ne-am pus pe mîncat cu osîndie; am mistuit grabnic piramida de cîrnați, ne-am înfășurat în cojoacele fierbinți ale biftecurilor și, așezîndu-ne în fața calupurilor de brînză, le-am ras pînă la temelie.

Către sfîrșitul ospățului, i-am sugerat lui Peggy, una din fetele ce ne serviseră, că o cană de ceai ar fi tocmai nimerită. Ea mi-a răspuns că-i prea tîrziu ca să-mi facă un ceai, dar c-o să-mi aducă o cană de *swipes*, dacă doresc. Neștiind ce înseamnă *swipes*, m-am gîndit totuși să încerc, ce-o fi o fi; se dovedi însă a fi o băutură groaznică, acră și cu gust de mucegai, de parcă-ar fi fost o zeamă de murături putrede. N-am mai cerut niciodată băutura asta, deși avea să fie servită la discreție și consumată de către mai toți marinarii, care pretindeau că-i foarte bună.

Bob Still n-ar fi fost de aceeași părere, căci acest *swipes* era, după cum aveam să aflu, un soi de înlocuitor ieftin al berei, sau o bere bastardă, ori poate niște lături culese de pe fundul butoaielor de bere, nu-mi mai amintesc precis ce anume se spunea că era. Știu numai că aveam oroare de băutura asta. Cît despre gustul ei, nu pot spune decît că-i pe deplin corespunzător denumirii sale, care evocă desigur ceva urît. Totuși săräntocii din Liverpool și din împrejurimi beau această băutură în cantități mari, ceea ce constituie, poate, una din cauzele sărăciei lor.

XXIX

Redburn vorbește cu înțelegere despre perspectivele marinarilor

Vasul a rămas în Docul Prințului vreme de peste șase săptămîni, dar întrucît n-am de gînd să înfățișez aici un jurnal al șederii mele acolo, voi descrie doar în linii mari existența dusă de echipajul nostru în acest răstimp; apoi îmi voi descrie la întîmplare propriile plimbări prin oraș și impresiile pe care mi le-au lăsat, după atîția ani de zile, lucrurile văzute.

Întîi de toate însă trebuie să spun că nu prea l-am văzut pe căpitan în acest interval. Uneori, în cîte o dimineață frumoasă, ieșea c-un baston în mînă din *Hotelul Armelor*, unde cred că locuia; după ce se plimba pe vas și dădea ordine marelui său vizir și prim-ministru, adică secundului, se întorcea tacticos în apartamentele sale.

Zărind un program de teatru în buzunarul lui, am dedus că frecventa acele lăcașuri ale artei, iar după roșeața obrajilor săi am înțeles că era un adorator fervent al vechiului vin de Porto, care face faima Liverpool-ului.

Din cînd în cînd își petrecea totuși nopțile la bordul vasului — niște nopți gălăgioase și deșucheate, cum i-ar fi plăcut lui Ben Jonson. În jurul mesei din careu ședeau atunci patru-cinci căpitani cu favoriți, care-l tot țineau pe steward ocupat cu scoaterea dopurilor și cu umplerea paharelor. Odată, întreaga trupă fu găsită sub masă la ora patru în zori și fu vîrîtă în paturi de către cei doi secunzi. Cu acel prilej, am fost de acord cu preacuviosul nostru bucătar negru, care spunea că ar fi trebuit să le fie rușine; numai că unii căpitani de corăbii nu cunosc acest sentiment și roșesc doar după ce-au golit trei carafe.

În numeroasele sale vizite pe vas, căpitanul Riga îi adresa totdeauna cîte un cuvînt politicos unui ofițer vamal care se instalase la bordul vasului, rămînînd acolo aproape tot timpul cît nava a stat în docuri — un tip bine, dar lipsit de prieteni. Greu trebuie să-i fi fost acestui

ofițer vamal, care încerca să-și omoare timpul citind ziarul în cabină și izbind cu degetele în cîte o grindă. Fusese trimis pe vas ca să împiedice contrabanda, însă obișnuia să se strecoare el însuși pe țărm foarte adesea, deși legea îl obliga să rămînă mereu la datorie pe vas. Dar nu-i mirare : părea să fie un om cu simțăminte alese, superior slujbei sale destul de umile — era mai rău decît dac-ar fi mînat niște gîște la gîrlă.

Să mă întorc însă la echipaj.

În zori, toți marinarii erau chemați la apel și puși să spele punțile, apoi coboram pentru o oră pe țărm ca să ne luăm micul dejun, după care, lucram în arboradă, sau strîngeam cîlți, ori eram puși să facem vreo altă treabă, fie ea cît de măruntă, pînă la orele douăsprezece cînd ne duceam la masă. La unu și jumătate ne apucam iar de lucru pînă la patru după-amiază, cînd — dacă nu era ceva urgent de făcut — aveam voie să ne ducem unde pofteam, cerîndu-ni-se să fim din nou la bord abia a doua zi în zori.

Cum n-aveam nici o treabă cu încărcarea vasului, munca noastră era destul de ușoară, încît secundul nu știa ce să mai născocească pentru a ne da ceva de lucru.

N-aveam nici măcar datoria de a sta de veghe, deoarece un paznic adus de pe țărm ne scutea de această sarcină ; și, în tot acest timp, oamenilor le mergea leafa ca de obicei, întocmai ca pe mare. Iar duminicile eram liberi să facem ce vrem.

Așadar, viața dusă de marinarii americani la Liverpool era destul de ușoară, ba chiar plină de huzur. Ei trăiau, ca să zic așa, din osînza uscatului, iar după un scurt exercițiu de înviorare, dimineața, le rămînea toată ziua la dispoziție.

Totuși aceste călătorii la Liverpool, ca și cele spre Londra și Havre, sînt cele mai puțin rentabile pe care le poate face un marinar sărac. Căci atît la New York cît și la Liverpool primește avans leafa pe-o lună, bani care se duc de obicei repede, astfel încît, la terminarea călătoriei, nu prea mai are de încasat mare lucru, uneori nici măcar o centimă. Pe cînd într-o cursă lungă, bunăoară spre India sau China, leafa se adună, marinarul are mai multe motive să facă economii și mai puține prilejuri să-și

risipească banii ; astfel încît, cînd ajunge să-şi primească simbria, are ce număra !

Şi-apoi, dintre toate porturile lumii, Liverpool-ul este poate cel mai bîntuit de rechini, şobolani şi alte dihănii, ce-l iau ca pradă pe bietul marinar. Proprietarii, cîrciumarii, telalii, misiţii şi alţi rechini de uscat îl devoră, mădular cu mădular, în vreme ce şobolanii şi şoriceii de uscat îi ronţăie fără încetare punga.

Îl mai pîndesc şi alte primejdii, mult mai rele — din partea locatarilor celebrelor văgăuni corintiene[1] din preajma docurilor, neîntrecute în dezmăţ de nimic dincoace de groapa fără fund a iadului.

Şi totuşi marinarii iubesc Liverpool-ul şi, în cursul lungilor călătorii pe care le fac în colţurile cele mai depărtate ale globului, vorbesc într-una despre farmecul şi atracţiile lui şi-l aşază înaintea tuturor celorlalte porturi ale lumii. Căci în Liverpool ei îşi găsesc paradisul — nu faimoasa stradă cu acelaşi nume — iar unul dintre ei mi-a spus odată c-ar fi fericit să zacă în Docul Prinţului pînă-n ziua cînd va ridica ancora spre lumea de apoi...

Se vorbeşte mult despre ameliorarea condiţiilor de viaţă ale marinarilor, dar cred că aceasta se va dovedi întotdeauna o treabă foarte anevoioasă, atîta timp cît antidotul va fi servit înainte ca otrava să fi fost înlăturată.

Gîndiţi-vă numai că, în majoritatea cazurilor, însuşi faptul că sînt marinari indică o anumită fire aplecată spre senzualitate, ignoranţă şi depravare ; gîndiţi-vă că marinarii sînt îndeobşte lipsiţi de prieteni, singuri pe lume — sau cînd au prieteni şi rude, rămîn mereu în afara razei bunei lor influenţe ; gîndiţi-vă că, după rigorile disciplinei şi după greutăţile, primejdiile şi privaţiunile unei călătorii pe mare, se pomenesc într-un port străin, unde sînt expuşi la o mie de ispite, cărora i-ar fi greu chiar şi virtuţii însăşi să le reziste, dacă nu cumva virtutea aceea ar umbla în cîrji ; gîndiţi-vă că prin însăşi profesia lor, ei sînt ocoliţi de oamenii din clasele superioare şi că li se refuză accesul la orice societate respectabilă, ce i-ar putea ameliora ; gîndiţi-vă la toate acestea şi vă veţi da seama că situaţia marinarilor, ca tagmă, nu e de loc de invidiat.

[1] Localuri de destrăbălare. (n.t.)

Într-adevăr, relele de care suferă intră în categoria acelor boli sociale cronice care nu pot fi remediate, pare-se, decît prin ameliorarea organizării morale a întregii civilizaţii.

Deşi vechile vase de război sînt transformate în capele plutitoare, ancorate în docuri; deşi „Secundul duhovnicesc" şi alte asemenea broşuri religioase, scrise în jargon nautic, le sînt împărţite marinarilor; deşi preoţii le ţin predici chiar la debarcader, iar capelanii din marina militară le citesc pasaje din biblie chiar pe punte; deşi au acces la casele speciale deschise în porturi de diferite misiuni evanghelice; deşi zgîrcenia proprietarilor de nave a înlesnit efortul realmente sincer depus de societăţile de temperanţă pentru a le răpi marinarilor raţiile de grog în timpul călătoriei pe mare, în ciuda tuturor acestor factori şi a multor altora, condiţia marinarului în raport cu restul omenirii rămîne cam aceeaşi care-a fost cu un secol în urmă.

E răspîndit, poate prea mult, obiceiul de a considera drept un mare pas înainte acel progres inevitabil, dar pur colectiv, pe care-l face orice categorie de oameni care ia parte la mişcarea generală a neamului omenesc. Astfel, deoarece marinarul, care în zilele noastre a ajuns să conducă vapoare ca „Hibernia" sau „Unicorn" pe apele Atlanticului, se deosebeşte întrucîtva de marinarii frenetici ai lui Smollett [1] şi de cei care-au luptat alături de Nelson la Copenhaga, supravieţuind pentru a se răscula la North Corner, în Plymouth; deoarece marinarul de azi nu mai e chiar atît de necioplit ca acela de odinioară, a lepădat de pe el unele vestoane flocoase şi şi-a tuns coada à la Lord Rodney, anumiţi observatori au tras, de aici, concluzia că marinarul a început să-şi dea seama de părţile negative ale condiţiei sale şi să se amelioreze de bună voie. Dar, la o cercetare mai atentă, se va vedea că el n-a făcut altceva decît să se lase dus de mareea cea mare, care are, poate, două fluxuri la fiece reflux. El personal însă n-a realizat nici un progres.

---

[1] Tobias Smollett (1721—1771) — romancier englez, autor al romanelor „Roderick Random", „Peregrine Pickle", „Humphrey Clinker" etc. (n.t.)

Există în lume categorii de oameni care sînt la fel de indispensabili societății, ca și roțile unei trăsuri. Oricît de ușor și de plăcut ar vibra arcurile trăsurii, oricît de somptuos ar fi poclitul și oricît de lucioase portițele, totuși roțile trebuie să se rostogolească prin praf sau prin noroi. Nici o invenție, nici o iscusință nu le poate ridica *pe ele* din noroi ; pentru că trăsura trebuie să se rezeme pe ceva, pentru că pasagerii trebuie să fie trași de ceva.

Marinarii alcătuiesc una din aceste roți : ei fac ocolul pămîntului, sînt adevărații importatori și exportatori de mirodenii și mătăsuri, de fructe, vinuri și marmură ; ei îi duc la destinație pe misionari, pe ambasadori, pe cîntăreții de operă, pe soldați, pe negutători, pe turiști și pe cărturari ; ei formează un pod de vase peste Atlantic și reprezintă *primum mobile* [1] al întregului comerț ; într-un cuvînt, dacă ei ar emigra în bloc pentru a conduce flota din lună, aproape că toate cele ar înceta să funcționeze aici pe pămînt, afară doar de rotirile acestuia în jurul propriului ax și de discursurile membrilor Congresului american.

Și cu toate acestea, ce sînt marinarii ? Ce credeți dumneavoastră, în adîncul sufletului, despre flăcăul acela care merge clătinîndu-se de-a lungul cheului ? Nu-l salutați din mers, nu-l ocoliți, socotindu-l cu foarte puțin deasupra jivinelor sortite să piară ? V-ați deschide oare saloanele în fața lui, l-ați invita oare la masă ori i-ați oferi un loc în strana dumneavoastră din biserică ? Nu ! N-ați face una ca asta. De la distanță, poate că ați fi dispus să subscrieți doi-trei dolari pentru construirea unui spital, hărăzit marinarilor scoși din uz sau pentru distribuirea de cărți printre marinarii care nu știu să citească. Însuși felul în care sînt concepute aceste acte de caritate dovedește, mai grăitor decît orice cuvinte, proasta reputație de care se bucură marinarii. N-are rost să mă contraziceți : marinarii sînt socotiți ca o drojdie a societății, iar punctul de vedere romantic asupra lor este exprimat mai cu seamă în romane.

[1] În sistemul astronomic al lui *Ptolemeu*, sfera pe care se bazează mișcarea întregului sistem al planetelor. (n.t.)

Dar ar putea oare marinarii, una din roţile acestei lumi, să fie ridicaţi din noroi pe de-a-ntregul? O asemenea posibilitate nu prea se întrevede în vechile sisteme şi programe de viitor, oricît de sincere şi de bine intenţionate ar fi acestea; pentru că, în pomenitele sisteme, ideea de a-i ridica pare la fel de utopică, precum speranţa de a cultiva struguri în Novaia Zemlia.

Nu trebuie totuşi să ne pierdem cu totul nădejdea în privinţa bietului marinar; şi nici aceia care lucrează pentru binele lui nu trebuie să se necăjească prea tare, fiindcă s-ar putea ca Timpul să se dovedească pînă la urmă prielnic lui; şi deşi cîteodată marinarul pare un fiu vitreg al cerului, lăsat în părăsire, să-şi petreacă zilele în dezmăţ, fără ca nimeni să-l ţină-n frîu, în vreme ce ceilalţi fii sînt păziţi şi îngrijiţi cu dragoste părintească, totuşi simţim şi ştim că Dumnezeu e tatăl tuturora şi că nici unul din copiii săi nu iese de sub ocrotitoarea-i aripă.

XXX

Redburn se necăjeşte din cale afară din pricina unor ghiduri vechi şi bizare

Printre volumele aflate în biblioteca tatălui meu se găsea o colecţie de ghiduri vechi, din Anglia şi din Europa, pe care le cumpărase în călătoriile lui, cu mulţi ani în urmă. În copilăria mea le-am cercetat pe îndelete, privind cu un neobosit interes nenumăratele lor ilustraţii şi gravuri, precum şi coperţile atît de ciudate, dintre care unele mi se păreau că seamănă cu feţele mustăcioase ale unor străini.

Era acolo o broşură franţuzească, decolorată, cu scoarţe trandafirii ca nişte obraji emaciaţi de pe care rujul se ştersese pe-alocuri şi pe care scria: „VOYAGE DESCRIPTIF ET PHILOSOPHIQUE DE L'ANCIEN ET

DU NOUVEAU PARIS ; MIROIR FIDÈLE"[1]; de asemenea, o carte înnegrită de timp, mucegăită, legată într-un carton marmorat, asemănător porfirei, și intitulată : „ITINÉRAIRE INSTRUCTIF DE ROME, OU DESCRIPTION GÉNÉRALE DES MONUMENTS ANTIQUES ET MODERNES ET DES OUVRAGES LES PLUS REMARQUABLES DE PEINTURE, DE SCULPTURE ET D'ARCHITECTURE DE CETTE CÉLÈBRE VILLE"[2]; pe coperta-i rozulie era o vignetă înfățișînd o stîncă goală, umbrită de un tufiș (sărăcăcios peisaj !), iar sub stînca aceasta se apleca matern mama vitregă a lui Romulus și Remus, alăptîndu-i pe iluștrii gemeni — doi heruvimi golași, cu brațele încolăcite, absorbiți cu totul de această îndeletnicire ; o frunză mare de cactus sau un șervet înflorat atîrna de o creangă ; cît despre lupoaică, semăna cu o vacă fără coarne, cum sînt unele vaci de grajd. Opera asta era publicată „Avec privilège du Souverain Pontife"[3].

Mai era acolo și o carte legată în catifea, cu cheotori de alamă, intitulată „GHID PRIN OLANDA" și împodobită cu o gravură înfățișînd Primăria ; de asemenea, o venerabilă „DESCRIERE A LONDREI", plină de gravuri înfățișînd Catedrala Sf. Paul, Monumentul, Temple-Bar, Hyde-Park Corner, Manejul, Amiralitatea, Charing-Cross și Podul Vauxhall. De asemenea, un volum masiv, cu o copertă galbenă, prăfuită, ce aducea cu portița unui poștalion și purtînd un titlu complicat, tipărit cu tot soiul de fioriturí, parcă înadins ca să concureze cu un bici împletit în patru — titlu care suna, în parte, așa :

„Drumurile mari, direpte sau ocolite prin Anglia și Wales, după o Măsurătoare făcută din porunca Directorelui general al Poștelor Maiestății Sale. Această lucrare descrie Orașele, Tîrgurile, Burgurile și Așezările unde se țin judecăți, și dă orariul sosirilor și plecărilor Poștalioanelor din fieștecare ; mai descrie și Hanurile de țară care au cai de poștă și trăsuri ; descrie reședințele de

---

[1] Voiaj descriptiv și filozofic prin Parisul vechi și nou ; oglindă fidelă. (n.t.)

[2] Itinerar instructiv prin Roma, sau descriere generală a monumentelor antice și moderne, și a celor mai remarcabile opere de pictură, sculptură și arhitectură din acest oraș celebru. (n.t.)

[3] Cu aprobarea Suveranului Pontif. (n.t.)

nobili şi gentilomi aflate în preajma drumurilor, şi cuprinde Hărţi ale împrejurimilor Londrei şi ale localităţilor Bath, Brighton şi Margate". Cartea era dedicată *„Onorabililor Conţi de Chesterfield şi Leicester de către preaplecata şi respectuoasa slugă a domniilor lor, John Cary, 1798."*

Mai era acolo şi o broşură verzuie, cu un motto din Virgiliu şi cu un blazon complicat pe copertă, semănînd cu o diagramă a Labirintului din Creta, broşură intitulată *„O Descriere a York-ului, a Antichităţilor şi a Clădirilor sale publice, îndeosebi a Catedralei; compilată cu mari strădanii după cele mai autentice izvoare"*. De asemenea, un volumaş cu aspect şcolăresc, legat într-o scoarţă clasică, de hîrtie velină, pe al cărei frontispiciu se vedeau turnurile şi foişoarele faimosului King's College alături de grandioasa Catedrală din Ely, deşi aceste două clădiri sînt situate la o distanţă de şaisprezece mile una de alta ; volumaşul purta titlul : *„Ghidul oraşului Cambridge : colegiile, sălile, bibliotecile şi muzeele sale, cu descrierea ceremoniilor municipale şi universitare, precum şi cu o prezentare a Catedralei din Ely"*.

Ţin minte şi o broşură cu o copertă lucioasă, pe care se vedeau nişte construcţii încîlcite, un fel de pagode ce pretindeau a fi *„Marea Faţadă Nordică a Palatului Blenheim*[1]*"*, broşură intitulată : *„O Descriere a Blenheimului, Reşedinţa Excelenţei Sale Ducele de Marlborough ; cuprinzînd o prezentare integrală a Picturilor, Covoarelor şi Mobilierului ; o plimbare pitorească prin Grădini şi Parcuri ; o descriere de ansamblu a celebrei Galerii Chinezeşti etc. Precum şi un eseu despre Arta Grădinăritului. Şi împodobită cu o Vedere a Palatului şi un Plan nou şi elegant al Marelui Parc"*. În sfîrşit, mai era acolo şi un tom intitulat „DESCRIEREA LIVERPOOL-ului" — o carte ciudată şi întru totul remarcabilă, pe care, avînd în vedere numeroasele amintiri plăcute legate de ea, aş dori s-o imortalizez, dac-aş fi în stare. Dar s-o scot mai întîi din raft şi să încerc s-o zugrăvesc după model.

[1] Palat construit lîngă Woodstock (Oxfordshire) pentru ducele de Marlborough după victoria dobîndită de acesta în 1704, la Blenheim, în Bavaria, asupra armatelor franceze şi bavareze. (n.t.)

Acum cînd răsfoiesc filele acestei cărţi atît de dragi copilăriei mele, file pe care, cu ani şi ani în urmă, tatăl meu le întorsese chiar în decorul zugrăvit de ele, o dulce tristeţe mi se furişează în suflet, încît parcă m-aş topi în trecut şi-n uitare !

Carte scumpă ! Mi-aş vinde ediţia operelor lui Shakespeare şi mi-aş jertfi chiar străvechea ediţie *in-quarto* din Hogarth, decît să mă despart de tine. Da, m-aş scoate pe mine însumi la mezat decît să te văd atinsă de ciocănelul preţăluitorului. Da, relicvă scumpă a familiei, ţie nu-ţi va lipsi niciodată un loc în raft, chiar dacă eu n-aş avea pe ce să m-aşez, vei fi la adăpost pînă ce te vei destrăma filă cu filă, slovă cu slovă.

Ca format, este ceea ce librarii numesc un *18-mo* şi-i legată într-un marochin verde, însă pe care mi-l amintesc dintotdeauna pătat de semnele timpului ; colţurile i-s însemnate cu nişte petice roşii triunghiulare, aidoma unor mici tricornuri ; şi nu ştiu ce barbar i-a făcut o rană incurabilă pe scoarţă. Cotorul nu poartă nici o inscripţie, astfel încît cel ce se plimbă prin faţa modestei mele biblioteci nici nu visează să deschidă acea cărţulie anonimă, legată în piele verde. Acolo stă : zi după zi, săptămînă după săptămînă, an după an ; şi nimeni altcineva în afară de mine nu se uită la ea. Dar nepăsarea celorlalţi e compensată din belşug de dragostea ce i-o port eu însumi.

Să deschidem însă cartea.

Ce sînt aceste mîzgăleli ? Ce incorigibil discipol al unui meşter în ale scrisului a trecut pe-aici ? Ce desenator de animale sălbatice şi castele himerice ? A, nu ! Toate acestea sînt parte integrantă din preţioasa carte, la a cărei valoare contribuie din plin.

Unele dintre aceste mîzgăleli îmi aparţin chiar mie ; şi aşa cum procedează poeţii cu sonetele scrise de ei în tinereţe, aş putea să scriu sub acest cal : „Desenat la vîrsta de trei ani", iar sub acest autograf : „Scris la vîrsta de opt ani".

Celelalte sînt opera fraţilor, surorilor şi verilor mei ; iar mîinile care-au făcut unele dintre aceste desene sînt de mult oale şi ulcele.

Dar ce-i cu ancora asta ? Ce corabie-i asta ? Dar acest cîntec marinăresc à la Dibdin [1] ? Pesemne că volumul o fi încăput pe mîinile vreunui lup de mare. Ba nu : ancora, corabia şi cîntecul marinăresc îmi aparţin, le-am desenat şi scris cu mîna mea chiar în cursul acestei călătorii spre Liverpool. Dar să nu mă grăbesc — încă nu voiam să dezvălui acest amănunt.

Drept în mijlocul acestor schiţe în creion, complet înconjurată de ele, se vede următoarea inscripţie, făcută cu o cerneală de neşters — deşi cam decolorată — de mîna tatălui meu :

WALTER REDBURN
Riddough's Royal Hotel
Liverpool, 20 martie 1808

Întorcînd fila, dau peste nişte însemnări pe jumătate şterse, caracteristice unei minţi metodice, de aceea n-am nici o îndoială că tatăl meu le-a făcut, de bună seamă, în timpul şederii sale la Liverpool. Însemnările astea au pentru mine un iz ciudat, potolit, vetust şi văratic în acelaşi timp ; şi cu toate că, de atîtea ştersături, abia izbutesc să le descifrez, simt nevoia să transcriu la întîmplare cîteva dintre ele :

	lire	*şilingi*	*dinari*
Ghid		3	6
Masă la „Star & Garter" . .		10	
Excursie la Preston (distanţă 31 m.)	2	6	8
Gratificaţii		4	
Trăsură		4	6
„Anotimpurile" lui Thomson" [2]		5	
Bibliotecă		1	
Barcă pe fluviu		6	
Vin de Porto şi trabuce . . .		4	

[1] Charles Dibdin (1745—1814) — dramatarug şi poet englez, autor de cîntece nautice. (n.t.).

[2] James Thomson (1700—1748) — poet englez, autorul unui ciclu de poeme intitulat „Anotimpurile" *(Seasons)*. (n.t.)

Pe fila cealaltă descifrez următoarele :

Masă cu dl. Roscoe, luni.
Tot luni, vizită la dl. Morille.
De lăsat carte de vizită la Colonelul Digby, marţi.
Vineri seara teatru — „Richard al Treilea". Şi o farsă nouă.
Marţi, de dus scrisoare la Miss L.
Vineri, de mers la Sampson & Wilt.
De încasat poliţa firmei din Londra.
De scris acasă prin „Prinţesa".
Sac cu corespondenţă la Sampson & Wilt.

Întorcînd fila, dau peste o hartă unde, într-unul din colţuri se lăfăie, în mijlocul stemei britanice, o inscripţie : „Planul Oraşului Liverpool". Dar nu prea deosebeşti vreun plan în liniile frînte şi încîlcite ale străzilor şi ale docurilor împrăştiate pe malul fluviului Mersey, a cărui curgere domoală e marcată printr-o dungă mai întunecată.

În colţul dinspre nord-est al hărţii se întinde o sahară alb-gălbuie, un deşert care încă mai poartă semnele strădanici mele de a-l popula cu tot felul de monştri desenaţi cu creionul. Spaţiul însemnat cu acea pată albă a fost desigur umplut între timp cu construcţii.

Descopăr un şir de linioare, trasate cu cerneală, ce se răspîndesc în toate direcţiile de la capătul aşa-numitei Lord-street, pe care se înalţă „Riddough's Hotel", casa unde a poposit tatăl meu. Aceste linioare marchează diferite plimbări în oraş făcute de tata ; le urmez, prin străzi şi ulicioare, prin pieţe largi, şi pătrund în curţile înguste. Datorită lor, îmi dau seama că tatăl meu n-a uitat de credinţă în această ţară străină căci s-a dus la Biserica Sf. Ioan de lîngă Hay-market şi în alte lăcaşuri sfinte ; văd de asemenea că a vizitat casa de lectură a ziarelor de pe Duke-street, Liceul de pe Bold-street şi Teatrul Regal ; şi că s-a dus să-i prezinte omagiile sale eminentului istoric, poet şi bancher, domnul Roscoe.

Împăturind cu grijă harta, trec peste o poză a Primăriei şi ajung la pagina de gardă, împodobită în mijloc cu un peisaj — o femeie cam golaşă, cu sandale în picioare, şade gînditoare pe o stîncă neagră, la malul mării, sprijinindu-şi cu o mînă capul şi arătînd cu cealaltă spre un fel de tipsie ovală pe care se vede o pasăre stranie şi care poartă, la margine, în chip de motto, cuvintele : *„Deus nobis haec otia fecit*[1]*".*

Pasărea face parte din stema oraşului şi e imaginea unei păsări numită *Liver*, care-a dispărut între timp şi despre care se zice c-ar fi hălăduit în balta (*pool*) ce acoperea odinioară, potrivit spuselor arheologilor, o bună parte din terenul ocupat astăzi de Liverpool, de unde şi numele oraşului.

La oarecare distanţă de melancolica doamnă în sandale se vede o corabie cu toate pînzele sus ; iar pe plajă, un omuleţ care încearcă zadarnic să se caţăre pe-o stivă de mărfuri.

Deasupra şi dedesubtul acestui desen, egal împărţit, e titlul — pe care mă tem că tipograful nu-l va putea reda întocmai :

Un
Tablou
al
Liverpool-ului
sau
Călăuza streinului
şi
Ghidul de buzunar al gentleman-ului
pentru vizitarea oraşului
Împodobit
cu Gravuri
Ale celor mai desăvîrşiţi şi mai eminenţi Artişti
LIVERPOOL :
Imprimat la Swift's Court
şi distribuit de Woodward şi Alderson, Castle St. 56
Anul 1803

[1] Vers din „Bucolicele" lui Vergiliu : „Dumnezeu ne-a dăruit aceste răgazuri". (n.t.)

O scurtă şi ceremonioasă introducere, al cărei autor pare să facă tot timpul temenele, îl informează pe cititor de succesul ediţiilor anterioare ale lucrării, citînd „mărturii de stimă apărute recent în diferite publicaţiuni — ca *British Critic Review* şi al şaptelea volum al *Frumuseţilor din Anglia şi Wales*" — şi încheie exprimîndu-şi speranţa că această ediţie nouă, revăzută şi ilustrată, „o va face mai puţin inaptă de a trezi interesul publicului şi mai puţin nevrednică de subiectul pe care-şi propune a-l ilustra".

La capătul acestei scurte şi excelente prefeţe e precizat solemn locul unde-a fost scrisă şi data : *Hope Place, 1 sept. 1803.*

Cît de fericit aş fi fost, zăbovind asupra acestei menţiuni, dacă autorul ar fi precizat şi ora, şi marca ceasornicului, precum şi propria-i vîrstă, numele şi ocupaţia. Dar totul s-a pierdut ; nu ştiu cine-a fost acel autor valoros, care împărtăşeşte desigur soarta tuturor literaţilor incognito : uitarea.

Trebuie să fi avut cele mai nobile şi mai elevate idei despre adevărata glorie de vreme ce a refuzat, dispreţuitor, să semneze cu o iniţială solitară. Dac-aş putea să-l găsesc acum, în vreun cimitir în care-şi doarme somnul de veci, i-aş cumpăra o lespede şi aş grava pe ea doar această pagină de gardă, cel mai ales epitaf cu putinţă.

După prefaţă, urmează un extras dintr-un prolog scris de admirabilul dr. Aiken, fratele domnişoarei Barbauld, la deschiderea Teatrului Regal din Liverpool, în 1772 :

Acolo unde şerpuindul Mersey
Ajunge apa-n ocean să-şi verse,
O ceată de pescari îşi aşezară
Umila vatră, într-un fund de ţară.
Deprinşi cu greul, harnici, răbdători,
Ei marea o-nfruntau, răzbătători,
Smulgîndu-i hrana pitulată-n val.
Colibele li se-nşirau pe mal,
Iar plasele şi bărcile erau
Tot ceea ce, pe-acest tărîm, aveau.

Într-adevăr, lucrarea abundă în asemenea citate în versuri şi în aluzii clasice la „Eneida" şi la „Naufragiul" lui Falconer [1].

Autorul anonim trebuie să fi fost nu numai un cărturar şi un gentilom, dar şi un om profund dezinteresat, şi un adevărat patriot local, căci în a sa „Privire asupra oraşului" există nouă pagini dintr-un poem al unui bard din Liverpool, pe nedrept uitat.

Scuzîndu-se pentru ceea ce ar putea să pară cititorului o paranteză prea lungă, el recomandă cu căldură poemul, spunînd că acesta „a devenit de mai mulţi ani încoace greu de găsit, încît e foarte puţin cunoscut astăzi; de aceea cititorul cultivat va saluta desigur apariţia unui mic fragment din acest nobil poem epic, scris cu o mare uşurinţă a expresiei şi cu o simţire deosebit de delicată".

O dată, dar o singură dată, m-a fulgerat gîndul — lipsit de caritate — că autorul poemului ar putea fi chiar autorul Ghidului. Dar asta s-a întîmplat cu ani în urmă, iar de atunci încoace n-am mai îngăduit acestui gînd necruţător să se strecoare în mintea mea.

Judecînd după fragmentul aflat sub ochii mei, poemul e scris în vechiul şi grandiosul stil clasic, cu nişte stihuri ce se rostogolesc impetuos, precum roţile unei birji trase de patru cai. Este un imn de slavă închinat Liverpool-ului şi Mersey-ului, docurilor, corăbiilor şi antrepozitelor, baloturilor şi ancorelor. Iar după ce evocă urîta vreme cînd fluviul „lipsit de glorie, nobilele-i unde. Şi le rostogolea", poetul exclamă cu forţa unui întreg Parnas:

Acum răsună numele-i în lume,
Din miazănoapte pînă-n Indii-anume,
La ţărmurii Atlanticului larg
Şi-ai Balticei cu valuri ce se sparg;
Precum şi unde valu-mbrăţişează
Sicilia, ca pe-o mireasă trează.
Groenlanda-i dă balenele-i greoaie,
Iar Franţa vinurile ei bălaie;

[1] William Falconer (1732—1769) — autorul poemului epic „Naufragiul", foarte popular la vremea lui. (n.t.)

Iberia, cu înfloriți lămîi,
Îi dăruie lui *roadele, întîi.*
Corăbiile-i cunoscute sînt
Sub orice climă pe acest pămînt,
Iar avuția fiecărei clime
Îi aparține lui *în întregime.*

Poemul cuprinde și o aluzie delicat voalată la domnul Roscoe [1]:

Ilustrul R. trăiește-aici, o minte
Care deschide drumuri înainte.

Într-adevăr, atît autorul anonim al Ghidului cît și înzestratul bard al Mersey-ului par să fi nutrit convingerea sinceră că Roscoe a adus mult iubitului lor oraș o faimă ce-i împodobea frumos reputația de centru comercial. Roscoe trece drept un Guicciardini modern al Florenței moderne, iar tratatele-i de istorie și Viețile italienești, laolaltă cu traducerile sale, sînt privite cu admirație, ca niște lucrări clasice.

Primul capitol începe cu metodă, într-un stil faptic, informîndu-l pe cititorul nerăbdător despre latitudinea și longitudinea la care este situat Liverpool-ul, așa fel încît, din capul locului, să nu existe nici o neînțelegere în această privință. Apoi face o prezentare a istoriei orașului, citînd la început o însemnare scrisă de William Cuceritorul în faimoasa *„Doomsday Book* [2]*"*.

În legătură cu aceasta, trebuie să recunosc sincer că, în ciuda numeroaselor sale merite pe alte planuri, autorul meu preferat vădește lipsa unui spirit istoric pătrunzător, căci dacă l-ar fi avut, nu s-ar fi oprit cu cercetările sale la domnia monarhului normand, ci le-ar fi

[1] William Roscoe (1753—1831) — autorul unei biografii a Papei Leon al X-lea, și al altor cîtorva biografii. (n.t.)

[2] Doomsday (sau Domesday) Book, nume popular sub care e cunoscut primul mare cadastru din Anglia, realizat în 1086 din ordinul lui William Cuceritorul. (Doomsday înseamnă „Ziua judecății de apoi"). (n.t.)

împins înapoi, cu hotărîre, prin Evul Mediu, pînă la epoca lui Moise, a omului din Uz și a lui Adam, pentru a stabili cu o certitudine de netăgăduit că pămîntul Liverpool-ului a fost creat o dată cu Facerea Lumii.

Dar unul dintre cele mai curioase pasaje ale capitolului privitor la trecut este, poate, cel în care piosul autor reflectează, moralizator, asupra unui fapt interesant, și anume faptul că în anul 1571 A.D. locuitorii orașului i-au trimis reginei Elizabeta un memorandum, rugînd-o să-i ajute cu un subsidiu — memorandum în care se califică ei singuri drept „norod al sărmanului și decăzutului oraș al maiestății sale, Liverpool".

Acum cînd îmi ațintesc privirea asupra acestui străvechi și ros de vreme Ghid, care poartă semnele ravagiilor unei jumătăți de veac, și cînd văd cum vorbește relicva asta despre relicvele de dinaintea ei, îmi spun fără să vreau că lumea îmbătrînește. Iar cînd ajung la al doilea capitol, „Despre dezvoltarea orașului și despre numărul locuitorilor săi", și răsfoiesc apoi paginile cărții, pline de aluzii la măreția unei așezări care, de atunci încoace, și-a sporit de peste patru ori populația, bogăția și splendoarea, încît locuitorii de azi trebuie să privească desigur cu un sentiment de nemăsurată mîndrie și superioritate spre perioada amintită, mă simt copleșit de o jale adîncă și-mi vine să rîd de deșertăciunea elanurilor omenești. Căci bolta zilei de astăzi este piatra de temelie a celei de mîine ; și după cum biserica Sf. Petru a fost clădită în mare parte pe ruinele vechii Rome, tot așa, în toate construcțiile noastre, fie ele cît de impunătoare, noi nu facem decît să furnizăm material de rînd pentru lăcașurile și mai grandioase ale posterității.

La fel cum acest vechi Ghid se fălește cu Liverpool-ul de acum cincizeci de ani, insignifiant pentru noi, Ghidurile New York-ului proslăvesc astăzi măreția unui oraș ai cărui viitori locuitori, numeroși precum pietricelele unei plaje și înconjurați de ziduri și turnuri înalte ce vor străjui nesfîrșite bulevarde cu vitrine bogate și pline

de bun gust, vor vedea în toate aceste Broadway-uri și Bowery-uri ale noastre nucleul mărunt al falnicei lor Ninive. De hăt dincolo de rîul Harlem, din susul Hudsonului, unde acum cresc copăceii tineri, ce-și vor întinde peste veacuri ramurile largi deasupra palatelor lor princiare, ei vor trimite poate exploratori pe Fifth Avenue și Strada a 14-a, alei devenite între timp obscure și cețoase; pătrunzînd și mai spre miazăzi, exploratorii aceia ar putea dezgropa clădirea în stil doric a actualei Vămi, dînd-o drept o dovadă a faptului că ilustra și puternica lor metropolă ar fi avut o antichitate elină.

Cum n-aș vrea de loc să omit a cita o mostră a stilului nobil în care e scris acest Ghid al Liverpool-ului, spre deosebire de Călăuzele concise, alerte și pedestre care prezintă Niagara și Buffalo în zilele noastre, mă gîndesc să intercalez aici un capitol — cel privitor la antichitate — mai ales că e foarte amuzant și conține multe date prețioase, ba poate chiar rare, ce i-ar putea fi de folos cititorului, în legătură cu faimosul oraș, în care am poposit în *prima* mea călătorie. Socot că e preferabil ca, într-o chestiune în care eu însumi sînt cu totul ignorant, să-l citez întocmai pe vechiul meu prieten, decît să-i subțiez belșugul de informații într-un fel de tocană proprie, inconsistentă, dar în schimb cu pretenții de originalitate. Da, voi da respectatului meu Ghid ceea ce i se cuvine.

Dar cum ar putea oare tipografii, cu zaţurile lor întunecate, să scalde paginile într-un galben catifelat ca lumina soarelui în asfințit și să imprime slovelor tipărite toate plăcutele asociații de idei pe care mi le trezește mie textul original?

Nu! Pe amintirea sfîntă a tatălui meu și pe întreaga zestre tainică a amintirilor de familie, jur că nu o voi face, nu te voi cita, carte veche, nu te voi pune sub ochii reci ai lumii cu inimă de marmură, pentru că antichitățile tale ar ajunge să fie pîngărite de lectura grăbită a unor cititori superficiali; iar eu aș ajunge să fiu învinuit că-mi dilat volumul prin plagierea unui Ghid — cel mai vulgar și mai ignobil dintre furturi!

XXXI

Redburn face o plimbare prozaică prin oraş, cu vechiul şi prozaicul său ghid

Cînd am plecat de-acasă, mi-am luat cu mine Ghidul acela legat în marochin verde, făcîndu-mi socoteala că mă voi nimeri probabil pe una din numeroasele corăbii care merg spre Liverpool, ceea ce s-a şi întîmplat.

Mare era bucuria mea tinerească, la gîndul că voi vizita aievea un oraş, a cărui cheie sigură pentru toate cotloanele sale se afla în mîna mea.

În timpul călătoriei i-am studiat paginile pe îndelete. În primul rînd m-am familiarizat cu istoria veche şi modernă a oraşului, aşa cum este ea înfăţişată în capitolul pe care intenţionasem să-l citez. Apoi am studiat datele statistice, privitoare la populaţie — le-am studiat cu atenţie, aşa cum studiasem cîndva tabla înmulţirii. Căci eram hotărît să-mi însuşesc materia în întregime, nu să mă mulţumesc cu o spoială de cunoştinţe, aşa cum fac de obicei cei ce consultă un Ghid. După aceea am citit pe rînd amănunţitele descrieri ale clădirilor publice, comparînd scrupulos textul cu respectiva ilustraţie, pentru a vedea dacă corespund întocmai. Şi să se ştie că volumul avea nu mai puţin de şaptesprezece ilustraţii, inclusiv harta. Cercetîndu-le adesea, îmi întipărisem atît de bine în minte fiece cornişă şi fiece coloană, încît eram încredinţat că le voi recunoaşte într-o clipă originalele.

Pe scurt, cînd mă gîndeam că tatăl meu consultase Ghidul şi că acesta fusese, prin urmare, serios verificat, fidelitatea lui fiind dovedită dincolo de orice dubiu, aveam sentimentul că mi-am asigurat o cunoaştere fără greş a Liverpool-ului, mai ales că mă familiarizasem cu harta, pe care eram în stare să străbat, cu încredere şi repeziciune, străzile cele mai întortocheate.

Culcat în pat, la teuga, făcusem de multe ori, cu închipuirea, plimbări plăcute prin oraş — pe St. James-

street și pe marele bulevard George — oprindu-mă în locurile mai interesante sau mai atrăgătoare. Începusem să cred că mă născusem la Liverpool, într-atît de familiare mi se păreau toate locurile însemnate pe hartă. Și deși unele străzi păreau să se piardă într-un labirint, fiind la fel de încîlcite ca acelea de pe harta Boston-ului din Massachusetts, n-aveam nici o îndoială că le-aș putea parcurge chiar și pe întuneric, în noaptea cea mai neagră, fiind în stare, la nevoie, să și alerg spre docurile cele mai depărtate.

Scumpă amăgire !

Niciodată nu-mi trecuse prin mintea mea de băietan gîndul că un Ghid care fusese de folos la vremea lui, cu cincizeci de ani în urmă, s-ar putea dovedi o mizerabilă călăuză pentru un om din zilele noastre. Nu-mi închipuiam că Liverpool-ul vizitat de tatăl meu s-ar putea deosebi de Liverpool-ul spre care navigam eu, fiul său, Wellingborough. Nu, asemenea gînduri nu-mi treceau prin minte ; într-atît de mult mă deprinsesem să asociez vechiul Ghid cu orașul pe care-l descria, încît nici nu concepeam c-ar putea exista vreo nepotrivire.

În timp ce vasul își aștepta pe Mersey intrarea în docuri, mi-am scos Ghidul din buzunar ca să identific pe hartă locul unde ne aflam. Dar nu exista nici cea mai mică asemănare. Pesemne că de vină era faptul că eu priveam orizontal, în loc să privesc de sus, cum fac cei ce stabilesc o hartă. Așa îmi spuneam, dînd dreptate Ghidului meu străvechi.

În aceeași seară însă, credința mea avea să primească o lovitură grea. După cum am mai spus, echipajul a coborît pe țărm ca să cineze. Oamenii s-au oprit la o tavernă ciudată, de lîngă Docul Prințului. Avînd în buzunar Ghidul, l-am scos ca să identific locurile, dar am constatat că, exact în punctul unde ne aflam eu și tovarășii mei, cărora o hangiță cu obrajii rumeni le umplea cănile, infailibilul meu Ghid plasa un fort militar, adăugînd că acesta merită să fie vizitat de către străinii cultivați, cu scopul de a asista, seara, la schimbarea gărzii.

Asta m-a cam pus pe gînduri : într-adevăr, cum putea oare o tavernă să fie confundată cu un fort militar ? Și deși acum era seară, cam la ora indicată pentru schim-

barea gărzii, nu se vedea nici o uniformă roșie. Dar cu toate astea nu puteam să-l condamn, pentru o mică inadvertență, pe bătrînul slujitor al familiei, care-l servise cu atîta devotament pe tatăl meu. Iar cînd am aflat că localul se numea „Taverna Vechiului Fort“ și că multe din pietrele fortului se mai găseau încă în zidurile tavernei, aproape că l-am absolvit pe Ghid de orice bănuială că m-ar fi indus în eroare.

A doua zi fiind duminică, zi în care eram liber să fac ce vreau, m-am gîndit să pornesc împreună cu Ghidul la plimbare prin oraș, pînă la marginile lui.

M-am sculat, așadar, foarte devreme, m-am spălat din cap pînă-n picioare, cu o „scrupulozitate orientală“, m-am îmbrăcat cu cămașa roșie și tunica de vînătoare, precum și cu pantalonii sport, acoperindu-mă apoi cu mantaua ; încît această combinație de veșminte, îndeosebi cămașa roșie, mă făcea, cred, să par o făptură foarte bizară : trei părți sportiv, două treimi din cealaltă parte soldat, iar cealaltă treime marinar.

Colegii mei au rîs, firește, de înfățișarea mea, dar nu le-am dat atenție ; iar după micul dejun am coborît repede pe țărm, plin de nerăbdare și entuziasm.

Mergeam țanțoș și eram destul de înalt pentru vîrsta mea, poate de aceea un matelot beat mi-a strigat în timp ce pășeam grăbit de-a lungul docurilor :

— Drept înainte ! Pas alergător !

Un alt marinar m-a oprit ca să mă-ntrebe dacă mă duc la vînătoare de vulpi, iar un tip din poliția vamală, după ce m-a privit atent din ghereta de la intrare — o gheretă confortabilă, mobilată cu bănci și c-o masă plină de ziare și cu pereții doldora de mantale de ploaie și glugi de mușama — a ieșit în mare grabă și, ațintindu-mi calea, tocmai cînd mă pregăteam să pășesc în stradă, mi-a poruncit să stau pe loc. M-am supus, iar omul, după ce mă privi cu luare-aminte, mă întrebă de unde aveam pălăria aceea de mușama, neputînd pesemne să-și explice cum de ajunsese ea să încununeze capul unui biet vînător de vulpi. Cînd i-am arătat spre vas, care nu era prea

departe, şi cînd şi-a dat seama, după vocea mea, că sînt un yankeu, acest slujbaş conştiincios m-a lăsat să trec.

Poliţia vamală este foarte vigilentă cu străinii care ies pe poarta docurilor, deoarece pe bordul vaselor au loc multe furturi ; iar dacă observă ceva suspect, agenţii ei cercetează fără milă. Astfel, bătrînii care cumpără vechituri şi „deşeuri" de pe corăbii, trebuie să-şi întoarcă sacii pe dos în faţa poliţiei înainte de a fi lăsaţi să iasă pe poartă. Agenţii vamali scotocesc adesea hainele unui individ suspect, chiar dacă acesta e un slăbănog, îmbrăcat într-o haină cu buzunarele mici, aproape imperceptibile.

Dar încotro mă îndreptam oare ?

Intenţia mea era să mă duc întîi la Riddough's Hotel, unde poposise tatăl meu, cu peste treizeci de ani în urmă ; apoi, cu harta în mînă, să refac itinerariul lui prin oraş, urmînd linioarele de pe diagramă. În felul acesta aş fi făcut un pelerinaj filial spre nişte locuri care erau sfinte în ochii mei.

În cele din urmă, cînd m-am pomenit coborînd pe Old Hall-street spre Lord-street, strada unde, potrivit Ghidului meu, era situat hotelul, şi cînd, scoţînd harta, am văzut că Old Hall-street era marcată pe întreg traseul ei cu creionul tatălui meu, m-am simţit copleşit de emoţie.

„Da, chiar pe această stradă, ba chiar pe acest caldarîm a păşit tata !" îmi spuneam. Apoi mi-a venit să plîng cînd m-am uitat la îmbrăcămintea mea jalnică şi mi-am dat seama cum mă privesc trecătorii : bărbaţii se zgîiau la mine ca la o arătare ciudată, iar cucoanele mai bătrîne, cu pălării îmblănite şi gulere de mătase, treceau pe celălalt trotuar.

Cu totul altfel trebuie să fi fost îmbrăcat tatăl meu — purta poate o haină albastră, o vestă de piele şi cizme de călărie. Nici prin gînd nu-i trecuse că un fiu al său va vizita vreodată Liverpool-ul ca un biet marinăraş neajutorat şi lipsit de prieteni. Nici nu mă născusem încă pe vremea aceea, pe vremea cînd tata călca pe acest caldarîm ; nu fusesem nici măcar conceput — nu figuram încă în recensămîntul populaţiei globului. Propriul meu tată nu mă cunoştea pe atunci, nici măcar în vis nu mă

văzuse. Iar gîndul acesta mă mîhnea adînc, pentru că, dacă însuşi tatăl meu nu mă învrednicise cîndva nici măcar cu un gînd, ce se va alege oare de mine? „Sărmane Wellingborough! îmi spuneam. Băieţaş nefericit! Eşti într-adevăr lipsit de prieteni şi părăsit. Iată-te cutreierînd ca un străin străzile acestui oraş străin; însăşi ideea că tatăl tău a fost aici înaintea ta te face să te gîndeşti că el nu te-a cunoscut pe atunci şi nu s-a sinchisit de tine cîtuşi de puţin."

Dar, străduindu-mă din răsputeri să alung aceste reflecţii amare, am mers mai departe pînă-am ajuns pe Chapel-street; traversînd-o, am păşit pe sub o arcadă de piatră, ca bolta unei mînăstiri, a cărei întunecime şi îngustime mă încînta, umplîndu-mi sufletul de yankeu cu gînduri romantice despre abaţii şi mînăstiri străvechi. Am ieşit de-acolo drept în piaţa pătrată a Bursei Negustorilor; acolo, rezemat de un stîlp, mi-am scos harta şi am încercat să urmăresc pe ea drumul străbătut de tatăl meu pe Chapel-street şi pe sub arcada din spatele meu, pînă-n scuarul pavat unde mă aflam acum.

Atît de vie era senzaţia că tata fusese pe-aici şi atît de îngust pasajul prin care trecuse şi el, încît mi-a venit să alerg mai departe şi să ocolesc împreună cu el Primăria veche, situată la intrarea pe Castle-street. M-am stăpînit însă, amintindu-mi că tata plecase într-un loc unde nici un fiu din această lume nu-l putea găsi. M-am gîndit apoi la tot ceea ce i se întîmplase din ziua cînd păşise pe sub această boltă — cîte încercări şi necazuri pătimise, de cîte furtuni vrăjmaşe fusese zguduit pînă să moară, ajuns în stare de faliment. M-am uitat la hainele mele jalnice şi abia-abia mi-am putut stăpîni lacrimile.

Venindu-mi în fire, mi-am aruncat privirea în jur, la sculpturile de piatră, şi m-am uitat în Ghid: locul era marcat corect pe hartă, deşi îi lipsea ceva: monumentul din centrul scuarului; cum însă era vorba de o construcţie adăugată ulterior, mi-am spus că o atît de neînsemnată omisiune nu poate ştirbi valoarea generală a fidelului meu prieten.

Monumentul cu pricina era un grup de statui de bronz, ridicat pe un soclu de marmură şi înfăţişîndu-l pe

Lord Nelson în clipa cînd își dădea duhul în brațele Victoriei. Un picior al amiralului se reazemă pe un dușman ce se rostogolește, iar celălalt pe un tun. Victoria așază o cunună de flori pe fruntea amiralului în agonie, în vreme ce Moartea, sub înfățișarea unui schelet hidos, își strecoară mîna osoasă sub mantia eroului, căutîndu-i inima. O scenă impresionantă și plină de adevăr ; nu m-am putut niciodată uita la imaginea Morții, fără să mă-nfior.

La distanțe egale în jurul bazei piedestalului, patru siluete goale, înlănțuite, de dimensiuni puțin mai mari decît cele naturale, stau în diferite atitudini de umilință și disperare. Una își ține un picior peste genunchiul celuilalt și capul plecat, ca și cum ar fi abandonat orice speranță de a se simți vreodată mai bine. O altă siluetă își ține capul îngropat în palme, privind desigur printre degete, cu jale, deși nu i-am putut vedea expresia, întrucît tocmai își ferea capul în momentul cînd fusese imortalizată. Aceste triste figuri de captivi simbolizează principalele victorii ale lui Nelson ; privindu-le brațele și cătușele de bronz, mă gîndeam însă fără voia mea la patru sclavi africani scoși la mezat în piața publică.

Atunci gîndurile mele se întorceau la Virginia și la Carolina, precum și la faptul, istoricește dovedit, că negoțul de sclavi africani a constituit cîndva principala activitate comercială a Liverpool-ului, a cărui prosperitate era, pare-se, indisolubil legată de acest negoț. Și-mi aminteam că tata stătuse adeseori de vorbă cu niște domni ce ne vizitau la locuința noastră din New York, despre neliniștea cauzată la Liverpool de discuțiile privitoare la abolirea pomenitului negoț ; lupta între interesele sordide și principiile de umanitate aruncase o umbră grea asupra căminelor negustorilor, ajungînd să despartă mulți fii de părinții lor, ba chiar soți de soțiile lor. Gîndurile mele s-au întors apoi spre prietenul tatălui meu, marele și inimosul Roscoe, adversar neînduplecat al negoțului de sclavi și factor activ în fel și chip pentru suprimarea lui ; Roscoe a scris un poem („Suferințele Africii"), mai multe pamflete, precum și un discurs rostit de la tribuna Parlamentului, discurs care, venind din partea unui deputat din Liverpool, a întrunit pare-se adeziunea multora și a

contribuit în mare măsură la triumful politicii mai sănătoase şi mai plină de omenie, adoptată de Parlament.

Cît de adînc m-a impresionat acest grup statuar se poate vedea din faptul că, ori de cîte ori m-am mai dus pe Chapel-street, am trecut prin galeria aceea strîmtă ca să-l mai privesc o dată. Eram sigur că, fie zi sau noapte, îl voi găsi acolo pe Lord Nelson, încă aplecat spre soclu, cu acea cunună a Victoriei planînd mereu deasupra spadei sale, şi cu Moartea la fel de rînjitoare ca totdeauna, în vreme ce cei patru prizonieri de bronz continuau să-şi căineze amarnic captivitatea.

În duminica aceea, pe cînd stăteam în faţa balustradei din jurul statuilor, am observat mai multe persoane ce intrau şi ieşeau din subsolul clădirii cu coloane. Apropiindu-mă, am văzut că era o casă de lectură, plină de teancuri de ziare. Dragostea mea pentru literatură mă îmboldea să deschid uşa şi să intru, dar o privire aruncată tunicii mele soioase îl făcu pe un individ cilibiu la înfăţişare să se ridice de pe scaun şi să-mi închidă uşa în nas. Am stat cîteva clipe să mă gîndesc ce-aş putea să-i fac, dar pînă la urmă m-am hotărît să-l las în pace şi să-mi văd de drum. Am pornit, aşadar, pe Castle-street în jos (i se spune Castle-street de la un castel care se înălţa odinioară acolo, îmi explică Ghidul), apoi am trecut pe Lord-street.

Ajuns la capătul acestei străzi, am căutat în zadar hotelul. Cît de mare mi-a fost dezamăgirea, vă puteţi lesne închipui, dacă vă amintiţi că abia aşteptam să contemplu clădirea unde poposise tatăl meu, unde dormea şi mînca, unde-şi fuma trabucele, îşi deschidea scrisorile şi-şi citea gazetele. Am întrebat pe cîţiva trecători unde se află hotelul căutat, dar ei şi-au văzut de drum, holbîndu-se la mine ; un singur om, cu înfăţişare de lucrător, a binevoit să se oprească, politicos, şi să-mi răspundă la întrebare :

— Riddough's Hotel ? Pe legea mea, parc-aş fi auzit de el ! Stai niţel, da, da, e hotelul unde taică-meu şi-a rupt

un braț, ajutînd la dărîmarea zidurilor sale. Băiete dragă, cauți chiar hotelul ăla ? Ce vrei să găsești acolo ?

— A, nimic — am replicat eu — vă mulțumesc pentru informație.

Și am plecat mai departe.

Din acea clipă, Ghidul mi-a apărut într-o nouă lumină, iar toate vagile mele bănuieli anterioare mi s-au confirmat. Ghidul acesta era cu aproape o jumătate de veac în urma epocii mele și nu-mi putea fi mai de folos în vizitarea orașului decît o hartă a Pompeiului.

Era un gînd trist, grav și foarte amar. Cartea pe care mă bizuisem atîta, cartea asta legată în marochin verde, cu colțurile îndoite, cu filele doldora de frumoase și vechi amintiri de familie, cartea asta cu șaptesprezece gravuri, executate cu o artă supremă, ei bine, cartea asta scumpă era aproape nefolositoare. Da, Ghidul care-l călăuzise pe tată nu-l putea călăuzi pe fiu.

Așezîndu-mă pe treptele unei prăvălii, mi-am dat frîu liber gîndurilor.

„Uite, Wellingborough, asta să-ți fie de învățătură și să n-o uiți niciodată, îmi spuneam. Lumea asta, băiete, este o lume schimbătoare. Hotelurile ei sînt mereu dărîmate. E o lume care nu rămîne nici o clipă locului, nisipurile ei sînt în veșnică mișcare. Însuși portul acesta, al Liverpool-ului, se înfundă treptat, pe cît spun oamenii, și cine știe ce va privi fiul tău (dacă vei avea unul) cînd va veni în vizită la Liverpool, după un interval tot atît de lung ca acela scurs de la vizita tatălui tău aici. După cum Ghidul tatălui tău nu te poate călăuzi pe tine, Wellingborough, tot așa Ghidul tău (dacă ți-ai putea îngădui luxul de a-ți cumpăra unul modern) nu i-ar putea călăuzi pe cei ce vor veni după tine. Da, Wellingborough, Ghidurile sînt cărțile pe care se poate pune cel mai puțin temei ; și aproape toată literatura e alcătuită, oarecum, din Ghiduri. Cele vechi ne spun cum au pășit părinții noștri prin aleile și curțile de odinioară — locuri dintre care numai foarte puține pot fi identificate acum de către urmași, printre bulevardele orașelor moderne. Pentru cît de puțini oameni continuă vechiul Ghid să fie un îndreptar ! Fiece epocă își făurește propriile ghiduri, iar cele

vechi sînt aruncate la coș. Există însă, Wellingborough, un Ghid sacru, care nu te va face să rătăcești niciodată dacă-l vei urma întocmai; și există unele monumente nobile, menite să dăinuie, chiar dacă piramidele se vor nărui.“

Deși m-am sculat de pe trepte mai trist și mai înțelept, și deși Ghidul meu era acum lipsit de aura lui de infailibilitate, n-am tratat cu dispreț acele pagini sfinte, care fuseseră cîndva ca un far pentru părintele meu.

„Nu! Sărmane Ghid, îmi spuneam dezmierdîndu-i coperta și îndreptîndu-i cu pietate colțurile, nu te voi disprețui! Și s-ar putea să-mi mai călăuzești cu folos pașii prin multe străzi vechi din cartierele vechi ale orașului, chiar dacă greșești ici-colo în ce privește cutare hotel sau alte locuri uitate ale trecutului.“

În timp ce frunzăream cu duioșie filele Ghidului, privirea mi-a căzut asupra unui pasaj referitor la „Docul vechi“, pasaj care-mi stîrni curiozitatea. M-am hotărît să vizitez numaidecît locul și, pornind în direcția ce mi se părea bună, am mers pînă m-am pomenit în fața unei clădiri spațioase, cu o superbă colonadă de piatră cafenie; intrînd pe poartă, mi-am dat seama după numeroase semne că trebuie să fie clădirea Vămii. După ce-am admirat-o pe îndelete, mi-am scos iarăși Ghidul și, spre uimirea mea, am văzut că, potrivit afirmațiilor sale, mă înșelasem în privința acestei clădiri, care nu era Vama, ci chiar „Docul vechi“. Citind mai departe, am dat peste următorul alineat foarte oportun: *Ceea ce-l izbește pe străinul care vizitează acest doc este spectacolul ciudat al unui număr atît de mare de vase plutind chiar în inima orașului, impresie întărită de faptul că nu se vede nici o legătură cu marea.*

Ce enigmă! Ghidul mărturisea că e vorba de un „spectacol ciudat“ și nu tăgăduia că lipsa unei legături aparente a docurilor cu marea e un fapt uluitor! Totuși autorul spunea în continuare că *vizitatorul uluit trebuie să-și stăpînească uimirea* o *clipă și să* o *ia la stînga.* Numai că, fie la stînga, fie la dreapta, nimic din cele descrise în Ghid nu corespundea realității.

Era ceva de-a dreptul năucitor și cam greu de explicat, chiar făcînd obișnuitele raționamente privitoare la dez-

voltarea şi creşterea oraşului în decursul anilor. De aceea, cu Ghidul în mînă, am acostat un poliţist şi l-am rugat să-mi spună dacă auzise de vreun loc numit „Docul vechi“. La început, omul s-a uitat cu mirare la mine şi, văzînd că par să fiu normal, ba încă şi politicos, mi-a explicat următoarele lucruri, biciuindu-şi cu bastonul de cauciuc cizmele bine lustruite şi ridicîndu-şi gulerul cu găitane de argint al uniformei :

Se pare că în locul unde mă aflam fusese pe vremuri „balta“ de la care oraşul îşi trage numele şi care iniţial înconjura cea mai mare parte a vechilor aşezări ; în interesul navigaţiei, „balta“ aceea fusese transformată într-un doc, care însă fusese închis cu ani în urmă, pe locul lui fiind clădită Vama pe care-o vedeam acum în faţa mea.

Am început să mă uit la clădire, cu un sentiment asemănător aceluia pe care-l încearcă drumeţul ce se opreşte pe malul Mării Moarte ; aici însă, spre deosebire de cele întîmplate la Gomorra, un lac fusese transformat într-o construcţie solidă de piatră şi mortar.

«Ai face mai bine, Wellingborough, să-ţi pui cartea în buzunar şi s-o duci la Asociaţia arheologilor — mi-am spus. A fost cu mult depăşită de mersul progresului. Miroase-i vechea scoarţă de piele, Wellingborough ; nu-i aşa că are un iz de mumie ? Nu-ţi aminteşte oare de Cheops şi de catacombe ? Să ştii c-a fost scrisă înaintea cărţilor pierdute ale lui Tit Liviu şi că-i vară bună cu acel în veci pierdut tom pomenit de Moise în „Pentateuch“ şi intitulat „Războaiele Domnului“. Vîr-o în buzunar, Wellingborough prietene, şi lasă-te de aici înainte călăuzit prin Liverpool de propriul tău nas : te va însoţi peste tot, la bine şi la rău. Iar catargul corăbiei tale şi turla bisericii Sf. Gheorge îţi vor sluji de repere.»

„Nu ! Nu ! mi-am spus apoi, dezmierdînd din nou cartea şi netezindu-i uşor o filă. Încă nu te părăsesc. Înainte, carte legată în marochin verde ! Du-mă de-a dreptul la venerabila Abaţie din Birkenhead şi îngăduie acestor ochi lacomi să contemple castelul locuit cîndva de către conţii de Derby !“

Ghidul meu dădea amănunte despre ambele aceste locuri, arătînd că Abaţia se înalţă pe coasta Cheshire-ului,

că e acoperită toată cu iederă şi muşchi şi că dintr-un anumit punct, pe partea dinspre Lancashire, poate fi văzută în întregime. Despre castelul nobilei familii Derby spunea că era acum închisoare — fapt cît se poate de grăitor şi îndemn la înţelepciune !

Dar, vai ! nu mi-a fost dat să văd Abaţia, căci de pe apă nu se vedea nimic asemănător clădirii descrise în carte ; cît despre castelul conţilor, ce să mai vorbesc ? !

Vai mie ! Oare în zadar venisem în vechea Anglie, în ţara lui Thomas-à-Becket[1] şi a voinicului John din Gaunt[2] ? Bătusem atîta drum, ca să nu întrezăresc măcar o clipă mînăstirea sau castelul ? Nu există oare nimic altceva în întreg imperiul britanic decît aceste şiruri de dughene şi antrepozite fumurii ? Nu-i oare Liverpool-ul decît un cuptor de cărămidă ? Păi nici o clădire de-aici n-arată la fel de veche precum casa bunicului meu dinspre mamă, o casă cu frontonul triunghiular, ale cărei cărămizi au fost aduse din Olanda cu mult înaintea războiului de independenţă ! E o înşelăciune, o mistificare grosolană ! Anglia asta mult lăudată nu-i mai veche decît statul New York ; dacă e, dovediţi-mi cu acte, negru pe alb. Unde-i turnul lui Iuliu Cezar ? Unde-i zidul roman ? Unde-i faimoasa *Stonehenge*[3] ?

„Dar, Wellingborough, te afli doar la Liverpool ! m-am admonestat eu. Monumentele străvechi se găsesc la nord, la sud, la est şi la vest de tine. Eşti un biet marinăraş, nu un turist bogat, şi n-ai cum să vizitezi antichităţile, cu tunica asta caraghioasă pe tine. Nu, băiete !"

„Aşa e — mi-am spus. Nu sînt un călător cum a fost tatăl meu ; sînt doar un muritor de rînd care-a străbătut Atlanticul."

După o zi de umblet obositor, am ajuns în sfîrşit la hanul „Bricul din Baltimore", taman la vremea cinei, iar frumoasa Mary mi-a oferit o cană de ceai, în care mi-am înecat întreaga amărăciune.

---

[1] Thomas-à-Becket (1118 ?—1170) — arhiepiscop de Canterbury, asasinat din ordinul regelui Henric al II-lea, fostul său prieten. (n.n.)

[2] John din Gaunt (sau Gand) (1340—1399) — duce de Lancaster, al patrulea fiu al regelui Edward al III-lea, personaj imortalizat de Shakespeare în „Richard al II-lea". (n.t.)

[3] Denumirea unei celebre rotonde de piatră din cîmpla Salisbury. (n.t.)

XXXII

Docurile

Vreme de peste şase săptămîni, vasul „Highlander“ a stat în Docul Prinţului ; în acest timp, pe lîngă observaţiile făcute asupra lucrurilor din imediata mea apropiere, am vizitat ocazional şi celelalte docuri, pe care nu mă mai săturam să le admir.

Cum înainte de ele nu mai văzusem decît cheurile mizerabile, de lemn, şi debarcaderele şubrede ale New York-ului, mintea mea tînără s-a umplut de încîntare şi uimire la vederea acestor docuri mărețe. Fireşte că la New York fusesem impresionat de lungul şir de vase şi de încîlceala catargelor îngrămădite pe East River ; dar admiraţia mea fusese mult ştirbită de acele cheuri urîte şi diforme, care sînt desigur un repros şi o ruşine pentru oraşul ce le tolerează existenţa.

Pe cînd la Liverpool aveam în faţa mea lungi ziduri chinezeşti, durate din cărămidă, imense debarcadere de piatră şi un şir de bazine cu muchii de granit, complet închise, deşi multe comunicau între ele, ceea ce îmi amintea de marele lanţ american al lacurilor Ontario, Erie, St. Clair, Huron, Michigan şi Superior. Întinderea şi trăinicia acestor construcţii păreau să fie egale cu acelea ale Piramidelor din Egipt.

Liverpool-ul poate revendica invenţia primului model de „Doc umed [1], precum şi tot ceea ce se leagă de construcţia, funcţionarea şi ameliorarea lui în zilele noastre. Pînă şi Londra a fost nevoită să imite modelul din Liverpool, iar portul Havre i-a urmat exemplul. În ceea ce priveşte amploarea, costul şi trăinicia, docurile Liverpoolului le întrec, pînă-n ziua de azi, pe cele din întreaga lume.

[1] Termenul de „Doc umed“ nu-şi are obîrşia — aşa cum a pretins, altminteri, învăţatul Bardoldi — în faptul că oamenii care ar cădea într-un asemenea doc s-ar uda negreşit, ci în necesitatea, foarte simplă, de a deosebi aceste docuri de „Docurile uscate“, unde sînt aduse pentru a fi reparate vasele cu fundul spart. (n.a.)

Primul doc construit de oraş a fost aşa-numitul „Doc vechi", la care am făcut aluzie în capitolul precedent. El a fost construit în anul 1710, iar de atunci încoace s-a înfiripat treptat acel lung şir de ziduri portuare, care mărginesc astăzi partea dinspre Mersey a Liverpool-ului.

Cale de multe mile poţi merge de-a lungul acelui mal, trecînd prin docurile ce se succed ca un lanţ de imense fortăreţe : Docul Prinţului, Docul lui George, Salt-House, Clarence, Brunswick, Trafalgar, Docul Regelui, Docul Reginei, şi multe altele.

Într-un spirit de recunoştinţă patriotică faţă de acei eroi navali, care, prin vitejia lor, au făcut atîta pentru a ocroti comerţul Angliei, comerţ în care Liverpool-ul ocupa un loc atît de important, oraşul a dat străzilor sale mai moderne o seamă de nume ilustre, cu care Broadway-ul nostru s-ar putea mîndri : Duncan, Nelson, Rodney, St. Vincent, Nilul.

E păcat însă că nu a dat aceste nume alese nobilelor sale docuri, care, astfel botezate, ar fi putut să fie nişte monumente apte a perpetua numele eroilor, în strînsă legătură cu negoţul pe care-l ocrotiseră.

Aceste monumente, pline de viaţă şi de mişcare, ar fi mult mai impresionante decît obeliscurile austere din Luxor sau decît atîtea turnuri de piatră golaşe, care, nefiind folositoare lumii, aspiră zadarnic să înveşnicească vreun nume solitar, gravat în granitul lor. Asemenea monumente sînt într-adevăr nişte cenotafuri, durate departe de locul unde şi-a cucerit faima eroul, care, dacă-i cu adevărat erou, trebuie să fie încă legat de interesele vii ale neamului său ; căci adevărata faimă cată să fie slobodă şi să umble firesc printre oameni. Monumentele care slăvesc moartea, nu şi viaţa unui erou, sînt ele însele nişte morminte. E bine ca deasupra gropii vreunui bogătaş anonim şi lipsit de glorie să se înalţe o coloană de marmură pentru a consemna faptul că bogătaşul cu pricina a trăit şi a murit, căci astfel de menţiuni sînt indispensabile pentru a-i păstra amintirea printre oameni, deşi, o dată cu marmura, se va nărui curînd şi amintirea, înghiţită de apa stătută a uitării. Dar a înălţa un asemenea monument al deşertăciunii deasupra rămăşiţelor unui erou, înseamnă a-i pîngări gloria şi a-i jigni umbra. Unele mo-

numente alcătuite din literele alfabetului şi închise într-un sipet dăinuie mai mult decît cele pe care le-ar fi putut dura pînă şi un Cheops, cu piatra din întreg Egiptul şi din întreaga Nubie.

Printre docurile pomenite mai sus se numără şi cele ale Regelui şi Reginei. Ele îmi aminteau adesea de principalele două străzi ale satului meu din America, străzi botezate odinioară cu aceste nume; botezul avusese loc înainte de Declaraţia de Independenţă, căci la vreo cîţiva ani după aceea numele regale fuseseră abolite, în cadrul unei adunări entuziaste la care, într-un elan libertar, cetăţenii au declarat solemn că Regele George şi doamna sa nu sînt vrednici de a fi imortalizaţi de satul L. Un cărturar din sat mi-a povestit odată că un comitet alcătuit din doi bărbieri a fost însărcinat să-i scrie nefericitului rege pentru a-i aduce la cunoştinţă faptul.

Întrucît o descriere a oricăruia dintre aceste docuri din Liverpool se potriveşte oarecum cu toate, mă voi strădui să evoc aici Docul Prinţului, unde vasul nostru a rămas să se odihnească după traversarea Atlanticului.

Docul acesta, relativ recent construit, este poate cel mai încăpător şi e familiar marinarilor yankei, prin faptul că-i cel mai frecventat de navele americane. Aici poposesc falnicele pacheboturi din New York, pe care le poţi vedea la poalele Wall-street-ului; tot aici trag vasele comerciale care transportă bumbac din Savannah [1] şi Mobile [2].

Docul a fost construit, ca şi celelalte, îndeobşte în albia fluviului, după ce pămîntul şi roca au fost excavate cu grijă şi transformate în materiale de construcţie pentru cheuri şi diguri. În partea dinspre fluviu, docul este protejat de un dig lung, străjuit de un zid masiv, iar înspre oraş, e mărginit de ziduri asemănătoare, dintre care unul se desfăşoară paralel cu un bulevard. Întreg spaţiul astfel împrejmuit formează o incintă prelungă, cu o suprafaţă de aproximativ cincisprezece sau douăzeci de acri, deşi, neavînd nici o unealtă de măsurat, s-ar putea să greşesc.

Suprafaţa docului propriu-zis, fără cheurile înconjurătoare, ar putea fi estimată la, să spunem, zece acri.

[1] Savannah, port în Georgia (S.U.A.). (n.t.)
[2] Mobile, port în Alabama (S.U.A.). (n.t.)

Intrarea dinspre străzi se face prin mai multe porţi, astfel încît, la închiderea acestora, întregul doc rămîne ferecat ca o casă. Dinspre fluviu, intrarea se face printr-o ecluză, în care vasele pot pătrunde numai cînd nivelul apei din bazin coincide cu acela al fluviului, adică în perioada fluxului, căci apa din bazin este totdeauna la acel nivel. De aceea, cînd fluviul e în reflux, vasele aflate în spaţiul dintre cheuri sînt cu peste douăzeci de picioare mai sus decît vasele de pe Mersey. Iată un fenomen care-l uimeşte desigur pe cel ce vede pentru prima oară cum sute de corăbii enorme plutesc parcă deasupra zidurilor masive şi în mijlocul lor.

Docul Prinţului este îndeobşte atît de aglomerat, încît intrarea unei noi nave poate stîrni mare zarvă în rîndurile ocupanţilor mai vechi. Vătafii docului, a căror autoritate este indicată prin nişte tăbliţe metalice purtate la vedere în vîrful pălăriilor lor, se urcă pe dunetele diferitelor vase şi le strigă noilor veniţi ce se înghesuie din toate părţile :

— Hei, ăi de pe *Highlander !* Acostaţi lîngă *Neptun !*... Hei, ăi de pe *Neptun!* Scoateţi o parîmă la pupa şi acostaţi lîngă *Trident !*... Hei, ăi de pe *Trident !* Scoateţi o bulină şi aşezaţi-vă în urma *Nînfricatului !*

E ca un şoc electric : cînd se declanşează asupra cuiva, îi atinge pe toţi. Treaba asta îi enervează la culme pe marinari, dar e unul din inevitabilele inconveniente ale docurilor închise, inconveniente compensate din plin de nenumărate avantaje.

În imediata apropiere a ecluzei se află un bazin care comunică totdeauna cu fluviul printr-o intrare îngustă străjuită de capetele digurilor. Acest bazin formează un soi de anticameră a docului propriu-zis, anticameră unde vasele îşi aşteaptă rîndul. Pe vreme de furtună, necesitatea acestui bazin este evidentă, căci ar fi cu neputinţă să bagi de-a dreptul în docuri un vas care vine de pe ocean ; vasul e scos mai întîi din valurile furioase ale oceanului şi dus în anticamera liniştită dintre capetele digurilor, iar de acolo pătrunde în doc.

Cu privire la costul docurilor, pot spune doar că Docul Regelui, care ocupă o suprafaţă relativ mică, a fost construit cu o cheltuială de aproximativ 20.000 lire.

Bătrînul nostru paznic, un tip născut la Liverpool, care cutreierase ani mulți mările, ne-a povestit o istorie curioasă în legătură cu docul acesta. Unul din vasele care transportaseră în 1688 trupe din Anglia în Irlanda în așa-numitul război al regelui William, a intrat în Docul Regelui chiar în ziua deschiderii acestuia, în 1788, exact la un secol distanță. Era un bric mărunțel și fumuriu, botezat *Port-a-Ferry*. Probabil că doar numele îi rămăsese neschimbat după o sută de ani, în care șarpanta de lemn îi fusese desigur înlocuită de multe ori.

Între ziduri e cuprinsă o platformă pavată, foarte largă, iar de-a lungul cheurilor se întind numeroase magazii cu pereți de fier, menite să adăpostească vremelnic mărfurile descărcate de pe vase. Nimic nu poate întrece zarva și forfota febrilă ce animă aceste cheuri în timpul zilei ; baloturi, lăzi, cutii de tot felul sînt manipulate de mii de lucrători ; camioane vin și pleacă necontenit ; vătafii docului vociferează ; marinari de toate națiile cîntă sus pe catarge ; și întreagă această zarvă e sporită de ecourile zidurilor ce o împresoară.

XXXIII

Dubasurile pentru transportul sării și corăbiile germane cu emigranți

Împrejmuit de brîul său lat și masiv, fiece doc din Liverpool este o fortăreață plină de însuflețire sau, mai de grabă, un mic arhipelag, un fel de rezumat al lumii, în care sînt reprezentate toate națiile creștinătății, ba chiar și cele păgîne. Căci fiece corabie este ea însăși o insulă, o colonie plutitoare a tribului căreia îi aparține.

Se întîlnesc aici cele mai depărtate hotare ale pămîntului, iar în arboradele acestor corăbii sînt reprezentate toate pădurile de pe glob, ca într-un vast par-

lament al catargelor. Canada şi Noua Zeelandă îşi trimit pinii, America stejarii, India lemnul de tek, Norvegia brazii, iar Excelenţa sa Mahonul, reprezentant al Honduras-ului şi Yucatan-ului, se află la postul său, lîngă timonă. Sub oblăduirea binefăcătorului Geniu al negoţului, se îmbrăţişează aici toate climaturile şi ţările lumii ; vergă cu vergă, se ating cu dragoste frăţească.

Un doc din Liverpool este ca un mare caravanserai sau ca un hotel clădit după modelul generos al spaţioasei *Astor House*. Corăbiile sînt cazate aici pentru o chirie modestă, a cărei plată nu e cerută pînă-n momentul plecării. Ele primesc casă şi masă şi sînt puse la adăpost de vînturi şi de calamităţi. Căci nu pot da crezare unei istorii pe care-am auzit-o, în legătură cu nişte vase care, pe vreme de furtună, şi-ar fi pierdut arborele-gabier chiar în mijlocul docurilor. Oricare ar fi greutăţile şi vitregiile întîlnite pe mare — fie că vin din Islanda, fie că vin de pe coasta Noii Guinee — aici suferinţele se sfîrşesc şi corăbiile se instalează comod în hanul lor acvatic.

Am stat nenumărate ore să privesc vasele din Docul Prinţului, încercînd să le ghicesc trecutele călătorii şi perspectivele de viitor. Unele abia sosiseră din porturi îndepărtate şi arătau ostenite, betegite chiar ; altele erau parcă nou-nouţe şi străluceau, gata-gata să pornească pe mare.

În fiece zi vasul nostru avea alţi vecini. Un bric negru venit de la Glasgow, cu marinarii purtînd pe cap sobra tichie scoţiană, şi cu un căpitan grav, şi probabil zgîrcit, era înlocuit de vreun vesel bric-goeletă din Franţa, cu teuga răsunînd de cîntece şi cu puntea subţiată de prea mult dans.

În cealaltă parte a docului, vreun mare pachebot new-yorkez, care-ţi evoca prin masivitatea lui un *Delmonico* sau un *Mivart*[1] plutitor, era înlocuit de vreun vas de emigranţi din Sidney, ce-şi primea la bord încărcătura vie de ciobani din munţii Grampieni, meniţi să-şi pască în curînd turmele pe dealurile şi-n văile Noii Olande.

[1] Restaurante din New York. (n.t.)

Îmi plăceau şi mă amuzau numeroasele dubasuri numite *Saltdroghers*, ambarcaţiuni prevăzute cu un greement ca acela al cuterelor, dar nu mai mari decît o pilotină, deşi aveau prova lată, vopsită în negru, şi nişte pînze roşii, puse parcă la murat într-o saramură plină de argăseală. Bărcuţele astea veneau mereu, cu încărcătura lor destinată vaselor ce navigau spre America; aşa cum stăteau, cîte cinci sau şase, îngrămădite de-a lungul acelor mătăhăloase nave yankee, semănau cu nişte furnici roşii lîngă scheletele unor bivoli negri.

Cînd sînt încărcate, aceste ambarcaţiuni caraghioase par cam la nivelul apei şi, adesea, cînd bătea vîntul pe fluviu, le vedeam zburînd pe valurile înspumate fără să-şi arate altceva decît catargul şi cîte un om la cîrmă: întreaga încărcătură era însă la adăpost sub bocaporţi.

Era amuzant să vezi cîtă importanţă îşi dădeau căpitanii acestor bărcuţe de-o şchioapă. Îşi dădeau nişte aere de amirali şi, desigur, că se şi socoteau astfel în sinea lor. Şi, în fond, de ce nu? Oare ce şi-ar fi putut dori mai mult Cezar? Deşi ambarcaţiunea unui atare căpitan nu era mare, era totuşi sub comanda *lui*; şi chiar dacă echipajul ei se reducea uneori la el însuşi, o conducea bine, repurtînd un triumf pe care moraliştii din toate epocile l-au pus deasupra victoriilor lui Alexandru.

Ambarcaţiunile astea au fiecare cîte o cabină mică — cea mai drăguţă şi mai fermecătoare vizuină posibilă — nu mai mare decît un alcov de modă veche. Această chilioară e luminată de nişte gemuleţe rotunde încrustate în punte, astfel încît tavanul ei îi apare locatarului ca un mic firmament strălucitor. Totuşi, pentru un om mai înalt, locul nu prea e comod; în acest caz, locatarul cămăruţei e nevoit să şadă culcat sau într-o poziţie înclinată. Dar chiar aşa mică, strîmtă şi joasă cum e, cămăruţa oferă destul spaţiu căpitanului şi familiei sale. De multe ori am stat să mă uit la vreo gospodină curată care, aşezată lîngă micul bocaport deschis, întocmai ca o femeie în pragul unei case de ţară, împletea ciorapi pentru soţul ei — sau poate-l tundea, în vreme ce dumnealui stătea în genunchi în faţa ei. Odată, pe cînd mă întrebam cum de găseau loc să se mişte aici doi oa-

meni (soț cu soție), am rămas cu gura căscată văzînd niște marinari roșii la față, care ieșiră gălăgioși prin bocaport, aidoma unor cățel dintr-o cușcă.

Altă dată am avut curiozitatea să mă urc la bordul unei asemenea ambarcațiuni și să intru în vorbă cu comandantul ei, un holtei care-și ținea singur gospodăria. Era un tip mai în vîrstă, foarte simpatic și comunicativ, care avea mania să trăiască într-o ambianță plăcută. Era într-o seară și m-a invitat la cină, în sanctuarul lui; ne-am așezat acolo, întocmai ca un cuplu într-un mic separeu al unui restaurant specializat în stridii.

— Ha, ha! chicoti el, îngenunchind în fața unui butoiaș de bere și punînd sub cep o cană pîntecoasă. Vezi, băiete? Am aici tot ce-mi trebuie și mă distrez strașnic, de unul singur. Nu strică să te aghezmuiești nițel înainte de a merge la culcare. Hai, băiete, scaldă-ți buzele în licoarea asta. Vrei și-o pipă? Dar stai, mai întîi să cinăm.

Căpitanul se duse, așadar, la un dulăpior fixat în perete și, după ce căută pe dibuite, mormăind: „Ce de haleală, ce de haleală!", scoase în sfîrșit de-acolo o bucată de pîine, o felie de brînză, puțină șuncă și un borcan cu unt. Punîndu-și apoi o scîndură în poală, așternu masa, cu cana de bere în mijloc.

— Păi asta-i o masă cu două picioare, hai s-o facem să aibă patru — i-am propus eu.

Și, împărțind povara, am cinat împreună, foarte voioși, pe genunchi.

Era un tip rumen la față și-mi plăcea să văd cum îi spumegă berea în colțul gurii și-i strălucește în barba de culoarea nucii. Semăna el însuși cu un butoi de bere, încît îmi venea să-l apuc de gît și să-l văirs.

— Și-acum, spune-mi, băiete, fumezi? mă întrebă el după cină. Atunci, umple-aici!

Și-mi întinse o pipă și-o pungă cu tutun, croită din piele de focă. Am fumat amîndoi în cămăruța aceea pînă ce a-nceput să semene cu o gheenă; din pricina fumului, aproape că nici nu-l mai vedeam pe căpitan, în ciuda nasului său rubicond.

— Ha, ha, băiete! exclamă el deodată. N-am ploșnițe aici, să știi: le afum în fiece noapte înainte să mă culc.

— Dar unde-ai putea să te culci aici? am întrebat eu, privind în jur şi nezărind nici urmă de pat.

— Păi mă culc îmbrăcat, vestonul e cea mai bună saltea, iar drept pernă îmi folosesc capul. E nostim, nu?

— Foarte nostim.

— Mai toarnă-ţi niţică bere, am berechet.

— Nu, mulţumesc — i-am răspuns. O să cam plec. Din cauza fumului de tutun şi a berei începusem să simt nevoia de aer curat. Şi-apoi, mă cam mustra cugetul din pricină că acceptasem să mă-nfrupt pe gratis din toate bunătăţile astea.

— Nu pleca, băiete — stărui bătrînul. Nu ieşi în noaptea asta umedă, ascultă povaţa unui creştin bătrîn. N-are rost — adăugă el, punîndu-şi mîna pe umărul meu. Dacă ieşi acum afară, scoţi şi berea din tine şi te trezeşti, pe cînd dacă mai rămîi aici, o să aţipeşti curînd şi-o să tragi un pui de somn pe cinste.

În ciuda îndemnurilor bătrînului, i-am strîns mîna şi am plecat.

Dintre toate lucrurile pe care le vedeam petrecîndu-se în docuri, cel mai mult mă interesa apariţia emigranţilor germani, care se îmbarcau pe marile vase, cu multe zile înaintea plecării acestora spre New York pentru a-şi face cît mai comodă viaţa pe bord. Oameni bătrîni, car... abia se ţineau pe picioare, şi mame cu prunci în braţ... fetişcane vesele, îmbrăcate în bluze cu nasturi străl... citori, şi bărbaţi în floarea vîrstei, cu pipe colorat... puteau fi văzuţi laolaltă, în cîrduri de cîte cinci, şas... şapte ba chiar opt sute pe acelaşi vas.

În fiecare seară aceşti compatrioţi ai lui Luther şi Melanchton[1] se adunau pe punte ca să cînte şi să ... roage. Şi era o plăcere să le asculţi frumoasele imnuri sonore, al căror ecou era amplificat de înaltele ziduri ale docurilor. Închizînd ochii, te puteai crede într-o catedrală.

Emigranţii nemţi îşi păstrează acest obicei chiar şi pe mare; în fiece noapte ei intonează cîntecele Sio-

[1] Filip Schwartzerd Melanchton (1497—1560) — unul din întemeietorii protestantismului, autorul „Confesiunii de la Augsburg" şi al altor scrieri. (n.t.)

nului în ritmul marii orgi a oceanului; e un obicei pios al unei seminții evlavioase, care-și trimite în zbor cîntecele de slavă înainte de a porni către țara străină.

Acești germani cumpătați alcătuiesc cea mai disciplinată și mai valoroasă seminție dintre semințiile străine ale țării mele. Statele din nord-vest și-au sporit populația tocmai datorită lor; strămutîndu-și plugurile în cîmpiile Wisconsin-ului și semănînd grîul Rinului pe malurile rîului Ohio, ei scot aici recolte de-o sută de ori mai îmbelșugate, ca să le poată trimite rudelor din Europa.

Felul cum a fost colonizată America are ceva care poate stinge pentru totdeauna, într-un suflet ales, prejudecățile sau antipatiile naționale.

Întemeiată de oameni din toate națiunile, toate națiunile ar putea s-o revendice. Nu poți vărsa o picătură de sînge american fără a vărsa sîngele întregii omeniri. Fie el englez, francez, german, danez sau scoțian, europeanul care rîde de un american își disprețuiește propriul frate. Noi nu sîntem un mic trib de iudei fanatici, al căror sînge s-a stricat în încercarea de a-l înnobila prin căsătorii făcute exclusiv în sînul aceleiași comunități. Nu, sîngele nostru e ca apa fluviului Amazon, în care se varsă și se contopesc mii de afluenți nobili. Noi sîntem nu atît o națiune, cît o lume, căci dacă nu putem revendica drept tată, aidoma lui Melchisedec[1], întreaga lume, înseamnă că sîntem orfani.

Cine a fost tatăl și cine, mama noastră? Putem, oare, atribui unor Romulus și Remus onoarea de a ne fi întemeiat națiunea? Strămoșii noștri se pierd în arborele genealogic al întregii omeniri: Cezar și Alfred, Sf. Pavel și Luther, Homer și Shakespeare ne aparțin la fel ca și Washington, care e deopotrivă al lumii ca și al nostru. Sîntem moștenitorii întregii istorii și împărțim cu toate națiile această moștenire. În emisfera occidentală toate națiile și noroadele alcătuiesc o singură federație...

---

[1] Preot și rege al Salemului, care l-a binecuvîntat pe Avram după victoria acestuia asupra regilor Sodomei și Gomorei (Cf. *Vechiul Testament*, Cartea Facerii). (n.t.)

XXXIV

Corabia Irrawaddy

Printre vasele ancorate în Docul Prințului, cel mai mult mă interesa „Irrawaddy" din Bombay, un vas „țărănesc", cum spun europenii cînd vorbesc de corăbiile pîntecoase ale Indiei. Cu patruzeci de ani în urmă, aceste vase comerciale erau poate cele mai mari din lume, și încă și astăzi dimensiunile lor le întrec pe ale multora. Ele sînt construite din faimosul lemn de tek, stejarul Orientului sau „Regele stejarilor", cum zic orientalii.

„Irrawaddy" tocmai sosise din India cu o încărcătură de bumbac. Avea un echipaj alcătuit din patruzeci sau cincizeci de *lascari*, mateloți indieni, care păreau să fie comandați de un compatriot de-al lor, dintr-o castă superioară. În vreme ce subalternii săi umblau îmbrăcați într-o fîșie de pînză albă, acest demnitar purta o tunică roșie, cazonă, cu fireturi de aur, un tricorn și o sabie. Numai că efectul general era compromis de picioarele lui desculțe.

Misiunea lui părea să constea în a șfichiui echipajul cu latul sabiei, exercițiu în care devenise expert, în urma unei practici îndelungate. Bieții marinari se fereau în lături ca niște pisici, cu parîmele în mînă.

Într-o duminică, urcîndu-mă la bordul vasului „Irrawaddy", m-am pomenit acostat pe o schelă de acest portar oriental, a cărui sabie se îndrepta spre gîtul meu. Am împins-o încetișor ceva mai încolo, făcînd un semn menit să sugereze caracterul pașnic al vizitei mele pe vas. Drept care, omul m-a lăsat, foarte politicos, să trec.

Am crezut că nimerisem în Pegu[1], atît de tare și ciudat mirosea lemnăria fumurie a vasului, miros sporit de acela al *kayar*-ului, adică al fibrei de nucă de cocos din care era făcut greementul.

„Lascarii" se aflau pe covertă. Erau printre ei malaezi, maharati, birmani, siamezi și ceylonezi. Ședeau în jurul

[1] Pegu sau Bago, stat din Birmania. (n.t.)

unor strachini pline cu orez, din care se serveau, potrivit obiceiului lor, cu o mînă; cealaltă era rezervată pentru cu totul altceva. Mîncînd, trăncăneau ca nişte coţofene, în limba hindi, dar am constatat că mulţi dintre ei ştiau foarte bine şi englezeşte. Erau mici de stat, tuciurii şi musculoşi; şi mi s-a spus că sînt nişte marinari excelenţi, deşi nu prea rezistă la condiţiile aspre ale navigaţiei în zonele nordice.

Am aflat de la ei că şapte membri ai echipajului pieriseră pe drum, de la plecarea din Bombay — doi sau trei îndată după traversarea Tropicului Racului, iar ceilalţi în Canalul Mînecii, unde corabia lor fusese zguduită de talazuri puternice, sub ploile reci caracteristice acelor meleaguri. Alţi doi marinari căzuseră peste bord, de-a dreptul de pe săgeata bompresului.

Vorbeam cu un tînăr mus englez despre pierderea acestor sărmani marinari; tînărul mi-a spus că, după părerea lui, numai ei erau de vină: nu voiau să poarte mantale de ploaie, ci rămîneau înfăşuraţi în pînzele lor subţiri, chiar pe vremea cea mai rece. Musul vorbea despre ei cam la fel cum ar vorbi un fermier despre pierderea unor oi lovite de molimă.

Căpitanul vasului era un englez, la fel şi cei trei secunzi, şi bosmanul. Aceşti ofiţeri locuiau în cabina de la pupa, unde în fiece duminică citeau rugăciuni anglicane, în vreme ce păgînii din celălalt capăt al vasului erau lăsaţi pradă idolilor şi zeilor lor calpi. Şi astfel, cu creştinătatea pe duneta şi cu păgînimea la teuga, corabia „Irrawaddy“ despica apa mărilor.

Parcă înadins pentru a simboliza această situaţie, galionul de la pupa cuprindea, pe lîngă numeroase podoabe sculptate, o cruce şi o mitră, pe cînd galionul de la prova înfăţişa un soi de diavol: o creatură cu trup de dragon, cu o gură roşie ca focul şi cu-o coadă ca un bici.

După ce-au descărcat bumbacul — „în sunete de fluiere şi naiuri“, aşa cum marinarii din flota de război engleză lucrează adesea în acompaniamentul fluierului bosmanului, lascarii au fost puşi să dea jos vergile şi parîmele.

Între timp, corabia fusese trasă lingă noi, astfel încît Turnul Babel de pe bordul ei aproape că ne acoperea vocile. Încinşi doar cu brîiele lor, fără nimic altceva pe ei, lascarii săreau în arboradă, sporovăind ca nişte maimuţe, deşi vădeau multă dexteritate şi măiestrie în felul cum munceau.

În fiece duminică, o mulţime de oameni bine îmbrăcaţi veneau să vadă această corabie ciudată; mulţi se căţărau pe vergile vaselor din apropiere, spre mînia căpitanului Riga, care dăduse paznicului nostru ordine stricte de a nu lăsa nici un străin pe „Highlander". Era amuzant să le vezi pe cucoanele cu umbrelă, care se zgîiau de pe cheu la lascari, chiar cînd aceştia voiau să rămînă singuri. Aceste babe curioase din fire păreau să-i considere pe matelotii indieni drept un soi de animale sălbatice, la care se puteau uita fără frică, tot aşa cum s-ar fi uitat la leoparzii din grădina zoologică.

Într-o noapte mă întorceam spre vas cînd, intrînd pe poarta docului, am zărit o siluetă rezemată de zidul exterior: era un lascar care fuma — căci regulamentul docurilor interzice fumatul la bordul vaselor. Uluit de forma curioasă a pipei sale şi de duhoarea fumului, l-am întrebat ce tutun fumează. Mi-a răspuns: *Joggery*, care e un soi de buruiană folosită în locul tutunului.

Constatînd că vorbea bine englezeşte şi că-i destul de sociabil, ca mai toţi fumătorii, m-am ciucit alături de *Dallabdulman* — căci aşa mi se recomandă — şi ne-am aşezat la taclale. Ceea ce mi-a povestit el mi s-a părut atît de interesant, încît la plecare am avut senzaţia că-mi sporisem considerabil cunoştinţele. Într-adevăr, a sta de vorbă cu un asemenea om e o ocazie rară. Lascar-ul cunoaşte o mulţime de lucruri de care nici nu visai, iar experienţele lui sînt o adevărată revelaţie, ca acelea ale unui om picat din lună. Dacă doreşti să afli poveşti romantice sau să pătrunzi taina unor lucruri misterioase şi minunate, lasă-ţi cărţile de călătorie şi plimbă-te de-a lungul docurilor unui mare port comercial. Mai mult ca sigur că-l vei întîlni pe însuşi Crusoe printre numeroşii marinari veniţi acolo din toate colţurile lumii.

Dar nu e locul aici să pomenesc toate subiectele despre care am discutat cu prietenul meu lascar-ul; voi încerca să redau doar ceea ce mi-a spus despre lemnul de tek şi despre *kayar*, lucruri care mă interesau şi despre care ceream lămuriri.

Sagun-ul, cum numea el copacul care produce lemnul de tek, creşte cel mai bine în văile munţilor din Malabar, de unde mari cantităţi sînt trimise la Bombay pe şantierele navale. Mi-a vorbit şi de un alt soi de lemn, *sisor*-ul, din care se fac mai toate „colţarele" şi grinzile curbe de pe o astfel de corabie. Sagun-ul creşte pînă la dimensiuni uriaşe, avînd uneori un trunchi înalt de cincizeci de picioare şi lat de trei picioare înainte de a scoate vreo ramură. Frunzele lui sînt foarte late — pentru a-mi face o idee despre ele, amicul meu le-a comparat cu urechea unui elefant. Mi-a mai spus că din ele se extrage o vopsea purpurie, folosită la colorarea pînzeturilor şi a mătăsurilor. Lemnul e mai greu decît apa, poate fi lucrat uşor şi e extrem de tare şi rezistent. Dar principalul său merit este că rezistă la acţiunea corosivă a apei sărate şi la atacurile insectelor — rezistenţă ce se datoreşte unei răşini numite *poonja*.

Spre surprinderea mea, am aflat că „Irrawaddy" fusese construit în întregime de constructorii navali din India, care, afirma amicul meu cu modestie, îi întreceau pe meşterii din Europa.

Şi greementul era de fabricaţie indiană. Cum *kayar*-ul, din care este alcătuit, începe să fie utilizat atît în Anglia cît şi în America, atît la confecţionarea parîmelor şi pînzelor cît şi la aceea a rogojinilor şi scoarţelor, socot că aprecierile făcute de amicul meu, ca şi propriile mele observaţii nu sînt lipsite de interes.

În India, kayar-ul este preparat cam în acelaşi fel ca şi în Polinezia. Nucile de cocos sînt culese cît mai au coaja verde şi cît încă nu s-au copt pe deplin; această coajă e îndepărtată prin izbirea nucilor, cu ambele mîini, într-un ţăruş ascuţit înfipt în pămînt. Un băiat poate coji astfel vreo mie cinci suţe de nuci pe zi. Dar kayar-ul nu se scoate din coajă, cum s-ar putea crede, ci din scoarţa nucii propriu-zise, scoarţă care, după ce

e pusă să se moaie bine în apă, e lovită cu nişte ciocane şi desfăcută în fibre. Acestea sînt strînse în mănunchiuri şi puse la soare ca să se usuce, după care pot fi toarse întocmai ca firele de cînepă sau alte fire asemănătoare. Fibrele astfel obţinute servesc la confecţionarea unor parîme foarte trainice şi rezistente, extrem de bine adaptate, prin însăşi rezistenţa şi uşurimea lor, la legarea pînzelor unei corăbii ; din aceleaşi motive, la care se adaugă marea ei elasticitate, fibra aceasta e foarte bună pentru confecţionarea garlinelor şi remorcilor.

Dar această elasticitate a kayar-ului îl face nepotrivit pentru confecţionarea sarturilor şi a altor elemente ale greementului, care trebuie să fie relativ ferme. De aceea, întrucît toate sarturile corăbiei erau făcute din kayar, marinarii trebuiau să le întărească sau să le slăbească mereu, după cum era vremea, caldă sau rece. Iar amicul meu atribuia tocmai acestei împrejurări pierderea unui arbore trinchet într-o furtună la Tropice.

După o şedere de vreo două săptămîni, „Irrawaddy" şi-a înlocuit vergile grele, din lemn indian, cu vergi din pin canadian, iar sarturile din kayar i-au fost înlocuite cu sarturi de cînepă. După care, şi-a chemat la bord păgînii şi a ridicat ancora spre Londra.

XXXV

Galioturi, corăbii de pe coasta Guineii şi capele plutitoare

Un alt tip de corabie ce poate fi adeseori văzut în docurile Liverpool-ului este galiotul olandez, un vas cam demodat ca aspect, parcă scobit la mijloc, cu prova şi pupa înalte, care-mi amintea, de cîte ori îl zăream printre vasele comerciale masive ale yankeilor şi brigan-

tinele zvelte ale francezilor, de un tricorn rătăcit printre niște jobene elegante.

Construcția galotului a rămas neschimbată vreme de secole ; națiunile nordice ale Europei, danezii și olandezii, continuă să navigheze pe mare în aceste pivnițe plutitoare cu fundul plat, deși posedă, pe lîngă ele, și nave de o construcție mai modernă.

Ei își vopsesc rareori galiotul, dar îi curăță și-i lustruiesc toate scîndurile și vergile, încît ajunge să semene, întreg, cu „brîul de lumină", adică fîșia lucioasă cu care e încins de obicei un vas american.

Unele din aceste galioturi sînt ținute într-o curățenie desăvîrșită și-ți evocă o tavă de lemn bine lustruită sau o masă veche de stejar frecată cu multă ceară. De navigat, navighează ușor cînd au vîntul prielnic, dar cînd sînt remorcate, deviază rău din pricina carenei lor largi și a fundului plat.

Nu trecea zi fără să vezi intrînd în Docul Prințului vreo navă ciudată ; abia apucam să mă satur privind vreo corabie din Surat sau din Levant, că un alt vas și mai straniu îmi atrăgea atenția.

Îmi amintesc, printre altele, de un mic bric de pe coasta Guineii. Scund, vopsit în negru, cu o proră cam ca aceea a clipper-elor și cu punțile într-o neorînduială ca aceea de pe vasele de pirați, părea să fie o corabie de sclavi ideală. În mijloc avea un tun lung, ruginit, așezat pe un afet ; tunul acesta era un obiect foarte bizar, vîndut pesemne pe nimica toată de autorități, ca o vechitură nefolositoare. Pe țeava lui se vedeau scrijelituri — pe jumătate șterse — inscripții, coroane, ancore, pajuri ; iar lîngă fus avea două mînere, ca un castron de supă. Protuberanța de pe chiulasă avea forma unui cap de delfin, iar „gura tunului" închipuia, printr-un efect comic, o ureche omenească — care trebuie să fi avut un timpan foarte rezistent ca să facă față detunăturilor.

Bricul, încărcat vîrf, stătea între două corăbii mari cu balast, astfel încît puntea lui se afla cu cel puțin douăzeci de picioare mai jos de punțile vecinelor sale. Bocaporții bricului astfel închis evocau intrarea unei

mine sau a unei subterane adînci, mai ales că oamenii scoteau din cală, cu roabele, un fel de minereu, poate minereu aurifer, într-atît de grijulii erau să-l netezească în căldările mari cît o baniță în care-l transportau pe cheu, și într-atît de atent îi controla, cu un creion și un carnet în mînă, căpitanul — un balaoacheș cu favoriți și cu o tichie malteză cu ciucuri pe cap.

Marinarii arătau ca niște pirați — cu piepturile păroase, cu bluzele purpurii și cu brațele tatuate sălbatic. Secundul avea un picior de lemn și șontîcăia pe punte cu un baston răsucit ca o scară în spirală. Pe bordul vasului se înjura de mama focului, lucru cu atît mai reprobabil, cu cît ancorase alături de „Capela plutitoare".

Aceasta era un vechi cuter militar, care fusese transformat într-o biserică marinărească. În locul unuia din catarge fusese înălțată o turlă de clopotniță, aproape de temelia căreia se vedea un balconaș, aflat la vreo douăzeci de picioare deasupra apei : în balconașul acela apărea un bătrîn lup de mare, care se așeza pe un scăunel și citea din biblie. Asta, în zilele obișnuite. Duminica, arbora prapurul marinăresc și, întocmai ca muezinul din minaretul unei moschei turcești, îi chema pe mateloți la slujbă — nu oficial, ci pe propria-i socoteală, conjurîndu-i să nu se facă de rușine, ci să se strîngă în jurul amvonului, așa cum se strîngeau în jurul cabestanului. Bătrînul acela era paracliserul capelei. Am asistat de mai multe ori la slujbă, găsind de fiecare dată înăuntru cîte o congregație cam mică, dar foarte disciplinată. Prima oară cînd m-am dus, capelanul tocmai predica despre pedepsele din lumea de apoi, făcînd aluzie la lacul de smoală al Tartarului, aluzie care, împreună cu mirosul de catran al vechii corăbii, trezea cea mai puternică imagine a pomenitului lac.

Capelele plutitoare care se pot găsi în anumite docuri reprezintă unul din mijloacele încercate pentru a-i convinge pe marinarii veniți la Liverpool să-și abată gîndurile spre lucruri mai serioase. Dar cum foarte puțini dintre ei calcă pragul acestor capele, deși adesea trec pe lîngă ele de zeci de ori pe zi, cîte un preot le vor-

beşte duminica, în aer liber, din vreun unghер de pe cheu sau de oriunde i se pare că poate fi ascultat.

Ori de cîte ori am zărit, în plimbările mele duminicale, o asemenea adunare religioasă, m-am socotit dator să mă alătur şi eu; mă pomeneam atunci înconjurat de o mulţime pestriţă de marinari din toate colţurile globului, precum şi de femei, salahori şi lucrători de toată mîna. Preotul stătea de multe ori pe cîte un poloboc vechi, deşi era îmbrăcat în sutană, ca un arhiereu al bisericii anglicane. În viaţa mea n-am auzit predici mai bine adaptate unui auditoriu ca acela alcătuit din marinari, oameni ce pot fi impresionaţi îndeosebi, dacă nu şi exclusiv, prin noţiunile cele mai simple şi printr-o dezvăluire a efectelor groaznice ale păcatului, demonstrate la fel de concludent şi incontestabil ca teoremele lui Euclid. Faţă de asemenea oameni, simpla retorică nu e de ajuns, frazele sforăitoare sînt zadarnice. Nici cu poezia nu-i poţi impresiona. Numai faptele concrete au darul de a-i convinge.

Şi tocmai acesta era modul în care le vorbea de obicei preotul cu pricina: atacînd teme familiare, potrivite cu nevoile auditoriului, izbutea întotdeauna să-i capteze atenţia. Îndeosebi cele două mari păcate la care se dedau cu precădere marinarii şi pe care le practică spre paguba trupului şi a sufletului lor erau temele cel mai des atacate şi dezvoltate. Nu o dată am putut vedea în docuri cîte un preot în sutană adresîndu-se unei mulţimi de femei adunate de pe uliţele şi străzile rău famate din împrejurimi.

Şi nu era oare firesc să fie aşa? Căci adevărata menire a preoţilor este, întocmai ca aceea a dumnezeiescului lor dascăl, să-i aducă pe calea cea dreaptă pe păcătoşi, nu pe cei drepţi. Cînd unii dintre ei îşi abandonau turma gata pocăită şi îndestulată a dreptcredincioşilor, în faţa căreia predicaseră an de an, şi se aruncau piepţiş, aidoma sfîntului Pavel, în chiar miezul şi inima viciului, abia atunci găseau de înfruntat un duşman puternic; iar o victorie dobîndită asupra unui asemenea duşman îi făcea să-şi merite cu adevărat laurii cuveniţi

învingătorilor. Mai bine să mîntui un singur păcătos de viciul care-l distruge, decît să îndoctrinezi zece mii de sfinţi. Şi după cum în oraşele catolice găseşti în fiece ungher imaginea Fecioarei cu Pruncul, care-i aminteşte drumeţului de cele sfinte, tot aşa s-ar cuveni ca şi protestanţii să-şi aibă amvoanele lor în pieţele publice şi la colţurile străzilor, unde cei ce propovăduiesc cuvîntul Domnului să poată fi auziţi de toate odraslele sale.

XXXVI

Vechea biserică Sf. Nicolae şi morga

Capela plutitoare îmi aminteşte de „Vechea Biserică", binecunoscută de marinarii din multe generaţii care au vizitat Liverpool-ul. Ea se înalţă în imediata apropiere a docurilor — o clădire masivă de piatră cafenie. E biserica Sf. Nicolae, cea mai bine păstrată relicvă a oraşului.

Înainte ca Liverpool-ul să fi dobîndit vreo însemnătate, biserica era singurul lăcaş de rugăciune în această parte a Mersey-ului ; în parohia învecinată a Walton-ului mai era o biserică, o aşa-numită „capelă comodă", deşi băncile ei cu spătarul drept nu erau, cred, de fel comode.

În vechime, se înălţa în faţa bisericii o statuie a sfîntului Nicolae, patronul marinarilor, statuie căreia toţi matelоţii evlavioşi îi aduceau ofrande pentru a-l îndupleca pe sfînt să le asigure o călătorie cît mai scurtă şi mai rodnică. În clopotniţă e o salbă de clopote cu dangăt frumos, şi-mi amintesc cu cîtă încîntare le-am auzit prima oară, în dimineaţa celei dintîi duminici de după sosirea noastră în docuri. Dangătul acela părea să exprime un avertisment, asemănător celui dat tînărului

Whittington de faimoasele „Bow Bells [1]" : *Wellingborough Wellingborough! Nu uita să te duci la biserică, Wellingborough! Nu uita, Wellingborough! Wellingborough, nu uita!*

Cu treizeci sau patruzeci de ani înainte, clopotele acestea erau trase ori de cîte ori se întorcea la Liverpool o corabie plecată de-acolo pe mare. Dacă s-ar mai păstra acest obicei şi astăzi, clopotele ar bate fără încetare, ceea ce dovedeşte cu prisosinţă cît de mult a sporit activitatea comercială a oraşului.

Faptul cel mai surprinzător în legătură cu această biserică străveche — un fapt ce mi se părea barbar şi-mi ştirbea veneraţia cu care-i priveam zidurile sfinţite de vreme — era că cimitirul din preajmă ajunsese într-o stare de paragină, greu de descris. Acest cimitir e străbătut de alei în toate direcţiile, din imediata apropiere a bisericii pînă la tavernele lucrătorilor ce mişună prin docuri; iar mormintele, ale căror pietre nu sînt drepte, ci culcate — ca un fel de pardoseală a cimitirului — sînt mereu călcate în picioare de oameni; călcîiele acestora trec peste tigve şi oase, ultimele vestigii ale răposaţilor. La amiază, cînd hamalii se retrag pentru o oră ca să mănînce, mulţi dintre ei vin aici, în cimitir şi, aşezîndu-se pe cîte o piatră de mormînt, o folosesc pe cea de-alături în chip de masă. Am văzut adesea oameni întinşi pe pietrele astea şi cufundaţi într-un somn de beţivi; iar odată, dînd la o parte braţul unui individ, am putut citi următoarea inscripţie, ce i se potrivea perfect, măcar lui, dacă nu şi mortului :

AICI ODIHNEŞTE
TRUPUL LUI TOBIAS BEŢIVUL

Două evenimente memorabile legate de această biserică mi-au fost aduse la cunoştinţă de bunul meu prieten, Ghidul în piele de marochin : în 1588, cînd Contele

---

[1] Clopotele bisericii „St. Mary-le-Bow" din cartierul londonez Cheapside, celebre pentru dangătul lor, au dat naştere şi unei legende, potrivit căreia un anume Richard Whittington (mort în 1432) ar fi fost avertizat de pomenitele clopote să se întoarcă la negutătorul în slujba căruia intrase. Avertismentul i-a prins bine, căci numitul Whittington avea să devină primarul Londrei. (n.t.)

de Derby urma să sosească la reşedinţa sa, în aşteptarea unei călătorii spre insula Man, corporaţia oraşului a construit în biserică o strană somptuoasă pentru primirea domniei sale ; iar pe vremea războaielor lui Cromwell, cînd localitatea a fost cucerită de prinţul Rupert, acest nepot dement al regelui Charles a transformat vechea biserică într-o închisoare militară, prevăzută cu grajduri ; tot atunci, desigur, o altă „strană somptuoasă" a fost construită pentru armăsarul vreunui nobil ofiţer de cavalerie.

În subsolul bisericii se află o morgă, ca aceea din Paris, unde cadavrele celor înecaţi sînt expuse pînă cînd sînt revendicate de prietenii răposaţilor sau îngropate pe cheltuiala obştei.

Această morgă îşi recrutează clienţii, mai mult sau mai puţin numeroşi, din rîndurile oamenilor care lucrează în port sau pe vase. Ori de cîte ori treceam pe Chapel-street, vedeam o mulţime de oameni ce se zgîiau la feţele înecaţilor prin grilajul de fier al uşii de la intrare. Iar odată, cînd uşa era deschisă, am zărit cadavrul unui marinar, cu mîneca hainei suflecată, încît i se vedeau numele şi data naşterii tatuate pe braţ. Era o privelişte foarte sugestivă : marinarul părea să fie propria sa piatră de mormînt.

Mi s-a spus că pentru scoaterea din bazinuri a înecaţilor sînt oferite mari recompense — mai mari în cazul cînd înecaţii sînt readuşi la viaţă şi ceva mai mici în cazul cînd nu mai pot fi recuperaţi. Ispitiţi de aceste recompense, o seamă de indivizi, mai mult bătrîni şi femei, dau mereu tîrcoale docurilor, în căutarea cadavrelor. Îi vedeam mai ales în zori, cînd ieşeau din bîrlogurile lor, la fel cum scormonitorii de gunoaie ies pe stradă devreme, căci atunci recolta nopţii e coaptă.

Se pare că nu există pe lume calamitate care să nu poată deveni rentabilă. Groparii, cioclii, pietrarii de morminte şi dricarii îşi cîştigă pîinea pe seama morţilor şi prosperă cel mai mult în timpul unei molime. Acei bătrîni şi acele femei mizerabile vînau cadavre ca să nu se ducă ei înşişi la cimitir, căci erau nişte famelici nenorociţi.

XXXVII

Ce a văzut Redburn în Launcelott's-Hey

Morga îmi aminteşte de alte lucruri dureroase, fiindcă în preajma docurilor găseşti multe privelişti întristătoare.

În drum spre hanul unde locuiam — „La Bricul din Baltimore" — treceam de obicei printr-o străduţă îngustă, numită Launcelott's-Hey şi străjuită de nişte magazii murdare, cu aspect de temniţă, unde era depozitat bumbacul. Pe această străduţă nu vezi pe nimeni decît cel mult vreun camionagiu sau vreun paznic solitar, care umblă ca o stafie prin faţa magaziilor afumate.

Într-o zi, nimerindu-mă pe-acolo, am auzit un geamăt stins ce părea să iasă din pămînt. Stăteam pe un trotuar îngust şi şerpuitor, sub zidul acela lung şi întunecos, care prefăcea amiaza într-un amurg ; nu se vedea nici ţipenie de om. Cînd am auzit vaietul acela, mi-a venit s-o iau la goană ; parcă era geamătul deznădăjduit al unui condamnat la moarte. În cele din urmă m-am îndreptat spre o deschizătură care comunica, jos, cu un şir lung de pivniţe ale uneia dintre magaziile acelea dărăpănate ; acolo, la vreo cincisprezece picioare dedesubtul străduţei, zăcea într-o murdărie de nedescris, cu capul plecat, ceea ce fusese cîndva o femeie. Braţele-i vinete împreunate pe pieptul livid ţineau de o parte şi de alta două făpturi pipernicite, două fetiţe agăţate de ea. La început nu mi-am dat seama dacă erau vii sau moarte. Nu se mişcau de loc ; dar de jos se auzea acel geamăt îngrozitor.

Mutîndu-mi piciorul, am făcut un zgomot al cărui ecou a răsunat în tăcere pînă hăt departe, dar n-am auzit nici un răspuns. Am repetat zgomotul, şi atunci una dintre fetiţe şi-a ridicat capul, aruncînd în sus o privire stinsă, apoi a închis ochii, rămînînd nemişcată. Femeia a ridicat şi ea ochii şi, zărindu-mă, i-a închis,

de asemenea. Erau toate trei amuţite şi aproape moarte de foame. Cum de se tîrîseră în văgăuna aceea, n-aş putea să spun, dar e limpede că se tîrîseră ca să moară acolo. În clipa aceea nici nu m-am gîndit să le ajut, fiindcă moartea li-era întipărită atît de adînc în ochii sticloşi, încît aproape că nici nu le mai socoteam în viaţă. Mă uitam la ele, copleşit, şi mă întrebam : „Ce drept au unii să zîmbească şi să fie fericiţi, cînd în lume pot fi văzute astfel de lucruri ?" Simţeai că ţi se varsă fierea în suflet şi că începi să urăşti neamul omenesc. Căci cine erau aceşti strigoi ? Nu erau, oare, oameni ? O femeie şi două fetiţe, cu ochi, buze şi urechi la fel ca ale oricărei regine ? Şi cu nişte inimi care, deşi golite de sînge, încă mai băteau în ritmul surd al suferinţei care era însăşi viaţa lor ?

Am mers mai departe, spre un loc unde străduţa se lărgea şi unde speram să întîlnesc cîteva din babele zdrenţăroase pe care le zărisem nu o dată scormonind prin gunoaie în căutarea unor fîşii murdare de bumbac, pe care apoi le spălau, ca să le vîndă pentru doi-trei gologani.

Le-am găsit şi, acostînd-o pe una dintre ele, am întrebat-o dacă le cunoaşte pe femeia şi pe fetiţele acelea. Mi-a răspuns că nu le cunoaşte şi nici nu vrea. Am întrebat-o apoi pe alta, o hîrcă bătrînă, înfăşurată într-un fel de sac rupt. După ce mă privi o clipă, continuă să scormonească prin gunoaie, spunîndu-mi că ştia despre cine vorbesc, dar că n-are timp să se ocupe de o cerşetoare şi de odraslele ei. Am mai acostat o femeie, care părea să ştie ce vreau, şi am întrebat-o dacă nenorocita aceea n-ar putea fi dusă în vreun adăpost.

— Ba da, la cimitir — îmi răspunse femeia.

Iar cînd i-am spus că nu era moartă, mi-a replicat :

— Înseamnă că n-o să moară niciodată. Păi zace acolo de trei zile, fără să fi pus nimic în gură, pe cîte ştiu.

— Aşa-i trebuie — se amestecă în vorbă o cotoroanţă, care tocmai îşi punea pe umerii scălîmbi sacul cu zdrenţe şi se pregătea să plece. Betsy Jennings îşi merită soarta. Păi ce, a fost vreodată măritată ?

Ieşind din Launcelott's-Hey am intrat pe o stradă mai frecventată şi, întîlnind un poliţist, i-am vorbit de starea în care se găseau femeia şi fetiţele acelea.

— Nu mă priveşte, băiete — mi-a răspuns poliţistul. Strada aia nu-i în sectorul meu.

— Atunci, în al cui sector e ?

— Nu ştiu. Dar ce te interesează ? Nu cumva eşti yankeu ?

— Ba da — i-am răspuns. Dar vino cu mine, hai, o să te-ajut s-o scoţi de-acolo pe femeia aceea.

— Uite ce e, băiete, întoarce-te pe corabia ta şi lasă treburile astea în seama autorităţilor oraşului.

Am mai acostat alţi doi poliţişti, dar cu acelaşi rezultat ; nu voiau nici măcar să mă-nsoţească pînă-n locul acela. Era, ce-i drept, un loc retras şi cam peste mînă, iar mizeria celor trei nenorocite ascunse acolo nu stătea în drumul nimănui.

Întorcîndu-mă la ele, am încercat să le atrag din nou luarea-aminte ; dar de data asta, nici femeia, nici fetiţele n-au ridicat ochii spre mine, nici măcar nu s-au mişcat. În vreme ce stăteam acolo, încă nehotărît, m-am auzit strigat de un glas de la fereastra oblonită a unei mansarde de peste drum. Omul mă întreba ce doresc. I-am făcut semn — cred că era un fel de portar — să coboare, ceea ce şi făcu ; i-am arătat atunci spre cele trei mogîldeţe.

— Da, şi ce-i cu asta ? mă întrebă el.

— N-am putea să le scoatem de-acolo ? N-aveţi vreun loc în magazia asta, în care să le-adăpostiţi ? N-aveţi ceva de mîncare pentru ele ?

— Eşti nebun, băiete ?! Crezi că Parkins şi Wood vor să-şi transforme magazia în spital ?

M-am dus atunci la „Bricul din Baltimore“ şi i-am povestit frumoasei Mary ce văzusem, întrebînd-o dacă nu poate face ceva pentru ca femeia şi fetiţele să fie scoase de-acolo, sau dacă nu, să-mi dea măcar ceva de mîncare pentru ele. Dar, deşi era inimoasă de felul ei, frumoasa Mary mi-a răspuns că dădea şi aşa destule pomeni cerşetorilor de pe strada ei (ceea ce era adevărat), ca să nu mai se îngrijească de tot cartierul.

M-am dus la bucătărie şi am rugat-o pe bucătăreasă, o bătrînică uscată din Ţara Galilor, cu o limbă ascuţită — marinarii o porecliseră „Rachieriţa" — să-mi dea ceva de-ale gurii pentru nenorocitele alea, măcar hrană rece, dacă n-avea altceva mai bun. Bucătăreasa a izbucnit însă într-o furtună de ocări la adresa lor şi m-a refuzat. Am intrat apoi în sala de mese şi, după ce-am aşteptat să iasă slujnica, am luat o bucată de pîine şi una de brînză şi, vîrîndu-le în sîn, am şters-o repede. Ajuns pe străduţa aceea, am aruncat mîncarea în beciul unde zăcea femeia cu fetiţele; una dintre acestea întinse mîna spre pachet, dar căzu înapoi, parcă leşinată; surioara ei împinse braţul celeilalte şi, apucînd pîinea, cu un gest nesigur ca al unui prunc, o duse la gură, dar o lăsă numaidecît să cadă, murmurînd parcă „apă". Femeia nu se clinti; şedea cu capul plecat, la fel ca atunci cînd o zărisem prima oară.

Văzînd cum stau lucrurile, am dat fuga spre docuri şi, intrînd într-o mică tavernă marinărească, am cerut o cană, dar patronul, un bătrînel cîrcotaş, n-a vrut să-mi dea decît contra cost. Eu însă n-aveam bani. Şi cum hanul era cam departe, iar la vas nu mă puteam duce ca să-mi iau cana de tinichea, mi-a venit brusc ideea să alerg la una din pompele de incendiu, pe care le zărisem deunăzi lîngă o cocioabă mistuită de flăcări; şi, scoţîndu-mi pălăria nouă, de muşama, pe care o împrumutasem chiar în ziua aceea de la un marinar, am umplut-o cu apă.

M-am întors pe străduţă şi, cu mare greutate, am izbutit să cobor în beci; parc-aş fi coborît într-o fîntînă — abia aveam loc să stau în picioare. Cele două fetiţe băură din pălărie, privindu-mă cu o expresie idioată, fixă, care-mi făcea rău. Femeia însă nu se clinti şi nu spuse o vorbă. În timp ce fetiţele înfulecau pîinea, am încercat să-i ridic capul, dar şi-l ţinea aplecat cu hotărîre, în ciuda slăbiciunii ei. Văzînd că-şi ţine braţele strînse pe piept şi că pare să ascundă ceva sub zdrenţe, m-a fulgerat un gînd, care mă făcu să-i dau la o parte braţele o clipă: am zărit atunci un copilaş plăpînd, ale cărui picioruşe erau vîrîte într-o bonetă veche; avea o faţă strălucitor de albă, chiar murdară fiind; dar ochii

semănau cu două boabe de indigo. Cred că murise cu cîteva ore înainte.

Cum femeia refuza să vorbească, să mănînce sau să bea, am întrebat-o pe una din fetițe unde locuiau ; însă fetița s-a zgîit la mine, bolborosind ceva de neînțeles.

Simțeam că mă înăbuș în aerul acela stătut, dar am mai rămas o clipă, întrebîndu-mă dacă n-aș putea să le scot singur din beci. Mi-am spus însă că ar fi totuna : chiar dacă le-aș scoate de acolo, ar muri în stradă ; aici, cel puțin, erau la adăpost de ploaie și puteau să moară în liniște.

M-am tîrît pînă-n stradă și, privindu-le încă o dată, aproape că mi-a părut rău că le adusesem de mîncare, căci aceasta nu va face decît să le prelungească suferința, fără nădejdea unei alinări statornice. Era limpede că aveau să moară foarte curînd : erau prea bolnave ca să mai poată fi ajutate cu vreun leac. Nu știu dacă se cuvine sau nu să mărturisesc un alt sentiment pe care l-am încercat în clipa aceea, dar o fac : am simțit o dorință aproape irezistibilă de a le acorda ultima grație, punînd în vreun fel sau altul capăt vieții lor îngrozitoare ; și aș fi făcut-o, cred, dacă nu m-aș fi gîndit la consecințele legale la care m-aș fi expus. Căci știam prea bine că autoritățile, care le lăsau să moară fără a le da măcar o cană cu apă, ar fi cheltuit la nevoie chiar și o mie de lire pentru a obține condamnarea celui care s-ar fi încumetat să le scape de viață pe aceste nenorocite.

A doua zi și în ziua următoare am trecut pe lîngă beciul acela și am văzut aceeași priveliște. Fetițele stăteau rezemate de o parte și de alta a femeii, care continua să-și țină capul plecat și să strîngă la piept copilașul mort. În prima seară n-am zărit pîinea pe care-o aruncasem în dimineața aceleiași zile, dar în seara următoare am văzut că pîinea adusă de mine în cursul dimineții rămăsese neatinsă. În cea de-a treia dimineață am simțit o duhoare atît de puternică, încît l-am acostat pe același polițist pe care-l acostasem deunăzi și i-am spus că persoanele despre care-i vorbisem muriseră, așa c-ar fi bine să le scoată din beciul cu pricina. El mă privi mirat, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă, și-mi spuse că strada aceea nu intra în sectorul lui.

Cînd am ajuns la docuri, în drum spre corabia mea, am intrat în ghereta paznicului și l-am rugat să mă ducă la unul dintre comandanți, căruia i-am relatat faptele; comandantul mi-a dat a înțelege că, întrucît poliția docurilor e altceva decît poliția orașului, greșisem adresa.

În dimineața aceea n-am mai putut face nimic, deoarece a trebuit să mă întorc pe vas, dar la amiază, cînd m-am dus la masă, am zbughit-o spre Launcellott's-Hey, unde am constatat că beciul era gol; în locul femeii și al fetițelor se vedea un morman de var nestins.

N-am putut afla cine le scosese de acolo și nici unde anume le dusese, dar dorința mea fusese împlinită: nenorocitele acelea muriseră, își găsiseră, în sfîrșit, liniștea.

Am mai aruncat o privire spre beci și mi s-a părut că văd, cu închipuirea, siluetele lor sfrijite. Vai, care ni-i credința și cum de nădăjduim să fim mîntuiți? Spune-mi, o, biblie, din nou povestea lui Lazăr, ca să-mi pot regăsi în suflet puterea de a-i alina pe cei sărmani și părăsiți! Înconjurați cum sîntem de nevoile și necazurile semenilor noștri, dar osîndiți să ne vedem mai departe de propriile noastre plăceri, fără a ține seama de suferințele lor; nu semănăm noi oare cu niște oameni care dănțuie pe un cadavru, petrecînd într-o cameră mortuară?

XXXVIII

Cerșetorii de sub zidurile docurilor

Aș putea să povestesc și alte lucruri ce mi s-au întîmplat în timpul celor șase săptămîni ale șederii mele la Liverpool, săptămîni pe care mi le-am petrecut vizitînd adeseori beciurile, gropile și bordeiele de pe ulițele și maidanele nenorocite din preajma fluviului. Dar ar

însemna să repet povestea istorisită mai înainte, aşa că mă întorc la docuri.

Babele care scormonesc prin gunoaie fac parte din aceeaşi categorie de fiinţe care, la orice oră din zi, pot fi văzute în incinta docurilor, unde scotocesc prin mormanele de deşeuri scoase din calele corăbiilor şi aruncate pe mal.

Întrucît legea interzice aruncarea peste bord a oricărui lucru, fie chiar a unui capăt de frînghie ; şi întrucît această lege se deosebeşte radical de legile similare din New York, prin faptul că e aplicată cu străşnicie de vătafii docurilor ; mai mult încă, întrucît după descărcarea unui vas rămîn în cală multe deşeuri şi gunoaie, cantitatea acestor deşeuri nefolositoare strînse în locurile rezervate lor în incinta docurilor este extrem de mare şi sporeşte mereu prin contribuţia tuturor vaselor ancorate la cheu.

Dacă te uiţi la aceste mormane, vezi zeci de nenorociţi în zdrenţe, înarmaţi cu furci şi cu scoabe de fier cu care răscolesc gunoaiele, căutînd cîte un capăt de frînghie, care pentru ei are valoarea unui scul de mătase. Dar recolta lor e foarte săracă, deoarece pe un vas comercial al doilea secund are, din vremuri imemoriale, sarcina de a strînge şi de a vinde în propriu-i folos toate parîmele vechi de pe vasul căruia îi aparţine, iar el are de obicei grijă ca în găleţile de gunoi transportate pe mal să nu rămînă decît foarte puţine bucăţi de parîmă.

La fel, bucătarul obişnuieşte să păstreze toate rămăşiţele de grăsime de porc şi de vită, pe care le vinde la un preţ ridicat, realizînd într-o călătorie de şase luni un profit de treizeci-patruzeci de dolari, ba chiar şi mai mult cînd e vorba de un vas mare. E lesne de imaginat, de aceea, cît de deznădăjduită e situaţia acestor scormonitori de gunoaie, dacă ajung să răscolească nişte mormane gata curăţate de tot ce ar putea avea vreun preţ.

Vreau să pomenesc şi de ciudata cerşetorie practicată pe străzile frecventate de marinari, îndeosebi de acea remarcabilă armată de sărăntoci care iau cu asalt docurile la anumite ore ale zilei.

La orele douăsprezece, echipajele de pe sute de nave ies buluc pe porţile docurilor şi se duc să ia masa în

oraş. Această oră este folosită de gloata cerşetorilor pentru a se proţăpi lîngă zidurile docurilor, în timp ce alţii se înghesuie pe trotuar ca să stîrnească mila marinarilor. Prima oară cînd am trecut prin această lungă uliţă a sărăciei, mi-a venit greu să cred că o asemenea paradă a mizeriei ar putea fi oferită de vreun alt oraş din lume.

Toate soiurile de suferinţă şi toate nevoile posibile te întîmpinau aici, şi toate viciile îşi scoteau la vedere victimele. Nu lipseau, pentru a întregi acest tablou dezonorant pentru civilizaţie şi pentru întreaga omenire, numeroasele trucuri şi stratageme ale cerşetorilor de profesie.

Babe stafidite ca nişte mumii, uscate de foame şi de bătrîneţe ; femei tinere, bolnave incurabil, care s-ar fi cuvenit să zacă într-un spital ; oameni vînjoşi, cu spînzurătoarea în ochi şi cu minciuna rînjind pe buze ; flăcăi decrepiţi, cu ochii goi ; mame sfrijite, ridicînd nişte prunci plăpînzi în lumina orbitoare a soarelui, toate aceste făpturi ocupau primul plan al scenei.

Dar, pe lîngă ele, mai vedeai şi forme particulare de suferinţă, de viciu sau de cerşetorie, forme care — cel puţin mie, care nu mai văzusem pînă atunci asemenea lucruri — mi se păreau neobişnuite şi monstruoase în cel mai înalt grad.

Îmi amintesc de un tînăr olog destul de decent îmbrăcat, care şedea ghemuit sub zid, ţinînd pe genunchi o pancartă pictată : pictura încerca să-l arate prins în maşinăria unei fabrici şi rostogolit printre fuse şi roţi dinţate, cu trupul ciumpăvit şi însîngerat. Ologul nu scotea o vorbă, ci şedea liniştit şi-şi arăta firma. Lîngă el, rezemat de zid, stătea un vlăjgan cu un bandaj alb pe frunte şi cu o faţă palidă ca de mort ; nici el nu scotea un cuvînt, dar arăta cu un deget spre caldarîm, unde, pe o lespede curată şi vopsită în albastru, scrisese cu cretă :

N-am pus nimic în gură de trei zile încoace ;
Nevasta şi copiii mei sînt pe moarte.

Ceva mai încolo zăcea un individ îmbrăcat într-o haină ruptă, fără o mînecă, scoţînd la vedere o plagă oribilă, deasupra căreia se vedea o inscripţie.

În unele locuri, pe o distanță destul de mare, șirurile de lespezi de la poalele zidului erau acoperite cu inscripții, deasupra cărora cerșetorii stăteau tăcuți.

Trecînd de-a lungul acestor pisanii îngrozitoare, menite să fie șterse într-o oră de pașii miilor de pietoni, nu erai scutit de asaltul zgomotos al cerșetorilor mai zoriți să-ți stîrnească mila. Aceștia te încolțeau la tot pasul, te apucau de mînecă, se agățau de tine și te urmăreau, cerșindu-ți, *în numele Cerului* sau *al Domnului,* măcar un gologan. Dacă apucai să le arunci o privire, fie și o clipă, nu te mai slăbeau pînă nu le satisfăceai rugămintea sau izbuteai să dispari după vreun colț. Asta era atitudinea cerșetorilor — cel puțin față de marinari, căci am văzut că pe locuitorii orașului îi tratau altfel.

N-aș putea spune că marinarii făceau mult pentru a ușura soarta acelora care-și dădeau în vileag de trei ori pe zi mizeria, punîndu-le-o sub ochi. Poate că deprinderea îi făcuse nesimțitori, deși adevărul este că foarte puțini dintre ei aveau bani de împărțit. Totuși cerșetorii aveau de bună seamă motive temeinice să se adune sub zidurile docurilor, în felul în care se adunau.

Ca un exemplu al atitudinii capricioase a marinarilor și al simpatiei ce-o arătau colegilor lor în suferință, voi menționa cazul unui bătrîn care, fie soare, fie ploaie, stătea de dimineață pînă seara într-un anumit ungher, pe unde treceau totdeauna marinarii. Era un bărbat neobișnuit de masiv, corpolent, cu un picior de lemn și îmbrăcat marinărește ; avea o față rumenă și rotundă și era mereu vesel. Cu ciotu-i de lemn întins, în așa fel încît un trecător neatent ar fi putut să se-mpiedice de el, ședea pe un maldăr de vestoane, ca pe-o pernă înaltă, lăsată puțin la mijloc, între genunchii omului, pentru a primi gologanii ce i se aruncau. Și i se aruncau destui gologani în această chetă de către marinari, care schimbau totdeauna cîte o vorbă cu bătrînul înainte de a-și vedea de drum, fără să se uite la ceilalți cerșetori.

În prima dimineață cînd am coborît pe țărm cu camarazii mei, unii dintre ei l-au salutat pe bătrîn ca pe o veche cunoștință ; și, într-adevăr, el ocupa de mulți ani acel colț. Lucrase pe un vas de război și-și pierduse piciorul în bătălia de la Trafalgar ; iar acum își expunea pi-

ciorul de lemn pentru a arăta o mostră autentică a lemnului de stejar din care fusese meşterită corabia lui Nelson, *Victory*.

Mulţi dintre sărăntocii aceia purtau vestoane şi berete marinăreşti uzate, pretinzînd c-ar fi fost ei înşişi marinari la vremea lor şi cerînd, pe acest temei, ajutor de la fraţii lor ; dar marinarii simţeau numaidecît impostura şi îşi vedeau de drum fără să-i binecuvînteze.

Trecînd zilnic prin această uliţă a milogilor, care se îmbulzeau în docuri aşa cum ologii iudei se îmbulzeau la scăldătoarea din Bethesda, şi gîndindu-mă la neputinţa mea de a-i ajuta în vreun fel, mă rugam în sinea mea să coboare vreun înger şi să prefacă apa docurilor într-un elixir care să le tămăduiască toate rănile, încît să devină, bărbat şi femeie, la fel de sănătoşi ca strămoşii lor Adam şi Eva în grădina raiului.

Adam şi Eva ! Dacă aţi mai trăi, undeva în ceruri, nu v-aş dori să vă plecaţi privirea asupra lumii pe care aţi părăsit-o ; căci întrucît toţi aceşti bolnavi şi infirmi fac parte din familia voastră la fel ca şi tînărul Abel, priveliştea suferinţelor omeneşti v-ar pricinui o durere cu adevărat părintească.

XXXIX

Străzile rău famate ale oraşului

Aceleaşi scene care se petrec la amiază de-a lungul zidurilor docurilor pot fi văzute mereu — deşi într-o măsură mai mică şi însoţite de alte scene — pe străzile înguste unde marinarii îşi găsesc loc de dormit.

Seara, mai ales cînd marinarii se adună în număr mare, aceste străzi oferă un spectacol cît se poate de ciudat ; întreaga populaţie a cartierului pare atrasă într-acolo. Flaşnetele, diblele şi cimbalele muzicanţilor ambulanţi îşi amestecă acordurile cu cîntecele marinarilor, cu

trăncăneala femeilor şi copiilor, cu vaietele şi mormăielile cerşetorilor. Din numeroasele case de raport — fiecare deosebindu-se prin firma aurită de afară (o ancoră, o corabie, un cabestan sau un delfin) — răzbate larma petrecerii şi a dansului, iar la ferestrele deschise apar fete şi femei care pălăvrăgesc şi rîd cu mulţimea din mijlocul străzii. Marinarii care întîlnesc vreun coleg de altădată, văzut ultima oară la Calcutta sau la Savannah, se salută într-un chip ciudat, invariabilul gest de politeţe făcut de fiecare dată cu acest prilej fiind să meargă în cel mai apropiat local şi să bea unii în sănătatea celorlalţi.

Unele sectoare ale acestor străzi sînt frecventate cu precădere de o anumită categorie de sărăntoci, care-i privesc cu duşmănie pe cerşetorii ce vin aici din alte părţi ale oraşului. Am văzut, printre alţii, un bătrîn orb cu părul alb, dus pe stradă de o femeie care ţinea în mînă un mic talger pentru pomeni. Bătrînul acela cînta, mai bine zis îngîna nişte cuvinte într-un fel tărăgănat, parcă din gîtlej, dîndu-şi capul pe spate şi întorcînd spre cer albul ochilor săi orbi. Era un bocet despre infirmitatea lui, şi mi-a produs pe moment aceeaşi impresie ca cea pe care avea să mi-o lase, cu mulţi ani mai tîrziu, prima lectură a Invocaţiei lui Milton către soare. Nu-mi mai amintesc exact cuvintele bătrînului, dar litania lui suna cam aşa :

„Iată un bătrîn orb, orb, orb, orb... n-o să mai vadă niciodată soarele sau luna, niciodată soarele sau luna..."

Şi cîntînd astfel, trecea prin mijlocul străzii, precedat de femeie, care-l ţinea de mînă şi-l trăgea peste toate obstacolele, lăsîndu-l din cînd în cind singur pentru a merge cu talgerul prin mulţime, după gologani.

Dar unul din cele mai curioase aspecte ale cartierului il constituie cîntăreţii de balade marinăreşti, care, după ce-şi cîntă baladele, îţi oferă textul lor tipărit şi te roagă să-l cumperi. Unul dintre aceşti barzi, un tip îmbrăcat în uniforma matrozilor din flota de război, stătea totdeauna într-un anumit colţ al străzii, pe la mijlocul ei ; avea o voce plină şi sonoră, ca de orgă, ale cărei acorduri se înălţau deasupra gălăgiei din jur. Cîntăreţul acesta avea o ciudăţenie : în timp ce cînta, îşi azvîrlea unul din

brațe în aer, rotindu-și-l ca în jurul unui ax. Acest gest, atît de nefiresc, era menit să stîrnească simpatia privitorilor, căci baladistul spunea că ajunsese să-și poată roti astfel brațul, căzînd de pe catargul unei fregate pe puntea ei.

Am făcut cunoștință cu bardul acesta și am văzut că nu era de loc un om oarecare. Trăise numeroase aventuri admirabile și avea un sac cu povești înfricoșătoare despre pirați și despre tot felul de grozăvii petrecute pe mare. Era obsedat de aceste subiecte : ai fi zis că-i un Calendar Newgate[1] al tîlhăriilor și omorurilor săvîrșite în cartierele marinărești ale orașului ; mai toate baladele sale tratau despre teme asemănătoare. Își compunea îndeobște singur versurile și le tipărea pe cheltuiala lui, ca să le vîndă. Pentru a arăta cît de expeditiv era în acest negoț, voi spune că, într-o seară, cînd ieșisem din docuri ca să merg la masă, am zărit o mulțime adunată în preajma „Tavernei Vechiului Port" ; amestecîndu-mă printre oameni, am aflat că o femeie tocmai fusese omorîtă în tavernă de către un marinar spaniol beat, din Cadiz. Ucigașul a fost luat de poliție chiar sub ochii mei, iar a doua zi dimineață cîntărețul acela avea să evoce într-o baladă tragedia din ajun, făcînd să circule în fața hanurilor textele tipărite ale cîntecului ; firește, marinarii le cumpărau numaidecît.

Această aluzie fugară la un omor va sugera poate evenimentele ce se petrec în cartierele cele mai rău famate și mai mizere frecventate de marinari la Liverpool. Pe ulițele și străduțele pestilențiale care, în vocabularul lor, poartă nume ca *Rotten-row, Gibraltar-place* sau *Booble-alley*, viciul și crima colcăie, poate, ca în nici un alt loc din lume. Înseși cărămizile afumate și înnegrite ale caselor au un iz de Sodomă și o înfățișare tîlhărească ; iar fumul de cărbune care atîrnă deasupra acestei părți a orașului pare-ar încerca să ascundă ca un văl grozăviile ce se petrec aici. Din aceste case marinarii dispar uneori pentru totdeauna sau ies alteori, dimineața, goi-pușcă,

[1] „Calendarul Newgate sau Cronica sîngeroasă a Răufăcătorilor" — publicație apărută pe la sfîrșitul secolului al XVIII-lea în Anglia, cuprinzînd date despre crimele celebre ale epocii. (n.t.)

pe ușile sparte. În aceste case, jocurile de noroc, înjurăturile, hoția și alte asemenea apucături de rînd sînt socotite virtuți prea înalte de către gorgonele și hidrele ce stăpînesc pe-aici. Buna-cuviință mă împiedică să intru în amănunt, dar voi spune numai că, în comparație cu ele, răpitorii de copii, sugrumătorii și hoții de cadavre sînt niște îngeri. Aceste persoane par să fie strîns legate între ele, alcătuind o ligă de mizantropi păgîni, puși pe toate relele pe care le pot săvîrși împotriva omenirii. Ar trebui scoase din văgăunile lor ca păduchii, cu fum de pucioasă!

XL

Reclame, giuvaericale, cai de căruță și nave

Deoarece vreau să adun laolaltă toate impresiile mele despre docurile din Liverpool, voi încerca să înghesui în acest capitol mai multe observații mărunte pe care am avut prilejul să le fac.

Reclamele de pauperitate scrise cu creta pe lespezile caldarîmului de sub zidurile docurilor sînt însoțite de o sumedenie de alte anunțuri publicitare, făcute chiar pe ziduri. E vorba mai ales de comunicări în legătură cu apropiata plecare a unor *„nave superioare, rapide, căptușite cu aramă“*, spre Statele Unite, Canada, New South Wales și alte destinații. Amestecate cu aceste anunțuri, sînt cele prin care croitorii evrei îi informează pe marinari unde-și pot procura hainele cele mai bune și mai ieftine; de asemenea, anunțurile ambigue ale tagmei doftorilor și vracilor care-și pîndesc clientela printre oamenii mării. Dar acești neobosiți Sangrado[1] și falși

[1] Dr. Sangrado, personaj din *Gil Blas* de Lesage, pretins medic, care prescrie invariabil bolnavilor să bea apă fierbinte etc. (n.t.)

samariteni nu se mulţumesc să-şi lase adresele, ci angajează nişte vagabonzi zdrenţăroşi, parcă scăpaţi din casele de corecţie, pe care-i trimit în cartierul docurilor cam la ora prînzului, ca să strecoare în mîinile marinarilor uimiţi un fel de bileţele misterioase: ediţii liliputane ale reclamelor de pe ziduri. Ei fac acest lucru clipind din ochi atît de misterios, cu un aer atît de complice, cu o atît de ticăloasă pretenţie de a-ţi cunoaşte nevoile, încît îţi vine să-i faci una cu pămîntul pentru osteneala pe care şi-o dau.

Printre reclamele de pe ziduri sar în ochi îndemnurile, scrise cu enorme litere cursive, adresate tuturor matelotilor scîrbiţi de marina comercială, de a se îmbarca pe vasele maiestăţii sale, contra unei recompense mari.

În timp de pace, flota de război britanică nu angajează permanent oameni aşa cum face flota americană, ci angajează doar marinari pentru o anumită navă, pentru o anumită cursă. Bunăoară, se anunţă că fregata *Thetis* e pe cale de a porni la drum sub comanda venerabilului *Lord George Flagstaff*, vechi prieten al marinarilor.

Anunţuri asemănătoare pot fi văzute pe ziduri, în legătură cu înrolarea în armată. Nici măcar la o licitaţie în care e scoasă la mezat vreo moşie nu auzi laude mai mieroase ca acelea pe care le aduc autorii acestor anunţuri, frumuseţii şi climei salubre a ţărilor depărtate către care urmează să plece regimentele dornice de noi recruţi. Pajişti însorite, dealuri îmbrăcate în viţă, nesfîrşite poieni înverzite, iată ce-i aşteaptă pe recruţi, iar tinerii gentlemeni setoşi de aventură şi dornici să călătorească sînt informaţi că li se oferă şansa de a vedea lumea pe îndelete şi că li se mai şi plăteşte pentru asta. Regimentelor care pleacă în India li se promit plantaţii în văi cu palmieri, iar celor ce pleacă în Noua Olandă li se oferă o viaţă nouă şi un larg cîmp de activitate; recruţii trimişi în Canada şi Noua Scoţie sînt atraşi cu poveşti despre un soare văratic, care face să se coacă strugurii în plin decembrie. Nu se pomeneşte un cuvînt despre război, zăngănitul armelor nu se aude în aceste anunţuri, încît en-

tuziastul recrut e ispitit să creadă că arma pe care-o va mînui va fi cosorul, nu sabia.

Dar, vai! oare nu aceasta a fost stratagema folosită de Bruce[1], care, la Bannockburn, i-a atras în capcană pe duşmani acoperindu-şi cu ramuri verzi gropile adînci? În locul fermei de la poalele albăstrii ale Himalayei, recrutul trimis în India găseşte sabia ascuţită a Sikh-ului; în loc să se prăjească la soare, soldatul trimis în Canada dirdîie pe meterezele sumbrei fortăreţe a Quebec-ului, asediată de vînturile năprasnice dinspre Golful Baffin şi Labrador; în timp ce privirea lui coboară spre St.Lawrence, fluviul ale cărui unde se îndreaptă către oceanul ce scaldă ţărmul străvechii Anglii, şi în timp ce se gîndeşte la contractul prin care s-a vîndut, pentru mulţi ani, armatei — la fel cum Doctor Faustus s-a vîndut diavolului — sărmanul soldat oftează, amintindu-şi de iubita lui şi de pîrleazul cimitirului de-acasă.

Aceste anunţuri ale armatei găsesc la Liverpool un teren foarte prielnic. Printre numeroşii emigranţi care sosesc zilnic din toate colţurile Angliei ca să se îmbarce spre Statele Unite sau spre colonii, se află mulţi tineri care ajung la Liverpool fără un sfanţ în buzunar sau doar cu bani destui ca să-i ducă dincolo de ocean, dar nu şi să le asigure întreţinerea acolo. Aceşti tineri se lasă lesne şi în chip firesc ispitiţi să intre în armată, care le făgăduieşte o călătorie pe gratis în cele mai depărtate şi mai prospere colonii, başca o soldă primită pentru o viaţă de trîndăvie, pe lîngă perspectiva de a dobîndi vreo fermă sau vreo podgorie. Pentru un tînăr lipsit de bani, hotărîrea de a pleca de-acasă şi de a porni la drum lung spre o ţară îndepărtată este un act de curaj foarte asemănător aceluia ce-l îmbie pe un recrut să se înroleze în armată.

Ori de cîte ori treceam prin faţa acestor anunţuri, vedeam o sumedenie de emigranţi care căscau gura la ele, fără să se gîndească la capcanele ce li se întindeau.

[1] Rege scoţian, ale cărui isprăvi au fost celebrate de poetul John Barbour (+ 1395) într-o epopee „The Bruce“, în care este descrisă, printre altele, bătălia dusă de rege la Bannockburn împotriva englezilor. (n.t.)

În afară de misterioşii emisari ai doctorilor, care-ţi strecoară în palmă bileţelele acelea împăturite cu grijă, ca nişte hapuri, mai există şi alţi ticăloşi care dau tîrcoale docurilor, mai ales la căderea serii, şi care-ţi fac semne ciudate, chemîndu-te la o parte, ca şi cum ar avea să-ţi comunice vreun secret de stat, strîns legat de propăşirea ţării. Ei îţi dau cu cotul, un cot doldora de aluzii şi insinuări, îţi aruncă o privire strălucitoare ca aceea a unui zaraf, te încolţesc întocmai ca asasinii italieni; dar dacă se nimereşte prin preajmă vreun poliţist în uniformă albastră, ei se grăbesc să-şi ia o înfăţişare cu totul indiferentă faţă de lumea din jur şi se depărtează încet, ca şi cum s-ar îndrepta agale spre un cămin unde-i aşteaptă vreo nevastă drăgăstoasă.

Cînd am fost acostat pentru prima oară de un asemenea personaj misterios, m-am grăbit să trec mai departe, luîndu-l drept un nebun. Dar el m-a urmat ca o umbră, pînă cînd m-am oprit şi m-am întors, uimit de purtarea lui. Era un bătrînel pirpiriu, cu o haină veche şi o pălărie ponosită, iar mîna lui scotocea într-un buzunar al vestei, ca şi cum ar fi vrut să scoată de-acolo o carte de vizită. Văzîndu-mă că stau nemişcat, mi-a făcut semn să vin într-un colţ întunecos de sub zidul lîngă care ne aflam; bănuind că-i un hoţ viclean, am grăbit din nou pasul, dar deşi nu mă uitam peste umăr, îl *simţeam* încă pe urmele mele, aşa că m-am oprit iarăşi. De astă dată individul arbora un aer atît de enigmatic şi de imperios, încît am început să cred că voia să-mi dea un avertisment — că fusese poate pus la cale un complot pentru aruncarea în aer a docurilor din Liverpool, iar dumnealui era vreun Monteagle dispus să-mi asigure scăparea. Eram hotărît să aflu ce anume voia. Cu ochii la pîndă, l-am urmat sub arcada unei magazii; acolo, după ce aruncă o privire bănuitoare în jur, individul îmi arătă pe furiş un inel, şoptindu-mi:

— Îl poţi avea pentru un şiling, e din aur curat! L-am găsit într-un şanţ... ssst! Nu vorbi! Dă-mi banii şi-ţi va aparţine!

— Amice — i-am zis eu — lucrurile astea nu mă interesează, n-am nevoie de inelul dumitale.

— Nu? Atunci ia asta — îmi șopti el, cu un glas pătimaș, lovindu-mă cu pumnul în piept.

Și în timp ce eu mă prăbușeam, infamul giuvaergiu se făcu nevăzut. Repeziciunea cu care condusese această „tranzacție" mă uimi.

De atunci i-am ocolit pe ticăloșii aceștia, ca pe niște leproși, iar a doua oară cînd m-am simțit urmărit, m-am oprit locului și am strigat către trecători, arătîndu-li-l cu degetul; drept care, urmăritorul meu a întors către mine o pereche de călcîie, mai bine zis de ghete scîlciate. Și m-am gîndit atunci că ticăloșii ăștia, atît de iuți de picior în caz de nevoie, trebuie să dea mult de lucru cizmarilor — cum ar putea da de lucru și cultivatorilor de cînepă și împletitorilor de ștreanguri.

Dintr-o tagmă oarecum înrudită cu aceea a negustătorilor de giuvaeruri calpe fac parte vînzătorii de brice din Sheffield, în majoritate băieți, pe care poliția docurilor îi azvîrle afară din oră-n oră; ei izbutesc totuși să se furișeze înapoi și să se urce pe vase, unde își arată marfa printre marinari. Ispitit de prețul foarte ieftin al unuia din bricele oferite și de cutia lucioasă în care era pus, un coleg l-a cumpărat de îndată, nu cu bani, ci cu tutun. În duminica următoare, marinarul a folosit acel brici, iar rezultatul au fost doi obraji chinuiți și ciumpăviți, care aproape c-au avut nevoie de un doctor ca să-i repare. Nu degeaba meseria de bărbier era asociată pe vremuri cu aceea de chirurg.

O altă categorie de ticăloși care-i jefuiesc pe marinari la Liverpool sînt amanetarii, instalați în niște dughene pe ulițele din vecinătatea docurilor. M-a surprins numărul foarte mare al globurilor aurite de pe aceste ulițe — globuri care reprezintă emblema caselor de amanet. Fiind îndeobște așezate alături de cîrciumi, care au ca emblemă un ciorchine aurit, unele din aceste case sînt chiar legate de cîrciumi prin uși interioare, astfel încît clienții lor trec dintr-un local în celălalt, ceea ce facilitează desigur afacerile amîndorura. Am văzut adesea marinari beți

alergînd dintr-o circiumă într-o casă de amanet, unde-şi lăsau pe un preţ de nimic ghetele, pălăriile, vestoanele sau fularele, ba uneori chiar pantalonii de pe ei; se înţelege că asemenea cereri nu erau niciodată refuzate.

Dar deşi la Liverpool bietul marinar întîlneşte mai mulţi rechini decît pe mare, nu-i nici el uşă de biserică, dedîndu-se la unele practici care, cel puţin din punctul de vedere al legii, contravin moralei publice. Bunăoară, face contrabandă de tutun; iar cînd izbuteşte să-şi păstreze sîngele rece, ajunge adesea să treacă pe sub nasul vameşilor pachete întregi cu acea buruiană, care, în Anglia, poate fi vîndută la un preţ foarte mare, din pricina imenselor taxe vamale la care e supusă.

De îndată ce am ancorat în fluviu, chiar înainte de a intra în doc, trei vameşi s-au urcat la bordul vasului nostru şi, coborînd la teuga, au poruncit marinarilor să scoată tot tutunul pe care-l aveau. Ca urmare, au fost scoase mai multe pachete.

— Asta-i tot ? întrebară vameşii.

— Tot — răspunseră oamenii, într-un glas.

— O să vedem noi ! replicară vameşii.

Şi, fără alte vorbe, începură să deşerte cuferele, să răscolească paturile şi să scotocească peste tot; nu descoperiră însă nimic. Atunci le dădură a înţelege marinarilor că, în perioada cît vasul rămînea în docuri, tutunul trebuia ţinut în careul ofiţerilor, primul secund urmînd să le dea în fiece dimineaţă cîte o porţie, aşa fel ca să nu poată duce tutunul pe ţărm.

— Foarte bine — ziseră oamenii.

Dar mulţi dintre ei aveau pe vas ascunzători tainice, de unde scoteau zilnic tutun, ca să-l transporte clandestin pe mal, în felul următor :

Cînd echipajul cobora să ia masa în oraş, fiecare marinar îşi lua cu el cel puţin o porţie de tutun, porţie la care avea dreptul, precum şi încă vreo cîteva, atîtea cîte îndrăznea să ascundă prin haine. Se înţelege că aceşti contrabandişti nu prea puteau fi depistaţi în mulţimea de marinari ce se scurgeau pe porţile docurilor la ora aceea, deşi porţile erau păzite totdeauna de poliţişti vigilenţi; cu toate că aceştia bănuiau că pe poartă ies şi

contrabandiști de tutun, a-i dibui într-o asemenea mulțime era tot atît de greu ca a nimeri cu harponul un anumit marsuin din puzderia ce se zbenguie sub prova unei corăbii.

Teuga noastră era deseori vizitată de marinari de pe alte vase, care, știind că venim din America, doreau să cumpere tutun la un preț ieftin, căci la Liverpool costă destul de mult. De-a lungul docurilor se vînd niște rotocoale de tutun, vîrîte în cornete de hîrtie pe care sînt scrise versuri sau sînt tipărite cu litere roșii precepte morale pilduitoare.

Printre priveliștile pe care le oferă docurile, caii de căruță nu sînt cei mai de lepădat. Sînt niște animale mari și puternice, cu o piele atît de lucioasă, încît parc-ar fi pusă pe ei în fiece dimineață, după ce un rîndaș ar fi țesălat-o bine. Înaintează cu un pas domol și maiestuos, ridicîndu-și întocmai ca elefanții regali din Siam copitele grele. Acești cetățeni ai Romei nu trebuie minați cu biciul sau cu hățul, într-atîta sînt de docili ; ajunge să le șoptești ceva, ca să pornească sau să se oprească locului. Atît de gravi, demni și cuviincioși par acești cai, înzestrați cu atîta inteligență calmă, încît am încercat adesea să intru în vorbă cu ei cînd stăteau liniștiți și meditativi, în vreme ce li-erau încărcate căruțele. Dar nu le puteam smulge decît un nechezat prietenos, deși aș pune rămășag pe orice că, dacă le-aș fi vorbit în graiul lor, aș fi obținut de la ei o sumedenie de informații prețioase în legătură cu docurile, unde-și petreceau întreaga lor viață, plină de demnitate.

Animalele ascund într-însele lumi nebănuite ; cînd ai în fața ta vreun cal sau vreun cîine cu o privire neobișnuit de blîndă, calmă și pătrunzătoare, poți fi convins că-i un Aristotel sau un Kant, care meditează liniștit la tainele omului. Cîinii și caii ne înțeleg mai profund decît orice filozof. Ei ne ghicesc într-o clipă gîndurile. Și, în definitiv, ce altceva e un cal, dacă nu o specie de om cu patru picioare, fără grai, cu haină de piele, care se nimerește să se hrănească cu ovăz și trudește pentru stăpînii săi, ce-l exploatează și-l bruftuluiesc, așa cum fac și stăpînii bi-

pezilor care taie lemne sau scot apă? Dar pînă şi animalele au ceva sacru în ele, iar calul, mai ales, are un fel de nimb, care ar trebui să-l scutească pe veci de umilinţe. Cît despre caii aceia din docuri, mai degrabă l-aş lovi pe un magistrat în plin tribunal, decît să mă ating de pielea lor sfîntă.

E de mirare cît de grele poveri catadicsesc maiestăţile lor să tragă. Căruţele lor sînt nişte platforme largi, pătrate, pe patru roţi, pe care docherii aşază baloturi de bumbac unul peste altul, de parc-ar umple o magazie mare; totuşi, cei trei cai înhămaţi la platforma asta o vor trage fără să crîcnească.

Căruţaşii sînt ei înşişi dintr-un neam la fel de ciudat ca acela al dobitoacelor lor. Întocmai ca judecătorii din Anglia, ei poartă un soi de robe — e drept, nu de aceeaşi croială şi culoare — care le vin pînă sub genunchi; iar după zgomotul pe care-l fac pe caldarîm bocancii lor cu ţinte, ai crede că frecventează acelaşi potcovar ca şi caii. N-am putut smulge niciodată nimic din gura acestor căruţaşi. Sînt nişte oameni tăcuţi, sobri, care merg foarte gravi înaintea animalelor lor, sfătuindu-le din cînd în cînd cu blîndeţe să cotească la dreapta sau la stînga pentru a se feri de vreun vehicul. Petrecîndu-şi o parte atît de mare din viaţă în nobila societate a cailor lor, ajung parc-se să-şi schimbe în bine apucăturile şi să-şi rafineze gusturile, pe lîngă că dobîndesc ceva din demnitatea animalelor; dar tot din aceeaşi pricină ajung să nutrească un sol de aversiune mută şi trufaşă împotriva societăţii omeneşti.

Circulă multe poveşti pe seama acestor cai. Iată una dintre ele:

A fost odată un papagal care, fiind închis multă vreme într-o colivie atîrnată sub o fereastră în faţa docurilor, învăţase să se exprime destul de fluent în graiul hamalilor şi al căruţaşilor. Într-o zi un căruţaş şi-a lăsat căruţa pe cheu, cu spatele la apă. Era pe la amiază, cînd liniştea pogoară asupra docurilor; papagalul, văzîndu-se faţă-n faţă cu calul şi avînd chef să lege o conversaţie, i-a strigat: *„Înapoi, înapoi, înapoi!“* Iar calul s-a dat înapoi şi a căzut cu căruţă cu tot, în apă.

Docul Brunswick, situat la apus de Docul Prinţului, este unul dintre cele mai interesante, fiindcă aici trag faimoasele vase care fac naveta între cele trei părţi ale regatului şi care nu seamănă de loc cu vasele americane, deoarece sînt silite să treacă prin furtunoasele Strîmtori[1]. Se pot vedea aici uriaşe cantităţi de produse importate din famelica Irlandă, punţi transformate în ţarcuri pentru vite şi oi; iar uneori, chiar lîngă aceste ţarcuri, pasageri irlandezi, înghesuiţi pe punte ca turmele. Era pe la începutul lui iulie cînd am debarcat în port, iar lucrătorii irlandezi soseau zilnic, cu miile, ca să ajute la strîngerea recoltei în Anglia.

Într-o dimineaţă, mergînd în oraş, am auzit în spatele meu un tropot ca de bivoli; întorcîndu-mă să văd ce se-ntîmplă, am constatat că toată partea de mijloc a străzii era ocupată de o mulţime de irlandezi, care tocmai ieşiseră pe poarta Docului Brunswick, îmbrăcaţi în saricile lor miţoase şi cu nădragii lor scurţi de stofă ripsată, şi încălţaţi cu nişte bocanci care stîrneau nori de colb. Agitîndu-şi în aer bîtele din Donnybrook[2], arătau ca nişte năvălitori barbari. Se duceau de-a dreptul la ţară şi, poate din consideraţie pentru finanţele oraşului, treceau prin mijlocul străzii, ca să cruţe trotuarele.

— Hai să cîntăm despre Langolee şi despre lacurile din Killarney! răcni unul dintre ei, azvîrlindu-şi bîta în văzduh şi începînd să ţopăie cu bocancii.

Ceilalţi îi urmară pilda, dănţuind cu mare veselie.

Gîndindu-mă la mulţimea de irlandezi care debarcă în fiece an pe ţărmurile Statelor Unite şi ale Canadei şi văzînd cu mirare atîţia alţii dintre ei îmbarcîndu-se la Liverpool spre Noua Olandă; gîndindu-mă, de asemenea, la aceste stoluri de lucrători care se năpusteau ca un nor de lăcuste spre ogoarele englezeşti, mă minunam de fertilitatea unei insule care, chiar cînd recolta de cartofi i-e compromisă, îşi produce an de an, fără greş, recolta de oameni, ca s-o împrăştie în lume.

---

[1] În original, „Narrow Seas" — strîmtorile sau canalele care despart Anglia de continent şi de Irlanda. (n.t.)

[2] Sat lîngă Dublin, vestit pentru tîrgurile sale din vechime. (n.t.)

XLI

Redburn hoinăreşte încolo şi-ncoace

Nu ştiu dacă vreun alt călător ar socoti că un asemenea amănunt merită să fie menţionat, dar adevărul este că, la Liverpool, vara, zilele sînt extrem de lungi ; prima oară cînd m-am pomenit mergînd în lumina de amurg de după nouă seara, am încercat să-mi rememorez cunoştinţele de astronomie pentru a-mi putea explica acest fenomen atît de ciudat. Dar zilele de vară, ca şi nopţile de iarnă, sînt la fel de lungi la Liverpool cum sînt şi la Capul Horn. deoarece latitudinea acestor două locuri corespunde aproape exact.

Zilele acelea lungi din Liverpool îmi priiau însă foarte mult, deoarece îmi dădeau posibilitatea să mă plimb prin oraş cîteva ceasuri, după o zi de trudă pe „Highlander". După ce-am vizitat toate locurile celebre pe care le putusem identifica pe harta tatălui meu, am început să-mi extind aria plimbărilor, delegîndu-mă ca unic membru al unui comitet menit să cerceteze toate părţile accesibile ale oraşului : şi deşi au trecut de atunci atîţia ani, mă gîndesc să-mi prezint aici raportul.

Era o mare încîntare pentru mine — căci în orice oraş din lume aş fi nimerit, îmi făcea întotdeauna plăcere să mă plimb pe străzile şi aleile mărginaşe şi să meditez la străinii pe care-i întîlneam. Astfel, la Liverpool, umblam la nesfîrşit pe străzi, uitîndu-mă la numele de pe uşile caselor, admirînd feţele frumoase din ferestre şi binecuvîntînd în treacăt pe copiii aşezaţi pe trepte. Fireşte, oamenii se zgîiau şi ei la mine, dar nu-mi păsa. În asemenea ocazii trebuie să dai şi să primeşti. De fapt, eu şi tunica mea de vînătoare strîrneam o adevărată senzaţie la Liverpool : şi n-am nici o îndoială că mulţi capi de familie aduceau acasă, copiilor lor, o poveste ciudată despre un fel de arătare pe care-o întîlniseră pe stradă în ziua aceea. Dar vorba cîntecului : *De nimeni*

nu-mi păsa și nimeni nu se sinchisea de mine. Îmi îndestulam ochii, lăsîndu-mă și eu privit de alții.

Odată stăteam într-un scuar larg și mă uitam la o caleașcă splendidă trasă în fața unei porți. Caii lucioși fremătau de sănătate și trai bun, ca și pulpele grase ale vizitiului și valeților îmbrăcați în fireturi. Am fost surprins mai ales de obrajii rumeni ai acestor oameni, și nu era singurul indiciu că se bucurau de viață și-o gustau din plin.

Cum stăteam eu așa, am observat deodată că și ei mă priveau cu aceeași curiozitate, ca și cum aș fi fost vreun intrus picat fără autorizație pe pămîntul britanic. Aveau, de fapt, oarecare temei fiindcă, gîndindu-mă cum trebuie să fi arătat pe-atunci, mă mir că nu mi se cerea de-o mie de ori pașaportul în cursul plimbărilor mele.

Totuși nu eram decît un muritor necăjit, pierdut printre miile de sărăntoci în zdrențe. Căci în unele părți ale orașului, locuite de muncitori și de sărăcime, treceam printre șiruri de bărbați, femei și copii murdari care, la această oră de seară, în aceste cartiere ale Liverpool-ului, par să iasă buluc în stradă, prefăcînd-o într-un soi de locuință. Așa ceva nu văzusem niciodată la New York.

Am asistat adesea la scene ciudate și la multe altele foarte triste ; îmi amintesc îndeosebi de un individ palid, îmbrăcat în zdrențe, care alerga de zor ca să scape de nevasta și copiii ce i se agățau de brațe și de picioare și-l implorau să nu-i părăsească. Omul părea să se îndrepte spre fluviu, hotărît să se înece din disperare, dar și din nebunie și ticăloșie. Pe străzile acelea cerșetorii mă întîmpinau pretutindeni, hărțuindu-mă necontenit. Sărăcie, sărăcie, sărăcie, în șiruri aproape nesfîrșite ; nevoia și suferința umblau braț la braț pe aceste străzi mizerabile.

M-a uimit peste măsură un lucru : absența negrilor, care, în orașele mari din „statele libere“ ale Americii alcătuiesc aproape întotdeauna grosul sărăcimii. Pe aceste străzi însă nu vedeai nici un negru. Toți sărăntocii erau albi și, cu excepția irlandezilor, originari din Anglia, englezi get-beget, la fel de englezi ca ducii din Camera Lorzilor...

Venind vorba despre negri, îmi amintesc de privirile pline de interes cu care sînt urmăriți marinarii de culoare

cînd trec pe străzile Liverpool-ului. Aici, un negru umblă într-adevăr cu un pas mai ţanţoş şi-şi ţine capul sus, ca un bărbat, pentru că la Liverpool el nu stîrneşte, ca în America, animozităţi exagerate. De trei sau patru ori l-am întîlnit pe steward-ul nostru negru, îmbrăcat foarte elegant şi plimbîndu-se braţ la braţ cu o englezoaică frumoasă. La New York, un asemenea cuplu ar fi fost atacat de mulţime în cel mult trei minute, iar steward-ul ar fi fost fericit să scape nevătămat. Datorită primirii prieteneşti ce li se face aici şi neobişnuitelor imunităţi de care se bucură, bucătarii şi stewarzii negri de pe vasele americane vin cu plăcere la Liverpool şi se simt foarte ataşaţi de acest oraş.

Fiind atît de tînăr şi de necopt şi împărtăşind, oarecum inconştient, acele prejudecăţi locale şi sociale care sînt pacostea multor bărbaţi în toată firea, şi de care, pentru marea masă, nimeni nu poate scăpa, am fost surprins la început să văd că un om de culoare e tratat astfel în acest oraş ; dar, chibzuind puţin, mi-am dat seama că, la urma urmei, era un mod de a-i recunoaşte dreptul la egalitate şi la o existenţă omenească ; încît, în unele privinţe, noi, americanii, lăsăm în seama altor ţări aplicarea principiului înscris în fruntea Declaraţiei de Independenţă.

Ori de cîte ori treceam seara prin cartierele mai bogate ale oraşului, simţeam că umblu cu moartea-n suflet. Cauza era faptul umilitor şi neprevăzut de mine că Liverpool-ul de dincolo de docuri semăna foarte mult cu New York-ul, abstracţie făcînd de mizerie şi de cerşetorie. Avea cam aceleaşi străzi, cu aceleaşi rînduri de case, cu praguri de piatră ; aceleaşi trotuare şi aceleaşi borduri ; şi aceeaşi mulţime de trecători care dau din coate şi nu se uită la tine.

Într-o după-amiază am traversat canalul Leeds ; dar zău că nu se deosebea de Canalul Erie la Albany. Într-o sîmbătă noapte m-am dus în Piaţa St. John şi cu toate că acoperişul acela uriaş sprijinit de atîţia stîlpi mi s-a părut destul de straniu, totuşi cred că nici cel mai ager observator n-ar fi putut vedea vreo deosebire între articolele expuse acolo şi cele expuse spre vînzare în Piaţa Fulton din New York.

Am coborît pe Lord-street, uitîndu-mă în vitrinele bijutierilor, dar am avut sentimentul că mă aflu undeva pe Broadway. Am început să cred că tot ceea ce se spune despre călătorii e o minciună şi că omul care trăieşte într-o coajă de nucă trăieşte într-un microcosm şi nu prea are ce vedea în afara lui. E adevărat că-mi spuneam uneori că Londra e la numai şapte sau opt ore de drum cu trenul şi că *acolo* m-ar aştepta, desigur, o lume plină de minuni. Dar voi vorbi în curînd de Londra.

Duminicile erau zilele cînd porneam în cele mai lungi expediţii. Mă sculam devreme, avînd în cap întregul plan de operaţiuni. Întîi mă duceam într-un doc necunoscut pînă-atunci, apoi intram într-un birt să mănînc ceva. După ce mă plimbam pe vreo stradă mai civilizată, ca să văd cum merg oamenii la biserică, intram eu însumi în cea mai arătoasă biserică pe care-o puteam găsi — una cu o clopotniţă cît mai înaltă, ca flăcăii din Kentucky.

Căci sînt un mare admirator al arhitecturii bisericeşti, şi deşi ar fi fost poate preferabil ca sumele cheltuite pentru construcţia unor catedrale grandioase să fie folosite în scopuri caritabile, totuşi, de vreme ce catedralele au şi fost construite, cei ce nu le aprobă într-un sens le pot aprecia şi trage folos de pe urma lor, în cel de-al doilea sens.

Este un lucru cît se poate de plăcut că orice păcătos are posibilitatea să se ducă la biserică oriunde doreşte; chiar şi Catedrala Sf. Petru din Roma îi este deschisă, la fel ca şi cardinalilor; catedrala Sf. Paul din Londra îl primeşte, de asemenea, iar Tabernacolul din Broadway, New York, îi pune la îndemînă toate stranele, care n-au nici măcar praguri şi uşi, tocmai ca să-i ofere o ospitalitate deplină. Ideea asta a ospitalităţii în biserici este o idee cît se poate de fermecătoare...

De aceea, neintimidat de gîndul că eram un străin, neintimidat nici de superioritatea arhitectonică şi de grandoarea bisericilor din Liverpool sau de şuvoaiele de mătăsuri şi haine scumpe ce curgeau în strane, mă înfăţişam înaintea paracliserului şi-i ceream, smerit, să mă lase să intru. El se zgîia, poate, la mine

(unul dintre ei a şovăit odată), dar pînă la urmă n-avea încotro şi-mi indica o strană în care să mă aşez — nu cea mai comodă, desigur, şi nici cea mai bine plasată. Nu eram în stare nici măcar să-l văd sau să-l aud ca lumea pe predicatorul din amvon. Nu! În chip surprinzător, se găsea totdeauna în calea mea cîte un afurisit de stîlp sau cîte un colţ de perete îndărătnic; incît am ajuns să cred că paracliserii din Liverpool ţinuseră pesemne o şedinţă secretă în legătură cu mine şi hotărîseră să-mi repartizeze cea mai incomodă strană din bisericile aflate în grija lor. Totuşi îmi ofereau totdeauna un loc, uneori chiar pe vreo bancă de stejar în partea deschisă a bisericii, astfel încît împărţeam cu preotul atenţia enoriaşilor, care păreau să ştie că sint un străin cu vază.

Era plăcut să asculţi slujba, acompaniamentul de orgă, predica — la fel cum erau şi acasă, la o distanţă de trei mii cinci sute de mile! Numai rugăciunea pentru maiestatea sa regina m-a cam nedumerit, dar m-am alăturat şi eu, invocînd pentru înalta doamnă cele mai bune urări ale unui biet yankeu.

Îmi plăcea tare mult să şed în tăcerea sfîntă a acestor strane vechi, monahale, gîndindu-mă la Harry al Optulea[1] şi la Reformă. Îmi plăcea să-mi las ochiul să lunece de-a lungul pereţilor şi coloanelor sculptate, printre liniile încîlcite ale plafonului, prin tot acest labirint, în care îmi croiam un drum capricios, ca acela al cariului într-un lemn. Aş fi putut să stau acolo toată dimineaţa, pînă la amiază, pînă seara chiar. Dar în cele din urmă preotul rostea binecuvîntarea, aşa că, luîndu-mi partea ce mi se cuvenea, mă depărtam încet, gîndindu-mă cît de mult mi-ar plăcea să merg acasă cu unii dintre aceşti domni bătrîni şi simandicoşi, încălţaţi cu ghete lustruite şi înarmaţi cu bastoane de Malacca, pentru a mă aşeza la masa lor confortabilă şi tihnită! Dar, vai! Nu mă aştepta nici o masă altundeva decît la „Bricul din Baltimore."

---

[1] Nume mai familiar al lui Henric al VIII-lea, regele Angliei în perioada 1509—1547; sub domnia lui, s-au rupt legăturile dintre biserica catolică engleză şi Papalitate, pregătindu-se astfel Reforma. (n.t.)

Totuşi mesele pe care le servea frumoasa Mary, duminica, nu erau de dispreţuit. Friptura de vacă à la „Old England" se găsea din belşug; la fel, nemuritoarele pudinguri cu prune şi negrăit de gustoasele plăcinte cu coacăze. Dar îngrozitoarele *swipes* servite la urmă, aproape că stricau totul; deşi eu însumi nu mă atingeam de această băutură oribilă, îmi venea rău numai cînd îi vedeam pe camarazii mei golind cană după cană, căci nu mă puteam împiedica s-o gust cu închipuirea.

Duminica, la prînz, ba chiar şi în celelalte zile, mă uitam curios la pregătirile ce se făceau în han. Slujnicele alergau de colo pînă colo, chemînd diferitele echipaje, cărora li se servea masa în cîte o rezervă; le chemau strigînd numele vaselor respective:

— Unde eşti *Arethusa*? Friptura voastră-i gata de-o jumătate de ceas!... Dă fuga, Betty dragă, uite că vin *Splendizii*... Repede, Molly scumpo, adu solniţele pentru *Highlander*... Hei, Peggy, unde-i borcanul cu murături pentru *Siddons*?... Ia ascultă, Judy, nu mai vii odată cu pudingul ăla pentru *Lord Nelson*?

În zilele obişnuite nu mîncam chiar atît de bine ca duminica; iar odată am găsit două inimi uriaşe de bivol, aburind la capetele mesei noastre. Jackson se arătă indignat de acest ultragiu adus echipajului de pe „Highlander".

El se aşeza totdeauna în capul mesei; de data asta îşi îndreptă trupul şi, ridicîndu-şi cuţitul şi furculiţa ca pe nişte prăjini de steag, aşa fel ca să vîre între ele cele două inimi, îl strigă pe Danby, patronul, căci deşi nevasta acestuia, Mary, conducea localul, Danby ţinea să vină personal ori de cîte ori muşteriii aveau vreo nemulţumire.

Patronul îşi făcu, aşadar, apariţia, şi rămase slugarnic în prag, ştiind bine ce-o să urmeze. Nu se aştepta însă la o asemenea demonstraţie de oratorie din partea lui Jackson: în loc de orice vorbe, acesta îi aruncă în obraz cele două inimi de bivol, smulse rapid din farfurii. După care, ne-am ridicat de la masă, scîrbiţi, şi ne-am dus să mîncăm în altă parte.

Cu toate că mă duceam aproape în fiece duminică la biserică, restul zilei îl petreceam plimbîndu-mă; în-

tr-una din acele plimbări de duminică după-amiază, tocmai cînd treceam prin Piaţa St. George, m-am pomenit într-o mare mulţime, strînsă lîngă postamentul statuii ecvestre a lui George al IV-lea.

Oamenii erau îndeobşte muncitori şi meşteşugari, îmbrăcaţi în straie de sărbătoare; dar printre ei se vedeau şi mulţi soldaţi, în bluze subţiri, uşoare, şi-n tunici de *rattan*[1] de o croială ceva mai sportivă; soldaţii aceştia făceau parte din diferite regimente locale. Se mai vedeau şi poliţişti în uniformele lor. Domnea o linişte desăvîrşită, cel puţin la început.

În faţa acestei mulţimi disciplinate vorbea un tînăr palid, cu ochii duşi în fundul capului, îmbrăcat într-o haină de culoarea tutunului, şi care părea obosit — de prea multă veghe, de prea multă trudă sau de nemîncare. Avea nişte trăsături armonioase, o înfăţişare respectabilă şi nu încăpea nici o îndoială că era foarte sincer în tot ce spunea.

Ţinea în mînă o broşură ferfeniţită, desigur incendiară, din care citea mereu cîte un pasaj, după care adresa un apel vehement auditoriului, rotindu-şi ochii şi făcînd nişte gesturi frenetice. Nu mi-a trebuit mult ca să-mi dau seama că tînărul acesta era un chartist[2].

Deodată s-a stîrnit o mişcare în rîndurile mulţimii, care sporise, şi am băgat de seamă că poliţiştii deveniseră şi mai numeroşi; încet-încet ei începură să se strecoare printre oameni, dîndu-le a înţelege, politicoşi, că ar face bine să se împrăştie. Se adresară mai întîi soldaţilor, care se grăbiră să facă stînga împrejur, privindu-şi cu admiraţie cizmele lustruite. Era limpede că bietul chartist nu atîrna prea greu în talgerul inimilor lor. Cît despre ceilalţi, se împrăştiară şi ei treptat; iar la urmă, plecă şi oratorul.

M-am gîndit că trebuie să fie vreun băiat sărac, care-şi ajută mama şi surorile muncind din greu...

---

[1] Un fel de trestie (în Malaiezia). (n.t.)

[2] Mişcarea Chartistă, începută în 1837, în Anglia, a fost prima mişcare organizată a proletariatului. Numele ei venea de la „Charta Poporului", un program de revendicări revoluţionare. (n.t.)

În aceeaşi după-amiază de duminică m-am plimbat spre marginea oraşului şi, atras de priveliştea a două coloane mari, pompeiene, de forma unor turle negre, înfipte parcă în pămînt, m-am apropiat de ele, plin de curiozitate. Privind însă peste un parapet scund care le leagă, nu mică mi-a fost mirarea să văd la picioarele mele o groapă fumegîndă, cu pereţi de piatră şi avînd la un capăt nişte găuri negre în care se pierdeau mai multe linii de cale ferată; în depărtare se zărea o altă cale ferată ducînd drept spre cîmp. Deasupra acelei gropi se arcuia un frumos pod de piatră; treptat, privindu-l cu luare-aminte şi privind, de asemenea, podeţele laterale din fundul gropii, am încercat senzaţia ciudată că mai văzusem undeva toate aceste lucruri. Cum aşa? Deşi nu mai fusesem niciodată la Liverpool, îmi aminteam foarte bine de podul acela arcuit! Abia la cîteva luni după întoarcerea mea acasă, în America, nedumerirea mi s-a risipit: răsfoind un număr vechi din revista *Penny Magazine*, am dat peste o poză a acelui loc şi mi-am amintit că văzusem cu ani în urmă aceeaşi poză. Era o imagine a locului unde calea ferată din Manchester intră în periferia oraşului.

XLII

Ce-a păţit Redburn cu bătrînul ţifnos

Păţania mea din sala de lectură de la Bursă, păţanie istorisită într-un capitol anterior, îmi aminteşte de o alta, petrecută cu cîteva zile mai tîrziu, la *Lyceum*, şi mă grăbesc s-o notez aici înainte de a o uita.

Mă plimbam agale pe Bold-street, cînd privirea mi-a fost atrasă de o clădire foarte mare şi frumoasă din piatră cafenie. Ferestrele-i erau deschise, aşa că am putut privi înăuntru: acolo, aşezaţi comod, picior peste picior, nişte bătrîni cu mutre blajine şi fericite citeau

ziare şi reviste; unul dintre ei ţinea în mînă o carte frumos legată în scoarţe aurite.

„Acesta trebuie să fie faimosul *Lyceum*[1]" — mi-am zis. Şi, scoţînd din buzunar Ghidul, l-am deschis la capitolul respectiv, unde, bineînţeles, era descrisă, piatră cu piatră, clădirea din faţa mea. Stăteam şi mă uitam de pe celălalt trotuar la poza din ghid şi la modelul original, aţintindu-mi din cînd în cînd privirea asupra simpaticilor domni aşezaţi la fereastra deschisă, pînă ce deodată m-am simţit ispitit să intru o clipă înăuntru ca să citesc şi eu ziarele.

„Sînt un biet marinăraş, lipsit de prieteni, aşa că domnii aceştia nu pot avea nimic împotrivă, îmi spuneam. Mai ales că vin dintr-o ţară străină, iar străinii trebuie să fie trataţi cu politeţe." Cu asemenea gînduri în minte, am traversat strada; inima îmi bătea un piculeţ mai repede cînd am ajuns să pun piciorul pe bordura celuilalt trotuar şi, scoţîndu-mi pălăria, am intrat încetişor în clădire.

N-am apucat însă să fac prea mulţi paşi în sala aceea largă şi înaltă, plină de lucruri plăcute la vedere, cînd un bătrîn morocănos îşi ridică privirea de pe ziarul LONDON TIMES, pe care-l ţinea în mînă, şi, uitîndu-se la mine ca la un cîine străin, murdar de noroi, care i-ar fi intrat în casă de-a dreptul din şanţ, îşi agită fioros spre mine bastonul cu măciulie de argint, pînă cînd îi căzură de pe nas ochelarii. Aproape în aceeaşi clipă se ivi un domn teribil de ţîfnos, care avea parcă o cataplasmă de muştar în spinare, într-atîta de exasperat arăta; trîntind jos nişte hîrtii, pe care scrisese ceva, mă apucă de umeri, apoi, lipindu-şi gheata de fundul pantalonilor mei, mă azvîrli drept în stradă şi mă lăsă lungit pe caldarîm, fără să-şi ceară nici un fel de scuze. M-am repezit spre el, dar în zadar: închisese uşa.

„Englezii ăştia n-au de loc maniere, e clar" — mi-am spus eu şi am pornit mai departe pe stradă, cufundat în gînduri.

[1] Un fel de casă de cultură, în Anglia. (n.t.)

XLIII

Redburn face o frumoasă plimbare la țară și leagă cunoștință cu trei domnițe adorabile

Care cetățean al Americii n-a auzit de luminoasele cîmpuri și lanuri verzi ale Angliei și n-a dorit să le privească ? Așa s-a întîmplat și cu mine, iar acum, cînd mă aflam în Anglia aievea, eram hotărît să nu plec înainte de a privi pe îndelete acele cîmpuri.

Într-o duminică dimineață am pornit, așadar, cu ceva merinde în buzunar, pentru la prînz. Era o zi frumoasă de iulie ; aerul era dulce de răsuflarea florilor, iar peisajul, de un verde superb, mă fermeca. Am ajuns curînd pe o movilă de unde se vedea pînă hăt-departe de jur împrejur : eram împresurat de pajiști și pășuni, de păduri și cîmpii.

Aceasta era, cu adevărat, Anglia ! În sfîrșit, o găsisem : aici era la țară ! Văzduhul catifelat, jilav de rouă, părea să răsfrîngă verdele ierbii, și m-am gîndit, răsuflînd adînc, că s-ar putea să sorb însuși aerul respirat cîndva de Frumoasa Rosamundă [1].

Am mers mai departe de-a lungul marelui drum al Londrei, neted ca o pardoseală ; fiece căsuță albă pe lîngă care treceam mi se părea vie, îmbrăcată în curpeni de viță sălbatică.

Orele însă înaintau, soarele începuse să ardă, iar drumul devenise cam prăfuit. M-am gîndit că n-ar strica să mă odihnesc un pic în vreo poiană umbroasă. De aceea, ajungînd într-o vîlcea minunată ce se vălurea spre un fel de rîpă acoperită de o boltă de frunziș, m-am îndreptat într-acolo ; pe drum însă m-am oprit în fața unui anunț înfricoșător, bătut în cuie pe scoarța unui copac bătrîn, folosit ca stîlp de poartă :

[1] Rosamond Clifford, iubita regelui Henric al II-lea, care-a domnit în Anglia între 1154—1189. Frumusețea ei a inspirat numeroase balade și chiar o operă, „Rosamond", scrisă în 1707 de Addison. (n.t.)

În America nu văzusem niciodată aşa ceva. Ce putea să însemne ? Oamenii care locuiau acolo, în vîlceaua aceea încîntătoare, nu puteau fi, desigur, nişte canibali, nu puteau trăi, aidoma nevăstuicilor şi castorilor din Canada, prinzînd oameni !

Capcane de oameni ! Totuşi aşa era, anunţul nu putea avea decît un singur înţeles, şi anume că exista pe aproape un mecanism menit să prindă oameni, ceva care s-ar închide brusc peste drumeţul neatent şi l-ar ţine prins de picior, ca un cîine ; sau poate l-ar devora pe loc !

Nu-mi venea să cred ! Într-o ţară creştină să se întîmple una ca asta ? Oare nobila regină Victoria îngăduia asemenea practici diabolice ? Oare trecuse ea vreodată prin aceste locuri şi văzuse anunţul ?

Cine-l pusese oare aici ?

Proprietarul, de bună seamă.

Şi cu ce drept ?

Păi cu dreptul celui ce stăpîneşte pămîntul.

Dar unde i-s titlurile de proprietate ?

Într-un sipet, pesemne.

Stăteam aşa, cufundat în gînduri. „Halal de tine, Wellingborough ! îmi spuneam. Eşti un drumeţ nemaipomenit, n-am ce zice : te opreşti din drum din pricina unei capcane ! Crezi că Mungo Park[1] a fost servit cu astfel de anunţuri în Africa ? Îţi închipui că Ledyard[2] a primit asemenea avertismente în Siberia ? Pe legea mea, o să te-ntorci acasă nu cu mult mai deştept decît ai fost la plecare ; iar singura scuză pe care vei putea s-o invoci pentru că n-ai văzut prea multe lucruri vor fi *capcanele, capcanele de oameni,* care te-au speriat !“

În indignarea mea, m-am întrebat din nou pe ce temei revendica proprietarul acela dreptul asupra unui pămînt, pe care-l păzea acum cu asemenea balauri ? Ce

[1] Mungo Park (1771—1806) — celebru explorator englez. (n.t.)

[2] John Ledyard (1751—1788) — explorator american, participant la una din expediţiile lui Cook. (n.t.)

neobrăzare fără margini, să pretinzi dreptul exclusiv asupra unui petic de pămînt, socotind că-ţi aparţine de sus pînă jos, pînă la osia pămîntului, ba poate chiar pînă la antipozi ?! O clipă, m-am gîndit să-i pun la încercare capcanele şi să intru în Edenul interzis. Dar iarba era atît de deasă şi părea atît de plină de capcane, încît am preferat să plec mai departe.

Am nimerit apoi pe o cărare străjuită de gherghine, care ducea spre o bisericuţă cu zidurile năpădite de muşchi — taman soiul de bisericuţă pe care visasem întotdeauna să-l văd în Anglia. Poarta i-era îmbrăcată în viţă ca un boschet, pe turlă i se căţăra iedera, iar în preajma bătrînelor pietre de mormînt aşezate de-a lungul zidurilor bîzîiau albinele.

„Să fie şi pe-aici capcane sau puşti cu arc ?" mă întrebam.

Nu !

Am mers, aşadar, mai departe şi, intrînd în biserică, am găsit numaidecît un scaun şi m-am aşezat. Nici un indian cu pielea roşie ca a cerbului n-ar fi putut să-i sperie mai avan pe oamenii dinăuntru. Se zgîiau la mine, dar cum eu eram atent numai la predică şi mă purtam cît se poate de corect, nu m-au alungat, aşa cum îmi închipuisem la început c-o vor face.

După terminarea slujbei mi-am croit drum printre copiii care se strînseseră buluc ca să-l vadă pe miraculosul străin şi mi-am continuat plimbarea pe Drumul Londrei.

Următorul popas l-am făcut la un han, unde un grup de ţărani şedeau la o masă sub un pom şi beau bere.

— Bună ziua — le-am spus.

— Ziua bună. De la Liverpool vii ?

— Da.

— Spre Londra ?

— Nu. Nu de data asta, adică. Vreau doar să mă plimb puţin la ţară.

La auzul acestor vorbe, se priviră unii pe alţii, iar eu m-am uitat la mine — căci mă întrebam dacă nu cumva arăt ca un hoţ de cai ?

— Ia loc, tinere! mă îndemnă hangiul, un grăsan care se încinsese, cred, cu şorţul nevestei-si.

— Mulţumesc.

Şi, încetul cu încetul, am intrat într-o discuţie lungă, în cursul căreia le-am spus cine sînt şi de unde vin. Ţăranii îmi păreau simpatici şi prietenoşi, şi sînt convins că şi ei mă găseau destul de comunicativ. M-au tratat cu bere, iar eu i-am tratat cu poveşti despre America, faţă de care manifestau cea mai vie curiozitate. Unul dintre ei totuşi părea foarte mirat că nu-l cunoscusem pe-un frate al său, care locuia de mulţi ani undeva pe malurile fluviului Mississippi; după ştiinţa mea însă, nu-l întîlnisem printre cele douăzeci de milioane de concetăţeni de-ai mei.

În cele din urmă, lăsîndu-i pe ţărani, mi-am văzut de drum, aţîţat de conversaţia la care luasem parte şi de plăcutele impresii pe care le schimbasem şi, poate, şi de berea pe care o înghiţisem — da, o bere bună, englezească, făcută în Anglia! Iar eu călcam pe pămînt englezesc şi trăgeam în piept aer englezesc şi fiece firicel de iarbă era englezesc sadea. Bătrînul şi fumegosul Liverpool se afla cu mult în urmă, iar în faţa mea nu se vedeau decît pajişti şi cîmpii.

„Hai, Wellingborough, ce-ar fi să dai o raită pin' la Londra? Bravo! Ce zici? Hai să aruncăm o privire în catedrala St. Paul! Nu vrei s-o vezi pe regină? N-ai chef să-l vezi pe Duce? Gîndeşte-te la Westminster Abbey şi la Tunelul de sub Tamisa! Gîndeşte-te la Hyde Park şi la cucoanele de-acolo!"

„Dar cine plăteşte? m-am întrebat eu mai apoi, pipăindu-mi buzunarele goale. Nu se cade să cerşeşti, Wellingborough, fiindcă eşti fiul tatălui tău şi nu se cuvine să-ţi faci de ruşine familia într-o ţară străină; nu trebuie să te transformi într-un sărăntoc, Wellingborough!"

Era, vai! prea adevărat. Nu putea exista pentru mine nici o Westminster Abbey şi nici o catedrală St. Paul — asta era limpede.

Dar lasă, sus inima, băiete, o să le vezi tu într-o bună zi!

Gîndindu-mă însă că mă aflam chiar pe drumul care ducea spre Tamisa, că în clipa asta chiar călcam pe făgaşele roţilor unor caleşti pornite spre metropolă, mă apucă jalea! Dar, trăgîndu-mi pălăria peste sprîncene, am mers mai departe pîn-am ajuns pe un tăpşan verde, umbrit de un copac bătrîn şi rămuros, ce-şi întindea crengile late deasupra drumului, aşa cum o găină îşi întinde aripile peste puii ei. M-am trîntit în iarba verde şi mi-am culcat capul, de parc-ar fi fost o nucă de anţărţ. Pe drum treceau oameni, pe jos sau în caleşti, şi nici nu bănuiau că sărmanul tînăr întins la umbra copacului e nepotul unui fost senator american.

Deodată am sărit în picioare, auzind înapoia mea un glas răstit :

— Ce cauţi aicea, golanule ? Cară-te repede, că de nu, îl asmut pe Blucher asupră-ţi !

Cine era Blucher ? Un dulău fioros, al cărui bot negru, ca de taur, se şi vîrîse într-o spărtură a gardului. Iar stăpînul lui era un fermier vînjos, cu o bîtă ameninţătoare în mînă.

— Ai de gînd să te cari odată ? zbieră el.

— Acuşica — i-am răspuns eu, depărtîndu-mă cu mare grabă.

Cînd am ajuns în mijlocul drumului (care-mi aparţinea în egală măsură ca şi reginei însăşi), m-am întors cu faţa spre fermier şi i-am spus :

— Omule, dacă-ai să vii vreodată în America, treci pe la casa noastră, unde vei găsi orcînd o masă şi-un pat. Nu uita !

Şi spunînd acestea, am purces înapoi spre Liverpool, copleşit de gînduri amare în legătură cu lipsa de omenie a unora şi cu primirea urîtă făcută tinerilor drumeţi îmbrăcaţi în haine de vînătoare jerpelite.

Am mers aşa, în marginea cîmpurilor verzi interzise, pînă am ajuns la o casă de ţară, în faţa căreia m-am oprit ca fermecat.

În viaţa mea nu văzusem o casă ca asta : nici un palat din Persia nu putea fi mai plăcut la vedere. În grădină erau flori, iar la o fereastră atîrnau, ca nişte trandafiri, şase obraji roşii. În pragul uşii năpădite de viţă şedea un bătrîn care-şi fuma liniştit luleaua, în

timp ce un copilaş se juca pe jos cu şireturile lui. O femeie trupeşă, dar cu o expresie destul de tinerească, citea un ziar alături de moşneagul acela, iar pe fereastră se aplecau trei zîne !

„Ce zici, Wellingborough, n-ai vrea să intri puţin în casa asta ?"

Mă pregăteam să-mi văd de drum, cu inima grea, cînd m-am pomenit strigat de bătrîn şi poftit înăuntru :

— Vino, vino, pari ostenit de drum lung, intră şi bea o cană cu lapte. Matilda, scumpa mea (inima îmi tresări), du-te de adu puţin lapte !

Iar îngerul acela cu mîinile albe se supuse cu smerenie şi-mi aduse mie — *mie*, vagabondului — o carafă cu lapte proaspăt, pe care abia l-am putut sorbi, fiind cu ochii la roua de pe buzele fetei.

M-aş fi însurat pe loc cu frumoasa aia, zău aşa !

Era cea mai frumoasă floare pe care-o văzusem în Anglia. M-am străduit însă să-mi ascund admiraţia fierbinte şi, pentru a spulbera numaidecît orice impresie nefavorabilă în legătură cu jalnica mea haină de vînătoare, examinată acum în mod insistent, le-am spus că sînt un marinar american sosit la Liverpool şi care-şi petrecea duminica la ţară.

— Dar la biserică ai fost astăzi, tinere ? mă întrebă femeia, săgetîndu-mă cu privirea.

— Am fost, doamnă. În bisericuţa din vale, ştiţi, unde am ascultat o predică straşnică şi mi-a priit.

Aş fi vrut s-o îmbunez pe bătrîna asta severă la înfăţişare, căci ştiam din proprie experienţă — oricît de puţin întinsă ar fi fost aceasta — că femeile bătrîne sînt duşmancele ereditare ale tinerilor străini.

În curînd am izbutit să abat discuţia către America — ştiam dinainte că-i un subiect interesant, despre care puteam vorbi într-un fel curgător şi plăcut. M-am străduit să vorbesc în englezeasca lui Addison [1], şi nu peste multă vreme mi-am dat seama că frazele mele şlefuite făceau o impresie grozavă, deşi afurisita aia de haină

[1] Joseph Addison (1672—1719) — scriitor englez, care, împreună cu Richard Steele, a editat revistele „The Tatler" şi „The Spectator". (n.t.)

de vînătoare continua să fie o piedică în calea ifoselor mele aristocratice.

În ciuda încercărilor mele de a o îmbuna, bătrîna stătea la postul ei ca o santinelă şi, spre adînca mea jale, le ţinea pe cele trei fete deoparte, cu toate că bătrînul le poftea mereu să iasă la iveală. Englezul acesta bătrîn părea să fie cu totul lipsit de orice bănuieli meschine, pe cît de plină de asemenea bănuieli era otrava de nevastă-sa. Eu însă tot mai zăboveam, aruncînd priviri piezişe spre fete în timp ce-i vorbeam de zor bătrînului despre Illinois, despre rîul Ohio şi despre frumoasele ferme din ţinutul Genesee, unde, la vremea secerişului, pătrund în lanuri armate de cîte o mie de lucrători.

„Dă-i înainte, Wellingborough — îmi ziceam. Nu-i lăsa bătrînei răgazul să se gîndească. Dă-i înainte şi vei fi răsplătit cu o invitaţie la ceai."

Şi chiar aşa s-a întîmplat. Bătrîna a încetat să mai stea încruntată.

A fost o masă nespus de încîntătoare. Cele trei zîne şedeau toate în faţa mea, care eram flancat de cei doi bătrîni. Zîna mijlocie turnă în ceşti ceaiul negru, apoi îmi întinse nişte tartine cu unt, cum nu pomenisem vreodată pe celălalt ţărm al Atlanticului ; untul avea o aromă straşnică — ce mai, era un deliciu !

Iar cele trei zîne mîncau aceste tartine cu unt drept sub ochii mei. Aş fi vrut să fiu eu însumi o tartină. Mi se păreau din clipă în clipă mai frumoase şi mă gîndeam fără voia mea ce straşnic ar fi să aduc în patrie o nevestică mîndră din Anglia ! Ce s-ar mai zgîi prietenii mei la o englezoaică frumoasă ca asta !

Se prea poate să mă fi înşelat, dar mi se părea că Matilda, cea care-mi adusese carafa cu lapte, îmi arunca din cînd în cînd priviri binevoitoare. În orice caz, se uita la haina mea de vînătoare şi, am impresia, chiar la faţa mea. Nu cumva se îndrăgostise de mine de la prima vedere ? Să fi fost oare cu putinţă ? Dar vai ! aşa ceva era exclus, căci oare ce fel de peţitor eram eu, sărmanul Wellingborough ?

În cele din urmă bătrîna se uită spre uşă şi spuse ceva în legătură cu drumul lung care mă aştepta pînă-n oraş. Îmi dădu apoi cîteva tartine cu unt, ca şi cum

ar fi oficiat un ultim ritual al ospitalității, și-mi arătă și prin alte gesturi nervoase că ar dori să-mi iau tălpășița.

M-am ridicat încet de la masă și am mulțumit în șoaptă, făcînd o plecăciune; dar cînd să plec, m-am întors repede și iar am mulțumit și am mai făcut o plecăciune, ca să cîștig timp. „Ah, zînele mele! îmi spuneam. Trebuie oare să plec? Da, Wellingborough, trebuie." Așa că m-am repezit spre ușă și am zbughit-o, într-o fugă deznădăjduită.

Nu le-am mai văzut de-atunci și nici n-am mai auzit de ele, dar din pricina acelor zîne încîntătoare am rămas holtei pînă-n ziua de azi.

Am ajuns în oraș cînd asfințitul pogora tot mai adînc în noapte și, urmîndu-mi drumul solitar spre vechile docuri, am intrat pe poartă și m-am furișat printre șirurile de vase dintre cheu și „Highlander". Singura mea avere era culcușul de la teuga; ostenit de lunga-mi plimbare, m-am culcat și am adormit repede, visînd trandafiri și obraji rumeni.

XLIV

Redburn îl prezintă cititorului pe domnul Harry Bolton, recomandîndu-i-l cu căldură

A doua zi după plimbarea mea la țară, cam la vreo patru săptămîni după sosirea în Anglia, am făcut cunoștință cu un tînăr chipeș, capabil, dar nefericit, pe nume Harry Bolton. Era una dintre acele ființe minuscule, dar perfect alcătuite, care par să se fi născut în gogoși de mătase. Avea părul creț și o față de un brun roșcat, foarte feminină, niște picioare mici, ca și mîinile-i albe, și doi ochi mari, negri, de fată; iar vocea lui suna ca o harpă — și nu-i doar o imagine poetică.

Dar unde, oare, am putut eu, un prăpădit de marinăraş yankeu, să-l întîlnesc pe acest tînăr cilibiu, cînd umblam toată ziua prin docuri, prin uliţele şi fundăturile întunecoase ale portului ?

Cîteva seri la rînd îl observasem pe strada unde luam masa : stătea şi contempla în tăcere spectacolul plin de însufleţire al străzii. Frumuseţea, îmbrăcămintea şi manierele lui mi se păreau atît de deplasate pe o asemenea stradă, încît nu puteam să pricep cum de ajunsese acest delicat fruct exotic, crescut în vreo florărie de pe Regent-street, să fie transplantat taman în pămîntul noroit al Liverpool-ului ?

În cele din urmă l-am întîlnit pe neaşteptate la „Bricul din Baltimore". Stătea de vorbă cu un marinar despre America şi, din cuvintele pe care le-am auzit în treacăt, am dedus că intenţiona să plece acolo. Încîntat de înfăţişarea lui şi dornic să leg cunoştinţă cu acest autentic fecior de gentleman — plăcere de care fusesem lipsit atîta vreme — mi-am netezit pulpanale tunicii de vînătoare şi l-am acostat de îndată, prezentîndu-mă şi declarîndu-i că aş fi nespus de bucuros dacă i-aş putea oferi orice informaţii despre America, de care ar avea nevoie.

El mă măsură din tălpi şi pînă-n creştet, mai bine zis de la cap pînă la tunică şi invers, şi, într-un tîrziu, cu o expresie oarecum buimacă, dar veselă, mă rugă să-l însoţesc într-o plimbare.

Ne-am plimbat pe lîngă docul St. George pînă pe la miezul nopţii, dar înainte de a ne despărţi, tînărul apucase să-mi povestească, cu o neobişnuită sinceritate, multe lucruri stranii în legătură cu viaţa lui.

Potrivit spuselor sale, Harry Bolton era originar din Bury St. Edmunds, un tîrguşor situat în Suffolk, nu prea departe de Londra, unde, rămînînd de timpuriu orfan, fusese crescut de o mătuşă bătrînă. Maică-sa îi lăsase acesteia o parte din avere, cealaltă parte, în valoare de aproximativ cinci mii de lire, revenindu-i tînărului Harry.

Fiind hoinar din fire, tînărul era din ce în ce mai nerăbdător să plece din tîrguşorul său natal atît de tihnit, mai ales că n-avea nici o ocupaţie sau profesiune

care să-i capteze interesul. În zadar încerca tîrguşorul, cu toate vechile-i şi frumoasele-i aşezări monahiceşti, să-l oprească pe malurile rîului Larke şi la umbra impunătorului şi străvechiului său turn saxon.

„Te conjur pe toate vechile-mi monumente istorice — se ruga tîrguşorul — pe poarta abaţiei, care şi-a păstrat pînă-n ziua de azi blazonul lui Edward Confesorul ; pe acoperişul sculptat al străvechii biserici Sfînta Maria, care a scăpat de furia puritanilor fanatici ; pe cenuşa regală a Mariei Tudor, care doarme la sînul meu ; pe ruinele mele normande şi pe toate vechile lăcaşuri din Bury, te conjur, Harry, nu mă părăsi ! Unde vei găsi oare cărări mai umbroase decît cele de sub teii mei ? Unde vei găsi oare grădini mai mîndre decît cele cuprinse între zidurile bătrîne ale mînăstirii mele, în care se intră prin magnifica-mi poartă ? Iar dacă, fiindcă nu-ţi pasă, vai ! de locurile mele istorice şi nici de verdeaţa mea, trebuie neapărat să te laşi ispitit de alte frumuseţi şi, aidoma fiului risipitor, să-ţi iroseşti averea, barem nu te du departe de mine. Căci vei găsi şi aici, pe Angel-Hill, destule cafenele, saloane de biliard şi tripouri, unde să-ţi poţi petrece ceasurile dimineţii şi să-ţi goleşti paharul şi punga deopotrivă."

Dar în zadar : Bury nu-l putea reţine pe aventurosul Harry, care simţea nevoia să plece la Londra, unde, într-o singură iarnă, în compania unor filfizoni şi cartofori înrăiţi, avea să-şi piardă pînă şi ultimul gologan.

Ce era de făcut acum ? Prietenii lui se făcură luntre şi punte şi obţinură ca Harry să se îmbarce spre Bombay ca marinar pe un vas de pe ruta Indiilor orientale ; camarazii lui îl porecliră „purcel de India", cum erau porecliţi toţi bobocii angajaţi de Companie. Şi, judecînd după purtarea deşucheată a tînărului, după făptura lui gingaşă, după pielea-i catifelată şi după cantitatea de guinee[1] de aur pe care le pierduse, această poreclă se potrivea destul de bine în cazul bietului Harry.

[1] In original, joc de cuvinte intraductibil : porecla de „Guinea-Pig" poate să însemne şi „purcel de India", şi purcel care înghite *guinee*. (n.t.)

El făcu o călătorie și se întoarse; mai făcu una și se întoarse, apoi își azvîrli scîrbit contractul de angajare. După cîteva săptămîni de chefuri la Londra, punga lui se goli din nou, dar cum, aidoma multor altor fii risipitori, nu voia să se întoarcă acasă la mătușă-sa — deși ea îi scrisese adesea în acest sens, cu afecțiune — Harry se hotărî să se aventureze în Lumea Nouă și să-și încerce acolo norocul.

Cu acest gînd în minte, își făcu bagajele și luă primul tren spre Liverpool. Ajuns în acest oraș, se duse numaidecît în docuri, ca să cerceteze vasele americane, cînd îi veni o nouă idee, născută din amintirile-i marinărești: să-și îmbrace pantalonii albi și pălăria de mușama și să străbată Atlanticul ca marinar. Planul acesta avea ceva romantic și înduioșător, prin disprețul ce-l arăta straielor elegante, dispreț care se potrivea perfect cu dezgustul său față de orice convenții.

Cu această hotărîre în minte, își schimbă valiza pe un cufăr de lemn, își vîndu unele dintre lucruri și se instală la hanul „Ancora de Aur" de pe Union-street.

După ce-am făcut cunoștință și i-am aflat intențiile, i-am spus că aș fi foarte bucuros dacă s-ar îmbarca pe „Highlander" ca să călătorim împreună spre America; iar el se arătă încîntat de idee.

Nădăjduiam că va reuși să obțină aprobarea căpitanului, mai ales că în timpul șederii vasului în docuri trei-patru marinari ne părăsiseră, iar locurile lor urmau să rămînă vacante pînă-n ajunul plecării noastre.

Trebuie să spun aici că din pricina taxelor mari la care sînt supuse vasele americane ce rămîn mai multă vreme la Liverpool, precum și din pricina obligației de a-i plăti în continuare pe marinari chiar cînd aceștia au puțin de lucru sau aproape de loc, și de a-i caza pe țărm, boierește, căpitanii coproprietari ai vaselor lor nu sînt de fel supărați cînd marinarii îi părăsesc, renunțînd astfel la simbrie; căci ei știu că un nou echipaj este ușor de găsit ori de cîte ori e nevoie, prin intermediul recrutorilor din port.

Deși vorbea curent englezește și deși, tot slujind pe vasele new-yorkeze, căpătase un aer american, căpitanul Riga era de fapt originar din Rusia — amănunt

pe care se străduia, de altfel, să-l țină ascuns. Și, cu toate că era extravagant în cheltuielile sale personale, obișnuind chiar să se îmbrace în haine de lux, scumpe ca acelea ale unui nabab oriental, căpitanul Riga era zgîrcit cu ceilalți — așa cum o dovedea și magnifica sumă de trei dolari cu care se învoise să-mi răsplătească prețioasele servicii. De aceea, întrucît mă înțelesesem cu Harry să se angajeze ca mus pentru aceeași simbrie ca și a mea, eram convins că, avînd în vedere micimea acestei simbrii, căpitanul Riga se va învoi bucuros să-l primească pe vas și, astfel, în loc să plătească șaisprezece dolari pe lună unui matelot hîrșit, care și-ar consuma toate rațiile, să-l cumpere pe filfizonul din Bury la prețul de o jumătate de dolar pe săptămînă, cu perspectiva luminoasă ca, la sfîrșitul călătoriei, mofturosul filfizon să lase neatinsă o cantitate mare de carne conservată.

Cu o parte din banii căpătați din vînzarea cîtorva dintre jiletcile sale de catifea, Harry își cumpără, potrivit sfaturilor mele, un tricou și o pereche de pantaloni marinărești; astfel echipat, își făcu apariția, într-o dimineață frumoasă, pe puntea de comandă a vasului „Highlander", scoțîndu-și respectuos pălăria de mușama nou-nouță în fața temutului Riga.

Abia apucă să-și rostească dorința, că am și observat pe fața căpitanului aceeași expresie blajină, binevoitoare și veselă care mă fermecase cîndva, amăgindu-mă, în ziua cînd îl vizitasem în cabină împreună cu domnul Jones.

„Vai ție, Harry! mă gîndeam eu în timp ce stăteam la teuga și mă uitam la ei. Înșelătorul ăsta n-o să te răsfețe tot timpul așa! Iar dacă-o să te răsfețe mereu, înseamnă că Wellingborough n-o să mai aibă nici o plăcere de tine, în drumul de întoarcere spre patrie."

Căpitanul Riga își exprimă cu acest prilej simpatia și înțelegerea pentru tristele necesități ce-l vor fi împins desigur pe Harry să se angajeze ca marinar; îi mai spuse că-i sincer interesat în viitoarea lui propășire; și nu șovăi să-i declare că, plecînd în America, în aceste condiții, ca să-și caute norocul, Harry dădea dovadă de bărbăție și curaj și că însăși călătoria ca marinar va consti-

tui o bună pregătire pentru debarcarea pe un țărm, unde îl aștepta lupta cu destinul pentru cucerirea norocului.

Îl angajă, așadar, numaidecît, deși îi spuse, cu regret, că nu-i putea oferi un adăpost pe bord pînă-n ajunul plecării vasului, precum și că, pînă atunci, nu-i putea da nici un avans asupra salariului.

Bucuros totuși să se angajeze în orice condiții, flăcăul din Bury își exprimă satisfacția și, plin de admirație pentru acest căpitan atît de civilizat și de inimos, veni la mine să-l felicit.

— Ascultă, Harry — i-am zis eu — nu te lăsa amăgit de Riga, acest vesel Lothario [1] al tuturor tinerilor lipsiți de experiență care, fie de la oraș, fie de la țară, pornesc pe mare. El are fața lui Ianus, astfel încît nu-l vei recunoaște cînd, odată ajuns în larg, își va pune straiele vechi, pe care nu le poartă nicicînd pe uscat. *Atunci* devine cu totul alt personaj și-și potrivește caracterul după urîțenia veșmintelor. S-a sfîrșit atunci cu complimentele și cu lingușelile, o să te țină ceva mai bine decît își ține ghetele și n-o să catadicsească a-ți vorbi mai mult decît îi vorbește lui Donald, omul de lemn de pe galionul vasului nostru.

L-am dăscălit apoi în legătură cu echipajul nostru, mai ales cu diabolicul Jackson, avertizîndu-l să fie cu ochii în patru. I-am spus că, dacă nu-i obișnuit cît de cît cu greementul și nu se pricepe să strîngă o pînză pe vreme de furtună, îl paște din partea marinarilor un tratament umilitor în cel mai înalt grad.

Am făcut-o și pe inchizitorul, interogîndu-l pe Harry asupra priceperilor sale marinărești — voiam să știu dacă amețește greu sau ușor, dacă brațele i-s destul de vînjoase ca să-i țină trupul, dacă socoate că, agățat cu o singură mînă de-o vergă, poate înfrunta vîntul într-o vijelie.

La aceste întrebări și la multe altele, Harry mi-a răspuns cu dezinvoltură și încredere în sine, spunîndu-mi că în zilele cînd slujise ca „purcel de India“ se cocoțase

[1] Personaj din „Frumoasa Pocăită“, piesă în versuri a dramaturgului englez Nicholas Rowe (1674—1718) ; Lothario e tipul seducătorului lipsit de scrupule. (n.t.)

adeseori pe catarge şi manevrase pînzele cu destulă dibăcie, astfel încît era sigur că va avea în curînd prilejul să-şi dovedească iscusinţa de acrobat în arborada vasului „Highlander".

Uşurătatea şi încrederea lui în sine, laolaltă cu înfăţişarea lui cît se poate de nemarinărească — mai potrivită cu saloanele reginei decît cu teuga unei corăbii — îmi stîrneau multe aprehensiuni. Dar, la urma urmei, orice om pe lumea asta îşi are soarta lui, de care răspunde, şi oricît l-am avertiza noi, ceilalţi, şi oricîte poveţe înţelepte i-am da, prietenul îşi vede de drumul său şi singurul lucru ce-l putem face e să nădăjduim pentru dînsul.

I-am sugerat totuşi lui Harry că ar fi poate mai bine dacă-ar traversa oceanul ca pasager de clasa a doua, deoarece pentru asta şi-ar putea face rost de destui bani. El însă ţinea morţiş să se îmbarce ca marinar.

Aveam acum un tovarăş în plimbările mele de după-amiază şi în excursiile mele duminicale; Harry era un băiat generos şi-şi împărţea cu mine banii şi inima. Îşi mai vîndu cîteva din hainele-i scumpe, flautul cu sunet argintiu şi ghitara smălţuită şi-şi lăsă o parte din bani în hanurile din preajma oraşului, în care intram ca să ne ospătăm.

Aşezaţi umăr lîngă umăr în vreun colţişor plăcut, ne povesteam unul altuia experienţele de viaţă. Harry îmi vorbea pe larg despre fascinaţia vieţii londoneze, evocîndu-mi caleaşca pe care obişnuia s-o conducă prin Hyde Park, comunicîndu-mi circumferinţa gleznei doamnei Vestris, pomenindu-mi în treacăt despre felul cum făcuse cunoştinţă la un club cu marchizul de Waterford, un nebun notoriu, despre sumele pe care le pierduse într-o zi la cursele din Derby, precum şi despre o misterioasă Lady Georgiana Theresa, nobila fiică a unui conte anonim.

Harry era risipitor chiar şi în conversaţie, cheltuindu-şi istoriile aristocratice cu o mînă nepăsătoare şi, poate, atacînd uneori fonduri de amintiri ce nu-i aparţineau personal.

În ce mă priveşte, nu mă puteam lăuda decît cu bietul meu unchi, senatorul, pe care-l foloseam în orice ocazie, cum e folosit calul la jocul de şah, punîndu-l să sară de colo pînă colo şi să înfrunte, de unul singur, straşnica armată de duci, lorzi, contese şi caleşti a amicului meu.

În aceste lungi convorbiri, îmi exprimam adesea dorinţa sinceră de a vizita Londra ; odată i-am povestit cît de mult mă simţisem ispitit, într-o duminică, s-o întind pe jos pîn-acolo, fără un sfanţ în buzunar. Harry mi-a răspuns atunci că ar fi cît se poate de încîntat să-mi arate capitala, şi chiar făcu o aluzie vagă şi misterioasă la posibilitatea de a mi-o arăta destul de curînd. Ideea asta mi s-a părut atît de năstruşnică, încît am pus-o pe seama firii vesele şi trăncănitoare a amicului meu, care se pomenea cîteodată spunîndu-ţi te miri ce, anume ca să-ţi facă plăcere. Şi-apoi, îi convenea oare acestui filfizon din Bury să fie văzut de cunoştinţele sale aristocratice, umblînd braţ la braţ pe Oxford-street, să zicem, cu mîneca hainei mele de vînătoare ? Era o idee absurdă şi începusem să-mi spun că Harry cam abuzează de credulitatea mea de yankeu.

Din fericire, n-avea nici o cunoştinţă la Liverpool, unde se afla de fapt ca-ntr-o ţară străină, de parc-ar fi şi ajuns pe malurile lacului Erie, aşa că se plimba cu mine foarte degajat, fără să-i pese de croiala hainei mele şi fără să se sinchisească nici cît negru sub unghie de cei ce s-ar fi putut zgîi la un cuplu atît de bizar.

Odată însă, pe cînd traversam un scuar străjuit într-o latură de un hotel modern, Harry m-a apucat de braţ şi, trăgîndu-mă repede după un colţ, nu s-a oprit pînă n-a lăsat scuarul cu cîteva case în urmă. Cauza acestei retrageri brusce era un costum neobişnuit de elegant, care stătea pe treptele hotelului şi care conţinea un tînăr ce-şi lovea dinţii cu o cravaşă de călărie, cu mînerul de fildeş.

— Cine era ? l-am întrebat eu pe Harry.

— Un vechi prieten, lordul Lovely — mi-a răspuns el, cu dezinvoltură. Şi numai Dumnezeu ştie ce anume l-o fi adus de la Londra încoace.

— Un lord ? îngînai eu, tresărind. Atunci, trebuie să mă mai uit o dată la el (fiindcă lorzii erau foarte rari la Liverpool).

Şi, fără să-mi pese de mustrările amicului meu, am alergat înapoi, după colţ, şi m-am plimbat încet prin faţa personajului de pe trepte.

Nu era cine ştie ce de privit : foarte sfrijit, cu nişte picioare subţiri ca de păpuşă şi cu un căpşor lucios ca de focă. Văzusem eu destui lorzi dintr-ăştia încremeniţi în atitudini patetice în faţa hotelului Palmo de pe Broadway.

Totuşi, întrucît eram amîndoi prieteni cu Harry, m-am gîndit să-l acostez într-un fel şi să-i cer sfatul în legătură cu ceea ce s-ar putea face pentru binele risipitorului nostru amic ; chibzuind însă mai temeinic, m-am hotărît să-l las în pace pe lord, mai ales că acesta se aruncă tocmai atunci pe portiera deschisă a unei caleşti strălucitoare ; aşezîndu-se într-o poziţie interesantă — cu talpa unei cizme expusă la vedere pentru a arăta marca de pe ea (o coroană), începu să discute cu o magnifică pălărie de satin alb, încununată cu o pană de marabu.

N-aveam nici o îndoială că domniţa aceasta era cel puţin contesă şi-mi spuneam că ar fi nespus de plăcut să mă aşez lîngă dumneaei şi să-i poruncesc vizitiului să ne plimbe undeva la ţară. Dar, gîndindu-mă mai bine, mi-am spus că doamna contesă ar putea să refuze onoarea de a mă însoţi, din pricină că nu-i fusesem recomandat nici măcar printr-o carte de vizită. Aşa că m-am întors la amicul meu şi am încercat numaidecît să-l trag de limbă în legătură cu lordul Lovely ; el însă mi-a răspuns în doi peri şi a schimbat vorba, începînd să-mi povestească despre vizitele lui la Ickworth, în Suffolk, somptuoasa reşedinţă a nobilului marchiz de Bristol, care-l asigurase în repetate rînduri pe Harry că poate socoti Ickworth-ul drept propria-i casă.

Toate poveştile astea despre marchizi şi reşedinţe nobiliare, despre relaţiile lui Harry cu atîţia lorzi şi contese începuseră să nască în mine unele bănuieli în legătură cu etica de povestitor a amicului meu, adică cu adevărul spuselor sale. „Dar, în definitiv, mi-am zis, cine poate dovedi că Harry minte ? E, fără-ndoială, un tînăr cu

maniere alese şi plin de graţie şi n-ar fi de loc exclus să se fi avut bine cu marchizul din Ickworth şi cu fiica acelui conte anonim. Şi ce drept ar avea un biet yankeu ca mine să arunce măcar o umbră de îndoială asupra spuselor sale? Harry îşi cheltuieşte generos puţinii bani pe care-i are: nu poate fi un escroc elegant, fiindcă nici eu nu-s un porumbel bun de jumulit, aşa că ipoteza asta e exclusă; piară îndoielile mele asupra bunului meu prieten!"

Dar, cu toate că mi-am înăbuşit îndoielile pe cît mi-a stat în putinţă şi i-am păstrat lui Harry o afecţiune sinceră, n-am putut niciodată să-i accept în întregime unele dintre amintirile sale imperiale din lumea bună. Îmi părea foarte rău, pentru că din pricina asta mi se întîmpla uneori să mă simt prost în tovărăşia lui şi să nu-i pot vorbi cu sufletul deschis, deşi acesta tînjea, în singurătatea lui, după un prieten adevărat.

XLV

Harry Bolton îl răpeşte pe Redburn şi-l duce la Londra

Trecuse mai bine de o săptămînă de la întîlnirea noastră cu lordul Lovely, cînd, într-o după-amiază, Harry, care aştepta o scrisoare care, potrivit spuselor sale, i-ar fi putut „schimba planurile", a dat buzna pe bord şi a sărit prin bocaport în locul dintre punţi unde, singur-singurel, tocmai culegeam cîlţi — în lipsa a ceva mai bun, secundul mă trimisese să fac treaba asta.

— Hai la Londra, Wellingborough! îmi strigă el. Mîine, cu primul tren; ajungem acolo mîine seara. Hai, am parale ca să te-mbrac din cap pînă-n picioare, leapădă-ţi straiele astea de călău şi vino! Pfui, da' urît mai miroase pe-aici! Hai, scoală-te odată!

Tremuram de uimire şi încîntare.

Londra? Era cu neputință! Ce drăguț din partea lui! Harry era, într-adevăr, un gentleman. Dar în aceeași clipă mi-am amintit de toate datele reale ale situației și l-am întrebat, curios, ce anume îl făcuse să ia hotărîrea de a pleca așa de grabnic la Londra.

Drept răspuns, amicul meu îmi povesti că primise o sumă de bani și spera să reintre în posesia unei sume uriașe, pe care-o pierduse într-un mod ce nu mi-l putea dezvălui.

— Bine, Harry, dar cum o să părăsesc vasul? N-au să mă lase să plec. Mai bine te-ai duce fără mine, nu țin neapărat să vin și eu. Și-apoi, n-am bani ca să suport partea mea de cheltuieli.

Așa i-am vorbit, străduindu-mă să par indiferent, deși inima îmi bătea în piept să se spargă.

— Ține-ți pliscul, cocoșule yankeu, uite-aici! mă repezi Harry, arătîndu-mi un pumn de galbeni.

— Bine, dar sînt *ai tăi*, nu *ai mei* — i-am zis.

— Ai *tăi* și *ai mei*, prietene! exclamă Harry. Hai, scufundă corabia și să mergem!

— Bine, dar nu te gîndești că, dacă părăsesc vasul, au să trimită poliția pe urmele mele?

— Ce spui? Îți închipui că țin atîta la serviciile tale? Ia te uită! Mă faci să rîd. Hai, Wellingborough, n-am vreme s-aștept!

Avea dreptate: știam prea bine că Riga n-o să se necăjească din cale afară dac-o s-o șterg englezește. Așa că, fără să mai stau mult pe gînduri, l-am rugat pe Harry să aștepte cîteva clipe, pînă ce clopotul vasului va bate de patru ori, căci atunci obișnuiam să merg la masă, pe țărm, rămînînd liber pentru restul zilei.

Clopotul a bătut, iar noi am plecat. În timp ce zoream pe cheu, de-a lungul zidurilor docurilor, l-am întrebat pe Harry ce intenții avea. Mi-a răspuns că voia neapărat să meargă la Londra, apoi la Bury St. Edmunds, dar că nu-mi putea preciza de pe acum cît va rămîne în fiecare din aceste locuri; în orice caz, nu era exclus să ne reîntoarcem în mai puțin de-o săptămînă la Liverpool, gata să pornim pe mare. Dar cuvintele lui erau învă-

luite într-un mister care nu-mi prea plăcea — măcar că nu prea știu dac-am reprodus întocmai aceste cuvinte.

Ajunși la „Ancora de aur", unde locuia Harry, acesta mă duse numaidecît în camera lui și începu să-și scoată lucrurile din cufăr, ca să vadă ce haine mi s-ar potrivi mie.

Deși era cu cîțiva ani mai în vîrstă ca mine, aveam cam aceeași statură — în orice caz, eu eram mai lat în spete decît el — așa că, trăgînd un pic pe ici pe colo, am găsit în curînd o cămașă, o jiletcă și o pereche de pantaloni pe măsura mea; apoi Harry a dat fuga și mi-a cumpărat o haină și o pălărie — o haină largă, din pînză de sac, și un soi de cască de infanterist, modestă, dar foarte drăguță.

Prietenul meu își lepădă în curînd tricoul de marinar și se înfățișă înaintea mea, îmbrăcat într-un costum foarte simplu, pe care și-l cumpărase anume chiar în dimineața aceea. L-am întrebat de ce mai făcuse și această cheltuială inutilă, cînd avea încă atîtea haine în cufăr? El însă a clipit din ochi cu subînțeles; ceea ce nu prea mi-a plăcut, deși m-am străduit să pun pe fugă orice gînduri urîte.

Am stat la taclale pînă spre seară, apoi Harry și-a încuiat cufărul și a rugat-o pe patroană să-l păstreze pînă-l va cere înapoi sau va trimite după el. Și, apucîndu-mă de braț, am ieșit amîndoi în stradă.

Croindu-ne drum printre cîrdurile de marinari și de lăutari petrecăreți, am cotit pe o stradă ce ducea spre Bursă. Acolo, în umbra colonadei, Harry mi-a spus să-l aștept pînă se întoarce, căci voia să-și completeze echipamentul. Întrebîndu-mă ce-o fi însemnînd asta, m-am tras la o parte, cînd, deodată, m-am pomenit acostat de un individ cu mustață și favoriți.

— *Eu* sînt — îmi spuse necunoscutul, care nu era altul decît Harry, strașnic deghizat.

Cu un glas tremurător, deși încercam să-l fac să sune vesel, l-am întrebat de ce se deghizase astfel și mi-am exprimat speranța că nu vrea să devină un falsificator. M-a asigurat rîzînd că era doar o măsură de precauție, ca să nu fie recunoscut de prietenii săi din Londra.

— Dar de ce te temi de prietenii tăi? l-am întrebat eu, uluit. Şi doar n-am sosit încă la Londra!

— Ce yankeu eşti, Wellingborough! Păi nu-ţi dai seama că am un plan în minte? De altfel, deghizarea asta e doar pentru scurtă vreme. O să-ţi explic eu cu timpul.

Deşi nu mă simţeam la largul meu, am încetat să-l mai descos şi am pornit mai departe, pînă am ajuns la un han, în apropiere de gară. Am rămas acolo noaptea, iar a doua zi am plecat cu trenul, care ne-a dus prin numeroase sate, pajişti şi parcuri, peste viaducte arcuite şi prin nişte tuneluri grozave; în cele din urmă, aţîţat la culme, m-am pomenit, seara, azvîrlit printre felinarele cu gaz de sub marea cupolă a gării din Euston Square.

Ajunsesem, în fine, la Londra, în West-End!

XLVI

O noapte de mister la Londra

N-avem vreme de pierdut, hai repede! îmi spuse Harry.

Şi, chemînd o trăsură, îi şopti birjarului o adresă. Am sărit în trăsură, şi duşi am fost. În timp ce trăsura ne hurduca peste pietrele vuitoare, lăsînd în urmă scuaruri, biserici şi prăvălii, care mai de care mai frumoase, şi ocolind colţurile de parc-ar fi lunecat pe gheaţă, eu, cu larma Londrei în urechi şi cu ochii copleşiţi de zidurile de cărămidă ce nu se mai sfîrşeau, mă gîndeam la New York ca la un cătun, iar la Liverpool ca la o groapă cu cărbuni; eu însumi încetasem parcă să mai exist, devenisem altcineva, într-atît de ireal mi se părea totul în jur. Mi se învîrtea capul ca un titirez, iar ochii mă dureau de atîta privit — mai ales colţurile ochilor, din pricină că-i mişcam ba la dreapta, ba la stînga, ca să nu

pierd nimic, deşi de fapt îmi scăpau foarte multe priveliști.

— Oprește-te aici! exclamă Harry după un timp, scoțînd capul pe fereastră. Oprește, n-auzi, surdule? Ai trecut de casă, doar ți-am spus că are numărul 40! Asta e... treptele alea înalte, unde-i lumina aia purpurie...

După ce-l plăti pe birjar, Harry își trase puțin pălăria pe-o ureche, își netezi favoriții și mustața și, cerîndu-mi să-mi iau un aer degajat, mă apucă de braț și mă împinse în casă; mie, să-mi crape obrazul de rușine, nu alta, fiindcă nu mai fusesem de mult în societate.

Era un fel de restaurant intim, de mare lux, cum nu mai văzusem niciodată. Pardoseala de mozaic, cu plăci de marmură roșie și albă ca zăpada, suna sub pași, de parcă toate catacombele Parisului s-ar fi ascuns dedesubt. M-au cuprins presimțiri rele la auzul acestui sunet straniu, care-mi părea ecoul unor suspine deznădăjduite răzbind prin priveliștile scînteietoare din jur, parcă anume pentru a-și bate joc de ele.

Pereții erau zugrăviți așa fel, încît să amăgească ochiul cu iluzia a nenumărate colonade; grupuri de coloane de marmură de toate culorile — verde ca smaragdul, aurie, „St. Pons" vrîstată cu argint, „Sienna" vrîstată cu porfir — sprijineau o boltă pe care fusese pictată o frescă în culori strălucitoare, înfățișînd o viță de vie doldora de ciorchini. În partea de răsărit a acestei bolți frunzoase se zărea veșnic tînărul Apolo al lui Guido [1], mînînd telegarii soarelui, în lumina trandafirie a zorilor. Ici-colo, de stalactitele sculptate ale curmeielor de viță atîrnau galaxii de lămpi de gaz, a căror lumină orbitoare era atenuată de globuri pale de porțelan lăptos, ce aruncau asupra locului raze argintii, odihnitoare, ca și cum fiece glob ar fi fost o lună, iar acest superb apartament ar fi fost grădina Porției din Belmont, în care Lorenzo și Jessica [2] s-ar fi ascuns undeva printre araci.

[1] Guido Reni (1575—1642) — pictor italian din școala bologneză (n.t.)

[2] Personaje din „Negutătorul din Veneția" de Shakespeare. (n.t.)

La numeroasele mese maure, sprijinite pe cariatide de sclavi cu turbane pe cap, şedeau grupuri de oameni bine îmbrăcaţi, avînd în faţă ziare, trabuce, precum şi carafe şi pahare ce se subţiau spre mijloc.

O armată de chelneri alerga de colo pînă colo, cu şervete albe pe braţ şi făcea cîte o plecăciune adîncă, tuşind uşor ori de cîte ori scotea vreun cuvînt.

În fundul acestei săli splendide se vedea un fel de foişor de mahon, clădit parţial în perete, şi prin care se putea trece în odăile de dincolo de perete. Acolo stătea, ca o santinelă politicoasă, un bătrîn foarte chipeş şi robust, cu părul şi favoriţii albi, îmbrăcat într-o jiletcă albă ca zăpada — arăta ca un migdal în floare : el comanda armata chelnerilor şi primea, cu un salut tăcut, arginţii muşteriilor.

Intrarea noastră n-a stîrnit aproape nici un interes, deoarece toţi cei din sală păreau preocupaţi peste măsură de propriile lor interese ; un grup numeros se strînsese în jurul unui domn înalt, milităros la înfăţişare, care le citea din TIMES nu ştiu ce ştiri de război din India şi, comentîndu-le cu glas tare, condamna întreaga companie.

Ne-am aşezat ceva mai departe de acest grup, iar Harry, bătînd în masă, ceru să ni se aducă vin — o marcă străină, cu un nume curios.

După ce chelnerul ne aduse o carafă plină cu un lichid gălbui, amicul meu sorbi cîteva pahare, apoi îmi şopti să rămîn locului pînă se va întoarce. L-am văzut înaintînd spre foişorul acela din fund, unde schimbă în taină cîteva cuvinte cu migdalul înflorit ; acesta se arătă foarte mirat, ba chiar cam descumpănit, apoi dispăru cu el undeva.

În absenţa prietenului meu, m-am apucat să cercetez locul, încercînd să par cît mai indiferent cu putinţă şi cît mai familiarizat cu splendorile din jur. De fapt însă, eram zăpăcit de aceste privelişti bizare şi nu-mi venea a crede că mă aflu cu adevărat la Londra. Ce-ar zice fratele meu dac-ar şti ? Ce-ar zice Tom Legare, trezorierul Societăţii pentru Temperanţă a tinerilor ?

Aproape că-ncepusem să cred că n-aveam prieteni şi rude într-un tîrguşor situat la o depărtare de trei mii

cinci sute de mile, în America — pentru că o amintire atît de modestă era greu de pus în legătură cu superba însufleţire a scenei londoneze din jurul meu.

Cuprins parcă de delir, am început să mă gîndesc prosteşte la conţii şi contesele cărora Harry ar fi putut să mă prezinte şi mă aşteptam în fiece clipă să-i aud pe chelneri adresîndu-se vreunui domn cu formula *My Lord* sau *Alteţă*. Nu ştiu dacă vor fi fost sau nu în sală lorzi adevăraţi, deoarece chelnerii nu le declinau titlurile, cel puţin atît cît puteam eu auzi.

Printre aceste gînduri se amestecau viziuni confuze despre Catedrala St. Paul şi despre Strand, pe care eram hotărît să le vizitez chiar a doua zi dimineaţă, înainte de micul dejun, fie ce-o fi. Ardeam de nerăbdare să se întoarcă Harry, ca să putem ieşi de îndată în stradă şi să vedem cîte ceva înainte de închiderea magazinelor.

Cum şedeam aşa singur, am observat că un chelner mă priveşte cam obraznic, de parc-ar fi descoperit ceva bizar în ţinuta mea. Am încercat să-mi iau un aer nepăsător şi aristocratic, aşezîndu-mă picior peste picior, întocmai cum ar fi procedat un june prinţ Esterhazy; dar îmi simţeam faţa arzînd de ruşine şi cred că trebuie să fi făcut o mutră de om vinovat. Totuşi priveam drept înainte cu semeţie şi vedeam cum din cînd în cînd se ridicau de la mese grupuri de oameni ce se duceau în fundul sălii, ca şi cum s-ar fi retras într-un apartament particular. L-am auzit pe unul dintre ei spunînd *Rouge*, dar nu era vorba de fard, căci faţa lui era neobişnuit de palidă. Un altul spuse ceva despre *Loo*[1].

În cele din urmă Harry se întoarse, cam roşu la faţă.

— Hai, Redburn, vino — îmi spuse el.

Convins că mă cheamă la o plimbare, poate în Parc, ca să vedem Apsley House[2] şi să-i aruncăm o privire bătrînului Duce[3] înainte ca acesta să se retragă în dormitor — căci Harry îmi spusese că Ducele se culca de-

[1] Joc de cărţi (ca şi *Rouge et Noir*). (n.t.)

[2] Apsley House, palat din Hyde Park, construit pentru lordul Apsley la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. (n.t.)

[3] E vorba de ducele de Wellington, care a locuit în Apsley House după 1820. (n.t.)

vreme — am pornit repede după el; dar, spre adînca mea mirare și dezamăgire, am constatat că mă duce doar într-un coridor, spre o scară luminată de trei Grații de marmură care țineau un candelabru enorm, aidoma coarnelor unui cerb.

Am urcat lunga și șerpuitoarea scară, ale cărei trepte aristocratice, acoperite cu covoare turcești, evocau îmbrăcămintea somptuoasă a caleștii Lordului-Primar; Harry s-a îndreptat spre o ușă din lemn de trandafir care, la atingerea lui, se deschise încetișor, de parcă ar fi fost prinsă în țițîni fermecate.

Intrînd în încăpere, mi s-a părut că mă cufund, fără voia mea, într-o baltă plină de păpuriș, într-atît de groase și moi erau covoarele persiene, cu motive florale ce imitau lalele, trandafiri și brîndușe, ca într-un boschet din Babilon.

Divane lungi, tapițate cu niște țesături scumpe ca goblenurile, ce înfățișau scene de lupte și turniruri, se vedeau peste tot, așezate cam la întîmplare; și canapele orientale, ale căror cuverturi înfățișau șerpi ce se răsuceau pe sub mormane de frunze, printre care răzbeau, din loc în loc, solzii lor strălucitori, țesuți din fire de aur.

Sub ferestrele largi erau așezate, ca-n scorburile stejarilor regelui Charles, jilțuri laocooniene[1] de modă veche, cu ciucuri grei de argint și mătase pe margini.

Pereții, tapetați cu un soi de hîrtie cadrilată, cu dungi de catifea, erau plini de tablouri mitologice, atîrnate de sfori din fire de argint împletite cu fire albastre.

Astfel de tablouri îi vor fi arătat lui Alexandru arhicreii, ca să-l îmbuneze, în cel mai ascuns altar al templului lor alb din oaza libiană; astfel de picturi se va fi străduit preotul soarelui să le ascundă de Cortez, cînd acesta a pătruns, cu spada în mînă, în sanctuarul templului-piramidă din Cholula[2]; astfel de tablouri pot fi văzute și astăzi în alcovul central al vilei lui Pansa din Pompei —

[1] Probabil jilțuri împodobite cu sculpturi înfățișînd legenda lui Laocoon, preotul din Troia, care, vrînd să-și salveze feciorii atacați de niște șerpi, a fost zdrobit de aceștia. (n.t.)

[2] Localitate în Mexic, foarte prosperă înainte de invazia conchistadorilor spanioli. (n.t.)

în acea parte a ei, denumită de Varro „căuşul casei" ; Martial şi Suetoniu pomenesc de existenţa unor asemenea tablouri în cabinetul particular al împăratului Tiberiu ; scene asemănătoare sînt gravate pe medaliile de bronz dezgropate în zilele noastre pe străvechea insulă Capri ; în sfîrşit, asemenea tablouri pot fi văzute într-o tainiţă boltită din partea stîngă a galeriei secrete a templului Afroditei din Corint.

În nişa principală se afla un piedestal de marmură, cioplit în formă de cap de balaur, care servea de suport unui bust fără seamăn de frumos, înfăţişînd un bătrîn pleşuv, cu o expresie enigmatică şi vicleană, care impunea tăcere cu un deget subţire dus la buzele sale. Gura lui de marmură părea să freamăte de taine.

— Ia loc, Wellingborough — îmi spuse Harry. Nu te teme, sîntem ca la noi acasă. Fii bun şi trage clopoţelul. Ba nu, stai puţin ! Şi apropiindu-se de bustul acela misterios, îi şopti ceva la ureche. E un mut care ştie multe — îmi explică el. Stă nemişcat în locul acesta, deşi face tot felul de servicii. Ai grijă numai să nu-i şopteşti la ureche vreo taină.

Ca răspuns la o dorinţă comunicată într-un chip atît de straniu, îşi făcu apariţia aproape numaidecît un servitor, care rămase cu capul plecat, în aşteptare.

— Trabuce ! îi porunci Harry.

Cînd trabucele fură aduse, Harry trase o măsuţă în mijlocul încăperii şi, aprinzîndu-şi un trabuc, mă sfătui să-i urmez exemplul şi să mă simt ca la mine acasă.

Fermecat de acest cadru princiar, nevisat de unul ca mine, care-şi ducea viaţa de cîine la teuga murdară a vasului „Highlander", mi-am luat un jilţ şi m-am aşezat în faţa amicului meu.

Mă simţeam însă tot timpul stînjenit, parcă aş fi avut presimţiri rele, deşi mă sileam din răsputeri să le alung : întorcîndu-mă cu faţa spre prietenul meu, am exclamat :

— Iar tu, Harry, locuieşti în acest palat al lui Aladin ?

— Ai ghicit, zău ! mi-a răspuns el. Pesemne c-ai mai fost pe-aici şi înainte, Wellingborough ! Palatul lui Aladin ! Păi chiar aşa i se spune !

Harry avu un rîs ciudat şi, pentru prima oară, mi se păru că băuse peste măsură, deşi se ţinea bine pe picioare ; ochii lui aveau însă o expresie feroce.

— La cine te uiţi aşa urît, Wellingborough ? mă întrebă el.

— Mă tem, Harry, că ai sorbit o băutură mai tare decît vinul, adineauri, cînd ai plecat de lîngă mine.

— Ia auzi-l cum vorbeşte ! izbucni el, întorcîndu-se cu faţa spre bustul de pe piedestal, ca şi cum i s-ar fi adresat lui. Parc-ar fi popă, zău ! Dar ascultă, Wellingborough băiete, trebuie din nou să te părăsesc, de data asta pentru mult mai mult timp ; s-ar putea să nici nu mă-ntorc astă-noapte.

— Cum ? ! am exclamat eu.

— Taci din gură ! mă repezi el. Uite ce e, îl cunosc pe bătrînul duce şi...

— Care duce ? Nu cumva ducele de Wellington ? l-am întrerupt eu, întrebîndu-mă dacă Harry voia să-l includă şi pe *el* în lunga-i listă de cunoştinţe şi prieteni intimi.

— Hodoronc-tronc ! E vorba de bătrînul cu favoriţi albi pe care l-ai văzut jos : i se spune *Ducele ;* el e stăpînul casei. Îl cunosc şi mă cunoaşte şi ştie ce m-a adus aici. Ei bine, am aranjat cu el totul : o să dormi la noapte în odaia asta şi... trebuie să păstrezi scrisoarea asta — adăugă el în şoaptă, vîrîndu-mi în palmă un plic sigilat. Dacă nu mă-ntorc pînă mîine dimineaţă, trebuie s-o expediezi direct la Bury. Hai, ia hîrtia asta ; în ea scrie negru pe alb tot ce ai de făcut : unde să mergi, ce să faci şi aşa mai departe. După ce-ai expediat scrisoarea — bagă de seamă că e vorba doar de cazul cînd nu mă-ntorc — poţi face tot ce pofteşti : să mai rămîi puţin aici la Londra sau să te întorci la Liverpool. Şi iată, aici, nişte bani ; destui pentru acoperirea tuturor cheltuielilor.

Vorbele astea se abătură asupra mea ca un trăsnet. Mi-am spus că Harry nu-i în toate minţile. Ţinînd în mînă punga pe care mi-o dăduse, m-am uitat ţintă la el, pînă ce aproape că mi-au dat lacrimile.

— Ce-i cu tine, Redburn? strigă el, chicotind parcă. Ţi-e frică de mine? A, nu se poate! Eu am încredere în tine, altminteri n-ai ţine punga asta în mînă şi nici scrisoarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să faci? am strigat eu într-un tîrziu. Chiar ai de gînd să mă laşi singur aici, în casa asta ciudată?

Şi l-am apucat de mînă.

— Haide, hai, dă-mi drumul! Îţi repet că totul e-n regulă. Fă aşa cum ţi-am spus şi-o să fie bine. Îmi promiţi? Jură!

Iar cînd l-am rugat să-mi spună mai multe, a exclamat cu patimă:

— Nu, n-o să-ţi spun, nu mai am nimic de spus, nici un cuvînt. Îmi juri?

— Încă o vorbă, pentru binele tău, Harry, ascultă-mă...

— Nici o silabă! Îmi juri? Nu vrei? Atunci, dă-mi înapoi punga, aşa, ia banii ăştia... au să-ţi ajungă ca să-ţi plăteşti drumul înapoi pînă la Liverpool. Adio, nu eşti prietenul meu!

Şi spunînd acestea, se răsuci pe călcîie.

Nu mai ştiu ce gînd m-a fulgerat, dar ceva m-a împins brusc să-l apuc de mînă şi să-i jur că voi face aşa cum îmi spusese.

Harry alergă la bust, îi şopti ceva, şi peste cîteva clipe apăru bătrînul cu favoriţi albi; Harry îl bătu pe umăr şi mă prezentă apoi ca un prieten, pe nume Lord Stormont, rugîndu-l pe bătrîn să aibă grijă de mine în lipsa lui.

Migdalul înflorit se înclină respectuos şi rînji, cu o expresie ciudată care nu-mi plăcu de loc. Apoi, după alte cîteva cuvinte, se retrase. Harry îmi scutură mîinile şi, fără a-mi da ocazia să spun şi eu ceva, îşi luă pălăria şi ieşi repede pe uşă, şoptindu-mi:

— Nu părăsi în noaptea asta odaia şi nu uita de scrisoare, s-o duci la Bury!

M-am prăbuşit într-un jilţ şi am început să mă uit în jur la pereţi şi la tablourile alea misterioase, apoi la candelabrul din tavan; după aceea m-am ridicat şi am

deschis ușa, ca să privesc pe coridorul luminat ; n-am auzit însă decît larma depărtată a sălii de dedesubt, niște voci răzlețe, precum și un zgomot înăbușit dinspre apartamentul de alături — ceva ca un carambol de bile de fildeș. M-am întors în încăpere, năpădit de o spaimă cumplită : aș fi dat orice ca să fiu înapoi la Liverpool, cufundat într-un somn adînc în vechiul meu culcuș de pe vasul ancorat în Docul Prințului.

Tremuram la auzul fiecărui pas, mai-mai îmi venea să cred că-i pasul unui asasin care mă urmărea. Întreaga casă mi se părea contaminată și mă bătu deodată gîndul că, pînă și în perdelele din jur, se aciuase vreo molimă orientală. Dar oare vinul gălbui pe care-l băusem în sală nu era otrăvit ? Casa asta era desigur una din acele clădiri care-și au temelia în iad... Dar gîndurile astea nu făcură decît să mă țintuiască în jilț, astfel încît, deși aș fi vrut să fug de-acolo, parcă aveam cătușe la mîini și la picioare.

În vreme ce ședeam ferecat în jilțul meu, undeva pe-aproape se deschise parcă o ușă ; o larmă confuză de glasuri ce se certau, amestecate cu pocnetul acela de bile de fildeș, îmi ajunse la ureche și, prin ușa întredeschisă a odăii mele, am zărit atunci un individ înalt, cu pumnii încleștați, alergînd nebunește pe coridor, în direcția scărilor.

În acest timp eu mă gîndeam la Harry — sub pașii lui violenți se deschideau și se închideau toate ușile sufletului meu.

În clipa aceea mi s-a perindat fulgerător prin minte întreaga istorie a relațiilor mele cu el. De ce venise la Londra ? La Liverpool n-ar fi putut să facă același lucru ? Și ce anume voia de la mine ? Purtarea lui era inexplicabilă din toate punctele de vedere. Din clipa cînd venise la mine pe bordul vasului, își schimbase treptat felul de a se purta, iar din clipa cînd sărisem în trăsură, mi se păruse cu totul altfel față de cum îl știam.

Dar ce puteam face ? Dispăruse, asta era sigur ; avea oare să se întoarcă ? Poate că mai era pe undeva prin casă, mi-am spus și, amintindu-mi, înfiorat, de pocnetul acelor bile de fildeș, aproape că mi-a venit să alerg din

încăpere în încăpere, ca să-l salvez. Ar fi fost însă curată nebunie; şi apoi îi jurasem să rămîn locului. N-aveam, pare-se, nimic altceva de făcut, decît să-l aştept pînă se va întoarce. Dar dacă nu se va întoarce?

Am scos punga din buzunar şi am numărat banii, apoi m-am uitat la plic şi la hîrtia pe care notase tot ceea ce-mi cerea să fac.

Deşi mi-o amintesc foarte limpede, nu voi reda aici adresa de pe scrisoare, nici cuprinsul hîrtiei. După ce m-am uitat cu luare-aminte la ele, mi-am spus că Harry nu putea avea nici un motiv să mă înşele: „Da, e aşa cum mi-a spus, n-a glumit de loc, şi iată-mă acum aici, într-o casă din Londra! Da, voi rămîne în încăperea asta, fie ce-o fi. Îi voi urma întocmai îndrumările şi voi vedea astfel ce-o să se întîmple."

Dar în ciuda acestor gînduri şi în ciuda somptuosului decor în care mă aflam, eram copleşit de un sentiment ciudat, îngrozitor, pe care nu-l mai încercasem niciodată, decît, cel mult, atunci cînd pătrunsesem în cele mai sordide „bombe" marinăreşti din Liverpool. Toate oglinzile şi marmurele din jurul meu păreau năpădite de reptile, şi m-am gîndit că, oricît de aurit ar fi, şarpele păcatului rămîne totuşi un şarpe.

Se făcuse foarte tîrziu. Ostenit de atîta încordare, m-am trîntit pe un divan şi am încercat să dorm, dar m-am zvîrcolit multă vreme, neliniştit, într-un fel de coşmar. Îmi venea mereu s-o zbughesc pe uşă pînă jos în stradă, ca să întreb unde mă aflu, în ciuda jurămîntului făcut lui Harry; dar, amintindu-mi de îndemnurile lui, de faptul că nu cunoşteam Londra şi că era atît de tîrziu, încercam să mă liniştesc.

În cele din urmă am adormit adînc şi-am visat că Harry joacă zaruri cu individul milităros din sală. M-a trezit o lumină vîrîtă brusc sub ochii mei: Harry stătea, foarte palid, în faţa mea.

— Scrisoarea şi hîrtia! îmi strigă el.

M-am scotocit prin buzunare şi i le-am dat.

— Aşa, aşa, uite cum te rup! exclamă el, sfîşiind scrisoarea cu amîndouă mîinile şi călcînd în picioare bucăţelele. Plec în America, jocul s-a terminat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, explică-mi ! l-am rugat eu, îngrozit, nemaiînţelegînd absolut nimic. Spune-mi, Harry, ce e ? Nu cumva ai jucat cărţi ?

— Ha, ha ! rîse el în delir. Să joc cărţi ? Sau zaruri ? Sau arşice ? Ha, ha ! Joc, joc, ce silabă diavolească, tăioasă ca un cuţit ! Ascultă, Wellingborough — adăugă el, venind încet spre mine, dar fulgerîndu-mă cu privirea. Uite, Wellingborough, ia asta (şi scoase din buzunarul de la piept un pumnal), ia-l, îţi spun, hai, n-o face pe prostu' ! Şi mi-l vîrî în mînă. Ţine-l departe de mine, să nu-l mai văd, nu vreau să-l ştiu lîngă mine cît timp mă simt cum mă simt. Aici sinucigaşii sînt trataţi cu zgîrcenie, Wellingborough ! Nici măcar nu-i îngroapă ca lumea. Uită-te la cordonul ăla de sonerie. Pe legea mea, e o invitaţie la spînzurătoare !

Şi trăgînd de mînerul aurit al cordonului, îl smulse din perete.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te frămîntă ? i-am strigat.

— Nimic, nimic — îmi răspunse Harry, luîndu-şi un aer liniştit, înşelător. Nimic, Redburn, absolut nimic. Sînt cel mai senin dintre oameni.

— Dă-mi pumnalul ăla ! îmi strigă el deodată. Dă-mi-l, îţi spun ! A, n-am de gînd să mă omor, am depăşit criza, hai, dă-mi-l !

Şi, smulgîndu-mi-l din mînă, îl vîrî într-o pungă goală, pe care-o trînti cu furie pe masă. Iată ceva pentru bătrînul Duce, ca să aibă ce vedea mîine dimineaţă ! exclamă el. Cam asta-i tot ce-a mai rămas din mine, Wellingborough, e scheletul meu. Dar haide, nu fi necăjit, mai e un pic de aur în Golconda, mi-au mai rămas vreo cîteva guinee. Nu te zgîi aşa la mine, băiete, o să fim înapoi la Liverpool mîine seară ; plecăm mîine dimineaţă.

Şi întorcîndu-mi spatele, începu să fluiere zgomotos.

— Aşadar, asta a fost plimbarea prin Londra pe care mi-ai făgăduit-o ? i-am spus. N-aş fi crezut. Dar dezvăluie-mi secretul tău, oricare ar fi el, şi n-o să mai regret că n-am văzut oraşul.

Se întoarse fulgerător spre mine şi zbieră :

— Redburn, trebuie să-mi mai juri ceva, numaidecît !

— Şi de ce, mă rog ? îl întrebai eu, neliniştit. Ce-ai mai putea să vrei de la mine ?

— Să-mi juri că n-o să mă mai întrebi nimic în legătură cu afurisita asta de călătorie la Londra ! tună el, cu spume la gură. Jură-mi că n-o să mai pomeneşti niciodată despre asta !

— Bine, Harry, n-o să te mai deranjez cu nici o întrebare, dacă nu doreşti, dar de jurat nu-i nevoie să jur.

— Ba jură-mi, dacă mă iubeşti, Redburn ! mă implora el.

— Atunci, îţi jur solemn. Şi acum, şezi jos şi hai să uităm de povestea asta cît mai repede. Ce să-ţi mai spun ? Ai făcut din mine cel mai nefericit cîine din lume !

— Dar eu, eu ce sînt ?! exclamă Harry. Iartă-mă, Redburn, n-am vrut să te jignesc. O, dac-ai şti tot, dar nu, să nu mai vorbim despre asta !

Şi alergă la bustul de pe piedestal, căruia îi şopti ceva. Un chelner apăru de îndată.

— Rachiu ! rosti Harry, printre dinţi.

— N-ai de gînd să dormi ? l-am întrebat, din ce în ce mai neliniştit de starea lui nervoasă şi speriat de urmările pe care le-ar fi putut avea asupra lui încă vreo cîteva pahare.

— Eu nu pot dormi ! Dormi *tu*, dacă eşti în stare. Eu voi rămîne treaz, cu paharul în faţă. Ia să vedem, e doar ora două noaptea — adăugă el, privind ceasornicul aurit de pe consolă.

Chelnerul, care părea foarte somnoros, cu cearcăne verzui sub ochi, aduse o tavă cu o carafă şi cîteva pahare, iar Harry îi porunci să le lase şi să plece.

Văzînd că Harry nu poate fi clintit, m-am culcat de îndată pe canapea. N-am adormit însă, ci am moţăit ca un somnambul, trezindu-mă în răstimpuri din visele mele ; cît despre Harry, şedea la masă cu pălăria pe cap, în faţa carafei cu rachiu din care-şi turna mereu în pahar. În loc să-l aţîţe însă, alcoolul păru să-l liniştească, încît, spre mirarea mea, curînd deveni destul de calm.

Într-un tîrziu, tocmai cînd adormisem adînc, m-am trezit, scuturat de Harry.

— Trăsura e la poartă — îmi spuse, dînd la o parte perdelele grele de la fereastră. Uite, e ziuă !

Am ieşit din încăpere şi, trecînd prin sala cu coloane, pustie şi tăcută acum, care duhnea parcă a trandafiri şi a mucuri de trabuce putrede, am ajuns la o uşă, pe care ne-a deschis-o un chelner taciturn ce se freca la ochi. Ne-am repezit în stradă şi ne-am urcat în trăsură, care ne-a hurducat pînă la gară, de unde am luat trenul spre miazănoapte, spre Docul Prinţului şi, spre „Highlander".

XLVII

În drum spre patrie

Iată-ne, aşadar, din nou la Liverpool ! În timp ce-mi croiam drum pe aceleaşi străzi vechi, spre hanul „La Ancora de aur", abia puteam crede că trăisem aievea întîmplările din ultimele treizeci şi şase de ore.

Atît de neprevăzută fusese plecarea noastră la Londra, atît de rapidă călătoria, atît de inexplicabilă purtarea lui Harry şi atît de precipitată întoarcerea noastră, încît aveam impresia că visez. Nu puteam să cred că fusesem la Londra ; pentru unul ca mine, care dorise atîta să privească minunata metropolă, ideea că fusesem acolo, dar plecasem la fel de neghiob precum venisem, era dureroasă la culme.

Mă uitam la Harry, care mergea tăcut alături de mine, mă uitam şi la casele pe lîngă care treceam ; mă gîndeam la trăsură, la sala luminată cu lămpi de gaz a Palatului lui Aladin, la tablouri, la scrisoare, la jurămînt, la pumnal, la încăperea misterioasă în care se petrecuseră toate, şi aproape că-mi venea să cred că vîntul acela gălbui fusese vrăjit.

Cît despre Harry, își vîrîse în buzunar mustața și favoriții calpi și mergea tacticos spre hanul lui. Ajuns acolo, o salută pe patroană, care ne duse în odaia lui, unde ne-am schimbat numaidecît hainele pentru a apărea din nou în straiele noastre marinărești.

— Ei, ce-ai de gînd să faci acum, Harry? îl întrebai eu, cu inima grea.

— Păi să mă îmbarc pe „Highlander" și să-ți vizitez țara yankee, ce altceva aș putea să doresc? îmi replică el.

— O vizită sau o ședere mai lungă?

— Depinde cum o să iasă — îmi răspunse el. Dar, în tot cazul, acum sînt mai hotărît ca oricînd să plec pe mare. Pentru unul ca mine nimic nu poate fi mai potrivit ca marea. Un disperat nu poate răzbi dincolo de cheu, știi bine asta, Redburn. Următorul pas trebuie să fie o săritură lungă. Dar hai să vedem ce au ăștia de mîncare, după aia fumăm un trabuc și ieșim la plimbare. Mă simt mai bine de pe acum. Să nu zici niciodată c-ai murit, asta-i deviza mea.

Ne-am dus să cinăm, după care am ieșit la plimbare și, trecînd pe cheu de-a lungul Docului Prințului, am aflat că în dimineața aceea se anunțase că „Highlander" va porni în larg peste două zile.

— Perfect! exclamă Harry.

Eram eu însumi foarte bucuros de veste.

Deși lipsisem de pe corabie patruzeci și opt de ore și intenționam să mă înapoiez la bordul ei, nu mă așteptam să fiu muștruluit pentru absența mea de către ofițeri, deoarece mulți dintre oamenii noștri lipsiseră mai îndelung decît mine, iar la întoarcere nu li se spusese nimic sau prea puțin. În unele cazuri, secundul se prefăcuse a nici nu fi băgat de seamă ceva. În tot timpul șederii noastre la Liverpool, disciplina de bord a fost ca și inexistentă, încît cu greu puteai crede că aveai de-a face cu aceiași ofițeri, care erau atît de tiranici pe mare. Explicația era că n-aveam nimic important de făcut; și deși legea îi dădea căpitanului dreptul de a refuza să mă reprimească la bord, nu mă temeam de asta, fiindcă eram un băiat voinic pentru vîrsta mea și nu primeam o simbrie mai mare decît ar fi fost căpitanul dispus să plă-

tească vreunui marinar pe care l-ar fi angajat în locul meu, în călătoria de întoarcere.

A doua zi dimineaţa ne-am făcut apariţia pe vas înaintea celorlalţi din echipaj ; zărindu-mă, secundul îmi spuse :

— Va să zică te-ai gîndit că-i mai bine să te-ntorci, nu-i aşa, domnule ? Căpitanul Riga şi cu mine ne felicitam că ai şters-o definitiv.

Aşadar, căpitanul, care de cele mai multe ori se prefăcea că n-avea habar de ceea ce fac marinarii săi, luase cunoştinţă de plecarea mea.

— Dar nu-i nimic, domnule, întoarce-te — adăugă secundul. Hai, caţără-te în arboradă şi slobozeşte flamura aia : s-a încurdat în pataraţină !

Curînd după aceea, cînd veni la bord, căpitanul îi aruncă o privire foarte binevoitoare lui Harry, dar, ca de obicei, păru să nu mă bage în seamă.

Acum eram cu toţii foarte ocupaţi cu pregătirile de plecare. Încărcătura fusese depozitată în cală de hamalii şi docherii din port, dar era treaba echipajului să degajeze aşa-zisele *between-decks*, punţile intermediare, ce se întindeau de la cloazonul cabinei pînă la teuga, pentru a face loc la vreo cinci sute de emigranţi, ale căror cufere şi începuseră să umple punţile.

Pentru satisfacerea nevoilor lor era necesară o cantitate de apă mai mare decît cea consumată în călătoria spre Liverpool. De aceea, pe lîngă numărul obişnuit de butoaie aşezate pe punte, fuseseră aduse în locul numit *between-decks* şiruri de poloboace grele, care alcătuiau un fel de alee ce ducea spre patru rînduri de laviţe — trei rînduri suprapuse — lipite de bordajul vasului. (Două rînduri de laviţe erau aşezate deasupra butoaielor cu apă din mijloc.) Laviţele astea fură în curînd legate cu şipci, încît ajunseră să semene mai degrabă cu nişte cuşti pentru cîini decît cu orice altceva, mai ales că locul era foarte întunecos : nu răzbeau pîn-acolo decît razele stinse, filtrate prin bocaporţi — cel de la prova şi cel de la pupa — deasupra fiecărui bocaport fiind aşezată cîte o căsuţă numită *booby-hatch*. Pe gurile de magazie

care erau bine călăfătuite și acoperite cu prelate grele, fu instalată „bucătăria pasagerilor".

Această „bucătărie" era o sobă mare, mai bine zis un grătar de fier, făcut anume pentru vasele de emigranți: numai ei au voie să-și gătească mîncarea, în larg, pe aceste sobe, aflate la cheremul vînturilor.

După două zile de lucru, toate pregătirile erau încheiate, iar majoritatea emigranților se găseau la bord, astfel încît, către seară am îndreptat vasul spre ieșirea docului, cu prova lipită de ecluză, ca să putem porni o dată cu fluxul de dimineață.

A doua zi dimineață a urmat o zăpăceală de nedescris. La obișnuita larmă a docurilor, se adăugau acum zgomotele făcute de cei cinci sute de emigranți, dintre care ultimii se urcau la bord, cu bagajele lor; mai erau și pasagerii din cabine, care veneau precedați de hamalii ce le cărau valizele; vătafii docurilor zbierau pe întrecute, poruncind diferitelor vase din spatele nostru să-și păstreze rîndul de ieșire din doc; emigranții își luau rămas bun de la prietenii lor, iar marinarii de pe vasele din preajmă îi salutau prin chiote.

Acum vasul nostru era așezat în așa fel, încît nu se putea nimeni urca la bordul lui decît prin bompres, care atîrna deasupra cheului. Deodată, clătinîndu-se pe bompres, apăru un „recrutor" fără un ochi, care trăgea după el, de guler, un marinar beat, angajat în echipajul nostru cu o zi înainte. După cum am mai spus, doi-trei dintre oamenii noștri ne părăsiseră pentru totdeauna. După ce „recrutorul" l-a plasat pe omul acela și pe încă unul într-un culcuș sigur, la teuga, s-a întors pe țărm și, mergînd la o birjă hodorogită, a mai scos de-acolo un om beat care nici nu se mai putea ține pe picioare. Între timp vasul își apropiase ceva mai mult bordajul de cheu, așa că nenorocitul acela — părea un portughez, judecînd după culoarea gălbuie a feței sale, deși aceasta i-era parțial acoperită de o tichie scoțiană trasă peste ochii-i închiși — fu adus pe bord cu ajutorul unei frînghii petrecute pe sub brațe; oamenii îl luară în primire și-i dădură și lui un culcuș la teuga — „recrutorul" avu

grijă să-l așeze personal acolo, rugindu-i pe marinari să nu-i tulbure somnul pînă la ieşirea vasului în larg.

Cînd am ieşit din doc, larma s-a întețit şi mai vîrtos. Pălării și batiste începură să fluture, răsunau urale, curgeau lacrimi și ultimul lucru pe care l-am văzut în timp ce vasul intra în matca fluviului, a fost un polițist care-l apuca de guler pe-un băiat şi-l ducea spre corpul de gardă.

Un remorcher cu aburi, GOLIAT, ne luă de braț și ne conduse politicos la vale, pînă dincolo de fort.

Priveliştea era de-a dreptul uluitoare.

Din pricina unei brize puternice, care suflase in ultimele patru zile în susul fluviului, țintuind în docuri o sumedenie de vase din toate colțurile lumii, o întreagă flotă grăbea acum spre mare. Pînzele albe străluceau în văzduhul limpede al dimineții, evocînd o mare adunare de sultani orientali; iar de pe punțile multor corăbii se auzeau acordurile melodioase ale vechiului cîntec cu care marinarii își acompaniază mişcările cînd ridică ancora.

Vîntul era prielnic, vremea senină, marea foarte netedă, iar sărmanii emigranți păreau fericiți că-şi încep călătoria sub auspicii atît de favorabile. Stăteau îngrămădiți pe punte, vorbind despre America, unde, potrivit spuselor celor de la agenție, aveau să ajungă in cel mult douăzeci de zile.

Trebuie să menționez aici că, din pricina marelui număr de vase care pornesc din Liverpool spre porturile americane, ele își fac concurență în ce privește îmbarcarea de emigranți, care reprezintă o încărcătură mult mai rentabilă decît baloturile sau lăzile cu marfă; o concurență atît de aprigă, încît unii dintre agenții navelor nu se sfiiesc să-i amăgească pe sărmanii solicitanți cu tot felul de povești în legătură cu rapiditatea traversării oceanului de către vasele respective. Asta îi face adesea pe emigranți să-şi ia mult mai puține provizii decît e nevoie, ceea ce duce uneori la consecințe dezastruoase, după cum se va vedea în curînd. Şi deşi la Liverpool au fost de multă vreme înființate societăți de binefacere, ale căror oficii oferă emigranților informații și sfaturi în legătură cu problemele ce-i interesează,

iar autoritățile engleze au adoptat o lege care prevede că toți căpitanii vaselor de emigranți cu destinația America trebuie să aibă grijă ca fiece pasager să-și asigure provizii pentru șaizeci de zile, totuși aceste măsuri nu-i împiedică pe comandanții mercenari și pe agenții lor lipsiți de scrupule să se dedea la cele mai ordinare înșelăciuni, de pe urma cărora emigranții suferă cel mai mult.

Abia ieșisem în largul Mării Irlandei, pierzînd rînd pe rînd din vedere numeroasele vase cu care pornisem la drum, cînd vremea s-a schimbat brusc, devenind rece și umedă. Au urmat zile și nopți negrăit de urîte. Vîntul ne sufla dușmănos în obraji. Emigranții își pierdură grabnic curajul ; aproape toți se vîrîseră în cală, ca să scape de punțile primejdioase și incomode, astfel încît prin cei doi bocaporți răzbătea acum necontenit zvonul unor vaiete și gemete subterane. Răul de mare, acest luptător de nebiruit, îi doborîse pînă și pe cei mai puternici dintre ei, iar femeile și copiii se îmbrățișau și gemeau, pradă chinurilor ce-i încearcă pe bieții emigranți în timpul primei furtuni pe mare.

În asemenea momente suferă destul și pasagerii din cabine, deși trăiesc într-un cadru mai intim și au la dispoziție stewarzi care vin de îndată ce sînt chemați și le pun perne sub cap, se interesează cum o mai duc și le prepară cîte o băutură întăritoare ; dar chiar în asemenea condiții, domnii și doamnele care cad pradă acestei maladii ce biruie sufletul și trupul se vaită adesea că viața e de nesuportat și se roagă pentru o cît mai grabnică dispariție — de fapt, fiindcă nu se gîndesc decît să-și păstreze prețioasele vieți, pentru care tremură.

Ce să mai spui de sărmanii emigranți, azvîrliți pe punte ca niște baloturi de bumbac sau vîrîți în cală aidoma sclavilor — pe vreme de furtună, cala fiind închisă ca să nu pătrundă în ea nici aer nici lumină ? Ei nu pot atunci să-și gătească vreo mîncare, nici măcar să-și încălzească o cană cu apă, deoarece talazurile le-ar stinge numaidecît focul aprins în „bucătăria" de pe punte ! Ce să mai spui de acești bărbați, femei și copii, pentru care cea dintîi călătorie e, chiar în cele mai bune împrejurări, la fel de grea pe cît este pentru Excelența

Sa De Lancey Fitz Clarence, care s-a îmbarcat cu soția, fiica și șaptesprezece servitori ?!

Și mai e ceva: pe unele dintre aceste vase, ca de pildă pe „Highlander“, emigranții sînt lipsiți de cele mai elementare condiții de cazare civilizată. Din acest motiv, pe vreme de furtună ei sînt siliți să trăiască într-o promiscuitate atît de cumplită, încît nu-i de mirare că se îmbolnăvesc și cad pradă molimelor de tot felul. Ne aflam în larg abia de o săptămînă, și iată că, dacă vreunul dintre noi își vîra capul pe bocaportul de la prova, simțea că a deschis parcă o hazna.

Mai mult încă: aristocrația menținută pe bordul anumitor nave face să se ia cele mai arbitrare măsuri pentru a-i împiedica pe emigranți să pătrundă în locurile sacre de pe puntea superioară — singura punte complet descoperită de pe un vas. Drept urmare, chiar și pe vreme frumoasă, emigranții sînt îngrămădiți în mijlocul vasului, printre bărcile de salvare, printre butoaie și vergi; marinarii îi bruftuiesc mereu, iar uneori ofițerii înșiși îi iau la palme fiindcă stau, fără voia lor, în drumul echipajului care manevrează vasul.

Pasagerii de clasa întîi de pe „Highlander“ nu erau mai mulți decît cincisprezece; pentru a-i proteja pe acești nobili de incursiunile barbare ale emigranților irlandezi, de la o margine la alta a vasului fusese trecută o parîmă legată de arborele-mare: acest hotar îi despărțea pe cei ce plătiseră trei lire, de cei ce plătiseră douăzeci de guinee pentru călătorie. Pasagerii înșiși erau cei mai aprigi susținători ai acestui hotar.

Pentru pretențiile anumitor parveniți, ale căror suflete sînt depuse la bancă și ale căror trupuri servesc doar pentru a le transporta punga — făcută din coardele inimilor oamenilor săraci — ar fi foarte bine dacă ar putea să definească și pe uscat, cu aceeași ușurință, deosebirea dintre ei și restul omenirii.

Dar eu, Redburn, sînt un băiat sărac, care n-am prea știut ce-nseamnă să ai cinci dolari de argint în buzunar dintr-o dată, ceea ce contribuie desigur, într-o oarecare măsură, la indignarea, ineficace de altfel, ce mă cuprinde împotriva unor asemenea stări de lucruri.

XLVIII

Un cadavru viu

Ni-era hărăzit ca ieşirea noastră din apele Angliei să fie marcată de un eveniment tragic, asemănător cu moartea acelui sinucigaş, care mă impresionase atît de profund la plecarea din America.

Dintre cei trei marinari nou-angajaţi, aduşi în stare de ebrietate la bordul vasului, doi se dovediră apţi de muncă la numai patru-cinci ore după plecarea din port. Dar al treilea marinar continua să zacă în culcuşul lui, în aceeaşi poziţie în care-l lăsase „recrutorul“ ce-l adusese acolo.

Numele sub care fusese trecut în registrele vasului era Miguel Saveda. Pentru acest Miguel Saveda veni în cele din urmă primul secund la tambuchiul de la teuga, să-l strige să se prezinte numaidecît pe punte. În locul lui răspunseră însă marinarii, dîndu-i a înţelege secundului că Miguel era încă beat criţă şi nu-l putea asculta.; atunci secundul se întoarse pe puntea superioară, biiguind, ca de obicei, o înjurătură.

Asta s-a întîmplat în primul cart de noapte, între orele patru şi şase. În timpul cartului următor, cam la a treia bătaie de clopot, Max neamţul, care, ca mai toţi marinarii bătrîni, se pricepea să-i doftoricească pe beţivi, recomandă ca Miguel să fie dezbrăcat pentru a putea dormi mai comod. Dar Jackson, care tolera rareori vreo iniţiativă a altora, respinse categoric această propunere, astfel încît marinarul continuă să zacă în culcuşul lui, aşezat în fundul teugei, înapoia *bintelor de bompres* — două blăni de lemn înfipte în chila vasului. O oră sau două mai tîrziu, cîţiva marinari adulmecară o duhoare stranie, pe care o atribuiră prezenţei unor şobolani morţi în interstiţiile dintre scîndurile pereţilor laterali ai teugei, mai ales că aceasta fusese, cu cîteva zile mai înainte, afumată zdravăn pentru stîrpirea insectelor. Pe la miezul nopţii, cartul de la babord, din care făceam parte şi eu, a fost chemat pe punte ; şi în clipa cînd ne-am trezit,

fiecare dintre noi a simțit în nări duhoarea aceea, care devenise de-a dreptul insuportabilă, fiind, credeam noi, exacerbată de apa murdară din fundul calei, tulburată de ruliul vasului.

— Lua-l-ar naiba de șobolan! exclamă groenlandezul.

— L-a și luat — zise Jackson, care, îmbrăcat numai în izmene, se tîrîse pînă la culcușul lui Miguel. E un șobolan de mare, băieți, uitați-vă la el! A mierlit!

Și spunînd acestea, trase afară un braț al marinarului mort.

Oamenii se repeziră atunci spre culcușul din fund, iar Max își apropie lanterna de fața mortului.

— Nu, nu-i mort! strigă el, văzînd că flacăra gălbuie se mișcă puțin sub suflarea ce ieșea din gura încremenită a marinarului. Dar abia rostise aceste cuvinte, cînd, spre groaza tuturor, două panglici de foc verzui țîșniră ca o limbă de șarpe dintre buzele lui Miguel, iar în aceeași clipă fața lui cadaverică fu asaltată de un roi de flăcări subțiri ca niște viermi.

Max scăpă din mînă lanterna, care se stinse, în vreme ce cadavrul, acoperit peste tot de scîntei și limbi de foc ce pîrîiau în tăcere, ardea sub ochii noștri, ca un rechin fosforescent în mare, la miezul nopții.

Ochii lui Miguel erau deschiși și încremeniți; gura i-era chircită ca un sul, și fiece trăsătură a feței părea deslușită, ca în viață — fața însăși, învăluită acum în fuioare de foc albăstrui și avînd o expresie lugubră, de sfidare a morții veșnice: Prometeu înlănțuit pe-o stîncă și lovit de fulgere.

Un braț, sub mîneca suflecată a bluzei roșii, scotea la vedere numele omului, tatuat lîngă îndoitura cotului; și, ca și cum carnea asta vopsită ar fi fost o substanță aparte, fiece literă strălucea atît de tare, încît întreg numele se zugrăvea, luminos, pe fundalul albastru, tremurător.

—Unde-i afurisitul ăla de Miguel? ne întrebă deodată prin bocaport secundul, care tocmai venise pe punte, hotărît să-i pună la treabă pe toți oamenii din cartul lui.

— S-a dus în portul unde cei ajunși acolo nu mai ridică niciodată ancora — îi răspunse Jackson. Coboară și matale, domnule, și privește.

Crezînd că Jackson vrea să-şi bată joc de el, secundul coborî furios, dar cînd văzu trupul arzînd, se feri în lături, ca din calea unui glonţ.

— Dumnezeule ! exclamă el, rezemîndu-se de scară.

În cele din urmă Jackson îi spuse groenlandezului :

— Apucă-l, trebuie aruncat peste bord. Nu mai dîrdîi ca un cîine fricos, apucă-l îţi zic ! Dar stai niţel ! adăugă el şi, înfăşurînd cadavrul în pături, îl trase puţin din culcuş.

Peste cîteva minute, cadavrul căzu în valurile fosforescente ale mării, lăsînd în urmă o dîră părelnică.

Întîmplarea asta mă îngrozi peste măsură, iar comentariile colegilor mei de cart n-avură darul să mă liniştească.

Ceea ce mă uluia cel mai mult, părindu-mi-se aproape de necrezut, era opinia lui Jackson că omul fusese adus mort la bordul corăbiei ; cu bună ştiinţă, în scopul de a pune mîna pe avansul din leafă, plătit în temeiul înscrisului prezentat, „recrutorul" trimisese pe „Highlander" un cadavru, dîndu-l drept un marinar beat. Jackson pretindea că auzise şi înainte despre asemenea cazuri. Dar nici acum nu pot crede că au existat vreodată cadavre care să ardă în felul acela. Marinarii păreau însă obişnuiţi cu astfel de lucruri, sau cel puţin cu poveştile despre astfel de lucruri.

În ce mă priveşte, întrucît nu mai auzisem pînă atunci despre un asemenea caz de combustie, am avut, în spaima ce m-a cuprins, sentimentul că trupul în flăcări e un semn, o imagine premonitorie a ceea ce-l aştepta pe Miguel în iadul calvinist, la care fusese osîndit în veci.

Îndată după aruncarea peste bord a cadavrului, în culcuşul lui a fost pusă o oală cu tăciuni aprinşi, peste care cineva a aruncat doi pumni de cafea. După aceea culcuşul a fost bătut în cuie şi n-a mai fost deschis pînă la sfîrşitul călătoriei ; echipajul a primit ordine stricte să nu divulge emigranţilor ceea ce se petrecuse la teuga ; pentru aşa ceva, nici nu le trebuia vreun ordin.

De atunci încoace, nici un marinar, afară de Jackson, nu mai avu curajul să stea singur la teuga, noaptea sau chiar la amiază, şi nu mai cîntară acolo, nici nu mai

rîseră, ci își păstrară toate glumele pentru cartul de pe punte. Numai Jackson continua să se uite spre locul fatidic și, în vreme ce ceilalți ședeau și fumau în tăcere pe cuferele lor sau în culcușuri, el rîdea și invoca tușind numele mortului, cu tot felul de vorbe urîte. Îmi îngheța sîngele în vine și simțeam că mor, auzindu-l.

XLIX

Carlo

Se afla pe vas, printre emigranți, un băiețaș italian cu păr castaniu și rumen la față, îmbrăcat într-o jiletcă de catifea măslinie și niște pantaloni zdrențuiți, suflecați pînă la genunchi. N-avea mai mult de cincisprezece ani, dar melancolia de amurg a ochilor lui matinali părea să ascundă o experiență atît de tristă și de bogată, încît cred că pentru el zilele însemnau ani. Ochii aceștia nu erau ca ai lui Harry, mari și feciorelnici. Aveau în ei o lumină catifelată și spirituală, ca aceea a unei stele pe un cer tropical; și vorbeau despre umilință, despre o fire adînc meditativă, și totuși capabilă să rabde cu nepăsare toate relele existenței.

Avea un cap mic, năpădit de smocuri dese de păr, ce i se revărsau peste frunte și peste urechile delicate, încît amintea de un vas clasic încărcat cu frunze falerniene.

De la genunchi în jos, piciorul gol îți încînta privirea întocmai ca un braț de femeie, într-atît de arcuit și de plin de grație era. Întreaga lui făptură părea slobodă, frumoasă și nepăsătoare. Un băiat dintre cei ce prind viață într-o podgorie napolitană; un băiat dintre cei pe care țiganii îi fură de mici; un băiat cum picta adesea Murillo, cînd se ducea printre săraci și dezmoșteniți, în căutarea unor subiecte cu care să captiveze ochii nobililor și bogătașilor; un băiat plin de poezie, cum pot fi

numai cerşetorii Andaluziei, care respiră poezia prin toţi porii.

Acest fiu vitreg şi sărman al pămîntului, lipsit de părinţi şi tîrît de valurile vieţii ca o epavă de talazurile oceanului, se numea Carlo.

Cu cîteva luni mai înainte debarcase în Docul Prinţului de pe o corabie din Messina şi cutreierase cu flaşneta lui străzile Liverpool-ului, cîntînd melodiile însorite ale sudului, în ceaţa şi burniţa nordului. Iar acum, după ce cîştigase destui bani ca să-şi plătească drumul peste ocean, se imbarcase din nou pentru a-şi încerca norocul în America.

Harry îl îndrăgise din capul locului pe băiat.

— Carlo — îl întrebă el odată — cum ţi-a mers în Anglia ?

Aşezat pe-o pînză veche întinsă în şalupă, cu bereta-i soioasă dar împodobită cu ciucuri trasă pe ceafă, Carlo îşi mîngîia un picior, copilăreşte. Drept răspuns la întrebare, spuse in englezeasca lui stricată, ce-ţi evoca un vin vîrtos de Porto, amestecat cu nu ştiu ce sirop delicios :

— A mers foarte bine, fiindcă am cîntece pentru tineri şi bătrîni, pentru cei veseli şi pentru cei trişti. Am marşuri militare pentru soldaţii tineri, şi cîntece de dragoste pentru doamne, şi cîntece serioase pentru bătrîni. Oricînd în jurul meu se adună oameni, ştiu după feţele lor ce cîntece o să le placă mai mult. Oricînd mă opresc în faţa unei case, judec după poarta ei cam ce fel de melodie o să-i facă pe locatari să-mi arunce mai repede nişte bănuţi. Niciodată nu cînt cîntece triste oamenilor veseli, şi cîntece vesele oamenilor trişti ; mai întotdeauna oamenii bogaţi iubesc cîntecele triste, iar săracii iubesc cîntecele vesele.

— Dar nu ţi se întîmplă uneori să dai peste nişte bătrîni suciţi şi arţăgoşi, care rămîn nesimţitori la vocea ta frumosă ? îl întrebă Harry.

— Ba mi se întîmplă — spuse Carlo, arcuindu-şi piciorul.

— Şi-atunci, cunoscînd preţul pe care-l are liniştea pentru oamenii neliniştiţi, presupun că nu-i laşi niciodată în pace pînă nu-ţi dau măcar un şiling ?

— Nu — replică băiatul. Țin la flașnetă ca la ochii din cap, fiindcă e singurul meu prieten. Sărmana flașnetă! Mă înveselește cînd sînt trist. Eu nu cînt niciodată în fața unei case anume pentru a fi plătit ca să plec de-acolo, nu-i așa, flașnetă dragă? adăugă el, privind spre flașnetă, care zăcea undeva pe bocaport. N-am făcut niciodată așa ceva și nici n-o voi face, chiar de-ar fi să mor de foame. Fiindcă, dacă oamenii mă alungă, nu flașneta-i de vină, ci oamenii aceia, căci înseamnă că le-au ruginit și le-au plesnit coardele muzicale de vreme ce nu le mai poți face să vibreze.

— Poate că doar la cîntecele tale nu pot vibra, Carlo — rîse Harry.

— A nu, aici greșești. Deși flașneta mea e la fel de plină de cîntece, cum e plin un stup de albine, nici un instrument nu poate face să vibreze un suflet nemuzical, tot așa cum vînturile din țara mea nu pot face să vibreze o harfă lipsită de coarde.

În ziua următoare, o zi senină și frumoasă, către seară, cînd vasul luneca lin, împins de o briză plăcută, iar sărmanii emigranți, ușurați de chinurile din ultima vreme, stăteau strînși pe punte, Carlo ieși brusc din ascunzătoarea lui, coborî în cală și se întoarse de-acolo cu flașneta.

Muzica e un lucru sfînt, iar instrumentele ei, oricît de modeste, cată să fie iubite și venerate. Orice obiect care-a fost vreodată, sau mai este încă, în stare să scoată muzică, trebuie socotit la fel de sacru ca frîul daurit al calului șahului Persiei și ca barosul de aur cu care-a fost potcovit. Instrumentele muzicale trebuie să fie aidoma cleștelui de argint cu care arhiereii îngrijeau altarele evreiești — și care nu putea fi atins de o mînă profană. Cel ce vatămă un nai, fie el făurit dintr-o trestie smulsă din gardul unui milog, aduce ocară însuși zeului melodiilor.

Orice obiect cîntător, fie el cît de umil — ca trișca sau ca dibla negrilor — cată să fie privit cu aceeași admirație ca și cea cuvenită celei mai grandioase orgi ce și-a revărsat vreodată potopul armonios într-o catedrală. Căci pînă și-o drîmbă poate fi ciupită în așa fel, încît să trezească toate zînele ce sălășluiesc în noi, făcîndu-le

mi dănţuie în sufletele noastre, ca pe-o pajişte cu albăstrele, luminată de lună.

Dar ce putere subtilă, ascunsă într-un hirb de oţel, cît un cui de mare, pătrunde aşa, fără să bată, în fiinţa noastră cea mai adîncă şi ne dezvăluie toate tainele ei ?

Nu dintr-un spirit de speculaţie deşartă, de meditaţie filozofică pură, şi-au reprezentat grecii antici sufletul omenesc drept o armonie. Iar dacă dăm crezare lui Paracelsus şi lui Campanella, potrivit cărora fiece om are cite patru suflete, ne putem explica acele acorduri îngemănate, legate între ele prin fire argintii, acele cuartete melodice care răsună uneori în noi, de parcă sufletele noastre ar fi nişte palate senioriale, iar muzica noastră ar fi executată de cei mai venerabili harpişti din Ţara Galilor.

Dar iată-l pe Carlo cu flaşneta lui : înconjurat de mulţimea mută, el o priveşte iscoditor, dar blajin, ciupind clapele de fildeş de la capătul instrumentului.

Priviţi această flaşnetă !

Dacă e adevărat că vechile viori ale Cremonei sînt, pe cît de vechi, pe atît de melodioase, cît farmec dumnezeiesc nu ne făgăduieşte această flaşnetă venerabilă, înnegrită de vreme, care-ar fi putut executa Marşul Funebru cu prilejul înmormîntării regelui Saul !

O flaşnetă frumoasă cu turle, foişoare şi clopotniţe fantastice, gravate pe marginile-i de lemn ; cu o arhitectură ce aminteşte întrucîtva de cea gotică — în partea din faţă ai zice că-i leit latura vestică a catedralei din York.

Ce arcade sculptate ducînd spre tainiţe misterioase ! Ce ferestruici boltite deschise parcă spre nişte capele potopite de asfinţituri extatice ! Ce coloane avîntate, ce capiteluri, ce nişe cu sfinţi !... Dar staţi ! Asta-i o infamie maură — văd o arcadă sarazină, care-ar putea duce spre vreo Alhambră [1].

Şi chiar duce : învîrtind manivela flaşnetei, Carlo execută o melodie italienească, încît parc-aud cum susură Fîntîna Leilor, ale cărei şuvoaie sonore îmi împroaşcă faţa.

[1] Palat celebru al regilor mauri din Grenada (Spania). (n.t.)

Cîntă, cîntă, italianule ! N-are a face că notele sînt dezacordate pe alocuri, armonia interioară contează ! Ridică-ți ochii matinal-melancolici și lasă-mă, în vreme ce ascult melodiile noastre gemene, să-ți sondez privirea de nepătruns : e ca și cum aș privi în adîncul Mărilor Sudului și aș desluși razele scînteietoare ale delfinilor ce se scaldă în apele lor.

Cîntă, cîntă ! Căci fiece acord dezlănțuie armate în marș, cu stindardele desfășurate — o adevărată paradă sonoră ! Am senzația că sînt Xerxes, înfruntînd nechezaturile marțiale ale tuturor hergheliilor persane. Satrapii mei se înghesuie în juru-mi aidoma unui roi de muște aurii agățate de vreo creangă înaltă.

Dar, iată, parada a trecut, iar eu mă prăbușesc, Carlo își ciupește clapele de fildeș și cîntă o sarabandă dulce, învăluitoare, aidoma clipocitului unor vîsle de argint prin apa cîntătoare a unui pîrîu. Apoi execută o melodie marțială, zăngănitoare, de parcă zece mii de trîmbițe de alamă, făurite din pinteni și din mînere de săbii, ar chema la asalt !

Și din nou, ce mărăciniș blestemat e acesta ? Ce bolboroseală ca aceea a vrăjitoarelor lui Macbeth ? Valsul spiridușilor de Beethoven ! Apelul duhurilor și fantomelor ! Haideți, veniți cu mîinile împreunate, tu, Meduză, tu, Hecate, și tu, vrăjitoare din Endor [1], precum și voi, demoni din Blocksberg [2] !

Carlo atinge din nou clapele, făcînd să răsune iarăși acordurile prelungi ale unui imn către Cleopatra ; superbe globuri de aur se rotesc încet, vaste și solemne ; în fața mea plutesc nenumărate regine, înfășurate în văluri argintii.

Așa putere avea Carlo asupra mea — era în stare să mă desfacă, să mă destrame, apoi să mă lipească la loc, mădular cu mădular. Un adevărat arhitect al unor domuri sonore, al unor boschete vrăjite.

[1] Endor — oraș unde se afla ghicitoarea la care s-a dus Saul înainte de a da lupta cu filistenii. (n.t.)

[2] Munte din masivul Hartz, numit și *Brochen* și socotit de imaginația populară ca fiind sălașul unor vrăjitoare cumplite, conduse de demoni. (n.t.)

Şi asta, numai cu ajutorul acelei flaşnete vechi! Slăvite fie, aşadar, toate flaşnetele de stradă! În degetele acestui băiat italian se ascunde mai multă melodie decît în sute de orchestre pariziene.

Dar Carlo are cu ce îndestula şi ochiul, nu numai urechea; ornamentele flaşnetei au, pentru mine, grandoare, deşi fiecare din ele ar avea nevoie de o mînă de meşter ca să le repare sau, în orice caz, să le şteargă de praf.

Catedrala din York îşi deschide faţada vestică; aidoma porţilor paradisului miltonian, poarta ei are balamale de aur.

Ce-i aici? Palatul secret al Marelui Mogul? Mănunchiuri de coloane daurite; fîntîni, baldachine, divane; cavaleri şi domniţe în straie de mătase cu fluturaşi de aur.

Flaşneta cîntă un marş solemn şi, *presto!* sub arcadele larg deschise păşesc doi cîte doi, înclinîndu-şi panaşele şi turbanele roşii, oşteni fără număr; cu iatagane zăngănitoare, trec prin sală, salută şi pier.

Iată-i acum pe saltimbancii mlădioşi şi sprinteni — sclavi nubieni, negri ca smoala; se caţără pe cîte o prăjină, se aşază pe cap şi dispar în pămînt.

Urmează o mascaradă, siluete stranii ies dansînd pe uşile laterale, amestecîndu-se printre cavaleri şi domniţe. Cîte un sultan dansează cu o sultăniţă; cîte un împărat, cu cîte o regină; mînere de săbii încrustate cu giuvaeruri răsfrîng privirile întoarse cavalerilor de către contesele cochete.

Cortina cade. Şi iată, sărmana flaşnetă ne priveşte, înnegrită şi plăpîndă.

Spune-mi, Carlo, poate fi oare om mai bogat decît mine, dacă pentru un singur *penny* tu mă strămuţi în împărăţia elizeeană a viselor? Cel ce posedă un milion de dolari, nu-i nicidecum mai bogat!

Vai şi amar să fie de cel ce te va întîmpina altfel decît cu bunătate, italianule drag! Blestemat să fie sclavul ce-ţi va alunga de lîngă uşa vreunui boier cutia fermecată, cu sunete şi privelişti!

L

Harry Bolton pe mare

Încă n-am spus nimic despre felul cum s-a descurcat ca marinar prietenul meu Harry.

Sărmane Harry ! O tristețe adîncă, de neogoit mă copleșește pînă și azi, cînd mă gîndesc la tine. Căci această călătorie n-a făcut decît să te apropie de acel mormînt oceanic, care avea să te-nghită, cu tainele tale cu tot, și la care nu se poate ajunge în nici un pelerinaj funebru.

Dar de ce ne întristăm la gîndul celor morți ? De ce n-am fi mai degrabă veseli ? Nu cumva, pentru că-i socotim lipsiți în vecii vecilor de orice bucurie ? Și pentru că-i credem cu adevărat morți ? Răposații nu ne mai vizitează, glasurile lor nu mai răsună în văzduh, ei rămîn într-o veșnică iarnă, chiar cînd în jurul nostru e vară — deși nici noi nu simțim curgîndu-ne în mădulare seva ce reîmprospătează în fiece primăvară viața verde a copacilor.

Tu, Harry, trăiești însă din nou acum, cînd îți rechem amintirea. Te văd limpede, ca în viață, și-ți pot face existența palpabilă și altora. E, oare, mort cel despre care se poate spune așa ceva ?

Dar, Harry, te văd amestecat printre o mie de siluete stranii — centauri ai imaginației : jumătate reali și umani, jumătate sălbatici și grotești. Plăsmuiri divine coboară ca niște zei în cringurile Thessaliei noastre și, strîngînd în brațe amintirile-driade, zămislesc făpturi care uluiesc lumea.

Dar, Harry, deși imaginea ta îmi bîntuie acum cringul thessalian, ea e la fel ca odinioară ; printre turmele de centauri și alte asemenea făpturi, tu te deosebești ca o zebră într-un cîrd de elani.

Îmbrăcat în bluza-i vărgată, cu părul lui lucios și cu obrajii lui oacheși, Harry Bolton semăna, într-adevăr, în echipajul de pe „Highlander“, cu acel patruped mă-

tăsos care aleargă prin pădurile cafre, urmărit de boșimanii sălbatici.

Cum te mai fugăreau și pe tine, ca pe-o zebră omenească, acei barbari ai mării, acei marinari răi la suflet și necivilizați! Cum te mai fugăreau de la bompres pînă la arborele-maestru, scoțîndu-te din fiece ascunzătoare!

Cu o zi înainte de plecarea vasului, marinarii aflaseră că tînărul feciorelnic pe care-l vedeau zilnic lîngă hanul de pe Union-street o să facă împreună cu ei drumul de întoarcere, ca membru al echipajului. Drept care, îl supuseră la un sever examen critic, ajungînd curînd la concluzia că Harry n-avea să reprezinte un spor prea substanțial al forței lor și că un braț atît de delicat nu putea înălța pînze prea grele pe catarge. De aceea îl antipatizară chiar înainte de a-l cunoaște, iar asemenea antipatii sînt, după cum se știe, cele mai tenace și mai apte a lua proporții. Dar cum nici măcar marinarii nu rămîn orbi la aura de sfințenie a unui necunoscut, ai noștri se abținură un timp de la orice violență, arborind față de prietenul meu doar o politețe rece și lipsită de simpatie.

Cît despre Harry, la început a fost încîntat de noutatea cadrului, gîndul că pleacă într-o țară îndepărtată trezind în el, ca în sufletul oricărui om, sentimentul înălțător al unei așteptări inefabile. Și deși nu-i mai rămăsese aproape nici un ban în buzunar, nu-și făcea prea mari griji din pricina asta, cel puțin în primele zile.

Eu însă eram uimit că un om care văzuse desigur multe în viața lui, vădea o asemenea ignoranță, o asemenea incredibilă necunoaștere a ceea ce e inadmisibil la o persoană de rangul lui. Dar poate că familiaritatea lui cu viața în înalta societate îl făcea mai inapt să înțeleagă cealaltă extremă. Oricît de necrezut ar părea, acest gentleman din Bury a venit odată pe punte ca să facă de cart, într-un halat de brocart, cu niște papuci brodați și cu o tichie cu ciucuri.

Cînd l-am văzut îmbrăcat așa, m-a fulgerat o bănuială ce-mi mai trecuse și înainte prin minte și am fost aproape sigur că, în ciuda afirmațiilor sale, Harry

Bolton nu fusese niciodată pe mare pînă atunci, nici măcar ca „purcel de India" pe o corabie indiană, căci o cît de mică obişnuinţă cu viaţa pe mare şi cu marinarii l-ar fi împiedicat să facă o asemenea prostie.

— Cine-i mandarinul ăla chinez ? exclamă secundul (care fusese de cîteva ori la Canton). Uite ce e, frumosule, fă bine şi aruncă-ţi în mare vela asta fistichie !

— Cum aşa, domnule ? protestă Harry. Nu e acesta cartul de dimineaţă, şi nu am eu pe mine un halat matinal ?

Dar deşi, după părerea rafinatului meu amic, nimic nu putea fi mai potrivit decît acel halat, în ochii secundului acesta constituia cea mai monstruoasă aberaţie, drept care halatul şi tichia au fost lepădate.

— Foarte rău — îmi şopti Harry. Aveam de gînd să zac în halatul ăla pînă ce ni se va servi cafeaua, presupun însă că hotentotul de secund n-o să-i dea voie unui gentleman să-şi fumeze pipa turcească dimineaţa. Dar zău c-o să-mi leg pantalonii c-o curea, ca să-i fac în ciudă !

Sărmane Harry, tocmai asta a fost stînca de care te-ai zdrobit !

Enervat de grosolănia secunzilor şi a marinarilor, Harry era hotărît să-i provoace şi mai abitir, dar furtuna de indignare stîrnită de el avea să-l doboare foarte curînd.

Marinarii nutreau o antipatie specială faţă de cufărul său, un cufăr mare, de mahon, pe care şi-l comandase la un depozit de mobilă. Împodobit cu nituri de aramă şi alte zorzoane, era înţesat cu articolele de îmbrăcăminte purtate de Harry la Londra — căci diferitele jiletci şi pantaloni vînduţi la Liverpool pentru a face rost de bani nu-i micşoraseră substanţial garderoba.

Aluziile şi părerile formulate de marinari ori de cîte ori aruncau o privire spre această colecţie de mătăsuri, catifele, postavuri şi satinuri mă intrigau. Nu ştiu precis ce anume credeau ei că fusese Harry, dar păreau cu toţii convinşi că, părăsindu-şi ţara de baştină, micşorase rîndurile jucătorilor de noroc. Jackson îi ceru chiar să-şi suflece puţin pantalonii, ca să-i vadă culoarea pulpelor.

Se poate observa că, ori de cîte ori vreun tînăr firav, manierat şi politicos se nimereşte în echipajul unei corăbii, marinarii îşi explică plecarea acestuia pe mare printr-o irezistibilă nevoie de a fugi de pe uscat pentru a scăpa de poliţie.

Ei îşi spun că aceşti gentlemeni cu degetele albe trebuie să fie şi iuţi de mînă, altminteri nu şi le-ar vîrî singuri în catran. Ce altceva i-ar putea împinge pe mare ?

Cu asemenea argumente logice, Harry a fost luat de la început drept un personaj foarte echivoc.

Marinarii se mulţumeau uneori să facă haz de înfăţişarea lui ; de pildă, într-o seară, cînd Harry, udîndu-şi rău tunica, fu nevoit să-şi îmbrace... fracul, ei rîseră spunînd că arborase la pupa două vele aurice şi că semăna c-un scriitoraş falit, cu valetul vreunui bărbier portughez ambulant sau cu băiatul de alergătură al vreunei fete bătrîne. Cît despre căpitan, ajunsese să-l ignore cu totul ; deşi se arătase la-nceput atît de amabil, domnul Riga nici nu-l mai băga în seamă acum, ceea ce-l uimea din cale afară pe Harry, dar nu şi pe mine, care prevăzusem c-aşa o să se întîmple. El lăsa în grija ofiţerilor şi a echipajului sarcina de a-l iniţia pe noul-venit în treburile mărunte ale meseriei de marinar.

Dar greul avea de-abia să vină. În primele zile, ori de cîte ori trebuia trimis careva în arboradă pentru vreo manevră oarecare, am observat că Harry se prefăcea că-i ocupat cu înfăşurarea parîmelor lăsate pe punte, uitînd că în clipa aceea colegul sau colegii lui săreau în sarturi. Iar cînd toţi marinarii din cartul lui trăgeau pe punte saulele vreunei vele, Harry făcea ce făcea şi se nimerea totdeauna lîngă *cavilă,* aşa fel încît, cînd doi dintre noi trebuia să sărim în arboradă, el strîngea de zor contraşcotele, fiind atît de absorbit de această îndeletnicire şi făcînd nişte noduri atît de complicate, încît ar fi fost aproape imposibil, după atîta muncă, să încalece pe parapet înainte ca tovarăşii săi să fi ajuns acolo. Totuşi, după ce strîngea zdravăn contraşcotele, Harry se prefăcea că porneşte în mare grabă spre sarturi ; deodată însă, privind în sus şi zărindu-i pe cei ce. i-o

luaseră înainte, se trăgea înapoi, parcă mîhnit că i se tăia posibilitatea de a-şi dovedi hărnicia.

Uimit de atitudinea lui, l-am luat la rost, iar amicul meu mi-a mărturisit atunci că nu putea să se caţăre în arboradă : încercase de cîteva ori, în taină, dar nervii lui nu rezistau la aşa ceva.

— Bine, Harry — i-am replicat eu — dar îţi dai seama ce te-aşteaptă ? Mai bine nu te-ai fi născut decît s-ajungi aici. Parcă-mi spuseseşi că eşti sigur c-o să te descurci perfect în arboradă ?! De ce mi-ai spus că ai făcut două călătorii pînă la Bombay ? Mare prostie ai făcut, Harry, că te-ai îmbarcat ! Dar mai încearcă să te urci în arboradă, şi-o să vezi că-n curînd o să te simţi printre vergi la fel de bine ca o pasăre pe creanga unui copac.

Nu l-am putut însă convinge cu nici un chip să mai încerce — *nervii nu rezistau :* în lunga lui carieră mondenă băuse prea multă cafea Mocca şi prea mult ceai tare, şi fumase prea multe havane ca să mai poată face faţă unor astfel de încercări. În cele din urmă, aşa cum îl avertizasem în repetate rînduri, fu chemat de secund, care, într-o dimineaţă, îi porunci să se caţăre pînă-n mărul catargului principal, ca să moleze fungile de semnalizare.

— Cum aţi spus ? bîigui Harry, îngrozit.

— Cară-te ! scrîşni secundul, apucînd un bici.

— Nu mă loviţi ! gemu Harry, ferindu-se.

— Ia asta şi cară-te ! răcni secundul, aruncîndu-i în spinare parîma, nu prea brutal.

— Dumnezeule ! exclamă Harry, icnind nu atît sub violenţa loviturii, cît sub povara insultei, şi repezindu-se spre secund.

Acesta îl ţinu la respect cu un braţ întins leneş, şi-ncepu să rîdă în hohote, încît îmi venea să mă-nfig în el cu capul — şi aş fi făcut-o dacă nu m-aş fi temut c-o să mi-l spargă.

— Căpitane Riga ! strigă Harry.

— Degeaba-l chemi — îi spuse secundul. Dumnealui doarme şi n-o să se trezească pînă n-o să ajungem în

apele americane. Hai, sus cu tine ! adăugă el, agitîndu-şi biciul.

Harry aruncă o privire indignată şi chinuită în jur, spre marinarii care rînjeau; apoi, aţintindu-şi-o asupra mea şi nedesluşind în ochii mei nici o speranţă, ci, dimpotrivă, chiar un îndemn la supunere, făcu un salt spre greement şi ajunse într-o clipă la mijlocul catargului. Îmi spuneam că încă două-trei salturi îl vor duce la mărul catargului şi mă temeam să nu se-arunce de-acolo peste bord, din disperare, cum auzisem că făcuseră mulţi boboci. Dar Harry se opri locului şi-şi plecă ochii în jos, să privească. Fatală privire ! Ea îl făcu să-şi piardă echilibrul şi l-am văzut cum se clatină şi se agaţă de sarturi. Secundul i-a strigat să nu strîngă prea tare parîma, storcîndu-i catranul.

— Hai, sus ! îi mai spuse.

Harry rămase tăcut.

Atunci secundul îi porunci neamţului :

— Hei, Max, sări după el şi ajută-l, ai înţeles ?

Max se cătără pe catarg şi-l izbi cu capul pe Harry drept în fund. Cînd te-mpinge diavolul, trebuie să înaintezi, aşa că amicul meu începu să se caţăre din ce în ce mai sus, împins la fiece pas de capul roşcat al neamţului. În cele din urmă ajunse la mărul catargului şi întinse fungile de semnalizare — subţiri ca nişte sfori — care începură să fluture în vînt.

— Molează-le ! îi strigă secundul.

Am zărit braţul întins al lui Harry ; picioarele lui păreau să tremure în greement, dar pînă la urmă treaba fu, slavă Domnului, făcută.

Harry coborî, palid ca un mort, cu ochii injectaţi şi cu toate mădularele dîrdîind. Începînd din acea clipă n-avea să mai pună niciodată piciorul pe-o grijea şi nici să încalece pe parapet ; parcă devenise alt om.

După ce coborî, merse la secund — de vreme ce nu putea sta de vorbă cu căpitanul — şi-l conjură să intervină pe lîngă Riga, pentru ca acesta să-i şteargă numele de pe lista echipajului, dîndu-i astfel posibilitatea de a călători ca pasager, în schimbul cărui privilegiu se

obliga să plătească de îndată ce va putea dispune la New York de unele dintre bunurile sale, mai mult decît costul biletului. Secundul însă, uluit parcă de atîta neobrăzare, îl tratǎ cu un refuz categoric. Cînd un marinar se îmbarcă pe un vas, rămîne marinar cel puţin pînă la capătul călătoriei; nici un ofiţer n-ar răbda să trateze de la egal la egal cu un ins căruia i-a dat ordine după bunul său plac.

Harry îi spuse atunci secundului pe un ton solemn că, fie ce-o fi, el nu se va mai urca în arboradă — nu putea şi nici nu voia. Orice altceva, numai asta nu!

Această întîmplare îi pecetlui soarta pe bordul vasului nostru; acum echipajul îl socotea vrednic de cele mai proaste glume şi de cele mai cumplite ocări, încît era vai de viaţa lui!

Puţini oameni ai uscatului îşi pot imagina ce deprimant şi umilitor este să te trezeşti brusc la cheremul unor marinari tiranici şi analfabeţi, fără a putea să-ţi manifeşti vreo altă trăsătură de caracter decît o totală necunoaştere a lucrurilor legate de viaţa ce o duci pe mare şi a treburilor pe care eşti chemat mereu să le faci. În acest domeniu şi în asemenea împrejurări, Isaac Newton şi Lord Bacon n-ar fi decît nişte mocofani caraghioşi, iar Napoleon Bonaparte ar fi bruftuluit şi bătut fără pic de milă. Am avut de multe ori prilejul să verific această regulă, de la care bietul Harry nu făcea cîtuşi de puţin excepţie. Iar faptul că eu eram scutit de cele mai cumplite dintre aceste rele mă făcea cu atît mai simţitor faţă de soarta unui om care, din pricina unei firi ciudat de nervoase, necunoscută nici de el pînă atunci, devenise un fel de iepure hărţuit de un echipaj nemilos.

Cum se face însă că Harry Bolton, care, în ciuda înfăţişării sale feciorelnice, îmi dăduse, în timpul călătoriei la Londra, atîtea dovezi sigure ale unui spirit de neînduplecat, cum se face că acum se lăsa, aproape pasiv, pradă dispreţului celorlalţi? Poate că, pentru moment, curajul lui fusese zdrobit. Nu mă voi încumeta însă să dau explicaţii. Precum se ştie, sîntem cu toţii nişte fiinţe ciudate; şi există în viaţa oricărui om episoade care distonează atît

de flagrant cu purtarea sa obişnuită şi par atît de în contradicţie cu el însuşi, încît numai cel ce ne-a zămislit pe toţi ar putea să le găsească vreo explicaţie.

LI

Emigranţii

După cea dintîi furtună pe mare, am avut parte cînd de vreme bună, cînd de vreme rea, mai adesea de vreme rea; timp de trei zile am navigat contra vîntului, prin ceaţă şi ploaie, pînă cînd, într-o dimineaţă, soarele răsări vesel pe cer, vădindu-ne Capul Limpede. Slavă Domnului, ieşisem din zona climatică numită „Clima Canalului", iar acum vedeam ultimul crîmpei din emisfera estică înainte de a ne pierde în imensitatea oceanului.

„Pămînt la orizont !" strigă marinarul de cart, în timp ce promontoriul purpuriu se profila spre nord. La auzul acestui strigăt, emigranţii irlandezi dădură buzna pe bocaport, crezînd că America era pe-aproape.

— Unde e ? întrebă unul dintre ei, făcînd cîţiva paşi pe bompres. *Asta* e ?

— Da, nu prea seamănă cu bătrîna Irlandă, aşa-i ? zise Jackson.

— Cîtuşi de puţin, scumpule. Şi cît mai e pîn-acolo ? Sosim astă-seară ?

Spre marea lor dezamăgire şi jale, emigranţii aflară într-un tîrziu că pămîntul de la miazănoapte era propria lor insulă natală, de care se apropiau iarăşi, după ce-o părăsiseră, cu trei-patru săptămîni înainte, într-o corabie ce-i dusese la Liverpool; după atîtea zile de la ieşirea din Mersey, „Highlander" îi aducea astfel din nou în apropierea patriei abandonate.

Erau nişte oameni foarte simpli, cu totul lipsiţi de simţul distanţelor, încît America li se înfăţişa, cred, ca un loc situat undeva dincolo de un rîu. În fiece dimineaţă,

unii dintre ei veneau pe punte să vadă cu cît ne apropiasem de țintă; un bătrîn stătea ore întregi nemișcat la prova, ca și cum s-ar fi așteptat să vadă din clipă în clipă New York-ul răsărind drept în fața lui, deși ne aflam, poate, la o distanță de încă două mii de mile și, pe deasupra, navigam cu vîntul în față.

Singurul lucru ce-l abătea pe acest sărman bătrîn de la pînda lui era apariția unor marsuini sub prova corăbiei. Atunci striga din răsputeri:

— Hei, diavolilor, ia uitați-vă la porcii ăștia de mare!

Emigranții începură la un moment dat să creadă că fuseseră trași pe sfoară și că vasul îi ducea spre Indiile de Est sau spre vreun alt tărîm depărtat. Într-o noapte, Jackson lansă printre ei zvonul că Riga voia să-i ducă în Berberia și să-i vîndă ca sclavi; dar deși unele dintre femei, îndeosebi cele bătrîne, aproape că dădură crezare zvonului, ceea ce-i făcu pe copii să plîngă în hohote, bărbații refuzară să pună preț pe un zvon atît de ridicol.

Dintre toți emigranții, italianul Carlo părea cel mai la largul lui. Zăcea toată ziulica în barca mare, prăjindu-se la soare și privind gînditor marea, iar noaptea își lua flașneta și cînta vreme de cîteva ore, spre încîntarea celorlalți pasageri, care-l binecuvîntau, cu flașneta lui cu tot, și-i răsplăteau muzica dîndu-i de mîncare. Cîteodată, mai ales în nopțile cu lună, stewardul venea cu un mesaj din partea domnilor și doamnelor din cabine, care-l rugau să le cînte pe puntea superioară.

Se mai afla la bord și un viorist, care era solicitat uneori insistent să-și unească acordurile cu acelea ale lui Carlo, în folosul pasagerilor de clasa întîi; dar asta s-a întîmplat doar de două-trei ori, deoarece viorisul se socotea cu mult deasupra celorlalți pasageri și nu prea-i plăcea să cînte pentru niște străini, tocindu-și coatele în timp ce alți oameni, cu totul necunoscuți lui și pe care n-avea nici un interes să-i servească, se fîțîiau de colo pînă colo, foarte bine dispuși. De aceea doamnele și domnii trebuiau să se mulțumească, cel mai adesea, să danseze în acompaniamentul flașnetei micului italian.

Flaşneta era instrumentul cel mai docil cu putinţă, căci putea să execute orice melodie : Carlo apăsa pe clapele de fildeş şi atunci văzduhul se umplea de cîntece.

E drept că unii domni pretenţioşi protestau, spunînd că cutare melodie nu prea semăna cu aria lui Händel sau a lui Mozart ; iar unele doamne, pe care le auzeam vorbind despre buchetele pe care le aruncau faimoasei Malibran[1] la Covent Garden îl asigurau pe căpitanul Riga că flaşneta lui Carlo era o cutie nenorocită, oribil de zgomotoasă.

— Da, doamnelor — le răspundea căpitanul, cu o plecăciune — pesemne că flaşneta lui Carlo şi-o fi pierdut mama, fiindcă guiţă întocmai ca un purcel care aleargă după o scroafă.

Harry turba la auzul acestor observaţii critice. Totuşi pasagerii din cabine erau gata oricînd să danseze în ritmul muzicii bietului Carlo.

— Ascultă, Carlo — l-am întrebat într-o seară cînd se întorcea de la unul din acele baluri nautice, organizate pe puntea superioară, în timp ce eu făceam de cart — cu ce te răsplătesc domnii şi doamnele pentru care cînţi ?

— Cu asta — îmi răspunse el, arătîndu-mi trei monede de aramă, cu efigia Britaniei : trei *penny*.

Ori de cîte ori descoperim în sufletul nostru vreo pornire împotriva cuiva, trebuie să devenim oarecum bănuitori faţă de noi înşine. Se prea poate ca antipatia firească pe care mai toţi marinarii şi pasagerii de clasa a doua o nutreau împotriva locatarilor cabinelor să fi fost unul din motivele lipsei de caritate cu care-i priveam eu însumi.

Da, se prea poate, totuşi îi voi face naturii pe voie măcar o dată, de aceea declar aici pe şleau că nutream un sentiment înrudit cu dispreţul faţă de acei pasageri — nu pentru că erau pasageri de clasa întîi, ci numai din pricină că păreau cei mai îngîmfaţi, mai zgîrciţi şi mai josnici oameni ce traversaseră vreodată Atlanticul.

[1] Maria Felicita Garcia Malibran (1808—1836) — cîntăreaţă de operă, născută la Paris. (n.t.)

Unul dintre ei era un bătrîn îmbrăcat într-un caftan bogat, cu poalele largi; avea un nas ca o sticlă de *porto*; stătea cîte o oră întreagă, cu picioarele crăcănate și cu mîinile înfipte adînc în buzunarele pantalonilor, ca și cum ar fi avut acolo două monetării care fabricau guinee. Era un tip scîrbos, cu niște ochi reci, gelatinoși; întreaga lui făptură purta pecetea avariției, cruzimii și senzualității. Părea tot timpul ocupat cu vreo operațiune de aritmetică — adunînd poate dolari și cenți; gura, zbîrcită și trasă la colțuri, semăna cu o pungă. La moartea lui, ar trebui ca tigva să-i fie transformată într-o pușculiță, cu gaura între dinți.

Un alt pasager de clasa întîi era un londonez de vîrstă mijlocie, îmbrăcat într-o haină caraghioasă, de croială „Cockney", cu două cozi semicirculare, încît ai fi zis că șade într-un leagăn. Purta un fular pestriț, o scurteică de un roșu aprins și niște pantaloni vărgați, foarte strîmți pe pulpe, dar largi în talie. În afară de îmbrăcăminte, nu prea avea altceva vrednic de a fi descris; fața i-era atît de ștearsă, încît nici nu mi-o amintesc, deși am vaga impresie că era fața unui om suferind de gîlci.

Mai erau apoi cîțiva tineri cu mutre de țapi, care jucau tot timpul cărți pe dunetă, la umbra *brigantinei*, fumau trabuce la pupa ori ședeau și se uitau la femei cu binoclurile, prin ferestrele cabinei superioare. Filfizonii aceștia îl chemau adesea pe steward să-i servească cu coniac și cu apă și vorbeau de excursiile pe care le vor face la Washington ca să vadă... Cascada Niagara.

Mai era și un bătrîn care adusese cu el vreo trei-patru mape grele cu colecția ziarului LONDON TIMES și a altor gazete; își petrecea mai tot timpul citindu-le, pe partea umbroasă a punții, stînd picior peste picior — nu citea niciodată fără să-și încrucișeze picioarele: poziția asta era, pare-se, indispensabilă pentru înțelegerea temeinică a celor citite. Cînd era deranjat de marinari, care se vedeau nevoiți din cînd în cînd să-l dea la o parte ca să ajungă la parîme, bătrînul începea să mîrîie furios.

Cît despre doamne, n-am nimic de spus în privința lor, căci doamnele sînt aidoma crezurilor: dacă nu poți spune ceva bun despre ele, mai bine taci.

Bucătăria emigranților

Am mai pomenit de soba cea mare destinată pasagerilor de clasa a doua și instalată pe bocaportul principal.

În călătoria spre Liverpool, pasagerii de clasa a doua, fiind foarte puțin numeroși, avuseseră loc din belșug în această „bucătărie". Acum însă era cu totul altceva: aveam vreo patru-cinci sute de pasageri, și toți trebuiau să-și gătească mîncarea pe un singur foc — un foc mare, desigur, dar neîndestulător pentru atîta omenire, mai ales că putea fi aprins numai la anumite ore.

Emigranții trăiesc pe aceste vase sub un fel de lege marțială și sînt în toate privințele la cheremul căpitanului, care-i guvernează despotic. Și deși e limpede că asta este, pînă la un punct, necesar, ba chiar indispensabil, totuși, întrucît pe mare nu există autoritate la care să se poată face apel dincolo de căpitan, acesta abuzează prea adesea de puterea lui. Cît privește posibilitatea de a-l da în judecată pe căpitan la sfîrșitul călătoriei, e ca și cum ai vrea să-l chemi la judecată pe țarul Rusiei.

Emigranții fac pe rînd focul, treabă destul de neplăcută uneori, din pricina ruliului vasului și a talazurilor care împroașcă cu spumă soba descoperită. Ori de cîte ori eram în cartul de dimineață, de la patru la opt, vedeam cîte un nenorocit ce se tîra în zori, pe punte, căutînd pe dibuite bucăți de parîmă sau de pînză cătrănită cu care să aprindă focul. De îndată ce-l aprindea, soseau femeile, bărbații și copiii, înarmați cu cîte o tingire sau cu cîte o cratiță; de fiecare dată se stîrnea o larmă grozavă pentru că oamenii se ciorovăiau, neștiind cui anume îi venea rîndul la gătit. Cîteodată se încingeau și bătăi între cei mai certăreți, care-și răsturnau atunci tingirile și oalele.

Odată, un băiețaș englez veni cu un ibricel de cafea și, după ce izbuti să-l strecoare între două cratițe, coborî înapoi în cală. Curînd după aceea, o namilă de irlandez,

cu niște pantaloni scurți ce-i dezveleau pulpele, își făcu apariția la „bucătărie" și, privind vasele de pe foc, întrebă al cui era ibricul. Cînd i se răspunse, zdrahonul dădu la o parte ibricelul și-și puse propriul ibric, mormăind ceva despre locul acela, care ar fi fost, chipurile, al lui. Apoi se depărtă.

Nu mult după aceea, băiatul reapăru și, văzîndu-și ibricelul dat la o parte, îl puse la loc, cu o exclamație furioasă; cînd irlandezul băgă de seamă, se repezi la băiat, cu pumnii strînși. Băiatul apucă ibricelul și vărsă cafeaua fierbinte pe picioarele goale ale zdrahonului; acesta începu, fără voia lui, să dănțuiască, înainte de a se repezi după băiat, care între timp o ștersese.

Nu trecea zi în care să nu se întîmple asemenea scene. Zeci de oameni rămîneau zilnic lipsiți de posibilitatea de a-și găti ceva de mîncare, ceea ce era foarte rău.

Dar și mai rău era să-i vezi pe nenorociții ăștia luîndu-se la bătaie din te miri ce, pentru că n-aveau nici cel mai elementar confort. Însăși dificultățile la care sînt supuși acești oameni, în loc să-i unească, tind, dimpotrivă, exasperîndu-i, să-i ațîțe pe unii împotriva altora; ei își înfig astfel singuri cel mai puternic nit în lanțul cu care superiorii lor în ierarhia socială îi țin legați.

În fiecare seară, în timpul celui de-al doilea cart, eram nevoit să mă duc, din porunca secundului, la sobă și să torn peste foc o găleată cu apă sărată; înainte de a-l stinge, îi preveneam pe oameni, deși mulți dintre ei așteptaseră îndelung să le vină și lor rîndul la gătit.

Hrana curentă a emigranților irlandezi era un fel de păsat făcut din făină de ovăz fiartă în apă și cunoscut sub numele de *mush*; în Olanda, același păsat e numit *supaan*; marinarii îl numesc *burgoo*, iar locuitorii din Noua Anglie *puding pripit* — în care puding pripit poetul Barlow [1] a găsit material pentru un soi de epopee.

Unii dintre pasagerii de clasa a doua erau totuși aprovizionați cu pesmeți marinărești și cu alte asemenea alimente, ce pot fi consumate tot anul, chiar fără a fi încălzite.

[1] Joel Barlow (1754—1812) — poet american, autor al poemului epic „Columbiada". (n.t.)

Se aflau printre ei destui care păreau s-o ducă mai bine în lumea asta decît ceilalţi, fiindcă-şi luaseră cu ei şuncă, brînză, cîrnaţi de Bologna, scrumbii olandeze şi alte delicatese adaptate nevoilor unui pasager de clasa a doua.

Printre emigranţi se afla şi un bătrînel englez, care fusese băcan şi ale cărui cufere soioase semănau cu nişte cămări, din care tot scotea alimente pentru a şi le vîrî în propriu-i trup, ca-ntr-un dulăpior. Îmi făcea impresia că-i cam scrîntit la cap. Amorezat mai ales de şirurile sale de cîrnaţi, le scotea adesea din cufăr şi se juca cu ele, înfăşurîndu-şi-le după gît ca un fachir indian ce se joacă cu şerpii. Distrîndu-se ba cu cîrnaţii, ba cu brînza, ba cu cîte o duşcă dintr-o ploscă fără fund, ba cu cîţe o pipă, băcanul ăsta ţîcnit îşi petrecea binişor timpul.

Dar cel mai bine situat pasager de clasa a doua, cel puţin din punct de vedere bănesc, era un croitoraş englez, foarte firav şi palid, care, cumpărîndu-şi bilet pentru el şi nevastă-sa, fusese asigurat că va călători într-un compartiment care îmbina, chipurile, confortul cabinelor de clasa întîi cu ieftinătatea locurilor de pe punte. Se dovedi însă că acel compartiment era o simplă ficţiune, aşa că, spre marea lui scîrbă, croitoraşul se pomeni azvîrlit în turma celorlalţi ; toate reclamaţiile sale la căpitan rămaseră fără răspuns.

Acest croitor nefericit a fost persecutat în tot timpul călătoriei de către nevastă-sa, o femeie tînără şi frumoasă, exact tipul de fată de care se îndrăgostesc feciorii fermierilor : avea nişte ochi strălucitori, era durdulie, rumenă la faţă şi părea fericită.

Cochetă din cale afară, nu se ferea, precum s-ar fi cuvenit, de privirile iscoditoare ale filfizonilor din cabine, care-o mîncau din ochi prin binoclurile lor de operă. Asta îl scotea din sărite pe croitoraş, care-o certa pe nevastă-sa şi-i poruncea să coboare numaidecît. Dar doamna nu se lăsa tiranizată şi-l înfrunta. Între timp, filfizonii se amuzau grozav, urmărind scena prin binoclu. În cele din urmă, croitoraşul, nemaiavînd altceva de făcut, se repezea spre ticăloşi, cu pumnii strînşi, dar cînd ajungea lîngă arborele-maestru, era apostrofat de secund, care-i spunea,

de dincolo de parima despărțitoare, că trecerea graniței e interzisă.

Croitorașul cînta și la vioară, iar cînd îl apucau pandaliile, se ducea să-și ia instrumentul și încerca să-și potolească mînia cîntînd cele mai aprige melodii ce-i treceau prin minte.

Cîteodată, pe cînd cînta așa, nevastă-sa venea la el și-i spunea, punîndu-și mînuța pe umărul lui :

— Billy, dragule...

Dar Billy cînta mai avan.

— Billy, iubitule...

Arcușul luneca tot mai repede.

— Hai, Billy, micuțule și drăguțule, hai să ne-împăcăm !

Și, aplecîndu-se peste genunchii lui, femeia își ațintea asupră-i privirea irezistibilă.

Arcușul și vioara cădeau pe punte, iar cei doi rămîneau o oră-două într-o armonie desăvîrșită.

Dar a doua zi cearta reîncepea mai mult ca sigur, la cea dintîi apariție a unui binoclu, sus în cabine.

LIII

Horații și Curiații

Aș putea începe acest capitol folosind, cu o mică modificare, următorul paragraf din cea de-a 24-a parte a primei cărți a lui Tit Liviu :

„Întîmplarea face că în fiece familie erau cîte trei gemeni, foarte puțin deosebiți între ei ca vîrstă sau ca putere".

Printre pasagerii de clasa a doua se aflau două femei din Armagh, două surori irlandeze rămase văduve, care aveau fiecare cîte trei feciori gemeni, născuți, pare-se, în aceeași zi.

Gemenii erau în vîrstă de zece ani. În fiecare grup, cîteșitrei frații semănau între ei ca figurile dintr-un calei-

doscop, figuri care, luate separat, ca şi împreună, alcătuiesc parcă un singur tot. Dar, dincolo de această asemănare între fraţi, toţi cei şase băieţi aveau acelaşi aer de familie. Şi totuşi băieţii O'Brien aveau o fire cu totul opusă băieţilor O'Regan. Cei dintîi alcătuiau un trio tăcut şi sfios, ce se ţinea de poala mamei lor, de care se despărţeau foarte rareori; pe cînd O'Regan-ii erau nişte diavoli puşi pe pozne şi pe tot felul de năzdrăvănii.

În fiece dimineaţă, devreme, doamna O'Regan ieşea pe punte, mînîndu-şi gemenii poznaşi, ca pe-o turmă de mieluraşi neastîmpăraţi, şi pornea spre jgheabul încăpător umplut cu apă de mare, destinată spălării vasului. Cei trei băieţi se aruncau în apa asta şi înotau ca raţele, în timp ce maica lor încerca zadarnic să-i spele, frecînd cîte un braţ sau cîte un alt mădular, pe care apuca să pună mîna.

— Stai locului, Pat afurisitule! A, dar văd că eşti tu, Teddy, ticălosule! Mă Mike, împieliţatule, nu-ţi vîrî picioarele printre ale lui Pat!

Diavolii ţopăiau şi se hîrjoneau, încîntaţi, în vreme ce neobosita lor mamă îi freca şi-i săpunea cu osîrdie, dar şi cu bucurie de parcă împlinea o datorie de conştiinţă.

Între timp, la prova, doamna O'Brien stătea pe lada ce servea drept magazie pentru parîme şi catran, cu o biblie mare şi veche, înnegrită de vreme, din care citea cu glas tare celor trei mieluşei ai săi.

Marinarii priveau cu multă plăcere libaţiile băieţilor O'Regan, admirîndu-le sprinteneala şi şiretenia; dar la O'Brien-i se uitau cu mai puţină plăcere. Mai ales pe mama acestora n-o prea înghiţeau, văzînd-o veşnic îmbrăcată în negru; şi nu puteau să-i sufere cartea, punînd pe seama ei şi a bolboroselilor văduvei vînturile potrivnice care ne urmăreau. Blunt, camaradul nostru irlandez, credea serios că doamna O'Brien venea pe punte în fiece dimineaţă înadins ca să abată asupra vasului un vînt duşmănos în următoarele douăzeci şi patru de ore.

Într-o dimineaţă, văzînd-o că apare pe punte, Max neamţul o acostă şi-i spuse că, dacă-o mai prinde iarăşi pe lada aceea, cu cartea în mînă, echipajul o să-i arunce cartea peste bord.

În ciuda caracterelor lor diferite, cele două familii de gemeni își purtau o adîncă afecțiune, care se manifestă într-un chip ciudat cu acest prilej.

Sfidînd amenințarea marinarului, văduva își ocupă în tăcere locul și, înconjurată de copiii ei, începu să citească în șoaptă ; așa cum stătea la capătul provei, ușor aplecată asupra ei, parcă s-ar fi adresat valurilor de pe un amvon plutitor. Deodată Max apăru în spatele femeii, îi smulse cartea din mîini și o azvîrli peste bord. Văduva scoase un geamăt, iar băieții ei începură să zbiere ; verii lor, care tocmai se bălăceau în apa din jgheabul acela, văzură numaidecît care era cauza strigătelor lor și, ieșind din jgheab, îl apucară de picioare pe Max, mușcîndu-l și lovindu-l zdravăn. Atunci, băieții O'Brien, atît de sfioși pînă atunci, se aruncară și ei asupra inamicului, încît marinarul, buimăcit, se pomeni încolțit ca un taur de cei șase băieți.

Îmi face plăcere să menționez aici comportarea secundului — a fost singura dată cînd s-a purtat bine. Văzînd de la început ce se întîmplă, se repezi la prova și-i spuse lui Max că, dacă le face vreun rău băieților, va fi tras la răspundere ; în același timp îi încuraja pe aceștia, ca și cum s-ar fi bucurat că-i trag o chelfăneală marinarului. În cele din urmă, Max, zgîriat rău, mușcat, ciupit peste tot, dar altminteri nevătămat, strigă : „Destul !", iar agresorii primiră ordinul să-l lase în pace. O'Brien-ii se supuseră, dar cei trei O'Regan se agățau mai departe de Max ca niște lipitori, încît numai cu greu putură fi luați de-acolo.

— Ascultă, ticălosule — îi spuse lui Max secundul — să știi că dacă mai arunci vreodată peste bord o biblie, te trimit după ea !

Întîmplarea asta spori și mai mult faima gemenilor pe vasul nostru. În dimineața aceea, toți șase fură invitați pe puntea superioară, unde pasagerii din cabine, mai ales femeile, îi cercetară cu luare-aminte ; femeile manifestă întotdeauna interes pentru gemeni, unele din ele au chiar obiceiul de a se opri în fața cărucioarelor din parcuri și de a-i privi pe gemenii scoși la plimbare punînd întrebări dădacelor lor.

— V-ați născut toți deodată? îi întrebă o doamnă bătrînă, privind uluită șirul lung al celor șase capete bălaie.

— Întocmai — răspunse Teddy. Nu-i așa, mamă?

După multe asemenea întrebări și răspunsuri, acești generoși pasageri organizară o colectă, ce avu drept rezultat înzestrarea cu cîte un *penny* a fiecăruia dintre cei șase băieți.

Nu mă puteam uita la prichindeii ăștia fără să mă simt copleșit de un sentiment ciudat și inexplicabil, deși n-aveau nimic remarcabil sau extraordinar, în afara faptului că o coincidență bizară făcuse ca două surori să aducă dintr-o dată lumii un asemenea dar bogat — însăși împrejurarea că erau gemeni mi se părea stranie. Pentru mine, cel puțin, gemenii sînt un miracol; nici azi nu-mi explic de ce, mai ales că fiecare dintre noi ascundem în ființa noastră același fenomen. Oare degetele groase de la mîini nu sînt gemene, întocmai ca Polux și Castor? La fel, toate degetele. Și nu-s oare brațele, mîinile, picioarele, ochii, urechile noastre gemene, zămislite simultan și profund asemănătoare?

Nu cumva grămăticii greci au născocit pluralul anume pentru gemeni?

LIV

Despre tutun

Am mai arătat cu cît profit își vindeau marinarii tutunul la Liverpool, dar se cuvine să sugerez urmările nefaste ale acestor speculații comerciale nelegiuite.

Credincioși firii lor necumpătate și ispitiți de prețurile mari oferite în Anglia pentru această buruiană, ei își vînduseră acolo aproape tot tutunul, convingîndu-l pe secund să le dea și cantitatea pe care-o pusese deoparte, sub cheie, din porunca vameșilor. La vreo două săptămîni

de la plecarea noastră înapoi spre patrie, deveni limpede că tutunul ajunsese o raritate.

Una dintre ocupaţiile preferate ale marinarilor în timpul lor liber este jocul de cărţi ; şi deşi ei nu ştiu să joace *whist*, *cribbage* şi alte asemenea jocuri, se dau în vînt după un joc marinăresc numit *High-low-Jack-and the-game*. La jocul ăsta miza e cîte un pătrăţel de tutun, iar pătrăţelele sînt strînse fişic, ca monedele, pe cuferele marinarilor, cînd joacă. Imaginaţi-vă cu cîtă păcătoasă rîvnă jucau acum marinarii de pe „Highlander" şi cu cîtă patimă dădeau cărţile, patimă din ce în ce mai aprigă, pe măsură ce mizele se împuţinau, reducîndu-se în cele din urmă la nişte biete „mestecuşuri".

Ajunseseră atît de ahtiaţi de joc, încît unii dintre ei, după ce munciseră din greu pe punte în cartul de noapte, se lipseau de odihnă ca să joace cărţi. Şi cum e greu să dormi în prezenţa unor cartofori — mai ales cînd se nimereşte ca aceştia să fie şi marinari, adică nişte oameni gălăgioşi de felul lor în orice împrejurare — oamenii care doreau să se odihnească trebuiau să-i alunge adesea de la teuga ; cartoforii erau nevoiţi atunci să iasă pe punte, pe care o transformau în masă de joc. În asemenea ocazii aveau loc inevitabil certuri, oamenii se acuzau reciproc că trişează, iar din cînd în cînd îşi trăgeau şi cîţiva pumni, aşa, ca în paranteză.

Dar toate astea nu erau de mirare, deoarece oamenii jucau pe întuneric, fără altă lumină decît aceea a cerului noptatic, iar cărţile deveniseră extrem de soioase şi ferfeniţite, în aşa măsură, încît unele figuri din cele patru culori ar fi putut să-şi părăsească respectivele clanuri pentru a forma un al cincilea trib, al „cătrăniţilor".

Tutunul era din zi în zi mai rar, încît se impunea o raţionalizare cît mai strictă. Un „mestecuş" obişnuit deveni raţia pentru o zi întreagă, iar noaptea acelaşi „mestecuş" era pus, cu aprobarea bucătarului, să se usuce în cuptorul sobei, ca să poată fi folosit ca tutun de pipă.

Nu trecu mult, şi marinarii nu mai avură pic de tutun ; lipsiţi de o mîngîiere şi de un stimulent cu care se deprinseseră, ei deveniră distraţi, melancolici şi ipohondri. Semănau cu nişte opiomani, văduviţi brusc de opiu. Îi vedeai cum şed pe cuferele lor, posomorîţi şi absenţi, pri-

vind țintă lampa de la teuga, la care-și aprinseseră atîtea pipe plăcute. Își evocau cu o elocvență înduioșătoare acele seri fericite, cînd, după o zi de „mestecuș", se învăluiau în fumul straşnic al pipelor.

Într-o noapte, cînd păreau mai abătuți și mai disperați ca oricînd, Blunt, irlandezul, le spuse, sub imperiul unei inspirații subite :

— Băieți, să căutăm sub paturi !

Bravo ție, Blunt, fericită inspirație ai avut !

Drept care, cuferele fură scoase de sub paturi, pentru ca oamenii să poată scotoci prin cotloanele acelea întunecoase. Răsplata acestor strădanii au fost două „batoane" de tutun și mai multe „mestecușuri" aruncate de marinari în vreo călătorie anterioară. Prada asta fu împărțită în mod echitabil de către Jackson, care se achită de obligație spre satisfacția tuturor.

Modul de împărțire a tutunului era cel folosit îndeobște de marinari, în ocaziile cînd este de dorit cel mai înalt grad de imparțialitate. Îl voi descrie, recomandîndu-l atenției tuturor moștenitorilor care vor avea de aci înainte de împărțit o moștenire, căci dacă ar adopta această metodă marinărească, ar face să-și piardă în veci valabilitatea cunoscutul dicton calomniator, formulat cîndva de Lavater[1] : *Nu spera să înțelegi vreun om înainte de a fi împărțit cu el* o *moștenire.*

„Batoanele" fură tăiate cît mai egal, într-un număr de felioare corespunzător oamenilor care se arătau dornici să fumeze : această operațiune avu loc sub ochii tuturor ; după care Jackson, punînd tutunul în fața lui, se întoarse cu spatele și, înfigîndu-și briceagul într-una din felioare întrebă :

— A cui e ?

La care, un interlocutor dinainte ales răspunse la întîmplare, taman din celălalt colț al teugei :

— A lui Blunt.

Și tutunul merse la Blunt.

În același fel se procedă și cu ceilalți, pînă-și primiră toți partea.

[1] J. K. Lavater (1741—1801) — scriitor elvețian, inventatorul așa-numitei „frenologii" (studiul fizionomiei). (n.t.)

Vă întreb, oameni ai legii — te invoc, umbră a lui Blackstone [1] ! — dacă poate fi imaginată o procedură mai imparțială decît aceasta ?

Dar „batoanele“ de tutun și „mestecușurile“ de anțărț se terminară curînd, și atunci, după un scurt interval de relativă voioșie, oamenii redeveniră melancolici și triști.

Dar nu peste multă vreme născociră un sistem ingenios — deși nu tocmai nou printre marinari — pentru a-și îndulci soarta vitregă : începură să destrame cîte o bucată de parîmă și să-i taie firele în bucățele, pe care le foloseau în loc de tutun. Parîmele vechi aveau prioritate, mai ales cele care zăcuseră îndelung în cală și căpătaseră o umezeală epicureană, ce le făcea și mai bogată aroma vetustă, de brînză stătută.

Parîmele mai groase au în mijloc un fel de nucleu în jurul căruia sînt încolăcite celelalte fire. Cînd culegeam cîlți, dădeam adesea peste cîte o bucată de parîmă dintr-asta și-mi făcea o plăcere ciudată să o destram încet pentru a ajunge treptat la „inima“ ei parfumată și ingenios ascunsă.

E îndeobște un fir bogat, de culoare închisă, cam lucios și deosebit de plăcut la pipăit, care răspîndește un miros pătrunzător, ca acela al unei butelci vechi și prăfuite, de vin de Porto, proaspăt deschisă ; într-un cuvînt, e un obiect pe care nici un gurmand nu se poate abține să nu-l privească lung și să-l dezmierde.

Acest crîmpei de funie veche e plin de sugestii triste și chiar tragice — căci cine poate ști prin cîte furtuni o fi trecut ? Pe ce mări depărtate o fi navigat ? Cîte catarge trainice, ale unor fregate sau vase de război, o fi sprijinit această parîmă pe vreme de furtună ? Cît de adînc o fi coborît, ca odgon, în fundul unor porturi străine ? Ce pești stranii o vor fi ciugulit în apă și ce păsări încă necatalogate o vor fi ciocănit cu pliscurile lor, cînd o fi fost grijea sau sart ?

Ei bine, marinarii se dădeau în vînt tocmai după această parte, după acest miez ascuns al parîmei. Punînd mîna pe

[1] William Blackstone (1723—1780) — jurist englez, autor al unor comentarii celebre. (n.t.)

cîte o bucată de parîmă veche, ei o decupau cu degete tandre, ca să vadă dacă ascundea un astfel de miez fraged.

În ce mă priveşte, n-aş putea spune totuşi că era o delicatesă deosebit de gustoasă, oricît ar fi fost de plăcută ochiului vreunui colecţionar de antichităţi sau nărilor epicuriene ale vreunui amator de miresme nautice. Deşi s-ar putea să mă fi înşelat, mi se părea cam astringent, cam acrişor acest miez — acreală datorată, poate, catranului, care corupe mai mult sau mai puţin aroma tuturor parîmelor. Marinarilor însă părea să le placă şi, în orice caz, îl mestecau cu osîrdie. Îşi transformaseră unul din buzunarele pantalonilor într-o magazie de parîme vechi, iar cînd vreun camarad le cerea cîte un „mestecuş", îi ofereau un ghemotoc de frînghie.

Un alt mijloc folosit pentru îndulcirea vieţii lor aspre era umplerea pipelor cu frunze de ceai uscate. Cel ce a cinat vreodată pe mare, la teuga, rămîne uluit de prodigioasa cantitate de frunze de ceai şi cotoare de varză de pe fundul cănii unui marinar. Nu duceam lipsă de materie primă pentru pipele noastre.

Aproape c-am uitat să pomenesc de lucrul cel mai important la acest capitol, şi anume de faptul că, în ciuda crizei de tutun, Jackson poseda o provizie bunicică de tutun veritabil, pe care însă n-avea s-o dea în vileag decît în ajunul sosirii vasului la destinaţie.

În momentele cele mai grele, cînd marinarii şedeau abătuţi ca nişte captivi babilonieni, din pricina lipsei buruienii consolatoare, Jackson, aşezat turceşte în culcuşul lui de sus şi învăluit într-un nor de fum, se uita cu un rînjet sardonic la nenorociţii ce-şi jeleau, dedesubt, soarta amară.

El le amintea de prostia ce-o făcuseră vînzîndu-şi pentru un cîştig murdar raţiile de tutun, le zugrăvea neghiobia, insistînd asupra suferinţei pe care şi-o pricinuiseră singuri; exagera această suferinţă şi-i batjocorea, îi certa şi-i umilea în fel şi chip. Nimeni nu cuteza să răspundă la dojenile lui grosolane şi nici unul nu se încumeta să-i ceară, din belşugul lui, o fărîmă alinătoare

de durere. Dimpotrivă, aşa cum am mai arătat, *ei* împărţiră cu dînsul „batoanele" găsite sub paturi.

Puterea extraordinară a acestui Jackson asupra a doisprezece sau paisprezece marinari zdraveni şi robuşti e o enigmă a cărei dezlegare trebuie lăsată în seama filozofilor.

LV

Ne apropiem de cel din urmă tablou al carierei lui Jackson

Fiindcă veni vorba de Jackson, îmi aduc aminte de o împrejurare — pe care ar fi trebuit, poate, s-o menţionez mai înainte — şi anume că, la vreo zece zile de la plecarea noastră din Liverpool, Jackson ne declară că era prea bolnav ca să-şi poată face datoria, drept care coborî la teuga şi se vîrî în culcuşul lui. Rămase acolo, întins pe spate sau aşezat turceşte, pînă la sfîrşitul călătoriei, cu scurte pauze cînd ieşea să se însorească pe punte.

Deşi nu era decît un biet marinar în pantaloni de pînză, omul acesta, care sta dus pe gînduri, învăluit în bezna lui infernală, era un personaj pitoresc, vrednic de penelul sumbru al lui Salvator[1]. În oricare dintre „marinele" acestui maestru înfăţişînd vreo epavă pe fundalul stîncilor aride ale Calabriei, mutra lui Jackson ar fi putut sluji drept model pentru galionul corăbiei naufragiate, despicată de trăsnet.

Deşi marinarii mai vicleni şi mai fricoşi spuneau în şoaptă că Jackson, sigur de simbria lui, se prefăcea că-i bolnav, fie cînd era liber, fie cînd era de cart, se vedea totuşi limpede că boala ce-şi înfipsese de mult colţii în

[1] Probabil Salvator Rosa (1615—1673) — pictor italian din şcoala napolitană. (n.t.)

trupul lui muşca acum din înseşi măruntaiele sale, în urma exceselor la care se dedase la Liverpool.

Obrajii i se scofîlciseră şi îngălbeniseră, iar pometii ieşeau în afară întocmai ca la un craniu. Ochii lui de şarpe se rostogoleau în nişte orbite roşii. Nu-şi putea ridica mîna fără să tremure. Tusea lui violentă ne trezea adesea din somn. Şi totuşi continua să-şi agite sceptrul în mîna-i tremurătoare, conducîndu-ne pe toţi ca un tiran.

Cu cît devenea mai slab, cu atît mai scandaloasă era purtarea lui faţă de echipaj. Perspectiva unei morţi grabnice şi inevitabile părea să-l exaspereze, scoţîndu-l din minţi pe acest mizantrop ; şi, ca şi cum şi-ar fi vîndut sufletul satanei, părea hotărît să moară cu un blestem pe buze.

Ori de cîte ori mă gîndesc la el şi mi-l amintesc cum şedea în pat şi-şi bolborosea, gîfîind, blestemele, îl compar fără să vreau cu diabolicul Tiberiu, acel mizantrop cocoţat pe tronul lumii, care, pînă şi-n surghiunul lui din Capri, înveninat de suferinţe trupeşti şi de spaime cumplite, cunoscute doar osîndiţilor la iad, nu renunţa la blasfemiile lui, ci se silea să tragă după el, în propria-i pierzanie, pe toţi cei ce nimereau sub vraja puterii sale malefice. Şi deşi Tiberiu era urmaşul Cezarilor, iar inegalabilul Tacit, i-a îmbălsămat stîrvul, eu il consider pe acest yankeu Jackson drept un personaj la fel de mare şi la fel de vrednic de ştreang, cu toate că era un vagabond anonim, despre care nimeni, în afară de mine, n-a dat seamă. Căci nu există grandoare în ticăloşie, fie aceasta învesmîntată în purpură sau în zdrenţe, iar iadul e un loc unde toţi diavolii sînt egali. Acolo, Nero urlă alături de propriii săi călăi. Dacă Napoleon n-ar fi decît un criminal războinic, nu i-aş aduce mai multe omagii decît unui criminal de rînd. Iar dacă Satan al lui Milton ne subţiază cu admiraţie oroarea ce ne-o inspiră, asta se explică doar prin faptul că nu-i o fiinţă autentică, ci o variantă modificată a unui model original. Din cele patru evanghelii nu aflăm prea multe despre acest Satan ; el ne apare acolo doar ca o întruchipare a esenţei Răului, pe care numai nişte hoţi sau nişte tîlhari ar putea s-o admire. Dar asta nu ştirbeşte meritele înaltului nostru preot al

poeziei, ci, dimpotrivă, le sporeşte, prin faptul că a fost în stare să-şi construiască dumnezeescul poem cu un material atît de diavolesc.

Dar canonizîndu-i pe pămînt pe cei osîndiţi la caznele iadului şi ridicîndu-i în slavă pe cei mai iluştri dintre ei, nu facem decît să-i dăm ca exemplu de ticăloşie şi să le trezim ambiţioşilor pofta de a săvîrşi vreo mare nedreptate pentru a-şi asigura astfel celebritatea.

LVI

În umbra bărcii mari, Redburn şi Harry ţin sfat de taină

Frumos lucru e cîntecul ! Şi cu toate că evreii duşi în captivitate îşi agăţau harfele în sălcii, ca să nu cînte în faţa bărbilor trufaşe ale babilonienilor cîntecele melodioase ale Palestinei, aceste cîntece din alte vremi şi de pe alte meleaguri aveau pentru ei gustul dulce de rouă din iunie pe muntele Hermon.

Bietul Harry era ca evreii. Şi el fusese dus în robie, deşi principalul său duşman şi inrobitor era el însuşi ; şi era la rîndu-i chemat în multe nopţi să cînte pentru cei care, peste zi, îl jigniseră şi-l batjocoriseră.

Avea un glas catifelat şi subţire, cum era firesc să fie vocea unui ins atît de delicat — un glas care clinchetea, şerpuind lin printre cuvintele unui cîntec, aidoma unui pîrîu sonor ce-şi poartă unda şăgalnică printre maluri înflorite.

— În noaptea asta nu pot să cînt — ii spuse odată Harry neamţului, care, împreună cu colegii săi de cart, îl rugase să le uşureze cu cîntecele sale cartul de la miezul nopţii. Nu pot să cînt în noaptea asta. Dar apoi îmi şopti : Wellingborough, vino cu mine în umbra bărcii mari şi o să-ţi fredonez o melodie.

Era vorba de cîntecul *Malurile albastrei Moselle.*

Sărmanul Harry! De-o mie de ori mai nenorocit decît toți nenorociții! Să cînte melodia asta, menită să fie fredonată doar în preajma unor fîntîni arteziene sau în vreun salon elegant, să o cînte *aici,* în umbra smolită a unei bărci!

Dar o cînta, o cînta în vreme ce eu mă uitam la valuri și le populam cu duhuri, strigînd: *Chassez! Luați-vă de mînă!* nenumăratelor cadriluri care dansau pe lespedea sonoră, luminată de lună.

Cu toate că prietenului meu îi venea atît de greu să cînte în fața acestui echipaj mitocănesc, pe care-l ura pînă și-n visele lui, ajungînd să facă spume la gură în somn, am izbutit să-l conving să-și stăpînească simțămintele, punîndu-le în slujba intereselor sale. Căci marinarii îi iubesc atîta pe cîntăreți, fie ei cei mai de rînd, încît eram sigur că Harry avea asupra lor o putere vrăjită, căreia, cel puțin deocamdată, nu-i puteau rezista și care ar fi fost în stare să le schimbe purtarea față de dînsul. De flașneta lui Carlo nu prea se sinchiseau, dar vocea filfizonului din Bury le suna ca un acordeon divin.

Într-o noapte, așezat pe cabestan, se apucă, așadar, să cînte în fața marinarilor, care-l ascultară tăcuți, renunțînd la obișnuitele lor glume. Păreau din ce în ce mai reculeși, încît Harry începuse să semene cu Orfeu printre tigrii și leoparzii fermecați de muzica lui. Nu mai erau periculoase ghearele cu care sfîșiau zebra, căci se retrăseseră acum în pernuțele lor de catifea; iar ochii altă dată fioroși priveau fascinați, în vreme ce prada era, pentru un timp, slobodă.

Tratamentul brutal la care era supus de ceilalți marinari îl făcuse pe Harry să-mi caute din ce în ce mai des tovărășia; și puțini oameni pot conviețui fără a-și destăinui unul altuia secretele, măcar în parte, deoarece fiecare dintre noi are nevoie de simpatia, dacă nu și de dragostea semenilor săi; a fi singur din punct de vedere intelectual e un lucru pe care-l poate suporta numai geniul, a cărui muză inspiratoare e solitudinea.

Dar deși prietenul meu devenise mai comunicativ în ce privește trecutul, totuși nu-mi explica unele lucruri

din povestea vieții lui, pe care-aș fi fost foarte curios să le cunosc; nu făcea, de pildă, nici cea mai vagă aluzie la excursia noastră la Londra, despre care eu însumi jurasem să nu pomenesc un cuvînt. Oricum, însă, Harry mi-a făcut unele mărturisiri foarte interesante, iar dacă nu m-a învrednicit cu mai multe, a compensat într-o oarecare măsură lipsa de informații despre trecut, prin expunerea amănunțită a proiectelor sale de viitor.

Mi-a mărturisit bunăoară că, după întoarcerea noastră de la Londra, nu-i mai rămăseseră decît vreo cîțiva șilingi și că, doar vînzîndu-și niște haine, își putuse face rost de banii necesari pentru chiria unei locuințe la New York, în prima săptămînă de ședere acolo; mi-a mai spus că n-avea nici o meserie sau profesiune pe care să se poată bizui pentru a-și cîștiga existența prin muncă. Și totuși era hotărît să nu se mai întoarcă niciodată în Anglia, convins fiind că-și va găsi fericirea terestră undeva în America.

— Am uitat de Anglia și nu vreau să mă mai gîndesc la ea — îmi spuse el într-o zi. Așa că te rog, Wellingborough, să-mi spui ce am de făcut în America?

Această întrebare mă zăpăci și mă întristă totodată, deoarece, deși tînăr, fusesem stors și măcinat în moara unei soarte vitrege, și tocmai de aceea mă puteam pune în pielea unui om aflat în împrejurări asemănătoare. Căci deși putem părea solemni și arăta simpatie unui prieten lovit de nenorocire, totuși, dacă n-am trecut noi înșine printr-o experiență cît de cît asemănătoare, nu putem, oricît de binevoitori am fi, să exprimăm acea simpatie. Și poate că nici nu există simpatie adevărată decît între egali; ar trebui poate să punem la îndoială sinceritatea omului care ne compătimește.

Harry și cu mine, doi pribegi obidiți, am alungat plictisul multor ceasuri de veghe, vorbind despre lucrurile ce ne stăteau la inimă amîndurora. Oricît de ineficace ar fi fost ajutorul pe care i l-aș fi putut da, fiind totuși american și întorcîndu-mă la casa mea, în vreme ce Harry rămînea un străin plecat de la casa lui, mă aflam față de el în poziția unuia care face onorurile de gazdă;

căci îl socoteam un oaspete al țării mele. De aceea consideram că se cuvine să stau de vorbă cu el pe îndelete şi că planurile şi proiectele *lui* de viitor trebuie să aibă întîietate față de ale mele.

Văzînd că Harry e un cîntăreț atît de straşnic, în stare să cînte melodii atît de fermecătoare, i-am sugerat să-şi încerce norocul folosindu-şi talentul muzical. Ideea îi plăcu la culme, căci îmi răspunse :

— Da, băiete, aşa e, ai dreptate !

Îmi spuse apoi că în unele locuri din Anglia era un obicei printre tinerii de familie foarte bună, de netăgăduită vechime, dar decăzute, să se adune cîte doi-trei şi să-şi cîştige existența cîntînd — transformîndu-şi adică în monede de argint vocile argintii.

Umblînd din uşă-n uşă, sunau şi întrebau : *Domnul şi doamna sînt acasă?* Văzîndu-i că arată ca nişte domni, deşi nu prea elegant îmbrăcați, valetul îi lăsa de obicei să intre numaidecît, iar cînd stăpînul casei îşi făcea apariția, unul dintre ei se ridica în picioare şi spunea zîmbind, cu o plecăciune : *Am venit ca să vă cîntăm un cîntec. Sîntem cîntăreți, în slujba dumneavoastră.* Şi astfel, fără a mai aştepta răspunsul gazdei, începeau să cînte ; şi cum aveau nişte voci foarte frumoase, îi fermecau pe auditori în aşa măsură, încît, la sfîrşitul concertului, erau mai totdeauna răsplătiți din belşug, ba plecau şi cu invitația de a reveni şi de a-i mai face fericiți din nou pe locatari.

— N-aş putea face oare ceva asemănător la New York ? mă întrebă Harry. Acolo nu sînt oare saloane, cu doamne? adăugă el, neliniştit.

L-am asigurat din nou, aşa cum făcusem adesea, că New York-ul e un oraş civilizat şi luminat, cu o populație numeroasă, cu străzi şi case frumoase, cu o sumedenie de omnibuze, încît o să aibă impresia că se află în Anglia, în multe privințe această Americă străină, ce-l obseda atîta, fiind foarte asemănătoare Angliei.

Mă surprindea scepticismul lui privitor la gradul de civilizație al patriei mele, şi aş fi fost şi mai uluit dacă n-aş fi fost, ca să zic aşa, un cosmopolit din naştere. Un patriot mai mare decît mine s-ar fi supărat la auzul in-

sinuărilor lui Harry. Părea să creadă că noi, yankeii, trăim în wigwam-uri şi umblăm îmbrăcaţi în piei de urs. La urma urmei, Harry era un soi de pasăre londoneză, pentru care creştinătatea nu exista în afara metropolei de pe Tamisa.

După ce l-am asigurat că nu văd de ce n-ar putea să ajungă trubadur la New York, la fel ca oriunde, Harry mi-a pus brusc întrebarea dacă n-aş dori să mă asociez cu el, ca şi cum ar fi fost exclus să se aventureze singur într-o astfel de întreprindere.

— Dragul meu — i-am răspuns — n-am voce de loc. Eu, să cînt ? Păi cu plămînii pe care-i am, sînt mulţumit că pot să vorbesc, darmite să mai şi cînt ca o privighetoare!

Planul acesta fiind, aşadar, înlăturat, Harry renunţă cu timpul la ideea de a-şi ciştiga existenţa cintînd.

— Nu, n-o să-mi agonisesc piinea cintînd — îmi zise el într-o zi. Ce-ar crede despre mine Lady Georgiana ?

— Dac-aş vedea-o pe acea domniţă, aş putea să-ţi spun ce gîndeşte — i-am replicat eu : deşi nu puneam la îndoială spusele lui, mă simţeam cam stînjenit şi-mi era ruşine de ruşinea prietenului meu ori de cîte ori pomenea de relaţiile lui sus-puse. Sînt convins însă, dragul meu Harry, că ai o scriere frumoasă — i-am spus. Printre atîtea alte calităţi, aceasta îţi va fi desigur de folos !

— Chiar că scriu frumos ! exclamă el, vesel. Uită-te la mîna mea ! N-ai impresia că o mînă ca asta e o unealtă de scris mlădioasă şi inspirată ?

Într-adevăr, părea să fie o unealtă de scris excelentă. Era o mînă mică, cu nişte degete lungi şi subţiri, cu încheieturile arcuite, cu unghiile curbate la rădăcină şi cu palmele netede, brăzdate de prea puţine linii pentru a putea ispiti pe vreun ghicitor egiptean. Nu semăna cu mîna aspră de ţăran a lui Cincinnatus, care ţinea coarnele plugului şi frînele statului, ci mai degrabă cu mîna parfumată a lui Petronius Arbiter [1], elegantul filfizon roman, care l-a ucis pe marele Seneca în Forum.

[1] Caius Petronius, autorul celebrului „Satyricon" ; deşi prieten intim al împăratului Nero, graţie căruia a devenit „arbiter elegantiae" la Roma, avea să fie osîndit la moarte de către Nero. (n.t.)

Mîna amicului meu din Bury ar fi stîrnit admirația acelui potentat oriental care i-a declarat lordului Byron că degetele-i feline sînt o dovadă neîndoielnică a obîrșiei sale nobile. Și chiar așa era : căci lordul Byron era la fel ca noi toți — un fiu al *omului*. Precum sînt și sărăntocii metiși din Lima, cu mîinile delicate și picioarele gingașe, care, dacă ar fi luate în considerație, ar constitui oligarhia Perului.

Sminteală și deșertăciune ! Cînd te gîndești că semnul distinctiv al unui nobil sînt unghiile sale — ca acelea ale lui Nabucodonosor, care-au crescut lungi la pășune ; sau că micimea piciorului e luată drept semn de noblețã, deși peștele n-are picioare de loc !

Filfizonilor, amputați-vă picioarele dacă vreți ! Dar voi, democraților, să știți că un om mare stă, ca o piramidă, pe o temelie largă. Doar fragila pagodă de porțelan se ține într-un bumb.

Deși mîna lui Harry era femeiască și fusese cîndva albă ca năframa unei regine și neprihănită ca faima Dianei, își cam pierduse puritatea originară de cînd trăgea la parîme și fungi și se vîra în catran.

El o privea adesea cu mînie.

„Vai, mînă ! își spunea Harry. Unde-ai ajuns ? Tu, care-ai condus cîndva contese la caleștile lor, se cuvine oare să fii mînjită acum cu catran ? Să fie oare aceasta mîna care-a strîns-o pe aceea a divinei Georgiana ? Mîna pe care i-am făgăduit-o contesei Blessington și cu care am jurat credință lordului Lovely ? Oare aceasta e mîna pe care Lady Georgiana a strîns-o la pieptul ei cînd mi-a jurat să fie a mea ? Piei din ochii mei, trădătoareo, dispari în fundul buzunarului acestui veston jegos !“

După multe discuții, am hotărît că, ajungînd la New York, voi interveni pe lîngă prietenii mei de acolo să-i găsească lui Harry o slujbă într-o casă de comerț, unde să-și poată mînui condeiul, plimbîndu-și degetele delicate pe hîrtia de scris, așa cum doamnele zvelte și palide la față sînt duse la plimbare în vreun parc.

LVII

Aproape o foamete

— Mămico, mămico, vino să vezi cum mănîncă marinarii din troace, la fel ca porcii noştri de-acasă !

Aşa strigă un copil, privind spre teuga, unde marinarii îşi luau masa de prînz, mîncînd din blidele lor, care seamănă într-adevăr cu nişte troace.

— Porci, ai ? mîrîi Jackson din culcuşul lui, de unde prezida ospăţul fără a lua parte la el, întocmai ca un diavol ce şi-ar fi pierdut apetitul, mestecînd pucioasă. Porci, ai ? Las' că se-apropie ziua cînd o să vreţi şi voi să sorbiţi o supă din troacele noastre, nemernicilor !

Această prorocire sumbră se adeveri.

Cum zilele treceau una după alta fără să se zărească nici urmă de uscat, iar vasul era împins înapoi de vînturi potrivnice, întocmai cum un cerb se retrage în faţa unor copoi, lipsa de prevedere a pasagerilor de clasa a doua în ce priveşte proviziile începu să-şi facă simţite inevitabilele urmări.

Mulţi dintre ei sfîrşiră prin a se duce la secund, ca să-i spună că nu mai au ce mînca şi să-l roage să-i aprovizioneze cu hrană din rezervele vasului pentru a nu muri de foame.

Secundul raportă căpitanului, care fu nevoit să dea un ucaz din cabina lui, precum că toţi pasagerii de clasa a doua care-şi puteau dovedi starea de paupertate vor primi zilnic cîte un pesmet şi cîte doi cartofi, în loc de cele două ochiuri şi felia de turtă ce constituiau raţia obişnuită.

Această hrană sărăcăcioasă nu era de ajuns ca să le potolească foamea, mai ales adulţilor. În consecinţă, zeci de emigranţi umblau zi şi noapte pe punţi, căutînd ceva de mîncare. Ei jefuiau coteţele de găini şi, ascunzînd sub haină păsările, le găteau pe soba comună. Făceau

incursiuni şi în cocina din barca mare, de unde luară într-o zi un purceluş promiţător, pe care-l mîncară *crud*, necutezînd să-i lase intact scheletul; tot dădeau tîrcoale cambuzei, pînă cînd bucătarul îi ameninţă c-un linguroi cu apă fiartă; îi aţineau calea stewardului cînd se ducea de la bucătărie la careu; stăteau lîngă teuga, doar-doar vor reuşi să fure pîine din magazie; îi agăţau pe marinari şi le cerşeau cîte o îmbucătură, în numele bisericii.

Ajunseseră la asemenea excese, încît căpitanul Riga mai dădu un ucaz, precum că orice emigrant prins că fură va fi legat de greement şi biciuit.

Ca urmare, pe punte începură nişte mişcări suspecte, care mă cam neliniştiră în legătură cu soarta corăbiei; dar nu se petrecu nimic grav, iar emigranţii încuviinţară sau, în orice caz, nu se împotriviră cînd căpitanul porunci să i se aplice unuia dintre ei, un irlandez, o pedeapsă ciudată, în locul biciuirii. Căci se gîndea desigur că o disciplină bazată pe biciuire ar putea duce la exasperare şi la revoltă cinci sute de emigranţi.

Deasupra uneia dintre căzile de pe punte — făcute din jumătăţi de butoaie — fu prins un capac; în capacul acesta fu scobită o gaură, iar alte două găuri mai mici fură tăiate în fundul căzii. Capacul — împărţit la mijloc de-a curmezişul diametrului orificiului — fu fixat la gîtul vinovatului, care fu apoi vîrît în cadă, aceasta cuprinzîndu-l pînă la umeri în vreme ce picioarele îi ieşeau prin găurile de pe fund.

Deşi povara era grea, omul putea s-o poarte, dar arăta atît de caraghios, încît chiar el începu să rîdă, o dată cu toţi ceilalţi, uitînd de înjosirea la care era supus.

— Şi acum, băiete — îi spuse secundul — umple-ţi bărdăhanul de lemn dacă poţi!

Bătrînul nostru „doctor“, înduioşat de starea omului din butoi, începu să-i aducă alimente, punîndu-le pe capac; cînd sosi momentul eliberării, irlandezul declară că n-are nevoie de mila nimănui: ar fi fost în stare să rămînă ca Diogene în butoiul lui, pînă la capătul călătoriei.

LVIII

Deşi „Highlander“ încă n-a ajuns în port, e părăsit de mulţi dintre pasagerii săi

Cu toate că unele nave rapide, binecuvîntate cu vînturi prielnice, au străbătut adesea Atlanticul în optsprezece zile, nu e ceva neobişnuit pentru altele să facă în patruzeci, cincizeci, şaizeci, şaptezeci, optzeci sau chiar nouăzeci de zile aceeaşi călătorie — e drept, o asemenea zăbavă datorîndu-se vreunei calamităţi sau vreunei stricăciuni neobişnuite. E, de asemenea, adevărat, că, îndeobşte, călătoria din America spre Europa e mai scurtă decît cea de întoarcere, ceea ce se explică prin precumpănirea vînturilor ce bat dinspre apus.

Pornisem cu douăzeci de zile în urmă din largul Capului Limpede, şi tot mai eram hărţuiţi de vînturi potrivnice — deşi, altminteri, vremea nu era rea — cînd deodată am nimerit într-o zonă de furtuni cu ploi, care durară aproape o săptămînă întreagă.

În acest timp, emigranţii fură nevoiţi să rămînă în cală, ceea ce nu li se părea însă de fel ciudat unora dintre ei, care, nerevenindu-şi din prima criză a răului de mare, nici nu ieşeau pe punte decît rareori sau chiar de loc.

În săptămîna despre care vorbesc focul fu aprins o singură dată în „bucătăria“ comună, astfel încît o mare parte din muncile domestice care-ar fi fost făcute, normal, în aer liber, trebuiră să fie făcute în interior. Cînd ploaia se mai potolea, cîte un emigrant neobişnuit de pedant se urca pe punte, cu o găleată plină de lături, ca să le arunce în mare. Nici o experienţă nu părea de ajuns pentru a-i deprinde pe unii dintre aceşti ageamii cu principiile cele mai elementare ale vieţii pe ocean. În ciuda tuturor instrucţiunilor primite, mulţi dintre ei continuau să meargă cu zoaiele lor în partea dinspre vînt a vasului.

Într-o dimineaţă, cînd vîntul sufla foarte tare, un neghiob azvîrli nu ştiu ce lichid în bătaia vîntului ; în

aceeaşi clipă lichidul îl împroşcă de sus pînă jos, stropind şi faţa primului secund, care se nimerise pe-acolo. Individul fu luat de gît şi zgîlţîit zdravăn de către secund, care-i porunci, în zeflemea, să nu mai arunce pe viitor nimic altceva în bătaia vîntului decît cenuşă şi apă fiartă.

În timpul furtunilor destul de dese pe care le întîlneam în cale, bocaporţii erau închişi uneori ermetic, izolînd astfel zecile de fiinţe omeneşti, prinse dedesubt ca-ntr-o vizuină zgomotoasă. Era de mirare cum unii dintre emigranţii de pe „Highlander" nu erau loviţi de aceeaşi soartă vitregă care, cu puţină vreme în urmă, se abătuse asupra sărmanilor pasageri ai unui vas din Liverpool, în apele Canalului, într-o furtună asemănătoare şi în condiţii de trai asemănătoare.

Nu încape însă îndoială că închiderea lor într-un spaţiu atît de strîmt şi neaerisit, laolaltă cu lipsa unei hrane indestulătoare şi cu lipsa de igienă a multora dintre ei, a dus la izbucnirea unei epidemii de febră tifoidă.

La început s-a zvonit că două persoane erau bolnave. Auzind asta, secundul a alergat la dulăpiorul cu medicamente din careu şi, luînd cele necesare, a coborît în cală. Leacurile se dovediră însă nefolositoare, starea celor doi bolnavi se înrăutăţi repede şi alţi doi emigranţi căzură la pat.

Atunci căpitanul veni personal să-i vadă, după care îl rugă pe un pretins medic din rîndurile pasagerilor de clasa întîi să-i îngrijească pe bolnavi pentru a preveni astfel molipsirea întregului vas. Dar individul tăgădui c-ar fi medic şi refuză să coboare în cală, probabil de teama contaminării, deşi n-o spuse pe faţă.

Cazurile începură să se înmulţească, spre spaima tuturor; urmară scene, peste care se cuvine să tragem un văl, căci unii cititori sînt atît de slabi de înger, încît adesea nu suportă anumite întîmplări, dintre cele mai dramatice, descrise într-o povestire de felul celei prezente.

Mulţi dintre emigranţii cuprinşi de panică ar fi fost bucuroşi acum să stea pe punte, dar, fiind prea subţire îmbrăcaţi, cînd se duceau acolo, erau nevoiţi să se întoarcă în cală din pricina ploii şi a vînturilor reci. Alţi oameni ar fi preferat, poate, să înfrunte cele mai aprige furtuni, decît să respire mai departe aerul pestilenţial din cală.

Dar pesemne că unii dintre aceşti nenorociţi erau atît de deprinşi cu calamităţile cele mai degradante, încît atmosfera de lazaret li se părea desigur aproape firească.

Primii patru bolnavi erau, din întîmplare, vecini de paturi; emigranţii care dormeau în celălalt capăt înălţară o baricadă în faţa acestor paturi pentru a tăia orice contact. Cînd căpitanul prinse de veste, porunci ca baricada să fie scoasă numaidecît, deoarece nu numai că n-ar fi folosit la nimic, dar ar fi înrăutăţit şi mai mult situaţia, şi aşa catastrofală.

Cu mare greutate izbuti secundul să-i facă pe marinari, prin ameninţări şi linguşeli, să coboare pentru a aduce la îndeplinire ordinul căpitanului. Priveliştea ce ni s-a înfăţişat înaintea ochilor era într-adevăr îngrozitoare. Parc-am fi intrat într-o închisoare ticsită. Sute de feţe scofîlcite şi mînjite ne priveau din şirurile de paturi rudimentare, iar pe cufere şedeau zeci de oameni neraşi, fumînd frunze de ceai, al căror miros îmbîcsea aerul — deşi era mult mai curat decît atmosfera naturală a acestui loc, atmosferă ce devenise, din motive lesne de înţeles, pestilenţială. În cîte un ungher vedeai grupuri de femei care se văicăreau şi plîngeau; copii cereau de mîncare mamelor, care n-aveau ce să le dea; bătrîni lungiţi pe duşumea stăteau rezemaţi de butoaiele de apă şi gîfîiau, cu ochii închişi.

La un capăt se zărea bariera ce-i izola pe bolnavi; în faţa ei frica de contagiune crease un spaţiu gol, care contrasta cu aglomeraţia locului.

— Bariera asta trebuie să dispară! strigă secundul cu glas de tunet. Puneţi mîna, băieţi!

Abia atinsesem cuferele ce alcătuiau baricada, cînd o mulţime de oameni furioşi, palizi la faţă se repeziră spre noi urlînd şi jurînd c-au să ne omoare dacă nu renunţăm.

— Daţi jos bariera! răcni secundul.

Dar matelotii se traseră înapoi, murmurînd ceva în legătură cu faptul că marinarii din flota comercială nu primesc pensie în cazul cînd sînt schilodiţi şi că, oricum, nu se angajaseră pe vasul ăsta ca să se bată unul contra cincizeci. Secundul încercă să-i înduplece prin amenin-

țuri și rugăminți, dar degeaba, așa că ne-am retras fără să ne fi atins ținta.

În dimineața aceea, pe la ora patru, muriră primii patru bolnavi — toți bărbați — iar scenele ce urmară fură de-a dreptul oribile. Adîncurile oceanului, peste care lunecam, nu ascundeau desigur priveliști mai groaznice.

Se dădu numaidecît ordinul ca morții să fie aruncați în mare. Morții fură înfășurați în propriile lor cearșafuri și, atîrnîndu-li-se cîte un pietroi, fură azvîrliți în valuri.

Între timp, alți zece oameni se molipsiseră ; secundul îi trata cu leacurile lui, manifestînd o solicitudine vrednică de toată lauda ; căpitanul însă nu mai coborî niciodată printre emigranți.

Acum devenise imperios necesar să se facă curățenie în cală ; iar dacă n-ar fi fost o crimă să scoți atîția oameni, cu femei și copii cu tot, pe punțile neacoperite și potopite de ploi, vizuina aia ar fi fost zdravăn curățată. Deocamdată însă nici nu se punea problema. Matelotii refuzau categoric să înlăture excrementele și gunoaiele, iar emigranții erau, mai toți, atît de îndobitociți, încît nu voiau să miște nici un deget pentru a contribui la această operațiune, a cărei urgență li-era limpede demonstrată și care părea să fie unica lor șansă de salvare.

O panică grozavă domnea acum printre pasagerii de clasa întîi, care, de teama molipsirii, ar fi fost în stare să-l ia prizonier pe căpitan, ca să-l împiedice să treacă dincolo de arborele-maestru. La stăruințele lor, căpitanul sfîrși prin a le cere celor doi secunzi să doarmă și să mănînce, deocamdată, în altă parte decît în vechea lor cabină, care comunica cu cabinele pasagerilor.

O molimă e destul de groaznică și pe uscat, dar acolo măcar mulți pot fugi din locurile contaminate ; pe cînd pe o corabie ești închis și ferecat chiar în bolniță. N-ai cum să scapi. Iar într-un loc atît de strîmt și aglomerat, nici o măsură de precauție nu te poate feri efectiv de molimă.

Cabinele înfățișau o priveliște poate la fel de deprimantă ca și cala. Mulți dintre cei care nu se rugaseră decît rareori pînă-atunci implorau acum cerul, zi și noapte,

să le trimită vînturi prielnice și vreme frumoasă. Unii își scoteau biblia din cufăr. În cele din urmă se ținură chiar adunări religioase, lîngă mesele deasupra cărora răsunaseră de atîtea ori glume și chiote de bucurie.

Ce ciudat, deși aproape universal, e faptul că perspectiva morții iminente provoacă asemenea izbucniri de fervoare cînd o veșnică holeră asiatică rărește mereu rîndurile omenirii ! Iar de murit, trebuie să murim cu toții în cele din urmă.

A doua zi muriră alți șapte oameni, printre care și croitorașul ; în cea de-a treia zi, alți patru ; în a patra zi, încă șase, printre care marinarul groenlandez și o doamnă, despre care avea să se spună că murise de frică. Panica ajunsese la maximum ; marinarii, ofițerii, pasagerii din cabine și emigranții se priveau unii pe alții ca pe niște leproși. Toți, afară de singurul lepros adevărat dintre noi — Jackson — care părea încîntat de ideea că pentru *el*, prins deja în ghearele unei alte boli, molima asta ce-i secera pe oamenii în aparență mai sănătoși nu prezenta nici un pericol. De aceea, în mijlocul disperării generale, acest bolnav incurabil nu era de fel abătut ; în orice caz, nu pe aceleași temeiuri.

Între timp, marinarii aceștia osîndiți continuau să se lupte, pe ploaie, sub un cer sur, întunecat, cu vînturile vrăjmașe, mutîndu-se dintr-un bord într-altul, deși vasul nu părea să înainteze nici cu un centimetru.

În dimineața celei de-a șasea zile izbucni o furtună năprasnică, încît am fost nevoiți să arborăm velele de capă. Vreme de zece ore, „Highlander" a fost jucăria unor talazuri înalte cît munții. Dinspre cală se auzeau vaiete și strigăte, care se pierdeau însă în mugetul furtunii ; am mai aruncat în mare alte cinci cadavre.

Dar chiar în acel moment al plecării lor dintre cei vii, doi dintre ei erau înlocuiți în registrele omenirii de doi nou-născuți, veniți pe lume înainte de vreme, din pricina molimei, a furtunii și a panicii de pe vas. Cel dintîi țipăt al unuia dintre acești prunci a răsunat aproape în aceeași clipă cu plescăitul făcut în apă de cadavrul tatălui său. Așa venim și plecăm noi, oamenii. Deși înconjurate de moarte, mamele supraviețuiră cu pruncii lor.

La miezul nopții vîntul căzu, lăsînd o mare agitată și un cer senin, înstelat, pentru prima oară după o săptămînă.

În primul cart de dimineață ședeam cu Harry pe cabestan și ne uitam la talazuri, care păreau, pe întuneric, adevărate dealuri pe care s-ar fi putut construi fortărețe, după cum în văile lor s-ar fi putut cuibări sate, dumbrăvi și grădini. Era ca un peisaj din Elveția, căci adesea în fundul acestor văi întunecate și adînci se prăvălea ca o avalanșă spuma albă a crestelor, iar clocotul ce urma părea să înghită vieți omenești.

În după-amiaza zilei următoare marea se potoli, așa că am putut pluti cu toate pînzele sus și cu cel mai bun cîrmaci la timonă, asistat de însuși căpitanul: aveam vînt prielnic la pupa.

Punțile fură spălate și frecate zdravăn; după care, toți emigranții care nu erau bolnavi se revărsară pe punți, ca să tragă în piept aerul acela plăcut; își întindeau la soare așternuturile ude și se delectau cu bucatele primite, grație mărinimiei căpitanului, care socotise nimerit să le sporească rațiile. Mai mulți dintre ei ținură să se alăture unei echipe de marinari care, coborînd în cală cu găleți și mături, scoaseră de-acolo munți de murdărie; ai fi zis că fac curățenie mai degrabă într-un grajd decît într-un adăpost pentru oameni.

În ziua aceea am mai azvîrlit în mare trei cadavre; în ziua următoare, unul singur; apoi molima ne-a părăsit, lăsîndu-ne șapte convalescenți care, așezați lîngă deschizătura bocaportului, își veniră curînd în fire, sub îngrijirea pricepută, și chiar tandră, a secundului.

Dar chiar în această atmosferă destinsă, stăruia încă teama că molima s-ar putea reîntoarce pe vas cînd acesta va trece prin zona „Falezelor înalte" din Newfoundland, unde e mai totdeauna ceață. Spre bucuria tuturor însă, am continuat să avem vînt prielnic și am înaintat repede peste acele praguri atît de temute, îndreptîndu-ne spre miazăzi, spre New York.

Aveam acum parte de o vreme bună și frumoasă, și deși vîntul se potolise, lunecam destul de repede pe marea aceea plăcută. Pasagerii de clasa a doua — cel puțin ma-

joritatea lor — păreau încă timorați, deși erau oarecum înviorați de aerul proaspăt și de gîndul că vor ajunge curînd la destinație. Dar cei care-și pierduseră vreun părinte, vreun soț, vreo soție sau un copil n-aveau nevoie să poarte doliu ca să-și arate durerea. Amară și vitregă li-era soarta, căci pentru oamenii săraci și dezmoșteniți jalea nu-i doar un simțămînt, fie el cît de sincer, ci o realitate ce le mistuie întreaga ființă; ei n-au prieteni care să-i consoleze, nici doctori care să-i ogoiască; și trebuie să trudească din greu, deși s-ar putea ca mîine să moară și să fie vîrîți în coșciuge.

Ce să mai spui de acești emigranți care, la o depărtare de trei mii de mile de patria lor, se pomenesc brusc fără frații sau soțiile lor, avînd în buzunar doar cîteva lire sau poate doar cîțiva șilingi pentru a-și cumpăra hrana într-o țară străină?

Cît despre pasagerii din cabine, cine era acum mai bine dispus decît ei? Se apropiau fără teamă de Țara Făgăduinței, cu pungile doldora de bănet și cu valizele bucșite. Toți erau veseli și generoși; pînă și bătrînul acela cu privirea de gelatină îi dădu stewardului un șiling.

Doamna care murise, o americancă în vîrstă care se întorcea din Anglia, unde-și vizitase unicul frate, n-avea pe vas nici un prieten sau rudă, astfel încît amintirea i fusese aruncată peste bord o dată cu trupul: un străin care moare printre străini nu prea e jelit.

Dar lucrul cel mai de mirare era felul cum unii dintre acești bogătași, acum veseli, își băteau joc de alții în legătură cu panica pe care, de fapt, o simțiseră cu toții.

Iar cînd spaima unei mulțimi cuprinse de panică se dovedește a avea destule temeiuri, oamenii ajungînd într-adevăr în fața pericolului de moarte, ei trebuie atunci să se hotărască sau să moară, sau să fie, supraviețuind, batjocoriți de semenii lor pentru teama ce-au încercat-o. Căci, cu puține excepții, oamenii recunosc anevoie că vreun semen de-al lor ar putea să se afle mai aproape de moarte decît ei înșiși. Ca urmare, cuvîntul „laș“ este aplicat prea adeseori oricărui om care s-a lăsat, indiferent

cu cît temei, îngrozit de perspectiva unei morți subite, și totuși a supraviețuit. Dacă ar fi pierit conform propriilor sale temeri, nimeni n-ar fi folosit acest termen. O spune un om care a asistat în repetate rînduri la scene de felul celora care-au prilejuit aceste considerații. Subiectul invită la multe disocieri subtile, căci în ideile despre moarte ale oricărui om și în comportarea lui în momentele cînd moartea îl amenință pe neașteptate, găsim cel mai bun indiciu pentru descifrarea existenței și a convingerilor sale. Deși era creștină încă nu începuse pe atunci, Socrate a murit ca un creștin; și deși Hume nu era, în teoriile lui, un creștin, a avut și el o moarte creștinească — umilă, sobră, fără bravadă : cel mai sceptic dintre filozofii sceptici era plin de acea credință fermă, nereligioasă, care îmbrățișează sferele. Seneca a murit adresîndu-se posterității ; Petronius a murit pălăvrăgind despre esențe și cîntări de dragoste ; iar Addison, poftindu-i pe creștini să vadă cît de împăcat poate muri un creștin ; dar poate că nici el n-a avut parte de cea mai bună moarte creștinească.

Pasagerul care ajunsese să citească rugăciuni în vreme ce ceilalți îngenuncheau pe grinzi și pe bănci era unul dintre tinerii spilcuiți care-i pricinuiseră atîtea chinuri bietului croitoraș zuliar, răposat între timp. Același tînăr, îmbrăcat în haina-i fistichie, cu lănțug de ceas la vestă, ceruse pentru toți ceilalți îndurare — deși nu solicitase pînă atunci nimănui vreo favoare. El fusese observat nu o dată în această poziție de către timonier, care se uita prin gemulețul cabinei. Dar chiar și tînărul acela era, prin firea lui, un om al lui aprilie : acum, cînd furtuna trecuse, el strălucea în soare, făcînd pe grozavul.

Unul dintre tovarășii săi îl sfătui, ironic, să intre în tagma călugărilor de îndată ce va ajunge la New York.

— Cine, eu ? replină tînărul nostru. Păi am oare o voce atît de mieroasă ?

— Nu — recunoscu amicul său, dar ești un laș, întocmai cum se cuvine să fie un popă care se roagă.

Oricum ar putea să pară aceste amănunte în legătură cu epidemia de pe „Highlander", petrecută cu atîta vreme înainte, fapt este că asemenea lucruri se întîmplă poate

și astăzi ; numai că singurul lucru ce-l poți afla despre ele e cuprins îndeobște într-un paragraf de ziar, la „rubrica navală". Acolo apar numele sărmanilor morți care au pierit pe mare. Au pierit ca valurile ce se sparg de țărm și de care nimeni nu mai aude și nu le mai vede. Dar ce lume a vieții și a morții, ce lume a omenirii și a suferințelor sale zace ascunsă într-o propozițiune de cîteva cuvinte, formulată într-un pomelnic al faptelor diverse și citită la repezeală de către cititorii de ziare, mai interesați de știrile cu iz mai picant !

Nu vezi acolo nici o corabie care lunecă pe o mare furtunoasă, avînd la bord oameni ciumați ; nu vezi cadavre azvîrlite peste parapet ; nu vezi văduve și orfani ce-și frămîntă mîinile și-și smulg părul din cap ; totul nu-i decît un gol imens. Iar eu n-am făcut decît să umplu un asemenea gol, descriind în amănunt calamitatea abătută peste „Highlander".

Pe lîngă tendința naturală ce face să se uite durerile de pe urmă ale săracilor, există și alte motive pentru care detaliile unor asemenea calamități sînt trecute sub tăcere. Asemenea lucruri au, cînd sînt date în vileag, un efect nefavorabil asupra respectivei nave, creîndu-i proastă reputație ; pentru a evita carantina, căpitanii prezintă situația într-o lumină trandafirie, străduindu-se din răsputeri să mușamalizeze lucrurile.

E poate locul cel mai potrivit să spun cîteva cuvinte și despre vasele cu emigranți. Să abordăm mult agitata dezbatere națională, pe tema dreptului străinilor săraci de a debarca pe țărmurile Americii ; să o abordăm cu unicul gînd că, dacă pot ajunge la aceste țărmuri, au dreptul de a debarca, un drept primit de la Dumnezeu, chiar dacă aduc cu ei întreaga mizerie a Irlandei. Lumea întreagă e patrimoniul întregii lumi... Dar să lăsăm asta și să ne gîndim doar cum ar putea emigranții să ajungă aici în condiții cît mai bune, de vreme ce tot pornesc la drum.

În ultima vreme a fost adoptată în Congres o lege care limitează numărul emigranților primiți pe un vas, conform unui anumit procentaj. Dacă ar fi aplicată, această lege ar face mult bine ; tot așa, bine ar fi dacă ar fi

aplicată şi o lege engleză, în legătură cu raţiile de alimente alocate pentru fiecare emigrant ce se îmbarcă la Liverpool. Din păcate, e puţin probabil că amîndouă aceste legi vor fi puse în aplicare.

Dar nici o legislaţie nu poate uşura, măcar în teorie, greaua soartă a emigrantului. Ce dispoziţie legală îl poate obliga pe căpitanul unei nave să le asigure emigranţilor o cazare decentă şi să le dea lumină şi aer în vizuina imundă în care sînt închişi de vii, în cursul traversării Atlanticului? Ce lege îl poate sili să instaleze „soba" pasagerilor de clasa a doua într-un loc ferit, unde emigranţii să poată găti şi pe ploaie? Ce lege îl poate obliga să le dea mai mult spaţiu pe punte şi să le permită a se plimba din cînd în cînd la prova sau la pupa? Nu există nici o lege pentru aceste lucruri. Şi chiar dac-ar exista, cine ar respecta-o, decît vreun Howard[1] naiv? Şi cît de rar găseşti un asemenea Howard în funcţii dintr-astea!

Vorbim cu spaimă de turci şi ne îngrozim de canibali, dar oare unii dintre ei nu vor ajunge în rai, înaintea unora dintre noi? Putem fi civilizaţi cu trupul, dar barbari la suflet. Sîntem orbi la realităţile acestei lumi, surzi la glasul ei, morţi la moartea ei. Şi nu vom deveni cu adevărat oameni pînă nu vom şti că un necaz atîrnă mai greu în balanţă decît zece mii de bucurii.

LIX

Sfîrşitul lui Jackson

— În largul Capului Cod! exclamă stewardul, venind dinspre puntea superioară, unde căpitanul tocmai îşi făcuse măsurătorile şi observaţiile, întreprinse zilnic la ora prînzului cu ajutorul sextantului, cu care cerceta

[1] John Howard (1726—1770) — celebru filantrop englez; a contribuit la îndulcirea sistemului penitenciar din Anglia. (n.t.)

orizontul, la fel cum un filfizon își plimbă binoclul în jurul unei săli de teatru.

În largul Capului Cod! Printre florile de pe țărm a căror mireasmă ne pătrunse în nări, la auzul numelui acelui deșert de dune, parcă deosebeam aroma tufelor de trandafiri sădite de mine și de surorile mele în grădina noastră de-acasă. Încîntătoare miresme are maica noastră țărîna, care-l întîmpină pe călătorul lacom venit de departe, cu parfumurile a o mie de flori.

Mînată de-un vînt puternic, corabia înainta de zor, lăsînd două brazde late și albastre în cîmpia mării. Noaptea, bătea o briză mai ușoară, însă căpitanul era atît de nerăbdător să ajungă la destinație înainte să se schimbe direcția vîntului, încît continuam să arborăm o velă-zburător, deși catargul se îndoia ca o nuia.

Dar cum vîntul se înteți în timpul celui de-al doilea cart de noapte, ni se dădu ordinul de a coborî zburătorul și de a terțarola toate cele trei vele gabier.

În vreme ce oamenii *filariseau* fungile pe punte, înainte de a începe să manevreze palancul, Jackson ieși de la teuga și, spre uimirea multora, apucă o parîmă, pentru prima oară după patru săptămîni.

Ca mai toți marinarii care, în timpul unei călătorii, zac din cauză de boală, dorea poate să-i amintească, înainte de sosirea în port, căpitanului că există și că-și așteaptă simbria. Dar vai! simbria lui avea să fie simbria cuvenită păcatului.

Era momentul cel mai potrivit pentru a-și manifesta dorința de a munci, fiindcă în asemenea momente iese pe punte toată suflarea vasului, de la căpitan pînă la ultimul copil.

Jackson era ud leoarcă și palid ca un cadavru; găvanele ochilor săi erau ca niște cuiburi de șerpi vinețiii ieșind așa, pe neașteptate, din mormîntul lui de la teuga, arăta ca un înviat din morți.

Înainte ca marinarii să fi fixat palancul, Jackson se și cățărase în arboradă, ocupîndu-și locul la marginea vergii velei gabier — loc de onoare într-o asemenea ma-

nevră. Omul acesta, care pe vreme bună trăgea chiulul de la muncile obişnuite, sărea totdeauna înaintea celorlalţi pe vreme de furtună, ceea ce explică poate şi nețărmurita putere pe care-o avea asupra lor.

În curînd eram înşiraţi cu toţii pe verga velei gabier în vreme ce vasul se vînzolea sub noi ca un armăsar fugar; fiecare dintre noi strîngea partea lui de părîmă şi, aplecat pe-o coastă, trăgea vela în sus către Jackson, care trebuia să-i lege colţurile de vergă.

Fără pălărie şi fără ghete în picioare, stătea călare pe vergă şi trăgea de-un frîu de *baiera de învergare* în bătaia vîntului. Pentru orice marinar, asemenea momente înseamnă o încordare supraomenească; atîrnaţi deasupra mării furtunoase, între cer şi pămînt, parc-ar lua parte la zbuciumul stihiilor, dar tot atunci devin şi cei mai spurcaţi la gură.

— Trageţi spre vînt! răcni Jackson, înjurînd de mama focului şi smucind brusc de parîmă.

Dar abia rostise aceste vorbe urîte, că mîinile i se lăsară pe coapse, iar din plămîni îi ţîşni un şuvoi de sînge care împroşcă pînza.

Omul de alături întinse o mînă spre el, dar Jackson căzu de pe vergă cu capul în jos şi plonjă ca un înotător în mare.

Din pricină că vasul tocmai se apleca spre vînt, Jackson fu proiectat de vergă departe pe apă. Căderea lui fu urmărită de toţi oamenii adunaţi pe punte, dintre care unii fură împroşcaţi de stropii de sînge ce se prelingeau de pe pînză; strigătele scoase de ei erau atît de ascuţite, încît pînă şi un orb ar fi putut să-şi închipuie, auzindu-le, că se petrecuse ceva îngrozitor.

Agăţîndu-ne de parîmă, ne-am aplecat peste vergă şi am privit spre pata aceea albă, clocotitoare, ce se închisese peste capul camaradului nostru; dar în clipa următoare ea dispăru în spuma valurilor din care Jackson nu se mai ridică niciodată. Am aşteptat cîteva minute, doar-doar vom primi ordinul de a coborî cu barca de salvare, însă, în loc de asta, l-am auzit pe secund spunîndu-ne:

— Hei, băieți, terțarolați vela!

La drept vorbind, orice încercare de a-l salva pe Jackson ar fi fost zadarnică: nu numai că fusese probabil mort înainte de a fi căzut în mare (iar dacă mai era încă în viață, prima scufundare îi va fi scos sufletul din plămînii sfîșiați), dar bărcii noastre i-ar fi trebuit cincisprezece minute ca să fie lansată.

În treacăt fie spus, lipsa de prevedere a multor căpitani e notorie, iar dacă „Highlander" ar fi naufragiat pe neașteptate, noi toți ne-am fi găsit mormîntul în valuri.

Ca mai toate vasele de comerț, „Highlander" avea doar două bărci — barca mare și barca de salvare. Prima, mai lungă și mai solidă decît cealaltă, era fixată de punte cu ajutorul unor drugi de fier, încît părea o parte componentă a vasului, ca și chila lui, de pildă. Acolo vietuiau porcii și păsările și erau depozitate lemnele și cărbunii. Deasupra bărcii mari era răsturnată barca de salvare, o barcă fără furcheți, al cărei fund se scorojea la soare.

Gîndiți-vă ce șanse de salvare am fi avut în cazul unui naufragiu? Și totuși, din trei vase de comerț doar unul e dotat măcar cu aceste cîteva bărci. Evident, nici o corabie încărcată cu emigranți nu poate spera, indiferent cîte măsuri de precauție ar lua, să salveze măcar a zecea parte a celor îmbarcați, în cazul unui dezastru; dar trebuie luate desigur măsuri pentru a salva cel puțin cîțiva oameni, care să aducă acasă vestea cumplită; căci pînă și în cea mai amarnică dintre năpastele care s-au abătut asupra răbdătorului Iov, cel puțin unul din slujitorii lui a scăpat, ca s-o aducă la cunoștința lumii.

Marinarii n-aveau să mai pomenească de răposatul Jackson — în orice caz, eu și Harry nu i-am auzit niciodată făcînd vreo aluzie la el. Parcă s-ar fi înțeles cu toții să-l dea uitării. Fie din pricină că umilitoarea sclavie în care fuseseră ținuți de către Jackson le sleise inimile, fie din altă pricină, fapt este că moartea *lui* a însemnat eliberarea *lor*, eliberare pe care o sărbătoriră printr-un entuziasm general, necunoscut pînă atunci, deși explicabil, în parte, prin apropierea de patrie.

În sfîrşit, acasă !

A doua zi era duminică, iar soarele amiezii lumina o mare lucioasă ca sticla. După furtună şi vînt, acest calm învăluitor părea potrivit cu duhul liniştit al unei zile care, în aşezările pioase, face din cele mai gălăgioase artere nişte alei tăcute.

Vasul luneca lin pe apa catifelată, cuminte a oceanului, smălţată jur împrejur cu pete albe şi brăzdată de dîre lăptoase, prevestind vecinătatea a numeroase nave, toate îndreptate spre acelaşi port şi prinse acum în mrejile aceluiaşi calm plat. Aici dîrele şerpuitoare şi lungi, venite din Europa, Africa, India şi Peru se contopeau împletindu-se într-o singură linie.

În faţa noastră dănţuiau în văzduhul încins al amiezii colinele verzi ale New Jersey-ului; printr-o iluzie optică, marea albastră părea să curgă sub ele.

Marinarii fluierau, doar-doar vor stîrni un vînticel; pasagerii din cabine, îmbrăcaţi în straiele cele mai bogate, păreau nerăbdători; iar emigranţii se stríngeau ciorchine la prova, cu ochii ţintă spre uscatul îndelung aşteptat.

Rezemat de parapet, Carlo privea visător spre marea calmă, viorie, ca un ochi care-ar fi făcut pereche cu-al lui. Întorcîndu-se deodată spre Harry, îi spuse :

— Cerul Americii ăsteia o fi căzut în mare, fiindcă, uitîndu-mă în apa ei, văd ceea ce în Italia văd de obicei sus pe cer. Dar bine că-mi găsesc Italia oriunde m-aş duce ! Am găsit-o pînă şi-n ploiosul Liverpool !

Deodată se stîrni o briză plăcută, ce ne aduse dinspre ţărm o aripă albă : pilotina ! În curînd un veston de pilot apăru peste parapet şi fu asaltat de căpitan şi de pasagerii ahtiaţi de veşti. Din buzunarele-i fără fund ieşiră teancuri de ziare, apucate numaidecît de mîini lacome.

Căpitanul abdică acum în favoarea pilotului, care se dovedi a fi un adevărat tigru : ne puse să braţăm vergile

şi să le orientăm în aşa fel, încît să prindem pînă şi cea mai slabă boare.

Cînd vreun om vine deodată de pe ţărm în mijlocul unor călători osteniţi de prea mult umblet pe mare, el aduce, cu barba lui mirosind a uscat, o senzaţie de apropiere a ierbii verzi, senzaţie pe care nici măcar vederea ţărmului însuşi nu o poate întrece.

Cala era acum un adevărat balamuc: cufere şi lăzi erau încuiate şi legate cu frînghii, oamenii se spălau pe mîini şi pe faţă. În timp ce se desfăşurau aceste activităţi, dinspre puntea de comandă sosi ordinul ca toate paturile, păturile, pernele şi saltelele de paie din cală să fie azvîrlite în mare. Emigranţii primiră întîi cu mîhnire, apoi cu mînie acest ordin. Li se dădu însă asigurarea că această măsură era indispensabilă pentru a evita o carantină, altminteri obligatorie. De aceea se supuseră în silă şi aruncară peste bord pomenitele lucruri. Pernele şi saltelele fură urmate de cratiţe şi tingiri, de sticle şi coşuri. De jur împrejur marea era acum presărată cu cearşafuri burduşite, care pluteau pe valuri — ca nişte perne pentru toate sirenele mai puţin pretenţioase. Nenumărate lucruri de acest fel, aruncate de emigranţi de pe vasele lor înainte de a ajunge în portul New York, plutesc în derivă pînă eşuează pe ţărmurile Staten Island-ului, pe a cărei plajă răsăriteană am umblat adesea, meditînd asupra carafelor sparte, a pernelor rupte şi a coşurilor ferfeniţite de la picioarele mele.

Emigranţii primiră apoi ordinul de a-şi strînge rîndurile şi de a face o ultimă curăţenie în cală, frecînd cu apă şi nisip duşumelele. Acelaşi avertisment care-i făcuse să-i dăruiască lui Neptun aşternuturile lor îi sili să se supună şi acestui ordin. După aceea locul fu afumat şi uscat cu ajutorul cărbunilor aduşi din bucătărie, astfel încît spre seară nimeni de pe ţărm nu şi-ar fi putut închipui, judecînd după înfăţişarea vasului, că „Highlander" făcuse o călătorie dramatică şi anevoioasă. Unii căpitani iau asemenea măsuri de precauţie pentru a ascunde în ochii oamenilor de bine adevărata stare de lucruri de pe corăbiile lor.

În noaptea aceea marea redeveni calmă, dar a doua zi dimineaţă am pornit spre Strîmtori, deşi aveam vînt

dimpotrivă ; făcînd volte scurte, am reuşit să trecem prin Strîmtori, cu toate că era cît pe-aci să ne izbim cu bompresul de unul din forturi.

O ploicică matinală stropise cîmpurile şi pădurile, care străluceau acum de un verde proaspăt ; briza dinspre uscat era plină de arome pentru plămînii noştri săraţi. Pasagerii de clasa a doua aproape că nechezară de plăcere, ca nişte cai duşi iarăşi la păşune, primăvara ; toţi ochii şi toate urechile de pe „Highlander" se desfătau cu frumoasele privelişti şi sunete ale ţărmului.

Nu ne mai gîndeam la furtună şi la molimă, nu ne mai ridicam privirea spre petele de sînge, încă vizibile pe vela gabier, de unde căzuse Jackson ; ci ne aţinteam privirile asupra livezilor şi imaşelor, cărora le sorbeam roua, însetaţi.

Pe Staten Island se vedea o flamură galbenă înfiptă într-un ţăruş alb — semn că acolo locuia ofiţerul de carantină ; căci, parcă înadins pentru a simboliza frigurile galbene şi pentru a-i băga în sperieţi pe toţi privitorii, pretutindeni în lume carantina îşi flutură steagul galben al febrei.

Dar deşi acum se zăreau clar pe clina dealului lungile şiruri de spitale zugrăvite în alb şi deşi aici erau ancorate zeci de nave, nici un vas nu ne ieşi în întîmpinare ; spre uimirea şi încîntarea noastră, am trecut mai departe de locul acela atît de temut. Cum se face că ne lăsaseră să trecem fără a ne acosta, n-aveam să aflăm niciodată.

Deodată oraşul ieşi la iveală din golf, iar clopotniţele lui începură, pe rînd, să străpungă cerul albastru, în vreme ce din ce în ce mai multe bricuri, schoonere şi bărci cu pînze se îmbulzeau în jurul nostru. Am văzut pădurea de catarge ce se întinde de-a lungul East River-ului, iar spre miazănoapte, pe falnicul Hudson, împînzit de velele albe ale şalupelor ca de imense stoluri de lebede, am zărit în depărtare Palisadele[1] purpurii.

O, cel ce n-a călătorit niciodată peste hotare, să pornească numaidecît, ca să-şi dea seama ce bine-i acasă !

---

[1] Denumirea falezei înalte şi stîncoase care domină malul de vest al Hudson-ului, mai sus de New York. (n.t.)

Căci, cînd te apropii din nou de fluviul bătrîn pe malurile căruia ai copilărit, te simţi parcă năpădit de apele lui şi, în entuziasmul ce te cuprinde, juri să înalţi altare de-a lungul malurilor sale sfinte...

Căpitanul Riga stătea pe dunetă, cu luneta în mînă, şi le arăta pasagerilor Insula Guvernatorului, Grădina Castelului şi faimoasa Battery.

— Iar acolo — spuse el, arătînd spre o enormă cocă neagră, cu şiruri de colţi, aidoma unui rechin — acolo, doamnelor, vedeţi vasul de război *North Carolina*.

— Vai ! exclamară cucoanele.

— Dumnezeu să ne aibă în pază ! spuse un bătrîn, care era membru al unei Asociaţii pentru promovarea păcii.

Ura ! Ura ! De zece mii de ori ura ! Bătrîna noastră ancoră coboară adînc în mîlul yankeu, liber şi independent. O mînă de mîl dintr-acesta preţuia acum cît un castel din Anglia.

În jurul nostru sosiseră şalupele „Whitehall", astfel încît pasagerii din cabine ne părăsiră în curînd, veseli ca nişte greieri, grăbiţi să ia cina la *Astor House*, unde aveau desigur să destupe un rînd de sticle de şampanie în cinstea sosirii lor acasă. Cît despre pasagerii de clasa a doua, numai foarte puţini dintre ei îşi puteau permite să plătească preţul ridicat cerut de barcagii pentru a-i duce la ţărm, aşa că mai toţi rămaseră cu noi pînă a doua zi dimineaţă. Dar nimic nu-l putu reţine pe Carlo, italianul, care, făgăduindu-le barcagiilor că le va plăti c-un cîntec, fu aşezat la pupa unei şalupe, ce-l transportă la mal în vreme ce el cînta, acompaniat de flaşnetă, ceva în genul „Salut, Columbia !" I-am mai strigat de trei ori „bravo" şi nu l-am mai văzut niciodată.

Harry şi cu mine ne-am petrecut cea mai mare parte a nopţii umblînd pe punte şi privind luminile oraşului.

În zori am „tras" la o dană chiar la poalele Wall-streetului, legîndu-ne corabia bătrînă, dar această legare a însemnat dezlegarea marinarilor de obligaţiile lor ; printre marinari e o vorbă : că devin liberi în clipa cînd îşi leagă corabia la cheu. Chiuind de bucurie, se repeziră buluc pe ţărm, urmaţi de gălăgioasa mulţime a emigran-

ților, ai căror prieteni — lucrători cu ziua și slujnice — abia așteptau să-i îmbrățișeze.

Harry și cu mine însă ședeam pe o ladă la teuga, tăcuți și mulțumiți că se sfîrșise această călătorie, aproape la fel de neprielnică amîndurora și atît de amară mai ales pentru unul dintre noi. Corabia asta, pe care ajunsesem s-o urîm, începu să fie dragă ochilor noștri, care zăboveau acum asupra scîndurilor ei familiare; căci decorul unei suferințe devine un cadru de bucurie după ce suferința s-a consumat, iar amintirea greutăților trecute e mai dulce decît însăși plăcerea prezentului.

LXI

Redburn și Harry se plimbă braț la braț prin port

Ședeam acolo, în văgăuna aceea din fundul bătrînei corăbii, părăsite de toți în afară de noi doi, de secund și de șobolani.

În cele din urmă, Harry merse la cufărul lui și, scoțînd cîțiva șilingi, îmi propuse să coborîm pe țărm și să cumpărăm ceva de mîncare, apoi să ne întoarcem și să cinăm la teuga. Am cumpărat, așadar, cîteva plăcinte, niscai gogoși și o sticlă de bere — altceva nu prea găseai în dughenele sărăcăcioase înșirate pe cheu — și ne-am așezat să mîncăm. Pentru noi, plăcintele și gogoșile acelea erau delicioase, după ce ni se murase gura de atîta carne sărată. Cît despre bere, ni s-a părut de-a dreptul dumnezeiască! De atunci încoace ador berea!

În noaptea aceea am stat pînă tîrziu: eram acum stăpîni pe carturile de noapte și știam că nu ne va mai sîcîi nimeni cu ordine.

— Toată noaptea liberi! Gîndește-te la asta, Harry prietene!

— Da, Wellingborough, gîndul că pot dormi cît poftesc e de ajuns ca să mă țină treaz în vecii vecilor.

Ne-am trezit foarte devreme şi ne-am pregătit să coborîm pe ţărm, dar mai întîi ne-am dezbrăcat pînă la brîu, ca să ne spălăm.

— N-o să-mi scot niciodată de pe degete petele astea afurisite de catran! exclamă Harry, frecîndu-şi mîinile cu un şomoiog de cîlţi muiat în apă şi săpun. Nu, n-au să iasă şi o să fie vai de capul meu! Uită-te la mîna mea, Wellingborough!

Era, într-adevăr, o priveliştе jalnică. Unghiile lui erau toate vopsite — ca şi ale mele, de altfel — într-o nuanţă roşcată, parc-ar fi fost nişte bucăţele din carapacea unei ţestoase.

— Nu-i nimic, Harry — i-am spus eu. Doar ştii că şi doamnele din orient îşi vopsesc buricele degetelor cu un lac auriu.

— Mi-aş muia braţele pînă la subsuori în aur, zău-aşa! oftă Harry. Dar nu-i nimic, băiete, o să jur că-s proaspăt sosit din Persia.

Ne-am îmbrăcat cu cele mai bune straie pe care le aveam şi am pornit la drum; l-am condus de îndată pe Harry spre strada Fulton, unde ştiam un local cu firma „La Curcanul", ţinut de un anume Sweeny, un local celebru pentru ceaiul său ieftin şi pentru delicioasele sale turte de hrişcă.

— Ce doriţi să luaţi, domnilor? ne întrebă un chelner, după ce ne aşezarăm la o masă.

— *Domnilor* — îmi şopti Harry. Ia auzi cum ne spune! Oare aşa ni se adresau secunzii pe bătrîna corabie „Highlander"? Nu, Redburn! Pe legea mea, încep să mă simt din nou în apele mele. Cafea şi chifle — adăugă el, cu glas tare, punîndu-şi un picior peste celălalt. Şi încă ceva, băiete, adu-ne şi ceva carne de vînat la grătar.

— N-avem, domnilor.

— Ouă cu şuncă — am sugerat eu, căci îmi lăsa gura apă după acea delicatesă, gustată cîndva de mine la „Curcanul".

Şi chiar ouă cu şuncă am mîncat, şi pîine prăjită, şi am băut cafea! Cît despre unt, ce să mai spun!

— Ascultă, Harry, ai mai gustat vreodată un asemenea unt?

— Nu mai vorbi! îmi şopti Harry în timp ce-şi ungea a zecea felie de pîine prăjită. O să mă fac lăptar şi-o să rămîn toată viaţa în preajma binecuvîntatei arome a untului.

După acest *breakfast* de neuitat, am plătit boiereşte şi am ieşit în stradă, ca nişte corăbii încărcate cu aur pornind de la Acapulco spre Spania străveche.

— Şi acum, ia tu comanda — mi-a spus Harry. Hai să vedem ceva din Statele astea Unite. Sînt gata să merg pe jos din Maine pînă-n Florida, să străbat prin vaduri Marile Lacuri şi chiar să m-arunc în rîul Ohio, dac-o să-mi iasă în cale. Hai, ia-mă de braţ şi du-mă!

Schimbarea lui mi se părea de-a dreptul miraculoasă şi-mi amintea de felul cum se purtase atunci cînd pornisem spre Londra, de la hanul „La Ancora de Aur" din Liverpool.

Era de o veselie exuberantă, care mă uimea cînd mă gîndeam că buzunarele i-s goale şi că-i un străin în ţara asta.

Către amiază îşi găsise o locuinţă, într-o casă de raport, unde se cerea o chirie destul de mică şi unde se mînca ieftin. L-am lăsat să se ducă la vas să-şi ia cufărul, iar eu m-am dus între timp să-l văd pe vechiul meu prieten, domnul Jones, ca să aflu ce se întîmplase în absenţa mea.

Domnul Jones îmi strînse cordial mîna, în vreme ce cu cealaltă mînă îmi dădu nişte scrisori, pe care le devorai cu lăcomie. Cum scrisorile astea mă obligau să plec de grabă acasă, m-am dus să-l caut pe Harry ca să-i spun şi lui. Ei bine, puţinele ore cît rămăsese singur ca să privească străzile oraşului străin şi chipurile oamenilor acestui oraş fuseseră de ajuns ca să imprime feţei lui Harry o schimbare ciudată. Era un om al impulsurilor subite. Rămas singur, străzile oraşului străin îi amintiseră pesemne de starea lui vitregă: l-am găsit foarte trist, scotocindu-se prin buzunarele goale.

— Unde-o să mănînc în săptămîna ce vine? mă întrebă el în şoaptă. Ce-i de făcut, Wellingborough?

Cînd i-am spus că în după-amiaza zilei următoare trebuia să mă despart de el, s-a întristat şi mai mult.

Am încercat să-l înveselesc puțin, deși eu însumi eram destul de abătut, cu toate că ajunsesem în patrie. Dar să trecem peste asta.

Cunoșteam în oraș un tînăr mult mai în vîrstă decît mine, nu anume Goodwell, un băiat foarte bun, care lucra de puțină vreme ca funcționar la o mare întreprindere de expediție de pe South-street ; mi-a venit ideea că era exact omul care putea să se împrietenească cu Harry și să-i procure o slujbă. I-am pomenit, așadar, despre asta amicului meu, care a încuviințat. Ne-am dus amîndoi la Goodwell.

Acesta se arătă plăcut surprins de înfățișarea aleasă a prietenului meu și-mi făgădui personal, după ce află despre ce e vorba, că va face tot ce-i va sta în putință pentru el, deși „afacerile nu prea mergeau".

În seara aceea, Goodwell, Harry și cu mine ne-am plimbat pe străzi — Goodwell făcîndu-ne cinste cu stridii, Harry trăncănind despre Cluburile din Londra, iar eu contribuind doar în mică măsură la veselia generală.

A doua zi dimineața ne-am dus să ne încasăm simbria.

Eu, unul, nu mă așteptam să capăt pentru munca mea pe vas o sumă din care să pot trăi toată viața, bucurîndu-mă de cîștigul adus de *prima mea călătorie pe mare* ; totuși mă gîndeam că doi-trei dolari ar putea să-mi pice în mînă, căci dolarii sînt lucruri de preț, la care nu face să renunți cînd știi că ți se cuvin. De aceea, cum ziua de după sosirea în port fusese aleasă pentru plata simbriilor echipajului, eu și Harry ne-am făcut apariția la bord, o dată cu ceilalți. Ni s-a spus să intrăm în cabină și, acolo, m-am pomenit din nou, după mai bine de patru luni, înconjurat de mobila ei de mahon și arțar.

Căpitanul Riga, îmbrăcat în costumul său civil, ședea într-un fotoliu somptuos, înapoia unui pupitru lucios, cu incrustații bogate — ai fi zis că-i Lordul-amiral al Angliei, atît de țanțoș se ținea. Cu pălăria în mînă, marinarii stăteau politicoși în fața lui, într-un semicerc, în vreme ce căpitanul îi striga pe rînd, uitîndu-se în registrele vasului, și le plătea simbria în bancnote mătăsoase — strașnică priveliște !

Mai toţi primiră mai puţin de zece dolari, doar cîţiva primiră cîte douăzeci, iar doi dintre ei, treizeci de dolari; bucătarul, care, fiind pios, se abţinuse de la costisitoarele excese ale mai tuturor marinarilor şi care nu luase nici un avans, primi o sumă frumuşică : şaptezeci de dolari.

Şapte hîrtii de cîte zece dolari ! Fiecare din ele valora cîte o sută de *dimes*, cum se calcula pe atunci, iar aceste o sută de *dimes* însemnau o mie de cenţi, care, la rîndul lor, se subdivizau în *mills* — aşadar, avea şaptezeci de mii de *mills* la dispoziţie ! Doar şaptezeci de dolari, de fapt, dar eu am avut totdeauna impresia că, tălmăcind o sumă în fracţiuni, îi redai mult mai bine mărimea, decît dacă-i ascunzi importanţa sub masca unor conglomerate ca dublonul, sovereignul sau dolarul. Cui nu i-ar conveni să aibă mai degrabă 125.000 de franci la Paris decît doar 5.000 de lire la Londra, deşi valoarea intrinsecă a celor două sume este aproximativ aceeaşi ?

Bătrînul bucătar făcu o plecăciune, cum numai un negru ştie să facă, şi porni cu averea lui ; şi nu mă îndoiesc că a investit-o numaidecît într-o mare cîrciumă specializată în stridii.

Ceilalţi marinari îşi numărară cu grijă banii şi, văzînd că nu lipsea nimic şi că bancnotele nu erau îndoite la colţuri — căci, dacă-ar fi fost îndoită vreuna, ar fi cerut alta în loc (fiindcă marinarii ăştia nu pot fi păcăliţi şi traşi pe sfoară şi-şi cunosc drepturile, cel puţin cînd sînt liberi, după terminarea călătoriei) — făcură şi ei cîte o plecăciune şi se retraseră, lăsîndu-mă pe mine şi pe Harry faţă-n faţă cu casierul general al marinei.

Am stat cîtva timp într-o aşteptare politicoasă, doar-doar ne vom auzi strigaţi pe nume, dar n-am auzit nimic ; între timp, căpitanul, dînd la o parte registrele, îşi aprinsese un trabuc foarte aromat, apoi îşi luă ziarul — cred că era HERALD — îşi puse un picior pe un braţ al fotoliului şi se cufundă în lectura ultimelor noutăţi din lumea largă.

Mă uitam la Harry, iar el se uita la mine, apoi ne uitarăm amîndoi la acest căpitan de neînţeles. În cele din

urmă Harry tuşi uşor, iar eu îmi frecai talpa de podea, ca să sporesc zgomotul.

Casierul general ridică privirea.

— De unde veniţi? Şi cine sînteţi, mă rog? Şi ce doriţi? Steward, condu-i afară pe aceşti tineri domni.

— Vreau banii ce mi se cuvin — zise Harry.

— Am de încasat simbria — am spus eu.

Căpitanul izbucni în rîs — era din cale afară de vesel — şi, după ce trase adînc fumul în piept, îşi scoase trabucul din gură şi se uită la noi, slobozind rotocoale de fum ce se învălătuceau, leneşe, în aer.

— Pe legea mea, domnilor, mă uimiţi. Numele voastre sînt oare trecute în Anuarul oraşului? Aveţi oare vreo scrisoare de recomandare?

— Căpitane Riga! exclamă Harry, scos din sărite de neobrăzarea căpitanului. Află că trucul ăsta nu se prinde, unde-s gologanii?

— Căpitane Riga — am spus eu — nu-ţi aminteşti că, în urmă cu vreo patru luni, prietenul meu domnul Jones a venit cu mine la dumneata şi-am stat de vorbă toţi trei chiar în cabina asta? Atunci ne-am înţeles ca eu să mă îmbarc la bordul acestei nave şi să fiu plătit cu trei dolari pe lună pentru serviciile mele! Ei bine, căpitane Riga, am plecat împreună cu dumneata, iar acum m-am întors şi vreau să-ţi mulţumesc pentru plată.

— A, da, îmi amintesc — spuse căpitanul. Domnul Jones! Ha, ha! Îmi amintesc de domnul Jones, un adevărat gentleman, iar dumneata... dumneata eşti fiul unui importator francez bogat, nu-i aşa? Şi... stai să mă gîndesc... unchiul dumitale nu era bărbier?

— Nu! tunai eu.

— Scuză-mă te rog, tinere, nu te supăra. Steward, adu scaune pentru domnii aceştia; luaţi loc, domnii mei. şi acum, ia să văd — adăugă el, aruncîndu-şi privirea prin scripte. Da, da, uite aici e! Wellingborough Redburn, trei dolari pe lună. Să zicem patru luni, asta înseamnă doisprezece dolari. Se scad cei trei dolari primiţi ca avans la Liverpool: asta face nouă dolari; minus trei ciocane şi două raşchete scăpate peste bord, aşa că mai rămîn patru dolari şi un sfert. Îţi datorez patru dolari şi un sfert, tinere, nu-i aşa?

— Aşa se pare, domnule — am răspuns eu, cu ochii holbaţi.

— Şi acum, ia să vedem cît îmi datorezi dumneata mie, domnule Redburn, ca să putem încheia socotelile.

Cît îi doream *eu* lui ? Ce puteam să-i datorez altceva decît ura mea ? Mi-am înăbuşit însă mînia, iar el mi-a spus atunci :

— Fugind de pe vas la Liverpool, ţi-ai pierdut dreptul la simbrie, care era de doisprezece dolari ; şi întrucît ai primit avans bani, plus ciocanele şi raşchetele pomenite, totul în valoare de şapte dolari şi şaptezeci şi cinci de cenţi, îmi datorezi această sumă. Îţi mulţumesc pentru bani, tinere — adăugă el, întinzînd spre mine palma desfăcută.

— Să-l ating ? îmi şopti Harry.

Eram uluit de această neaşteptată dezvăluire a balanţei mele de plăţi şi începusem să înţeleg de ce căpitanul Riga ignorase absenţa mea de pe vas, la Liverpool. Dar un minut de gîndire fu de ajuns ca să mă conving că n-aveam nimic de făcut ; i-am spus, aşadar, că n-are decît să mă dea în judecată, fiindcă n-am de unde să-i plătesc, şi am pornit spre uşă.

Omul ăsta nu se sfia să alunge un băiat sărac, fără să-i plătească nici o lăscaie, după mai bine de patru luni de corvoadă pe corabia lui. Căpitanul Riga era un burlac cu tabieturi costisitoare şi nu-şi putea permite să fie generos cu alţii : cheltuia sume mari pe băutură, la *City Hotel,* unde-şi lua masa.

— Domnul Bolton — spuse el, întorcîndu-se spre Harry, cu blîndeţe. Şi dumneata, domnule Bolton, te-ai îmbarcat pentru trei dolari pe lună. Ai primit la Liverpool un avans pe o lună, iar cum de la docurile Liverpool-ului pînă la cele din New York am făcut cam o lună şi jumătate, îţi datorez un dolar şi jumătate, domnule Bolton. Poftim !

Şi-i întinse şase monede de cîte doi şilingi.

— *Asta-i* răsplata pentru serviciul meu leal şi îndelungat ? exclamă Harry, cu o mutră tragică. Şi, aruncînd pe birou banii, adăugă : Poţi să-ţi păstrezi gologanii, căpitane Riga ! Au fost în punga *dumitale* şi mi-ar murdări mîinile dacă i-aş atinge. Bună ziua, domnule !

— Bună ziua, domnii mei, mai poftim pe la noi — spuse căpitanul, cu răceală, vîrînd la loc banii.

În port, era de o politețe fără margini.

Ieșind din cabină, l-am certat pe Harry pentru ușurința cu care refuzase să-și primească simbria, fie ea cît de mică, și, amintindu-i de situația în care se afla, i-am spus că orice gologan ar putea să-i fie prețios. El însă mi-a răspuns cu o exclamație disprețuitoare și n-a mai vrut să audă despre asta.

I-am găsit pe marinari adunați pe puntea teugii și discutînd cu aprindere, în vreme ce mai multe căruțe, încărcate cu cuferele lor, tocmai se pregăteau să plece spre casele unde aveau să locuiască în oraș. După mutrele colegilor noștri, mi-am dat seama că puneau ceva la cale, și chiar așa era.

Deși nu se făcuse vinovat de nici o samavolnicie flagrantă împotriva marinarilor, totuși, printr-o mie de șicane mărunte — ca de pildă micșorarea rațiilor de pîine și de carne, fără a-i fi avertizat și fără ca ei să fi manifestat vreo dorință în acest sens — căpitanul Riga își atrăsese antipatia întregului echipaj, care-i dăduse de multă vreme o poreclă extrem de sugestivă, dar cu neputință de reprodus.

Călătoria se terminase, așadar, și se pare că subiectul discutat de marinari era cum să-și exprime mai vîrtos simțămintele pe care le nutreau față de fostul lor stăpîn și patron. Voiau să găsească un simbol grăitor al acestor simțăminte, un simbol care să-i arate cît se poate de limpede căpitanului Riga ce anume credeau despre el.

Ai fi zis că e adunarea membrilor vreunei societăți comerciale, în ajunul încheierii unui bilanț prosper și al desființării societății ; subalternii, mînați de cea mai sinceră recunoștință față de șeful sau președintele lor, hotărăsc atunci să-i ofere în dar o cupă de argint, în semn de respect. Era ceva cam în genul acesta, dar cu o anumită deosebire, precum se va vedea.

În cele din urmă, hotărîrea fiind luată, Blunt irlandezul fu desemnat de către ceilalți să-l cheme pe căpitan. El bătu la ușa cabinei și ceru, politicos, stewardului să-i comunice căpitanului Riga că niște domni îl caută pe cheu. După care, se întoarse la colegii săi.

Peste cîteva clipe, căpitanul ieşi din cabină şi-i găsî pe „domnii" aceia înşiraţi pe parapet, în partea dinspre cheu. La vederea lui, se răsuciră pe călcîie, întorcîndu-i spatele; după ce făcură o mişcare ce era un salut politicos pentru toţi cei ce se găseau în faţa lor, dar o insultă groaznică la adresa celor din spatele lor, săriră de pe vas, chiuind de trei ori.

Cu imperturbabila-i politeţe, căpitanul Riga îşi ridică pălăria, zîmbind cu blîndeţe, şi se întoarse încet în cabina lui.

Vrînd să vedem ultimele mişcări ale acestui echipaj remarcabil, ai cărui membri erau atît de isteţi pe uscat şi atît de laşi pe mare, eu şi Harry ne-am luat după ei pe cheu, pînă s-au oprit la o cîrciumă cu firma poetică „Văpăile". Intrară buluc şi-şi aruncară ancora în faţa tejghelei, înapoia căreia patronul, un tip fălcos, începu să se foiască printre şipurile lui vechi şi blestemate. Ştia el bine, după mutrele clienţilor săi, că aceştia sînt puşi pe cheltuială, cum se întîmplă de obicei cu mai toţi marinarii după ce şi-au primit simbria.

Era o scenă înduioşătoare.

— Ei, băieţi — rupse unul dintre ei tăcerea — cred că n-o să ne mai vedem. Hai să ne dăm mîna şi să bem pentru *ultima noastră cursă* !

Patronul îşi puse atunci pe tejghea paharele, destupă cîteva sticle şi le împinse politicos înspre marinari, ca şi cum le-ar fi spus : „Domnilor, nu-i treaba mea să vă torn băutura, serviţi-vă singuri !"

Iar ei se serviră, umplîndu-şi paharele; stînd unul lîngă altul, le ciocniră, îşi strînseră mîinile de cîteva ori, apoi ieşiră doi cîte doi pe uşile localului (fiind situat la un colţ de stradă, acesta avea mai multe ieşiri).

Dacă viaţa fiecărui om e făcută din saluturi de despărţire şi de bun venit, iar la fiecare „adio" se aude cîte un „mă bucur că te revăd", atunci marinarii sînt oamenii care strîng cele mai multe mîini şi-şi scot de cele mai multe ori pălăriile. Ei sînt azi aici, mîine dincolo, veşnic în mişcare; aidoma algelor fără rădăcini, sînt împinşi încolo şi-ncoace.

După ce ne-au strîns mîinile, colegii noştri plecară, iar eu şi cu Harry am mai zăbovit puţin în colţul străzii, pînă ce ultimul dintre ei s-a făcut nevăzut.

— S-au dus ! am oftat eu.

— Slavă Domnului ! exclamă Harry.

LXII

Ultima oară cînd s-a mai auzit de Harry Bolton

În după-amiaza aceleiaşi zile m-am dus cu tovarăşul meu în Battery şi ne-am aşezat pe-o bancă, la umbra copacilor.

Era o privelişte frumoasă şi paşnică: doamne şi domni se plimbau, iar noi ne uitam prin frunzişul proaspăt la golful ticsit de corăbii scînteietoare. Ne-am uitat apoi la ghetele noastre şi ne-am gîndit că lumea ar putea să fie foarte frumoasă dac-am avea ceva bani ca să ne bucurăm de ea. Dar asta-i eterna întrebare : o, cine poate vindeca un buzunar gol ?

— Să ştii, Harry, că Goodwell o să aibă grijă de tine, sînt sigur de asta. E un băiat bun, inimos şi o să facă tot ce poate pentru tine.

— Nu mă-ndoiesc — zise Harry, cu un aer deznădăjduit.

— Inutil să-ţi mai spun, Harry, ce rău îmi pare că trebuie să te părăsesc aşa curînd.

— Îmi pare şi mie destul de rău — îmi răspunse el, foarte sincer.

— Dar o să mă întorc în curînd, sînt convins.

— Poate că da — îmi spuse Harry, clătinînd din cap. Cît de departe pleci ?

— O sută optzeci de mile.

— O sută optzeci de mile ! rosti Harry, lungind cuvintele de parc-ar fi fost o panglică. Păi n-aş putea străbate nici într-o lună distanţa asta, pe jos.

— Uite ce te sfătuiesc, prietene : cît voi lipsi eu, nu-ţi pierde curajul, nu deznădăjdui, şi-o să fie bine, o să vezi.

Dar orice i-aş fi spus eu ca să-l încurajez, Harry se simţea prea rău ca să-şi vină în fire ; doar cînd am intrat într-o cîrciumă din apropiere, unde am băut cîte o cană de bere, s-a simţit ceva mai bine — şi eu la fel.

M-a însoţit pînă la vaporul care urma să mă ducă acasă ; a rămas lîngă mine pînă-n clipa cînd vaporul a ridicat ancora, apoi, stînd pe cheu, mi-a scuturat mîna cu putere, în ritmul zbaturilor puse în mişcare ; în cele din urmă, cu o smucitură a braţelor, ne-am despărţit. N-aveam să-l mai văd niciodată pe Harry.

Trec peste primirea ce mi s-a făcut acasă, peste îmbrăţişările drăgăstoase şi prelungi ; voi încheia această cronică a *primei mele călătorii pe mare* cu tot ceea ce am aflat despre Harry Bolton.

Împrejurări independente de voinţa mea m-au ţinut acasă vreme de mai multe săptămîni, în care timp i-am scris prietenului meu, fără a primi însă vreun răspuns de la el. I-am scris apoi junelui Goodwell, care mi-a trimis următoarea scrisoare :

„Dragul meu Redburn,

Sărmanul tău prieten Harry nu e nicăieri de găsit. După plecarea ta, a trecut de cîteva ori pe la mine şi am ieşit la plimbare împreună ; simţeam un interes din ce în ce mai mare pentru el. Nu ştii însă ce vremuri grele trăim noi aici şi cît de mulţi tineri, bine pregătiţi, caută slujbe în casele de comerţ. Am făcut tot ce-am putut, dar nu am izbutit să-i găsesc lui Harry o slujbă. Am încercat să-l încurajez. El devenea însă din ce în ce mai trist, pînă cînd într-o zi mi-a spus că-şi vînduse toate hainele, afară de cele de pe el, ca să-şi poată plăti chiria. I-am oferit să-i împrumut cîţiva dolari, dar n-a vrut să-i primească. L-am căutat apoi de două-trei ori, însă nu l-am găsit ; în cele din urmă, proprietăreasa lui mi-a spus că plecase pentru totdeauna din casa ei, chiar în ajun. La întrebările mele stăruitoare, mi-a răspuns că nu ştia unde se dusese, dar că, din unele aluzii ale sărmanului nostru prieten, înţelesese că se îmbarcase pe o balenieră. M-am dus de îndată pe South-street, la birourile unde se angajează oameni pentru balenierele din Nantucket, şi m-am in-

teresat de el, dar fără nici un rezultat. Cam asta e, spre regretul meu, cam tot ceea ce știu despre prietenul nostru. Nu-mi vine să cred că melancolia l-ar fi putut împinge la nebunia de a se îmbarca pe o balenieră și încă mai sper că e pe undeva în oraș. Trebuie să vii și tu, ca să mă ajuți să-l găsim."

Citind scrisoarea, m-am cutremurat. Aducîndu-mi aminte de escapada noastră la Londra și de comportarea lui acolo, amintindu-mi cît de repede cădea pradă celor mai contradictorii și mai nesăbuite impulsuri de moment, m-am gîndit că, la New York, ca străin fără un prieten și fără un ban în buzunar, trebuie că se va fi simțit de multe ori ispitit să-și pună capăt zilelor ; mă apuca groaza la gîndul că, în chiar clipa asta, poate că nici nu mai era în viață. Atît de puternică mi-era teama, încît mă uitam prin ziare ca să văd dacă nu anunțau cumva vreo sinucidere sau pescuirea vreunor persoane înecate în portul New York.

Am plecat repede de-acasă și, ducîndu-mă în port, l-am căutat peste tot, dar n-am putut afla nimic.

Ca să mă liniștească, Goodwell a încercat să mă convingă că Harry se îmbarcase la bordul unei baleniere. Dar, amintindu-mi de experiența amară făcută de el pe „Highlander" și, mai ales, de nervozitatea ce-l cuprindea ori de cîte ori era trimis în arboradă, mi s-a părut aproape imposibil.

Și, în cele din urmă, a trebuit să renunț la a-l mai căuta.

Mulți ani după aceea m-am pomenit eu însumi la bordul unei baleniere, navigînd în Oceanul Pacific. Într-o zi am întîlnit o altă balenieră, ai cărei marinari veniră de pe ea la bordul vasului nostru ca să mai schimbe o vorbă, cum e obiceiul în asemenea ocazii.

Printre ei se afla un englez, care se îmbarcase la Callao pe baleniera aceea. Reieșea că navigase în Pacific vreme de mulți ani, dar că „Vînătorița din Nantucket" avusese onoarea de a-l fi adus inițial în acea parte a globului. L-am întrebat de ce o părăsise pe „Vînătoriță", iar el mi-a răspuns că fusese cea mai nefericită dintre nave :

— Ne aflam abia de trei luni la bordul ei, cînd, nu departe de coasta Braziliei, am pierdut, într-un amurg, echipajul unei ambarcaţiuni care urmărea o balenă ; a doua zi am pierdut pe-un compatriot de-al meu, un tinerel care nu fusese trimis niciodată într-o ambarcaţiune : a căzut peste copastie şi a fost zdrobit între bordajul vasului şi balenă, tocmai cînd o trăgeam spre noi. Sărmanul, se chinuise rău încă de la început, fiindcă era un gentleman şi cînta ca un canar cînd izbuteai să-l îndupleci.

— Cum îl chema ? întrebai eu, tremurînd de nerăbdare. Ce fel de ochi avea ? Ce culoare avea părul lui ?

— Nu cumva Harry Bolton ţi-era frate ? exclamă străinul, tresărind.

Harry Bolton ! Chiar el fusese !

Dar eu, Wellingborough Redburn, am supravieţuit, după ce-am trecut prin întîmplări mult mai primejdioase decît cele istorisite în această cronică a ***primei mele călătorii,*** pe care o şi închei aici.

CUPRINS

Lector : ALEXANDRINA ȚIMPĂU
Tehnoredactor : CORNEL CRISTESCU

Apărut 1973. Comanda nr. 9 727. Tiraj 60 000. Broșate 55 900 + legate 4 100. Coli de tipar 22.

Tiparul executat sub comanda nr. 20 943 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București
Republica Socialistă România

